

36171, II, C. f.

36171, II, C, f

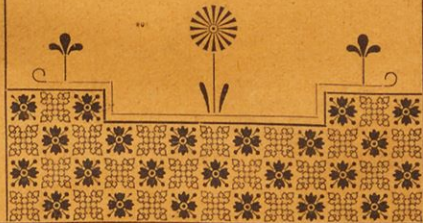
Didonov ○ ○ ○ ○ ○

Jezus ✕ Kristus

je ravno tisti včeraj in danes in
vekomaj. ~~~~~

Hebr. XIII. 8.

Tretji zvezek.

Didonov
JEZUS KRISTUS

je ravno tisti včeraj
in danes in vekomaj.

Hebr. XIII. 8.

Tretji zvezek.

Iz francoskega prevel *P. Bohinjec.*

Iz dal

dr. Anton Jeglič

knez in škof ljubljanski.

Cena broš. 1 K 20 h, elegantno v platno vezano 2 K 20 h.

V Ljubljani.

Natisnila Katoliška tiskarna.

1903.

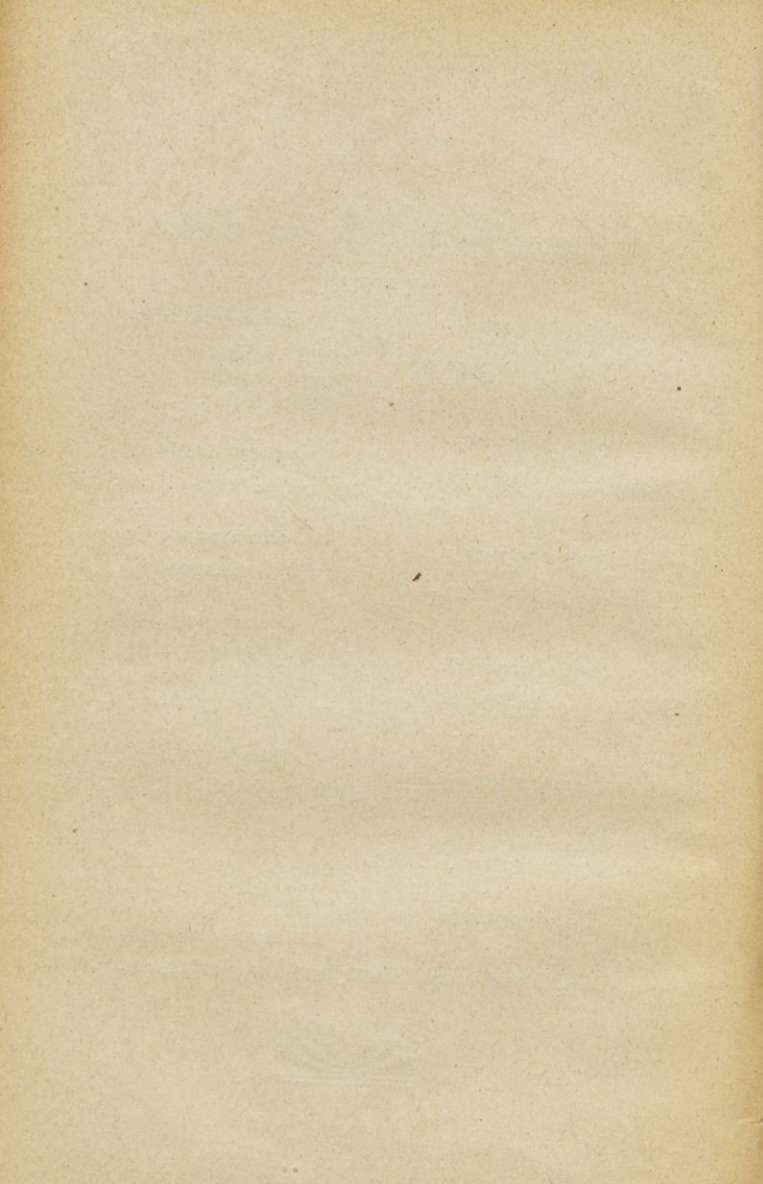
03000 3623

Kazalo tretjega dela.

Peta knjiga.		Šesto poglavje.
Smrt Jezusova in njegovo poveličanje.		Zadnja Velika noč. — Jezus postavi sveto Rešnje Telo 920
Prvo poglavje.		Sedmo poglavje.
Zmagoslavni vhod v Jeruzalem 823		Poslednje besede . . . 938
Drugo poglavje.		Osmo poglavje.
Poslednje praske v templju 838		Na poti v Getzemani . 955
Tretje poglavje.		Deveto poglavje.
Poslednje prokletstvo farizejev 854		Jezusova molitev. — Njegove smrtne bridkosti. — Jezusa vjamejo . 968
Četrto poglavje.		Deseto poglavje.
Prihodnje razdejanje Jeruzalema in templja. — Konec sveta . . . 869		Jezusa obsodijo . . . 983
Peto poglavje.		Enajsto poglavje.
Končni neuspehi Jezusovi. — Njihovi vzroki 892		Jezusova smrt. — Njegov pokop 1006
		Dvanajsto poglavje.
		Jezusovo vstajenje . . 1024

Predgovor prelagateljev.

Dve gimi sem se utopil v to delo, ki s pričujočim zvezkom roma tretjič in zadnjič v slovenski svet. Priznati moram, da me je stalo dosti truda in časa, da sem Slovencem prevzel to delo, ki je preloženo v več evropskih jezikov, in ki se ga je precej prvo leto (1890), ko je izšlo v francoskem izvirniku, razpečalo do 20.000 primercev po Evropi. Pa je tudi res krasno delo, ta Didonov „Jesus Kristus“, ki ga kritiki slavé kot pre-pričevalno, obsešno, vednostno in nedosežno lepo pisano delo.

Imel sem pred sabo poleg izvirnika nemški in ruski prevod. Držal sem se dosledno izvirnika in zato sem žrtvoval časih lepoto slovenščine na korist točnosti prevoda. Dodatek, ki zanima le bolj učenjake, bo o svojem času posebe izšel.

Novo stoletje se je pričelo. Staro stoletje je stoletje napredka in svobode. Pa prave svobode ni še, zadovoljnosti ni, miru ni . . . Napredek brez Boga, brez živega Boga je koprnel na kvišku, dokler ni začel koncem stoletja sopet hrepeneti po višjih idejah, višjih bitjih, ki so ga modreci našli v „nadjudeh“, v talentih . . . Pa ti „nadjudje“ ne zadoščajo, ne zadovoljijo . . . Upajmo, da 20. stoletje najde pravega nadčloveka, — in to je Kristus, ki je rekel: Jas sem pot, resnica in življenje, Jesus Kristus, ki ga Didon tako krasno opiše.

„Didonov življenjepis Jezusa Kristusa je oblekel obleko 19. stoletja“, pravi dr. Schneider, nemški prelagalec. Didonovo delo je ključ za vrata v 20. stoletje, je ključ socialnega vprašanja. Vrnimo se h Kristusu! To prepričanje preveva v Didonovem delu, to prepričanje naj saveje med omikanimi Slovenci. Vsi dvomi se odgrnejo, vse smote izginejo... Večna resnica je le Kristus — včlovečeni Bog, pravo življenje je le v ljubezni do Boga in bližnjega, večno mlada poezija je le v krščanstvu... Vse drugo kakor materijalna sreča, kultura, se razprši v zraku kakor vodni mehurčki.

Kristus včeraj, danes in vekomaj.

V Horjulu, na dan Vseh svetih 1901.

Prelagatelj.

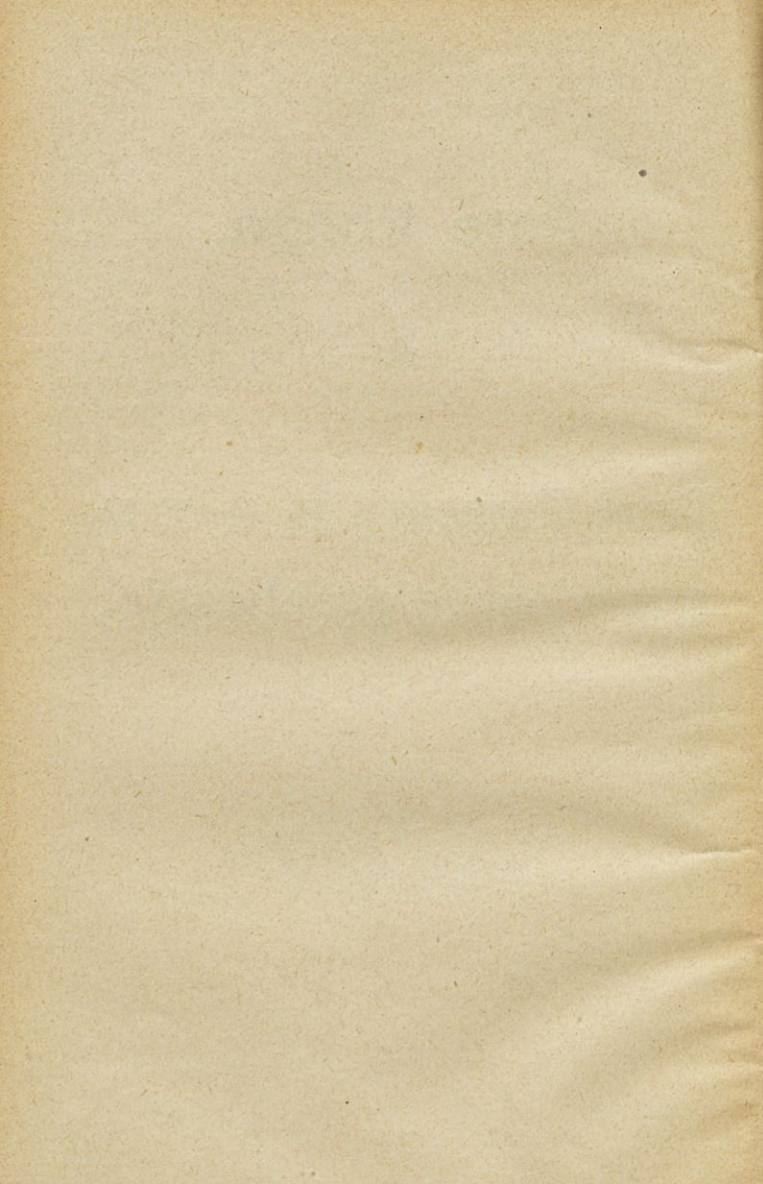
Peta knjiga.

Smrt Jezusova in njegovo poveličanje.

Prvo poglavje.

Zmagoslavni vhod v Jeruzalem.

Dan po soboti¹⁾, prvi dan tega velikega tedna, v katerem je Jezus moral umreti, deseti Nisan (2. aprila l. 30), je bil zanj dan zmagoslavja. Odpotoval je s svojimi učenci iz Betanije in je nastopil pot v Jeruzalem. Nešteta množica romarjev, ki je prihitela k velikonočnim praznikom iz cele Judeje, iz Idumeje, Galileje, od onstran Jordana in iz daljnih krajev, je bila obveščena o pričujočnosti velikega Proroka.

Mnogoštevilni učenci so pripovedovali vsem prišlecem o posebnostih njegovega življenja, o njegovih čednostih in čudežih brez števila; vstajenje Lazarjevo je povsodi obujalo strmenje; hoteli so videti tistega, ki je izvrševal take čudovitosti. Razširjajoč slavo svojega Gospoda, so pripravljali nehote slovesno razodetje, ki je imela priti. Vkljub odpadu ljudstva v Galileji, preteklega leta²⁾, je njegova slava še rasla. Trdovratna množica je hotela videti Mesija takega, kakšnega si je predstavljala, vkljub njegovi volji. Razjarjena opozicija hierarhije ni Jezusa počrnila pri ljudski masi, temveč mu je še le pridobila simpatije. Reklo

¹⁾ Velikanoč je bila l. 30. na petek. Gostija pri Simonu, ki se je vršila po Janezu XII. šest dnij pred Velikonočjo, je morala biti na soboto. Drugi dan nato je dospel Jezus v Jeruzalem.

²⁾ Glej spredaj: Knjiga III, pogl. IX.

se je, da se mora božje kraljestvo naposled prikazati; pričakovali so s tresočo nestrpnostjo bodočih dogodkov. Bolj goreči in neodvisni Galilejci so hoteli ploskati svojemu Proroku in mu pri vhodu v mesto napraviti ovacijo.

Jezus je nadaljeval s svojimi učenci pot, ki vodi ob izhodnem podolju Olske gore. Približavši se Betfagi¹⁾, se ustavi, pokaže vas dvema učencema, in jima reče:

— „Pojdita v vas, ki je pred vama, in brž bota našla oslico privezano in žrebe pri nji; odvežita in pripeljita mi ju. In če vama kdo kaj poreče, recita, da ju Gospod potrebuje, in brž bo ju spustil.“

Vse se zgodi, kakor je Jezus rekel.

Oslica in žrebe sta bila privezana zunaj pred vratmi, na razpotju; učenca ju odvežeta in pripeljeta Gospodu; odeneta žrebe s svojimi oblačili in posadita nanj Jezusa.

Ko je množica izvedela, da se je obrnil proti Jeruzalemu, prihiti in gre pred njim²⁾). Navdušenost se je poprijela učencev in množice. Razgrnili so svoja zgornja oblačila, po cesti, pred Prorokom, lomili veje z dreves in jih metali na tla; drugi so držali palmove veje v rokah in, gredoč pred njim, klicali: „Hosana, na višavah!“ Ti, ki so šli naprej, in ti, ki so šli zadaj, so si klicali nasproti dolge vsklike. Ljudska vest se je naposled vzbudila in je dajala pravico tistemu, ki je prišel vse rešit. Če se včasih moti, je vendarle odkritosrčna in časih resnico jasno spozna. Jezus, ki je doslej v svojem življenju zametal vsako

---

¹⁾ Mat., XXI, 1; Mark., XI, 1; Luk., XIX, 29.

²⁾ Jan., XII, 12 id.

ovacijo, ki je bežal in se bal navdušenosti ljudstva, sprejme zmagoslavje, ki se mu ponuja. On sprejema te klice, ki razglašajo njegov mesijanski naslov in prihod njegovega kraljestva; ljubi so mu. Treba je, da se resnica reši in kdor jo poveljuje, časti samega sebe.

Ta enodnevna ovacija je bila v božjih načrtih. Proroki so jo napovedali in popisali v najznačilnejših podrobnostih. Eden izmed njih jo je napovedal šest stoletij poprej:

— „Močno se veseli, hči sijonska, raduj se, hči jeruzalemska, glej, tvoj kralj pride k tebi, pravičen je in Rešenik; on je reven, in sedeč na oslici, in sicer na mladem osličinem žrebetu.“

„In iztrebil bom vozove iz Efrajma, in konje iz Jeruzalema, in vojskini lok bo zlomljen; on bo oznanoval narodom mir, njegova oblast bo od morja do morja, in od rek do pokrajine zemlje.“¹⁾

Jezus je izpolnil prorokovanje in izvršil voljo svojega očeta. Vedel je, da ga njegovo zmagoslavje povede v smrt. More je uživati, ne da bi se opijanal od njega. Zmagoslavje ni brez grenke primesi. Med množico razkropljeni farizeji so nevoljno vprašali: — Gospod, so rekli nevoljni in užaljeni, posvari vendar svoje učence!

Ti modreci slabo zakrivajo svojo nevoljo; resnica jih užali; tresejo se pred mislijo na posledice take demonstracije. Kaj pōrekó Rimljani, ko izvedó, da ljudstvo ploska svojemu kralju?

Jezus jim odgovori:

— „Povem vam, da, če ti molčé, bodo kameni vpili.“

Dve leti sem jim je podajal take dokaze svojega mesijanskega poklica, da bi mu celó cestni

¹⁾ Cahar. IX, 9—10.

kameni, ako bi imeli glas v sebi, dajali spričevanje. Toda človek, ki se upira očevidnosti, postane lahko bolj neobčutljiv in bolj trd kakor skala.

Jezusova beseda je bila za te farizeje bridko očitane. Pa ga niso razumeli.

Ljudsko navdušenje je raslo; čim dlje je šlo spremstvo, tem bolj so učenci, polni veselja, hvalili Boga, pripovedujoč med vsiklji množice o čudežih, ki so jih videli pri svojem Gospodu. Ogorčenost farizejev je rasla. V njihovi nevolji in jezi so jih čuli reči: Glejte, naše grožnje niso nič pomagale: vse drevi za njim.

To ljudstvo, ki so je zaničevali iz dna srca, in za katero so imeli le besede preziranja, hoteli so vendar le imeti pod svojimi nogami kakor kako čredo sužnje. Ako so videli to maso brezčutno kriviti se pod sabo, so se mislili mogočne. Toda če jo kaka oseba, močnejša od njih, iztrga iz njihovih rok in osvobodi, prijela jih je taka zavist, kakeršna je lastna le oblastem, ki propadajo. Ne ustrašijo se ničesar, da povzdignejo svoj vpliv in ohranijo svojo veljavo. Celó zločin se jim zdi svet.

Ko dospe Jezus na vrh Oljske gore, na mesto, koder se pot nagne v Cedronsko dolino¹⁾, zagleda pred sabo Jeruzalem. Ta pogled ga napolni z žalostjo. Joka, zaihti²⁾ nad mestom.

— „Da bi spoznalo tudi ti, in vzlasti ta svoj dan, kar je v tvoj mir! Zdaj pa je skrito pred tvojimi očmi.

„Ker prišli bodo dnevi nad té, in tvoji sovražniki te bodo obdali z nasipom, in te bodo ob-

---

¹⁾ Luk., XIX, 37 id.

²⁾ Ἐκλαυσεν.

legli in stiskali od vseh strani; in bodo v tla pomandrili tebe in tvoje otroke v tebi, in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu, zato, ker nisi spoznalo časa svojega obiskanja“.

To je eden izmed redkih slučajev, da je Jezus jokal; njegove solze, ki tekó v sredi njegovega miroljubnega zmagoslavja, izdajajo pretresujočo žalost. Pozabi na veselje tega dne, ki mu ga je Oče poslal pred njegovimi borbami in najhujšimi bolečinami, misli le na svoje ljudstvo, na svoje nehvaležno in krivično mesto, na strašno usodo, ki se mu pripravlja.

Jeruzalem je glava in srce naroda, sedež verske oblasti, ki poosebljuje Izrael. Čemu je treba, da se ta oblast zaslepi, zakrknje, ustavlja in pohujšuje? Zakaj ti veliki duhovniki, ti starejšine, ti učeniški postave, ti čuvaji izročil, ti glavarji izvoljenega rodú ne razumejo tega, kar razumejo priprosti, ubožni, ponižni, zaničevani? Zakaj njihovo srce proklinja, v tem ko ljudsko srce pozdravlja božjega Izvoljenca?

Te misli stiskajo in skrbé Jezusovo dušo.

Še je čas za nje, da ga spoznajo; ako Jezusa pozdravijo za Mesija, še lahko rešijo Izrael in mu podelé mir božji. Neizrekljiva boleost Jezusova se ne peča s svojo usodo: saj se ji je vdal; pač pa z usodo svojega naroda in mesta, ki tirja njegovo smrt. Ta zaslepljenost bode odklenila nad Izraelom nesreč brez števila. Hierarhija, ki ne pripozna pravega Mesija, se bode dala potegniti po svojem napačnem rodoljubju v vse izgrede in v vse zmote. Zaman bode skušala ustaviti razburjenost ljudstva, ki komaj čaka, da se osvobodi. Zelotje bodo izzvali nespravljivo vojsko, želeč prazne slave in ničeve svobode, in ti obsedenci bodo za nezavedne

izvrševalje božjega maščevanja. Jezus ve to; bodočnost je pred njegovimi očmi; on vidi Jeruzalem obseden, obležen, opustošen z ognjem in mečem, njegove otroke pomorjene, in razrušene njegove hiše, njegove spomenike, njegove palače, celo njegov tempelj.

Poln takih žalostnih mislij, ki se niso ujemale s hozano množice in z burnim veseljem njegovih učencev, stopa Jezus v mesto v sredi svojega kraljevega spremstva. Jeruzalem je bil ves po koncu.

Ko so videli mimo iti to množico, poslušajoč te pozdrave, so se popraševali, kdo prihaja, in vsi ki so ga spremljali, so klicali s slovesnim glasom: To je Jezus! Prorok Nazareški, Galilejec.

Ta ljudska ovacija ostane priprosta, mirna in nabožna. Nič posvetnega blišča! Nobene bojne oprave, nobenega upornega klica zoper oblast! Vejice z dreves, zagnane na pot, oblačila razgrnjena pred Jezusovimi nogami, nabožne popevke, veliki Halel mesijanski, ki so se ga učili otroci, da pozdravijo Šina Davidovega ob dnevu, ko se ima prikazati.¹⁾ Še žival, na kateri Jezus sedi, odgovarja ponižnosti in ubožnosti zmagoslavja. Zavrzel je konja zmagovalcev; on zasede žrebe oslice, on, ki hoče vladati le z neskončnim usmilenjem. Množica, ki gre pred njim in ki gre za njim, obstoji ponajveč iz Galilejcev, — teh kmetov, ki so jih v Jeruzalemu prezirali.

Rimljani se niso vznemirili vsled tega mirnega in krotkega kralja, ki ni grozil njihovi vladi, in ošabni saduceji so le prezirljivo gledali na ta mimoidoči sprevod.

Jezus je šel naravnost v tempelj.²⁾

---

¹⁾ Succah., gl. III.

²⁾ Mat., XXI, 19 id.; Mark., XI, 11.

Taisti dan 10. Nizana je bil posvečen po zakonu izbiranju velikonočnega jagnjeta. ¹⁾ To strnitev je treba poudariti. Ta nam dovoli molče izpolniti listine o pomenu tega vhoda Jezusovega v hišo njegovega Očeta; On se čuti, da je od vekomaj odločena žrtev, in zdaj pride, da se žrtvuje. Doba materialnih žgavnih darov je minila; Bogu je treba duhovnih in božjih darov: tu so. Njegovo mesijansko kraljestvo se ustanovi še le po njegovi smrti. Predno bode vladal nad dušami, treba je, da umre.

Ko Jezus stopi v tempelj, gre molit pred tisti krvavi žrtvenik, katerega ogenj ima kmalu za vselej ugasniti in ki ga ima On nadomestiti. Daroval se je vsak hip svojemu Očetu; danes pa se ima to molčé ponoviti. Žalostna skrivnost njegove določbe se je začela; On jo je skrival v globočini svoje duše, v tem, ko so se učenci prepustili upom bližnjega in sijajnega zmagoslavja, nezmožni, da bi ga razumeli vkljub njegovim ponovljenim izjavam.

Ko je odmolil, je vse ogledal, pravi eden izmed evangelistov, ²⁾ preiskal je kot Gospod to, kar se je godilo. Videl je šumeče priprave na praznik, črede volov, bikov in telet, ovac in jagnjet, zaprtih na dvoru poganov, kakor v kaki klavnici; gledal je z žalostnim očesom to kupčijo, ki je onečaščevala hišo molitve; videl je, da so galerije spremenjene v prehode, slišal je razgovore nasprotnih šol in razburjenost množice, opazil je prazno formalnost farizejev, ki so iskali pravico v vernosti zunanjih šeg, in surovo

---

¹⁾ Exod., XII, 3.

²⁾ Mark., XI, 11.

poželjivost duhovnikov, ki so trgovali z oltarjem, daritvami in templjem, in bogateli s pobožnostjo ljudstva; spoznal je globoki prepad, v kateri se je vse pogreznilo. Na začetku teh dni, ko je On imel dokončati svojo daritev in postaviti odločilno dejanje, ki bi prerodilo ne samo izbrancev Izraelovih, ampak vse človeštvo: je hotel od blizu in temeljito premotriti moralno revščino svojega ljudstva v tem templju, koder bi moralo biti vse sveto, pa je bilo vse navidezna pobožnost, podkupljivost in licemerstvo.

Bilo je zvečer. Jezus odide z dvanajsterimi, in se napoti v Betanijo. Užival je gostoljubnost v hiši svojih prijateljev. O teh urah, o teh poslednjih nočeh ne vemo ničesar. Vse podrobnosti Gospodovega življenja v tem krvavem tednu so se izgubile pred dejstvi, ki so pripravljala in pospeševala odločitev.

Drugi dan se vrne v spremstvu dvanajstoric¹⁾ v Jeruzalem. Ta vrnitev je označena po skrivnostnem dogodku, ki je ostal v spominu apostolom.

Ko je Jezus šel iz vasi, ga je trla lakota. Ves svet okrog Betanije je pokrit z vinogradi in sadnim drevjem; kar zapazi od daleč ob kraju ceste figovo drevo, ki je bilo listnato; ni bil še čas za sadež. Tedaj mu reče: „Nikdar se ne rōdi na tebi sad vekomaj.“

Besede so si učenci zapomnili in so jih zastrašile. Jezus pa ne reče ničesar in gre dalje.

Dospevši v Jeruzalem, stopi v tempelj,²⁾ toda zdaj kot Gospod, kakor takrat, ko se je prvokrat

---

¹⁾ Mark., XI, 12 id.

²⁾ Mat., XXI, 12 id.; Mark., XI, 15 id.; Luk., XIX, 45.

tam prikazal. Pogled na bogoskrunstvo ga dvigne in odklene njegovo sveto jezo. Začne poditi iz poganskega dvora kupce in prodajalce, prevrne mize menjavcev in stole teh, ki so golobe prodajali; ni pustil, da bi kdo nesel kako posodo skozi tempelj.

„Pisano je, jim zakliče: moja hiša je hiša molitve, vi pa ste jo storili jama razbojnikov!“

Ti, ki so ga prejšnji dan oklicali za Sina Davidovega in kralja, in ti, ki so bili užaljeni vsled tolikih oklicev, so lahko razumeli, kako on razume svoje kraljestvo.

Nobeno dejstvo ne izraža bolj krepko večne uloge Jezusove na zemlji, kamor je prišel ustanovit svoje kraljestvo. Človeška pokvarjenost je tolikanj delavna in nalezljiva, da človek, prepuščen sam sebi, prevrne najsvetejšo reč — vero, oskruni najsvetejši kraj — tempelj. Vera postane trgovska šola in tempelj, po Jezusovi besedi, jama razbojnikov.

Treba je Jezusu vmes poseči, da ožigosa in odstrani to pohujšanje. Povsodi, koder ne maha njegova roka, oborožena z bičem, ostane kraj molitve oskrunjevalcem, izkoriščevalcem, tatovom in kramarjem. Njegova silna in goreča jeza mu dela glorio; noben človek še ni bil nikoli tako goreč za čistost in svetost prebivališča njegovega Očeta.

Dvakrat v svojem življenju, na začetku in na koncu svojega javnega delovanja, je zapodil kupčevalce iz templja; s taistim dejanjem gorečnosti in drzne reforme začne in konča svoje delovanje. Kritika je skušala istovetiti in strniti ti dve dejstvi; listine pa točno določujejo njuno ločitev in noben resni razlog ne more oslabiti tega spri-

čevanja. Kakor se je Jezus vselej popolno zavedal svojega božjega sinovstva, tako je vedno zmatral tempelj svojega Očeta kot svoje lastno bivališče. On pride noter, dela in uči kot Gospod; vse to, kar tempelj skruni, ga vznevolji in vzdigne. Prvi izgon je razodel sijajno njegove mesijanske predprave s tem, da je bičal nedopustne zlorabe in sovražno pohujšanje; drugi izgon je te predprave slovesno potrdil. Sveta strast za božjo čast je tudi prva in zadnja beseda njegovega dela; začel je s tem, da je povabil ljudstvo na poboljšanje, končal pa s tem, da je oporekal duhu lakomnosti, ki bo Izrael pogubil.

Sicer pa je došel čas, ko te za daritve odločene črede nimajo več pravice bivati. Pristojalo je tistemu, ki je imel biti večna daritev, da požene in odstrani daritve, katerih kri ni več očiščevala in katerih Oče ni več maral.

Izvanredna moč strahovanja je zablščala v Njem, kadar se je prepustil svoji žareči gorečnosti, kadar se je pohlevnost in krotkost umaknila sveti jezi sodnika.

V tem hipu pa, ko je prišel, da pokara krivce in nevredneže, se njegova jeza poleže pri pogledu na bolnike in nesrečnike, kateri so se k njemu zatekli.¹⁾

Ponižni se ga ne bojé: On jih vleče náse; njihovo ubožstvo se pri njegovem pogledu čuti napoljneno z upanjem. Slepci in hromci se mu bližajo; On jih ozdravi.

Ljudstvo, ki je strmelo nad njegovimi čudeži in nauki, kaže očevidno svoje simpatije do Proroka. Gorečnost in navdušenost od prejšnjega

---

¹⁾ Mat., XXI, 14.

dne se ne poleže. Otroci ponavljajo v templju pozdrave, ki so jih klicali, ko je Jezus prihajal z Oljske gore doli. Klicali so: „Hosana Sinu Davidovemu!“¹⁾

Ti klici so bili v izpodtiko. Predstojniki templja, pismarji in vsi, ki so Jezusa pobijali, so prišli k njemu nevoljni:

„Slišiš, kaj ti pravijo?“

Njegova mirnost in točni odgovor jih zmede. Ostramoti jih z enim stavkom:

„Kajpada. Ali niste nikoli brali: Iz ust otrok in sesajočih si si hvalo napravil.“²⁾

Svet se ni spremenil; in besede Jezusove ostanejo. Mali, nedolžni: priprosta srca so edina, ki spoznajo Boga in ga ljubijo; ošabni, od svojega znanja napihneni duhovi, napačna s svojo pravičnostjo se bahajoča srca, ne vidijo ničesar: resnica jih oslepí, Bog jih moti, njegov Poslanec jih jezi; zadoščajoči sami sebi ne želé drugega, kakor veselje in vlade.

Zavedno, samostojno vedenje Jezusovo v templju, ljudska naklonjenost, ki je sprejela njegov nauk, naraščajoča navdušenost, ki je prihajala od njegovih čudežev, — vse je bilo pripravno, da vzbudi pri njegovih sovražnikih kljubovanje in ljubosomno sovražnost. Sklep je bil storjen: Jezus mora umreti. Veliki zbor ga je sklenil obsoditi. Vplivni člani iz vrste duhovnikov in učnikov so iskali pripravno sredstvo, da ga pogubé.

Edina ovira jih je ustavljala ljudstvo. Bali so se upora; želeli so, da se vse izvrši brez hrupa; bali so se Jezusa.³⁾

---

¹⁾ Mat., XXI, 15 id.

²⁾ Ps. VIII, 3.

³⁾ Mark., XI, 18.

Tako Jezus v tem kritičnem trenutku ni imel druge opore kakor množico. Branilo ga je to, kar je najbolj skromno in najbolj strašno; srce se veseli, ako vidi, kako zadržuje hudobno in resnico izdajajočo oblast množica, ki se za hip postavi v službo pravice, kreposti svetosti Boga samega.

Tej človeški opori ljudstva, ki je bilo vneto za Jezusa, se ima človeštvo zahvaliti za te poslednje dneve Kristusove. Tempelj je njegovo poslednje bojno polje; da bi bilo vsakemu jasno, da je njegovo poslanje le versko, da njegovo mesijanstvo ni nič političnega, ne ostavi hiše svojega Očeta. Tukaj, in ne na cesti ali na javnem trgu On uči in deluje, poskušajoč privabiti svoji luči dobro voljo ljudstva. Ginjeni so bili, ki so ga poslušali; ¹⁾ množica, ki je polnila lope, je bila zamaknjena vanj, v potokih se je izlival njegov nauk in njegove dobrote od jutra do večera.

Ob solnčnem zatonu se umakne in se napoti s svojci v Betanijo. Drugi dan na vse zgodaj ²⁾ se povrne v spremstvu svojih učencev, po taisti poti kakor prejšnji dan. Mimogredé vidijo učenci prokleta figovo drevo, ki se je posušilo do korenine.

„Učenik! zakliče Peter, kako brž je usahnilo figovo drevo, ki si ga proklel!“

To drevo, zadeto po Jezusovem prokletstvu, je edina stvar, ki je poginila po razderljivi močočnosti tistega, katerega krotkost je pri pogledu na ljudi brez mejâ. Maščevalna moč nad hudim je bila v Njem; Janez ga je narisal kot velikega

---

¹⁾ Luk., XIX, 48.

²⁾ Mark., XI, 29 id ; Mat., XXI, 18 id.

Sodnika, z vevnico v roki, ki ločuje zrno od slame in meče slamo v neugasljivi ogenj; ima oživljati in moriti, odpirati nebesa in odpirati prepad; in to oblast je moral razodeti. Toda v svojem javnem delovanju je hotel le dobro ljudem, je prizanašal hudobnim ter je dal čutiti svojo oblast nad smrtjo le na tem figovem drevesu brez sadeža.

Kakor razlaga splošno izročilo¹⁾ skriti pomen, je figovo nerodovitno drevo prava in jasna podoba izvoljenega ljudstva, katero je Bog zasadil v izbrano zemljo. Ob določenem času je prišel Jezus, Poslanec Očetov, da zahteva pokoro in vero: po teh sadovih je hrepenel in s kakšno gorečnostjo bi jih bil nabiral! Privilegirana stvar, ki vara dobrotljivost in skrb Stvarnikovo, njegovo pričakovanje in njegovo ljubezen, je vselej zadeta od smrti.

Zgodovina je obsejana z odlomki človeških del, ki jih živi duh božji ni gradil in ki so pali pod udarci časa. Pokrita je s trupli nerodovitnih bitij, ki se, rojena po navdihu božjem, niso odzvala njegovemu klicu in so izdala svoj poklic. Judaizem, osehel do korenine, je podoba tega. Nezmožen, da bi rodil kak verski sadež, se vender le obdrži po koncu, spričujoč ravno s svojo nerodovitnostjo strašno prokletstvo, ki ga je Jezus nad njim izrekel.

Pogled na prokleta figovo drevo in na smrt tega prokletstva, se zdi, da ni vzbudil v dušah učencev drugega, kakor strašno misel na mogočnost Gospodovo. On pa le misli na to, da jim vcepi tem večo vero, in pravi: „Imejte vero v Boga!“²⁾

---

¹⁾ Cf. Origen, Tract. 16 in 18; Sv. Jeronim, in Mat. ad h. l.

²⁾ Mat., XXI, 20 id.; Mark., XI, 22 id.

Vsaka nadnaravna moč ima svojo koreniko v popolni veri v Boga. Človek polne vere stopi v zvezo z božjim Bitjem, in Bog naredi iz njega orodje svoje dobrotljivosti in svoje moči. Ako je dal vso oblast Jezusu, pomeni to, da je Njegova človeška natora preveta od polnosti božjega Duha; podrejena Njegovemu najvišjemu vplivu izvršuje brez slabosti Njegovo voljo, gibanje in dela. To, kar je bil sam, zahteva Jezus od svojih učencev, da to postanejo. — „Zato, pravi, se vam ne bo nič ustavljalo. Zakaj resnično vam povem: Če kdo reče tej gori: Vzdigni se in vrzi se v morje: in ne pomišljuje v svojem srcu, temuč veruje, da se bo zgodilo, kar reče, se mu bo zgodilo.“

Do cela popačili bi nauk in besedo Jezusovo, ako bi verovali, da se božji Duh pokori samovolji človekovi in njegovim praznim željam. Mi moremo zahtevati od Boga le njegovo sveto voljo, in da jo občutimo, treba je prositi in se z njo zjediniti v popolni samozatajtvii. Samo tedaj nam bo božji Duh navdihnil dobro željo, željo, ki jo Bog vselej usliši, ker pride od njega.

„Torej vam povem, pravi Jezus: Vse, karkoli v molitvi prosite, verujte, da bote prejeli, in se bo vam zgodilo.“

Taka prošnja zahteva popolno ljubezen, iskreno in dobro srce. „In kadar se molit vstopite, odpustite, ako kaj čez koga imate, da tudi vaš Oče, kateri je v nebesih, vam odpusti vaše grehe.“

Neskončna usmiljenost nebeškega Očeta je plačilo naše usmiljenosti; ima sočutje s temi, ki imajo z njim sočutje, ljubi té, ki njega ljubijo, jih posluša in usliši.

Vse te nauke, ki obsegajo njegovo vero, je Jezus tisočkrat ponovil ob tolikih prilikah. Ob

bližajoči se njegovi smrti postanejo ti nauki še silnejši in jasnejši. Spomina nanje še danes, na svoji poti iz Betanije v Jeruzalem, ko se pripravlja, da kljubuje pretečim nevarnostim, katerim gre naproti po volji svojega Očeta.

12. Nizan je zadnji dan, ki ga ima prebiti v templju. Množica mu je prišla naproti in sovražniki ga pričakujejo.

Drugo poglavje.

Poslednje praske v templju.

V vsaki pravilno vrejeni verski ali politični družbi si nakoplje sovraštvo oblasti vsak — bo disi talent ali prorok, — ki začne vznemirjati javno mnenje, in presoja in označuje napake postavne vlade in kliče po reformi, in novotari in si prizadeva popolniti to, kar obstoji. V očigled takim mogočnim osebam, katerih nasvetov ne mara sprejeti, se oblast vznemiri; prestraši se in se raztogoti; ako se ji grozi, zatira in preganja.

To je zakon zgodovine, ki vodi vsa ljudstva; zapisan je v judovskem narodu s krvavimi sledovi. Možje inicijative pri njem so proroki, poslanci Jehove, ki jih njegova živa beseda navdušuje, razsvetljuje in vleče. Elija, Amos, Mihěj, Izajija, Jeremija, Daniel, Janez Krstnik — vsak izmed teh junakov je bil žrtev duhovske in kraljevske oblasti, ali ljudskih strasti. Izbrana božja bitja, da zboljšujejo človeštvo in narode, so vselej žrtve svojega poklica, in padejo pod udarci teh samih, ki jih pridejo reševati. Kadar se razjarjena množica obrne proti njim, jih mori v svoji nagoni in divji jezi. Oblast navadno družijo, v svojem nasprotstvu in svojem boju, zlobnost in zakonitost; oborožena z najvišjo pravico, soditi in obsojati, predno se polasti svoje žrtve, si vzame

čas, dokazati, da je žrtev vredna smrtne kazni, in da vzdržuje red in posvečuje zakon, ako postopa proti žrtvi.

Nobena inicijativa se ne dá zenačiti z inicijativo zoper Jezusa. Od vseh mož, ki so vznemirjali svoje ljudstvo, je On najmogočnejši. Njegov vpliv sega v globočino duš; On daje moč, ki uniči zlo v samem korenu, in ustanavljaoč božje kraljevstvo, ustvarja res nov svet. Moral si je nakopati bolj kakor kdo drugi sovraštvo in preganjanje oblasti. Kateri so zadnji pojavi tega sovraštva, katere njegove spletke in zlobne grožnje? Evangeljske listine nas poučé z obilnimi podrobnostmi, kakšen mogočen utis so pustili v pričah ti siloviti prizori. ¹⁾

Judovske oblasti, vedno bolj razjarjene, so se hotele polastiti Jezusa. Od prejšnjega dné so premišljevali, se zbirali in se posvetovali. Vsekako so se hoteli izogniti hrupu, in zakriti nasilstvo s krinko zakonitosti in pravice. Upor, ki bi ga izzval Jezusov zapor, bi utegnil imeti najhujše posledice, izzvati posrédovanje oboroženih Rimljanov, in izpostaviti velikega duhovnika in njegove svetovalce strogosti oblastnikov.

Najzanesljivejše postopanje bi bilo, staviti Jezusu najprej nekaj zvitih vprašanj, ga napeljati, da se izdá sam po kakih spretno izvabljenih besedah, ki naj ga kompromitirajo pred ljudstvom in Rimljani, ki naj utemeljé njegov zapor in njegov poklic pred najvišji zbor. Ta načrt so sprejeli.

Veliki zbor je bil edin, odkar je v zloglasnih sejah Kajfa surovo predlagal smrt Prorokovo. Udje duhovništva, deželni velikaši in učenjaki,

---

¹⁾ Cf. Mat., XXI, 23; Mark., XI, 27; XII; Luk., XX.

vsi so se iz verskih ali političnih koristij hoteli iznebiti tistega, ki so ga zaničljivo nazivali „Galilejca“.

V jutro 12. Nizana, predno je Jezus stopil v tempelj, je hodil v lopah, učil in evangelj oznanoval množici. ¹⁾ Deputacija duhovnikov, pismarjev in starejšin se mu približa in zahteva račun od poslanja, ki si ga je prisvajal. — „S katero oblastjo delaš to? in kdo ti je dal to oblast?“

Sumničili so ga, da nima pravice delati, kar dela. Odposlanci so umeli Prorokovo stremljenje. Odkar je nastopil, je je neprestano zatrjeval. Tri dni sem se dá pozdravljati kot Mesija po množici svojih pristašev; vstopil je v tempelj kot reformator, postopal je in učil kot Gospod. S katero oblastjo? Oblast mu ni dala tega ukaza; torej je uzurpator, upornik, zapeljivec, novotar.

Ako so Jezusovi sovražniki zahtevali od njega opravičenja, niso iskali razsvitljenja; hoteli so od njega besedo, ki bi ga mogla pogubiti in služiti za podlago namerjane tožbe. Očividno so pričakovali, da se izrecno prizna za Mesija ali Sina božjega. Taka izjava ne bi bila nič novega iz Jezusovih ust. Od praznika šotorov sem so bili njegovi govori v Jeruzalemu in v sredi templja le pojasnila in dokazovanja tega. Udje velikega zbora so jih mogli ravno tako dobro slišati kakor množica. Vedeli so torej, na kaj Jezus zida svoje poslanje in kako razume On mesijansko kraljestvo in svoj naslov Mesija.

Jezus odkloni odgovor. Čemu bi odpiral resnico zlobnim? Mnogo bolj zaslužijo, da jih osramoti in razkrinka.

---

¹⁾ Mat., XXI, 23; Mark., XI, 27—33; Luk., XX, 1 - 8.

„Vas bom tudi jaz poprašal eno besedo“, reče svojim vprašalcem vpričo množice; „če mi jo poveste, bom tudi jaz vam povedal, s katero oblastjo to delam. Krst Janezov odkod je bil? Z nebes. ali od ljudi?“

Vprašanje je bilo zapeljivo. Ako odgovoré z nebes — se sami obsodijo in Jezus bi bil rekel tem, ki so zametali krst: Zakaj mu tedaj niste verjeli? A ko bi odgovorili, da opravičijo svojo nevero: od ljudi — bi jih množica, ki je bila tu, kamenjala, zakaj vsi so imeli Janeza za proroka.

Pred to alternativo so odposlanci velikega zbora molčali. Niso imeli srčnosti, da bi pokazali svoje prepričanje.

Ne vemo, pravijo in se rajši naredé nevedne, nesposobne, kakor da bi provzročili jezo ljudstva ali priznali modrost Jezusovo.

„Zato“, odgovori Jezus, „vam tudi jaz ne povem, s katero oblastjo to delam.“

S tem, da so priznali svojo nevednost gledé božjega poslanja Janezovega, so se sami obsodili zastopniki oblasti in svete vede v Izraelu, poglavarji duhovnikov in pismarjev. Kako! Prihod Proroka, takega božjega poslanca, kak r je bil Janez, — najčudovitejše versko dejstvo stoletja in točno napovedano po prorokih,¹⁾ — pa ga veliki zbor ni razumel! Ni vedel, ali so nebesa ali ljudje navdihovali Krstnika! Ti uradni čuvaji bogočastja in zakonitosti niso več božji služabniki; mislijo le ná-se, kako bi ohranili svojo oblast, vzdržali stare šege, pomnožili natančnosti svoje kazuistike. Glas Duha vpije, kakor lev, v puščavi Judovski: pa ga ne slišijo. — Ne vemo, odkod

---

¹⁾ Izaij., XL, 3; Malah, III, 1, 2.

prihaja, so rekli. Ako niti niso sposobni čuti in spoznati tistega, ki je šel pred Gospodom in mu pot pripravljaj, kako bodo še le čuli in spoznali samega Gospoda!

Nenavadno to! poslednji izmed ljudstva, grešniki in nečistniki, so ga razumeli, prvi pa, tako zvani pravični, veliki duhovniki in učeniki, ne vedó. Je vedno tako: božje razodetje v človeštvu razsvetljujejo priproste duše in skesana srca; oslepé pa duhove, ki se imajo za močne, in srca, ki se bahajo s svojo krivo pravičnostjo. Boga spoznajo in čujejo le tisti, ki ga živega v sebi nosijo.

V judovskem narodu je bila oblast, višja od kraljestva in duhovništva: oblast Jehove. Ta je čula nad njim, in časih posredovala po besedi prorokov. Proti tem božjim razodetvam se oblast ni smela boriti, niti je smela biti indiferentna, niti neverna, ampak morala je biti poslušna in verna. Zametati ali preganjati božjega poslanca, se je reklo zametati in preganjati samega Boga.

Jezus se sklicuje na vzgled Janezov, katerega se je ljudska zavest še živo spominjala, in zatrjujoč božje oblast prorokovo, je poudarjal tudi svojelastno oblast. Kdo je vzgojil Janeza od naročja materinega sem? Kdo ga je peljal v puščavo? Kdo mu je dal oblast krščevati, klicati pokoro in oznanovati prihod božjega kraljestva? Veliki duhovniki in učeniki? Ne. Božji Duh je vse izvršil v njem. Torej ni oblasti zoper božjega Duha.

Treba je verovati v Janeza, poslušati ga in mu slediti. Oblast je grešila. Jezus ji to ostro očita: ¹⁾)

---

¹⁾ Mat., XXI, 28—32.

„Kaj se vam zdi? Neki človek je imel dva sina, in je stopil k prvemu in mu je rekel: Sin! pojdi, delaj danes v mojem vinogradu — On pa je odgovoril in rekel: Nočem. Potem pa se je skesal in šel.

In stopi k drugemu, in je ravno tako rekel. Ta pa je rekel: Grem, gospod! pa ni šel.

Kateri teh dveh je izpolnil Očetovo voljo?“
popraša Jezus učence velikega zbora. Mu rečejo: Prvi.

Jezus jih obsodi po njihovih načelih in pri-
stavi brez prilike: „Resnično vam povem, da cest-
ninarji in nečistnice pojdejo pred vami v božje
kraljestvo. Zakaj Janez je k vam prišel po potu
pravice, in mu niste verjeli, cestninarji in ne-
čistnice pa so mu verjeli. Vi pa, ki ste videli,
se niste potem spokorili, da bi mu bili verjeli.“

Ko so Jezusa tako stiskali mogočni nasprot-
niki, je zavrnil njihove napade in jih razkropil.
Poprijel se je ofenzive, jih osramotil in spravil v
zadrego ter jim očital z božjo veljavo njihovo
nevero in slepoto.

Nato se obrne k ljudstvu; in ker velikašev
ni spoznal za vredne, da bi slišali resnico, je
pravil vsem v novi priliki ¹⁾ to, kdo da je, odkod
prihaja, kaka je njegova naloga, kaka njegova
določba.

Velikaši so poslušali.

„Bil je hišni gospodar, kateri je zasadil vino-
grad, in ga s plotom ogradil, in skopal v njem
tlačilnico in postavil stolp; in ga je dal kmetom
obdelovati in je šel na tuje.

---

¹⁾ Mat., XXI, 33—34; Mark., XII, 1—11; Luk., XX,
9—18.

Kadar pa se je čas sadu približal, je poslal svoje hlapce do kmetov, da bi prejeli njegov sad. In kmetje so zgrabili njegove hlapce, in so enega stepili, enega ubili, enega pa kamenjali.

Poslal je spet drugih hlapcev, še več kakor poprej, in so jim ravno tako storili.

Zadnjič pa je poslal do njih svojega sina, rekoč: Mojega sina bodo spoštovali.

Kmetje pa, ko so sina videli, so rekli med seboj: Ta je dedič. Dajte! ubijmo ga in bomo imeli njegovo dedščino.

In so ga zgrabili, in vrgli iz vinograda in ubili.

Kadar tedaj gospod vinograda pride, kaj bo storil tem kmetom? Mu rekó: Hudobne bo hudo končal, in svoj vinograd bo dal obdelovati drugim kmetom, kateri mu bodo sad dajali ob svojih časih.“

Pri teh besedah so tisti, ki so se čutili prizadete, zaklicali:

„Bog varuj tega!“ pravijo kakor bi hoteli odvrniti od sebe to hudo prorokovanje.

Jezus jih pogleda, njegovo obličje je bilo ostro, grozeče.

„Bog varuj tega! pravite? Ali niste nikoli brali v pismih? Kamen, ki so ga zavrgli zidarji, on je postal glava vogla. Od Gospoda je to storjeno in je čudno v naših očeh.“¹⁾

Nato Jezus izreče v posebnem naglasu besede, ki razsvetlé vso priliko: „Zato vam povem, da bo od vas vzeto božje kraljestvo, in bo dano ljudstvu, katero bo njegov sad dalo.“

In kdor pade nad tem kamenom, se bode razbil; na kogar pa on pade, ga bode strl.“

---

¹⁾ Ps. CXVII, 23.

Jezus ni mogel bolj jasno izraziti tega, kdo da je in od koga ima svoje pravice. Od hišnega gospodarja zasajeni vinograd, s plotom ograjen, izkopana tlačilnica in na sredi v obrambo postavljeni stolp, to je Izrael, izbrani božji narod, z zakonom, ki ga brani, s svojim templjem in svojim bogoslužjem. Kmetje so hierarhija. Hlapci, ki so poslani, da poberó sad in ki so sledili drug drugemu, to so proroki. Kako določbo vender imajo! Duh božji jih napolnjuje, in začasni oskrbniki vinogradov, namesto da bi jih sprejeli in zadostili njihovem naročilu in prinesli pred nje del bire, jih zgrabijo, natepó, ranijo in odpošljejo s praznimi rokami.

Sin hišnega gospodarja je sam Jezus. On je nad vsemi proroki. Njegov naslov je edini svoje vrste, njegova pravica neomejena. On pride, ponižen in krotak, brez vsake druge glorie kakor s svojim božanstvom, zakritim z ljubeznijo; najbolj sramotno ravnajo ž njim; vržejo ga iz vinograda in ga umoré, kakor so preganjali in mučili tiste, ki so prišli pred njim.

Gorje nezvestim in hudobnim kmetom! Gorje krivični hierarhiji! Ker zameta, preganja in mori tiste, ki prihajajo od Boga, ker ne prizanaša celo samemu Sinu, se bode Bog maščeval nad njo.

Božje kraljestvo bode spremenilo svoje gospe; prešlo bode od Judov na pogane. Izvoljeno ljudstvo bode zavrženo ljudstvo, in zapuščeni narodi postanejo izvoljeni narodi.

Kar se tiče Sina, bode njegovo zavrženje od strani grešne oblasti začetek njegove slave; On bode vogelni kamen nove stavbe. Ljudje, ki so bili odmenjeni zidati, ga bodo zavrgli, toda Bog ga

bode postavil, da bo nosil celo delo: nad to čudovitostjo bode strmela vsa zemlja.

Jezusovi sovražniki ga ne bodo razdrobili, ne, razbili se bodo nad njim, in kadar pride sodba, pade taisti kamen ná nje, s katerim so ga hoteli razdrobiti, in se bodo razbili.

Ta smeli glas o neveri in pregrehah oblasti nasproti prorokom in z ozirom na samega Sina božjega, te proroške grozitive o božji jezi, bližnje zavrženje hierarhije, ki se je izneverila svoji nalogi, to strmoglavljenje vseh Jezusovih nasprotnikov, — vse te ostre resnice so razjarile prvake duhovnikov in pismarjev. Njihova jeza vzkipi; še v tistem trenutku so hoteli Jezusa prijeti; toda ljudstvo ga brani in oblast se trese pred ljudstvom.

Odšli so in mislili na nove spletke.

Hoteli so na vsak način Jezusa kompromitirati pred rimsko oblastjo. Ako se jim posreči ga narediti za upornika, za nevarnega agitatorja, tedaj oborožé zoper njega oblastnika, ki se ni obotavljal prijeti vsakega, ki bi grozil pravicam cesarstva. Intriga se je prekanjeno in hitro izpletla. Poglavarji so se skrivali; poklicali so svoje učence; izbrali so nekaj farizejev in nekaj Herodijanov; ¹⁾ prvi so bili vneti pristaši narodne neodvisnosti, drugi pa so se pridružili družini Herodovi, dasi je bila tujega pokolenja, in so bili, kakor ona, vdani služabniki cesarjevi. Ti dve stranki,

---

¹⁾ Mesto v Talmudu (Juchasim, fol. 19, 1) dobro osvetli Herodijade. Tam je povedano, da sta bila nekoč Hilel in Menahem načelnika sinedrija, pa da se je Menahem podal v službo kralja Heroda, in da je imel 80 sijajno oblečenih mož. Tak je bil izvor te uporne stranke, ki si je nadela ime Herodijanov. Cf. Lightfoot, *Horae hebr. et talmud.*, p. 220.

navadno si sovražni med seboj, sta se porazumeli, da pobijeta in pogubita Jezusa. Politika je polna takih zvez.

Ko so se odposlanci zedinili, so prišli k Jezusu.¹⁾ Delali so se, da jih vest peče in da nič bolje ne želé kakor pravičnost, ter so se začeli hliniti tistemu, ki so ga mislili ujeti: — Učenik! vemo, da si resničen, in pot božjo po resnici učiš, in da ti ni mar za nikogar, ker ne gledaš na veljavo ljudi.

Po tej hinavski pohvali, ki je imela namen, pridobiti Jezusa, da bi ne odklonil vprašanja in izviti iz njega odgovor, so pristavili: — Ali je dovoljeno cesarju davek dajeti, ali ne?

Nikakega bolj zlobnega vprašanja niso mogli staviti Jezusu, kakor vprašanje o rimskem davku; vznemirjalo je množico in je bilo podobno vprašanju o neodvisnosti dežele. V imenu davkov so agitatorji kurili javno menenje in izzivali upore. Ljudstvo jih je plačevalo, pa se je ustavljalo; umikalo se je sili in pričakovalo svojega Mesija, da stare ta jarem. Galilejci vzlasti so bili na glasu strastnih svobodnjakov. Ti, ki so hoteli izzvati Jezusov odgovor gledé davka, so ga gotovo imeli za odločnega nasprotnika tujega gospodstva, in niso dvomili, da bode on, kot Galilejec s svojimi mesijanskimi pretvezami, kot prijatelj ljudstva, obsodil davek, ta simbol sužnosti. To je bila pričakovana beseda.

Gospod ugame zvitost in z eno besedo jim krinka odpade.

„Po kaj me skušate, hinavci? pravi. Pokažite mi davčni denar!“

---

¹⁾ Mat., XXII, 15 id.; Mark., XII, 13—17; Luk., XX, 20—26.

In mu podajo denar s cesarjevo podobo.

„Čegava je ta podoba in napis?“ — Mu odgovoré: Cesarjeva.

„Dajte torej cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.“

Bilo je v šolah pravoslovno pravilo, da so morali prebivalci povsodi, koder je krožil kraljev denar, priznati kralja za svojega gospoda.¹⁾ Dvoje vrste denarja je krožilo pri Judih, eden posveten, drugi posvečen; eden je bil podoba pozemeljske in politične pravice civilne oblasti, drugi je bil podoba pravice božje. Jezus se je poslužil tega znamenja, da razglasi eno izmed najpriznanejših in najpotrebnejših resnic: razloček med dvema družbama, katerima človek pripada, in dvema bistvenima oblastima, ki se iz teh družeb iztekata za človeka. Materijelno, gledé na svoje telo, gledé na svoje fizično in vnanje življenje pripada človek človeški družbi, svojemu ljudstvu in svoji deželi; je podanik politične oblasti. Duševno, gledé na svoje notranje življenje in gledé na svojo vest, pripada verski družbi, je podanik božji.

V malo besedah začrta Jezus pot, po kateri naj človeštvo odslej hodi. Ves stari vek, tudi Judje, je rasel v teokraciji, v kateri sta se pomešavala vera in država. Moč razmer, ki jih je Bog pripustil, je prisilila Izrael, da ju loči, zakaj ko je Izrael izgubil svojo narodnost, je bil samo še cerkev. Toda obdržala se je častiljubna nada, ponoviti veliko ljudstvo in obnoviti staro teokracijo. Odkar pa je Jezus rekel: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega“, je spo-

---

¹⁾ Talmud Hierosol., fol. 20, 2. Cf. Maimon, in Gezilah, e. V.

čet in popolno ustanovljen razloček med vero in državo. Duševno kraljestvo, ki ga je prišel ustanovit, se ne pomeša več s pozemeljskimi kraljestvi; živelo bode v sredi njih, prav dostikrat napadeno in preganjano; toda spoštovalo bode njih pravice; nikoli ne bode obnovilo naukov Juda Galilejca, ne bode se maščevalo nad njimi in njihovim sovraštvom, le napajalo jih bode s pravico, dobrotljivostjo in mirom. Države se nimajo bati Jezusove cerkve: prejemale bodo od nje le dobrote; in imele ne bodo nikoder večjega jamstva za napredek in mir kakor v tistem, ki je rekel: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.“

Ta priprosti in mogočni rek obsega ves zakon človeške družbe, katere razvoj ni mogoč drugače kakor v nerazrušnem sporazumljenju avtoritete in svobode. Avtoriteta brez Boga se povrne v trinoštvo, in svoboda v upor. Kadar hočejo politične oblasti, ki se vedno nagibajo k despotizmu, surovo ukazovati vestem, jih zavračajo učenci Jezusovi, ki so se naučili od njega, da se mora dati Bogu, kar je božjega; in kadar se dadó ljudstva, vedno nevoljna nad jarmom, potegniti od upornega dubá, jih zadržuje tisti, ki je rekel: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega.“

Vse življenje Jezusovo potrjuje njegov nauk. Nikoli niso videli Jezusa, da bi razburjal množico na javnih prostorih; ni je bilo besedice iz njegovih ust, da bi kazala upornost do oblasti. Ako mu četrtnik zapreti, on nadaljuje svoje miroljubno poslanje; ako ga verski poglavarji zalezujejo in hočejo preganjati, se žalosten umakne. Ako ga ljudstvo hoče proglasiti za kralja, nezmožno, da bi ga razumelo, on zbeži in mu vzame

srčnost za vselej s tem, da mu razodene načrt in mu v neprikupni obliki pokaže svoje mesijansko zvanje. Celo njegove pozdrave ljubi in sprejme le pred svojo smrtjo; in nič v tem ljudskem navdušenju ne more vznemiriti poglavarje sveta. Njegovi apostoli in njihovi nasledniki so sledili njegovemu vzgledu; v sredi preganjanja so oznanovali pokorščino tistim, ki so držali za meč, pod katerim naj padejo.¹⁾

Prekanjenost odposlancev, ki so imeli Jezusa vjeti, se je izjalovila. Ti krivi pravičniki ne morejo, da ne bi strmeli nad njegovo modrostjo; molčé; potrti in strmeč se oddaljijo.

Zdi se, da so se vse stranke strnile okrog Jezusa. Pritiskajo nanj in množé vprašanja. Ukaz je bil izdan, da ga izzovejo in ga potegnejo v zanjko.

Za prvaki duhovništva in pravdoznanstva, ki so ga popraševali za naslov njegovega poslanstva, za farizeji in Herodijani, ki so ga upali pogubiti, sproživši vprašanja o zakonitosti davka, — pa pridejo zasmehujoči in skeptični saduceji. To so bili pozitivni duhovi svojega časa. Misel o drugem svetu se jim je zdela nespametna; zasmehujejo pobožne farizeje, ki žrtvujejo sedanje življenje za spomin na prihodnje življenje. Malo so cenili proroke in so sprejeli Zakon, kakor je, ter so videli v njem le modro pravilo pozemeljskih rečij in koristij. Prednačili so nekaterim modernim kritikom s pretvezo, da v Zakonu nič ne potrjuje neumrjčnosti. Zanikali so vstajenje od mrtvih. Omejeni, kratkovidni duhovi, ki niso našli v naukih, tujih njihovi zakoniti modrosti, drugega, kakor neumnost! Predrzní so bili in so se radi

---

¹⁾ Rimlj., XII, Cf. I. Tim., II, 1; I. Petr., II, 23.

posluževali sarkazma. Računali so, da spravijo v zadrego Jezusa, kakor kakega navadnega farizeja, s tem, da mu stavijo eno teh vprašanj, ki so tvorila njihove šolske razprave, in ki jih nasprotniki večkrat niso mogli razrešiti.¹⁾

„Učenik! mu rekó. Mojzes je rekel: Ako kdo umrje in nima otrok, naj njegov brat vzame njegovo ženo, in naj obudi zarod svojemu bratu.

Bilo pa je pri nas sedem bratov, in prvi se je oženil in je umrl; in ker ni imel zaroda, je zapustil svojo ženo svojemu bratu. Ravno tako tudi drugi in tretji do sedmega. Poslednjič za njimi je pa umrla tudi žena. Po vstajenju tedaj, katerega izmed sedmerih bo žena?“

Jezus zavzema više stališče kakor ti kazuisti. Šolsko cepidlačenje mu je tuje. Njegov odgovor je odgovor božjega Duha, ki ve, ki vidi večne skrivnosti kakor časne resničnosti.

„Se motite, jim odgovori, ker ne umete ne pisem, ne moči božje. Ob vstajenju namreč se ne bodo ne ženili, ne možile, temuč bodo kakor angeli božji v nebesih.“

Znak priprostega razuma je, da sodi vse po tem, kar vidi, ne da bi se mogel povzpeti do nevidnega. Naredi si Boga po svoji podobi in si misli večnost kot minljivi svet. Roditev in žentitev sta pozemeljski zakon, torej naj bodeta po njegovem menenju tudi nebeški zakon. Ne, večnost je po podobi božji; pravični, prosti materije, bodo spoznali zakone božjega Duha, njihova trupla, spremenjena, bodo ubežala suženjstvu živalskega duha in bodo razsvitljena in prosta kakor božji Duh.²⁾

¹⁾ Mat., XXII, 23—32; Mark., XII, 18—27; Luk., XX, 27—38.

²⁾ Cf. I. Cor., XV, 36—44; to je komentar, ki govori o Gospodovi besedi gledé prihodnjega življenja.

Težkoče ni, ki so jo saduceji na dan spravili, in temelji le na njihovih krivih idejah. Koliko protislovij in nemogočnostij izgine, ako razumemo, ne meriti stvarij po svojih vedno tesnosrčnih zistemih, ampak po jasnosti nauka samega Učenika!

Da pa pouči nasprotnike na podlagi sv. pisma, katero priznajo, pa ga ne razumejo, jim reče:

„Od mrtvih pa, da bodo vstali, ali niste brali v bukvah Mojzesovih, pri grmu, kako je Bog z njim govoril, rekoč: Jaz sem Bog Abrahamov, in Bog Izakov, in Bog Jakopov; Bog ne mrtvih, ampak živih. Vi se tedaj silno motite.“

To, kar je Bog ustvaril, ohranja. Oblike se menjajo, snovi ostanejo. Razumno bitje lahko izgine z zemlje in se otrese svoje lupine; toda živi v osveti ali ljubezni božji, uporno ali vdano, nesrečno ali srečno, ponižano ali poveličano.

Jezusova modrost je iznova zmagala. Probujeni poslušalci so ploskali; nekateri pismarji, zadovoljni, da so videli saduceje zavrnjene in osramočene, so rekli:

„Učenik, dobro si povedal.“¹⁾

Eden izmed njih, — učenik, ki je slišal vprašanja saducejev in Jezusov odgovor, se približa in ga vpraša, katera je prva vseh zapovedij?²⁾

„Prva vseh zapovedij, odgovori Učenik, je: Poslušaj, Izrael! Gospod, tvoj Bog, je en Bog. In ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega srca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje misli, in iz vse svoje moči. To je prva zapoved.

---

¹⁾ Mat., XII, 33; Luk., XII, 39.

²⁾ Mat., XXII. 34—40; Mark., XX, 28—34.

„Druga pa je nji enaka. Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Večje od teh, druge zapovedi ni.“

Pismar mu reče: „Prav Učenik! po resnici si govoril, da je en Bog, in ni drugega razun njega. In njega ljubiti iz vsega srca, in iz vsega uma, in iz vse duše in iz vse moči; in ljubiti bližnjega kakor samega sebe, je več kakor vse žgavne in druge daritve.“

Tu najdemo čisti izraz judaizma, kakor ga je učil modri Hilel. Ljubezen presega vse žgavne daritve. To je bil veliki nauk prorokov, nepri- znan od formalistov. Vender to ni še vse za pravičnega. Ostane še nekaj za tistega, ki ljubi Boga in bližnjega. Jezus potrdi modrost pismarjevo, in dostavi:

„Nisi daleč od božjega kraljestva“, mu reče.

Pravi nauk in krepost sta le priprava na božje kraljestvo, a še ne odpreta vrat; vera edina nas vanj popelje. Le s tem, da v Jezusa verujemo, dobimo božjega Duha in s tem, da se prerodimo v tem Duhu, postanemo deležni samega božjega življenja. Pred to preroditvijo smo le služabniki božji; po nji postanemo njegovi otroci. Poprej smo ljubili Boga po zmožnostih svojega bitja; potem ga ljubimo s taistimi zmožnostmi, pa povzdignjenimi in obožavanimi po njegovem Duhu.¹⁾

Tako se Jezus kaže vedno bolj nedotakljiv in zmagovit v sredi neprestanih bojov, ki ga stiskajo v lopah templjevih, zadnji dan, ko je učil. Odtegne se vsem zanjkam. Menili so ga pogubiti, pa so ga povelicali. Zvitosti njegovih sovražnikov se je posrečilo le to, da so njegovo moč povzdignili; On razsvetli in vodi tiste, ki po vzgledu tega odkritega učenika pridejo k njemu v miru in odkritosti.

¹⁾ Cf. Epist. ad Galat., III, 2–7; Rom., VIII, 15 id.

Tretje poglavje.

Poslednje prokletstvo farizejev.

Odposlanci velikega zbora, učeniki raznih strank in različnih šol so se naveličali Jezusa izpraševati in preganjati. Bali so se ga. Njegova nepremagljiva modrost je navdajala strah tem, ki so bili osramočeni. Zdelo se je, da je Jezus s svojo modrostjo nadvladal v templju svoje nevredne mojstre. V resnici je kraljeval v sredi med njimi, ob ploskanju ljudstva, ki ga je imelo za Mesija. Izvrševal je svojo božjo službo, a ni mu bilo neznano, da hočejo njegovo smrt: točno je to naznanil v priliki o vinogradnikih, zaznamujoč celo početnike svoje smrti. Vedel je, da mu ne bodo odpustili, ker se je imenoval Sina božjega, in da mu bodo vsled tega naslova, — edinega, ki izraža njegovo mesijansko ulogo, — pripisavali bogokletstvo.

Hotel je svoje nasprotnike privedi do tega, da priznajo njegovo pravico, da se tako imenuje, z veljavo sv. pisma; zbere farizeje in jih to-le vpraša¹⁾:

— „Kaj se vam zdi o Kristusu? Čegav sin je?“ Pismarji odgovoré: — Davidov.

Noben naslov ni bil tako poznat v deželi, v izročilu, v šolah.

¹⁾ Mat., XXII., 41—45; Mark. XII., 35—37; Luk., XX., 41—46.

Toda, kdo je ta sin Davidov? Káko je njegovo bistvo, njegovo dostojanstvo in njegova služba? To je točka, pri kateri se je ljudska domišljija motila, in znanost učencikov zašla v slepoto in zlorabo. Med vsemi častmi, ki se pripisujejo tej osebi, je ena, ki obsega in zaleže vse, to je božanstvo. Ta je, ki se ni priznala, in katero se je Jezus trudil razjasniti v vsem svojem očitnem življenju.

Še ta dan, predno Jezus zapusti tempelj in umrje, poskuša dokazati pismarjem z najpoljudnejšimi mesijanskimi psalmi, — s tistimi, v katerih prorok točno zatrjuje Kristusovo božanstvo, njegovo enakost v moči z Bogom, njegovo končno zmago nad vsemi sovražniki, njegovo večno duhovništvo.

Ko Jezus razodeva ta naslov Sina Davidovega, ki je le izražal njegovo božje pokolenje, ga ne zameta, kakor so hoteli nekateri razlagalci,¹⁾ ampak ga vselej sprejme; in ponavlja ga danes pred njimi, jim hoče vdihniti skrivnost svojega božanstva. „Ako je Krist sin Davidov“, jim reče, „kako ga tedaj David v duhu imenuje gospoda, rekoč: Gospod je rekel mojemu Gospodu: Vsedi se na mojo desnico, dokler ne položim tvojih sovražnikov v podnožje tvojih nog.“²⁾

Očividno, ako je Kristus sin Davidov, sedeč na sami desnici božji, je v njem božanstvo. Zaključek je bil neovrgljiv za vse te učenike, ki so prisegali na ime od Boga navdihnenega svetega Pisma. Pa niso mogli napraviti takega zaključka. Judovsko bogoslovje, ki je slepilo te pismarje, je

¹⁾ Schenkel, Das Characterbild Jesu.

²⁾ Glej dodatek S. Psalm CX.

zašlo od nauka prorokov. Okameneli v mrzlem monoteizmu niso mogli več pojmiti tega, kar je bilo duša za proroke in ves stari zakon: neprestano posredovanje Jehove v njegovem ljudstvu, posredovanje osebno, dejanjsko, naravnostno, živo, katerega prve oblike so bile bogojavljanja in mimgredoča navdihovanja, in katerega popolno uresničenje je bilo včlovečenje v mesijanski osebi. Božanstvo tistega, ki ga Izajija¹⁾ naziva „Sina, ki nam je rojen, Čudovitega, močnega in mogočnega Boga“, ki v njem Mihej²⁾ razločuje človeško rojstvo v Betlehemu, in božje rojstvo od vekomaj, ki ga Malahija³⁾ imenuje „Adonaja, stopivšega v svoj tempelj“, — božanstvo Mesija je bilo zakrito njihovim očem. Jezus se posluži govornice živega in poljudnega bogoslovja prorokov, skuša poslednjikrat odkriti zavoj in pokazati, kako se, po božanstvu Mesijevega, oba naslova Sina in Gospoda Davidovega ujemata. Ti trdovratni duhovi pa ne vidijo; ostanejo zmedeni in nemi in odidejo v svoji brezupni neveri.

Kratkost evangeljske zgodbe nam komaj dopusti, slutiti sijaj, ki ga pokaže ta prizor, ko se Jezus zadnjikrat sreča s svojimi sovražniki. To je eden izmed najganljivejših prizorov, zakaj ko Jezus zadržuje tako svojo pravo naravo, podpisuje svojo smrtno obsodbo. Pa kaj je njemu smrt? Ali ni pogoj za njegovo zmago? Ali ne ve, da mu njegova žrtev zasluži večno zmagoslavje? Z mogočno veljavo je pač moral govoriti Judom, ko jih je spomnil na besede Jehove Mesiju: „Vsedi se na mojo desnico, dokler ne položim tvojih so-

¹⁾ Izaj. IX, 5.

²⁾ Mih. V, 2.

³⁾ Malab. III, 1.

vražnikov v podnožje tvojih nog.“ Tedaj se Jezus obrne do svojih učencev. Vsaj ljudstvo v svoji priprostosti ga je poslušalo ginjeno.

On govori kot sodnik, obsoja očitno, zaznamuje, biča, pokrije s prokletstvi pismarje in farizeje, vse zastopnike zakona in uradne verske znanosti. ¹⁾

— „Varujte se pismarjev, jim zakličite; oni bodo prejeli ojstrejšo sodbo.

„Na stolu Mojzesovem sedé pismarji in farizeji. Vse tedaj, karkoli vam rekó, spolnujte in storite; po njih delih pa nikar ne delajte, ker pravijo, pa ne storé.

„Navezujejo namreč težka bremena, ki jih ni moč nositi, in jih nakladajo ljudem na rame, pa jih sami s prstom nočejo ganiti.

„Vsa svoja dela pa storé, da jih ljudje vidijo; delajo si namreč širje listke, in večje robove v krilu.

„In imajo radi prva mesta pri večerjah, in prve sedeže v shodnicah, in pozdravljenja na trgih, in da jim ljudje pravijo: Učenik!

„Vi pa se ne pustite učenike imenovati; zakaj eden je vaš učenik, vi pa ste bratje.

„In nikogar ne imenujte na zemlji svojega očeta; zakaj eden je vaš Oče, ki je v nebesih. Ne imenujte se učenike; zakaj eden je vaš učenik, Kristus.

„Kateri je največi med vami, bōdi vaš služabnik. Kdor se pa povišuje, bo ponižan; in kdor se ponižuje, bo povišan.“

Nedoslednost, licemerstvo, trinoška zakrknjenost, častilakomnost in ošabnost: to so pregrehe teh oblastnih ljudi, ki so bili pravi Antikristi.

---

¹⁾ Mat., XXIII, 1. do konca, Mark. XII, 37 - 40.

Neopravičljivi v svoji slepoti in svojem sovražstvu so ranili neskončno ljubezen tistega, ki jim je prinesel luč, vzveličanje in mir; in zato so si nakopali prokletstvo.

— „Gorje pa vam, jim reče Jezus, pismarji, farizeji, hinavci! ker zapirate nebeško kraljestvo pred ljudmi; vi namreč ne greste vanj, in kateri hočejo vanj priti, jim ne pustite iti.

„Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! objedate hiše vdov, dolge molitve opravljaje; zavoljo tega bote prejeli ostrejšo sodbo.

„Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! Ker po morju po in suhem vse obhodite, da enega k svoji veri spreobrnete; in kadar je spreobrnjen, ga storite otroka pekla, dvakrat hujšega kakor ste vi.

„Gorje vam, slepi vodniki! Ki pravite: Kdorkoli priseže pri templju, ni nič; kdor pa priseže pri zlatu templjevem, je dolžan. Neumneži in slepci! zakaj, kaj je več, zlato ali tempelj, ki zlato posvečuje? In kdorkoli priseže pri oltarju, ni nič; kdorkoli pa priseže pri daru, ki je na njem, je dolžan. Slepci! zakaj, kaj je več, dar ali oltar, ki dar posvečuje?

„Kdor namreč pri oltarju priseže, priseže pri njem, in pri vsem, kar je na njem. In kdor pri templju priseže, priseže pri njem, in pri tistem, ki v njem prebiva. In kdor priseže pri nebu, priseže pri božjem sedežu, in pri tistem, ki na njem sedi.

„Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! ki desetinite meto, janež in kumeno, in opuščate, kar je imenitnejšega v postavi, pravico in usmiljenje in vero. To je treba storiti in onega ne opustiti. Slepi vodniki! Ki komarje precejate, kamele pa požirate

„Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! ker čistite, kar je zunaj kozarca in sklede, znotraj pa ste polni ropa in gnusobe.

„Farizej, slepec! očisti poprej, kar je znotraj kozarca in sklede, da bode tudi to, kar je zunaj, čisto.

„Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! Ker ste enaki pobeljenim grobom, kateri se od zunaj ljudem lepi zdé, od znotraj pa so polni mrtvaških kostij, in vsake gnusobe.

„Tako se tudi vi ljudem sicer od zunaj pravični vidite, od znotraj pa ste polni hinavščine in krivice.“

To je večna in neizprosna božja pravica, ki gromi skozi Jezusova usta, svoje verno glasilo, zoper poglavarje judovskega naroda, zoper te gos-pode javnega menenja in zoper te, ki tekom stoletij nadaljujejo njihova dela smrti. Njihove pregrehe so pripravile k molku usmiljenje in iz-zvale sveto maščevanje.

Veliki krivci zavirajo božje kraljestvo, ki bi je morali podpirati in pozdravljati. Obrnejo se od njega in obrnejo druge. S peklenkim proseli-tizmom skušajo razširjati svoje kraljestvo, in tisti, ki se njihovi sekti priklopijo, so hujši od njih. Pačijo resnico in begajo tiste, katere bi morali razsvitljevati. Izkoriščajo priproste, požirajo pod krinko vere imetje vdov; ponižujejo bogočastje in je materijalizirajo; množé obredne vaje do škru-puloznosti, pa pozabljajo pravice, milosrčnosti in vere. Precejajo komarje in požirajo kamele; varajo množico s svojo krivo, navidezno vero, pa polnijo svojo gnusno vest z ropom in gnusobo, — po-beljeni grobovi in polni groze.

Bog govori po svojih prorokih, svojih po-slancih in svojih svetnikih; namesto da bi jih po-

slušali, jih moré; in ko so mrtvi, tedaj ti hinavci, da se pokažejo lepe, pobelijo njihove grobove, kakor bi jih hoteli počastiti. Pa naj Bog še govori, naj se pokaže osebno, oni bodo ponavljali svoje umore: moriti proroke je njihova priljubljena hudobnost.

Taisti trenotek, ko jih je Jezus ponižaval z božjo močjo in sveto jezo, so mislili na to, kako ga pogubé in pripravijo v smrt. On je to videl in to mu je izvabilo zoper nje še večje in strašnejše prokletstvo.

— „Gorje vam, pismarji in farizeji, hinavci! ki stavite grobove prorokov in zaljšate pokopališča pravičnih, in pravite: Ko bi bili mi v dnevih naših očetov, bi ne bili z njim deležni krvi prorokov.

„Sami sebi torej pričujete, da ste otroci teh, ki so proroke morili.

„Napolnite torej mero svojih očetov.“

To je sodnik, ki grozi, sam božji sodnik. Z enim pogledom obseže neizmerno in strašno celokupnost pregreh svojega ljudstva zoper Boga:

„Kače“, zavpije, „gadja zalega! Kako boste ubežali sodbi pekla?

„Zato, glejte! jaz vam pošljem proroke in modre in pismarje, in izmed njih bote nekatere umorili in križali, in nekatere bičali v svojih shodnicah in preganjali od mesta do mesta, da pride nad vas vsa pravična kri, ki je prelita na zemlji, od krvi pravičnega Abelja do krvi Caharije, sina Barahijevega,¹⁾ ki ste ga umorili med templjem in oltarjem.“

---

¹⁾ Ta Caharija je bil veliki duhovnik pod kraljem Joas-om (II. Paralip. XXIV, 20—22). Ko je videl, da se ljudstvo vrača k malikovalstvu, porabi neko slovesnost,

Jezusove besede niso prazni izrazi, ampak nosijo v sebi moč božjo. Kadar on blagoslavlja, odpre vir brezmejne dobrotljivosti; kadar proklinja, odklene peklensko mogočnost.

Ta ponovljeni „gorje“ prinaša jezo božjo na ponižane glave.

„Resnično vam povem“, pristavi, „vse to bo prišlo na ta rod.“

Jezusa naenkrat napolni z neizmerno žalostjo misel na strašno kazen, ki jo nakoplje pregreha njegove smrti nad njegovo ljudstvo in nad nehvaležnim mestom; izvila se mu je o Jeruzalemu pikra beseda, ki jo je bil izvabil že pogled na njegovo trdovratno nevero¹⁾:

— „Jeruzalem, Jeruzalem! Ti moriš proroke in jih kamenjaš, kateri so k tebi poslani; kolikokrat sem hotel zbrati tvoje otroke, kakor koklja zbira svoja piščeta pod perute, in nisi hotel!“²⁾

In pokazavši na tempelj, pristavi: — „Glejte, vaša hiša vam bo pusta puščena. Zakaj povem vam, ne bote me videli odslej, dokler ne porečete: Češčen bodi kateri pride v imenu Gospodovem!“

To je bil zadnji klic. Pa ga niso slišali. Tempelj ne bo videl več tistega, kateri edini bi ga mogel napolniti in mu zagotoviti večnost; padel

---

da očita Izraelu v sredi templja njegovo nezvestobo do Boga. Ljudstvo ga je na povelje Joasovo kamenjalo kar v predvorju.

V Paralipomenih se imenuje sin Jojadov, pri svetem Matevžu sin Barahijev. Sv. Jeronim (Comment. in Matth. l. IV.) prav pove, da imeni Jojada in Barahija v hebrejskem taisto pomenita: Blagoslovljen od Boga; in po spričevanju taistega učenika se res bere v evangelju nazarenjcev Jojada namesto Barahija.

¹⁾ cf. Luk., XIII, 34—35

²⁾ Mat., XXIII, 38—39.

bode, kakor pusta zapuščena hiša. Vse, kar peha Boga od sebe, je posvečeno povsem neizogibni razrušitvi.

Po teh tako patetičnih in silnih nagovorih Jezus sede, na strani v preddvorju Izraelskem, blizu zakladne dvorane, nasproti pušicam za darove.¹⁾ Gleda na množico, ki se gnete tam naokrog, da položi nekaj novcev v dar. Bogatini, v velikem številu, so dali mnogo. Občudovali so jih. Ubožna vdova pristopi in spusti v pušico dva denarca, komaj vinar vrednosti.

Jezus pokliče svoje učence in jim reče: „Resnično vam povem, da ta uboga vdova je več vanjo vrgla, kakor vsi, ki so v pušico metali. Zakaj vsi so od tega vanjo vrgli, česar so obilno imeli; ta pa je iz svojega uboštva vse, ker je imela, ves svoj živež, vanjo vrgla.“

Materijelni dar ni nič pred Bogom; ceno dobi še le po čuvstvu, po kreposti, ki ga navdihuje. Največe čustvo, najboljša krepost je ljubezen; zakaj popolna ljubezen ne hrani ničesar, dá vse. Uboga vdova je imela le dva denarca, pa je imela popolno ljubezen, in njena dva vinarja sta dobila pred Bogom, po ljubezni, višjo vrednost kakor vsi zlati in srebrni siklji.

Jezus je sodil kot Bog; je videl v dušo. Po-božnost te nepoznane žene ga je ganila. Ona je ena izmed tistih, ki jih je pohvalil najmodrejši, najboljši in edino nezmotljivi sodnik. Vsi ubožci na zemlji, vsi reveži se lahko tolažijo in veselé; nimajo bogastva, cenjenega od ljudij, pa lahko imajo tudi v svojem pomanjkanju zaklade, katere edine Bog ljubi.

---

¹⁾ Mark., XII, 41—44; Luk., XXI, 1—4.

Treba je tukaj uvrstiti značilen¹⁾ dogodek, ki utemelji zadnje besede, katere je Jezus izgovoril v templju.²⁾

Med temi, ki so prišli v Jeruzalem molit ob dnevu praznika, so bili nekateri Grki. Približali so se Filipu iz Betzajide in so ga prosili: — Gospod! Jezusa bi radi videli.

Velika noč ni privabila v Jeruzalem samo pobožnih Judov iz Palestine in vsega sveta, ampak tudi pagane, ki so se v svoji deželi k judizmu spreobrili. Imenovali so se „proseliti vrat“. Bilo jih je mnogo v Siriji, Dekapolu in v vseh pokrajinah starega kraljestva Aleksandra Velikega. O velikih slavnostih so prišli v stolico in so darovali svoje darove v templju. Poganski dvor jim je bil odprt. Očividno so ti Grki spadali v vrsto teh proselitov vrat; zdi se, da so poznali Filipa: sklepa se iz tega, da so morali stanovati v kakem mestu Dekapola v bližini Betzajide. Sicer pa, zmagoslavni vhod Prorokov v Jeruzalem, izgon kupcev in prodajalcev iz templja, njegovi poljudni govori, ki so vlekli množico, njegovi ponovljeni čudeži, njegovi zmagoviti odgovori na zlobna vprašanja učnikov, boj, ki ga je vzdržaval s tako mogočnostjo proti velikemu zboru in poglavarjem, vse to pojasni in opraviči njihovo goreče hrepenenje, da vidijo Jezusa. To ni več radovednost, ki jih vleče, ampak globok notranji nagib. Njihova prošnja, ganljive iskrenosti, kaže veliko spoštljivost.

---

¹⁾ Jan., XII, 20—36.

²⁾ Kar bi potrjevalo naše menenje, je to, da je Jezus, po spričevanju sv. Janeza, precej potem odšel in se skrnil pred Judi. Njegovo poslanstvo je bilo pri kraju. Treba je bilo le še umreti.

Učenec razume važnost koraka, ki ga ima storiti; moral se je spomniti besede svojega Gospoda: „Jaz nisem poslan kakor le k izgubljenim ovčicam Izraelovim.“ Ne upa si vzeti náse, da bi prošnjo teh poganov izročil Jezusu. Posvetuje se z Andrejem; in ta zadnji, katerega odločno naravo poznamo,¹⁾ napoti Filipa, da obvesti Jezusa o tem. Vkljub molku pripovednika moremo verjeti, da je Jezus sprejel željo poganov. Nobeno srce ga ni zastonj klicalo. Ti Grki dobre volje so se mu približali, so ga videli in slišali. Bili so priče in vzrok ene izmed najznačilnejših razodetev Jezusove duše.

V tem trenutku, ko so ga ti pogani zaželeli, Judje pa zavrgli, se ga je polotilo božje ginenje. Vsa njegova določba se mu pokaže ostro in slavno; v svoji notranjosti vidi svojo smrt in svojo bodočo zmago, in v svoji smrti vzrok svoje zmage. Ako se nezvesto in zaslepljeno ljudstvo ne odzove njegovemu klicu, in ga križa, bode ta od Očeta zaželjena smrt premagala zlo in potegnila k njemu celo človeštvo. „Knez tega sveta“ ga namerja pribiti na križ; pa pripravlja, proti svoji volji, sedež, v podnožje katerega pritekó pogani tolpoma, da ga molijo.

Ta proroški pogled ga užalosti in poviša, poniža in potolaži. Vkljub notranjemu boju, ki ga vznemirja, prinašajo njegove besede s sabo in v sebi moč in mir. Jezus hoče svoje poslušalce odvrniti od pohujšanja nad njegovo bližnjo smrtjo: — „Ura je prišla, pravi, da bo Sin človekov poveličan.“²⁾

¹⁾ Jan, I, 41—42.

²⁾ Jan., XII, 23.

To poveličanje pa ni samo novo in spremenjeno življenje, ki se ga bode veselil v svojem kraljestvu, na desnici svojega Očeta, oproščen za vselej slabosti in smrti, ampak je tudi zmago-slavje, ki je odmev v poganskem svetu in v človeštvu

Zakaj naj umrje Sin človekov? To je vsa skrivnost bolečine in daritve. Jezus jo proglasi kot splošen in potreben zakon božjega vladanja. — „Resnično, resnično vam povem, ako pšenično zrno ne pade v zemljo, in ne umrje, ostane ono samo; ako pa umrje, stori veliki sadu.“¹⁾

Da kdo more slediti takemu Gospodu, ki je popolno včlovečenje žrtve, in katerega smrt je pogoj vsega življenja in vsega zmagoslavja, mora biti sam darovan. Popolna daritev je pot v večno življenje.

— „Kdor ljubi svoje življenje, ga bo izgubil, in kdor sovraži svoje življenje na tem svetu, ga bo prihranil v večno življenje“. Poveličana usoda Gospodova bode tudi naša usoda. To on zagotavlja svojim učencem: „Ako kdo meni služi, naj za mano hodi; in kjer sem jaz, tamkaj bo tudi moj služabnik. In ako kdo meni služi, ga bo moj Oče počastil.“²⁾

Misel na bližnjo daritev, na grozečo smrt, na strašne boje, ki se pripravljajo, je izvabila Jezusu vsklik groze. Dasi popolnoma edin z voljo svojega Očeta, je čutil bolj kakor mi instinktivno odpor zoper bolečine in smrt; dal je videti ta notranji strah.

— „Zdaj, je zaklical, je moja duša žalostna; kaj hočem reči? Oče, reši me iz te ure! Pa

¹⁾ Jan., XII, 24.

²⁾ Jan., XII, 25—26.

zato sem prišel v to uro. Oče! povelčaj svoje ime!“¹⁾ To je beseda hrepenenja, živeti in bežati pred smrtjo. To je beseda volje, ki nalaga naravi molk in se poizgubi v Bogu. Jezus se zaobljubi smrti, da povelča svojega Očeta. Zdi se, da se njegove smrtne težave že začenjajo. Ta prizor je predigra za to. Trenotek je slovesen: moral je ganiti tiste, ki so bili za priče. Toda nenavadna prikazen je večala in višala tistega, ki se je tako ponižal pred Bogom, darujoč se njegovi slavi, in pred ljudmi, kažoč se jim v tesni grozi.

Glas z nebes zazveni, taisti glas, ki se je čul ob krstu in ob spremenjenju: „Sem povelčal, in bom spet povelčal.“²⁾

Prvo povelčanje božjega imena je očevidno tisto, ki je imelo Izrael za pozorišče in pozemeljski apostolat Jezusov za orodje! Drugo povelčanje je tisto, katero bode zasijalo nekega dne nad poganskim svetom in celim človeštvom, kadar namreč Jezusov Duh pride razodet nepoznane Očeta. Obojno povelčanje se strne drugo v drugem po krvavi igri trpljenja in smrti.

Nebeški glas so vsi slišali, pa ne vsi razumeli. Raztresena množica pravi: Zagromelo je; drugi: angelj je z njim govoril. — „Ne zavoljo mene, ampak zavoljo vas je ta glas prišel“,³⁾ reče Jezus.

Treba je, da sam Bog posreduje in govori z nami, da ohrani našo slabo naravo pred skrivnostjo bolečin in pred zakonom daritve. Trpeči in križani Kristus je pameti v pohujšanje; kadar se

¹⁾ Jan., XII, 28.

²⁾ Jan., XII, 28.

³⁾ Jan., XII, 30.

ji prikaže, se ustrašena umakne, ako ji sam Bog ne odkrije slave svojega imena v smrti svojega Sina in svojih izvoljencev. Jezus sam tedaj razloži naši nevednosti skrivnostni glas.

— „Vedite, pristavi: zdaj je sodba sveta; zdaj bo vojvoda tega sveta izvržen; in jaz, kadar bom povišan od zemlje, bom vse k sebi vlekel“

Nikoli do te ure ni Jezus govoril o svoji smrti s tako jasnim povdarkom in povedal točneje to, kar se skriva slavnega v njegovi sramotitvi. Nepoznani pogani, želeč ga videti in slišati, so tako izzvali najbolj nepristopen nauk za človeka, najbolj težak za sprejetje in najbolj potreben. Križani vlada nad izgubljenim človeštvom, kateremu pogani pripadajo; vidi je iti mimo in je sodi. Ki se trkajo na prsi in verujejo, bodo rešeni; ki ga proklinjajo v svoji nespokornosti in svoji neveri, bodo pogubljeni. Samo prvi bodo oproščeni od trinoštva vojvode tega sveta. Premagen bode v njih, in venkaj vržen; nova struga povede okrog tistega, ki se je povzdignil od zemlje, brezštevیلno množico izvoljencev: to zmagoslovje bode osvetilo Križanega za njegova ponižanja. Križ, ki je bil Judom v pohujšanje, postane za nas modrost in moč božja.¹⁾

Ko je Jezus govoril, se je množica nabrala okrog njega. Čuli so ga napovedovati smrt Sina človekovega, njegovo povišanje na križu. Mnogo se jih je pohujšalo nad tem. Misel na Mesija, ki umrje, na Mesija, ki je obsojen v smrt, je razjarila ta rod, ki je vzrasel v misli na Mesija, ki osvaja, ki ustanavlja večno kraljestvo nad razvalinami vseh poganskih, podjarmljenih kraljestev.

¹⁾ I. Cor. I, 18.

To je bil nauk šol; opiral se je na sv. pismo,¹⁾ katerega dlakocepna in zaslepljena eksegeza ni razumela.

To sv. pismo²⁾ pa ni varčevalo na drznih slikah o bojih, bolečinah, grozi in smrti Sinu človekovega: vendar ta skrivnost je bila zakrita vsem očem Pri besedi „križanje“ množica zakriči: — Kristus ne umrje, mu reče, on ostane na veke. Zakon nas to uči. Kako torej moreš reči: Sin človekov mora povišan biti? Kdo je tisti Sin človekov?

V tem ljudskem očitaniu slutimo pohujšanje, ki se je dotaknilo množice Jezusove. Premagan in križan Mesija ne more biti pravi Mesija.

Jezus ne odgovori na vprašanje. Čas razgovorov in nauk je pretekel. On se umakne s svojimi učenci, poprej pa se obrne še na ljudstvo z visokim klicem, v govorici, ki je še niso človeška usta poznala:

— „Še malo časa je luč pri vas. Hodite, dokler imate luč, da vas tema ne obide; in kdor v temi hodi, ne ve, kam gre. Dokler imate luč, verujte v luč, da bote otroci luči.“³⁾

---

¹⁾ Mich., V, 2; Ps., CIX, 4; LXXXVIII, 30 — 38; LXXI, 5; Izaj., IX, 7; XL, 8; XXXVIII, 27; Daniel, IX, 26 itd.

²⁾ Izaj., LIII; Ps. XXI; Daniel, IX, 26; Jerem, XI, 19.

³⁾ Jan., XII, 35, 36.

IV. Poglavje.

Prihodnje razdejanje Jeruzalema in templja. Konec sveta.

Zapustivši tempelj, kamor se ni imel več vrniti, obdan od svojcev, bolj kakor kdaj zavržen od narodovih poglavarjev, je šel najbrže skozi vrata, ki se odpró v Cedronsko dolino, ter se napotil proti Betaniji.

Veličasten je bil pogled na zidove, ki se vzdigujejo nad dolino, z orjaškimi skalami in mogočnimi zgradbami. Eden izmed učencev ga na to opozori: — Vidiš vse to veliko zidovje? ¹⁾ Drugi so hvalili bogate darove, ki so zaljšali tempelj. ²⁾ Ali so ti, ki so opozarjali Jezusa na lepoto, veličastvo in bogastvo svetega zidovja, morda mislili na strašne grožnje, ki so jih slišali iz njegovih ust samih nad Jeruzalemom in templjem? Ali so izražali obžalovanje, da bodo ti zidovi zaupuščeni, — splošno čudo za vse Jude? Ne vemo. Jezusov odgovor je bil strašen.

— „Ali vidite vse to? Resnično vam povem, tukaj ne bo puščen kamen na kamenu, ki bi ne bil razvaljen.“

Taisti dan že je rekel Judom s prikritimi besedami glede na tempelj: „Vaša hiša bode prazna puščena.“ Porabil je v grožnji njihovo praznoverno

¹⁾ Mat. XXIV., 1 id.; Mark. XIII, 1; Luk. XXI, 5.

²⁾ Mat. XXIV., 1 id.; Mark. XIII, 1; Luk. XXI, 5.

češčenje za materijalno hišo božjo; toda svojim učencem govori brez zavêse, lahko vse pove. To je več kakor zapuščenost, to je opustošenje, ki je napove, to je razrušitev, popolno razdejanje.

To prorokovanje, katerega pristnost je gotova je bilo napovedano 4. ali 5. aprila (11. ali 12. Nizana) leta 30.

In glej, kaj se je zgodilo leta 70.:

Po strašnem obleganju je rimska armada zasedla Jeruzalem. Tit je dal povelje, razrušiti do tal oboje, mesto in tempelj. Ostali so le trije stolpi: Fasael, Hipikos in Marijamna, in del zahodnega zidovja. Ohranjeni zidovi naj ščitijo rimski tabor, in stolpi naj oznanjajo potomcem moč armade, ki je premagala tako zavarovano mesto. Vse drugo je bilo zravnano, in vsaka sled prebivališč je izginila. Tak je bil konec Jeruzalema, sijajnega mesta, slovečega po vsem svetu.¹⁾

Zagrožena beseda Jezusova je morala učencem pomeniti kazen božjo, smrtno obsodbo nevernega naroda; ako bode celo tempelj razdejan, kaj naj še vbeži božji jezi? Poslednje prokletstvo njihovega Gospoda nad poglavarji ljudstva, nad njihovim mestom in templjem, je odprlo mislim učencev žalno prihodnost; pa neko upanje je zasijalo nad temi razvalinami in razdrobitvami: zmago-slavje Mesijevo, po taki nesreči, in njegov slavni prihod v očiščenem, obnovljenem in dovršenem svetu. Takrat se bode res začelo mesijansko kraljestvo.

Vse to, kar so učenci videli in slišali v poslednjih dneh; boji, katerim so bili priče in katerih so se udeleževali; nasprotje in sovraštvo, ki

¹⁾ Bell. Jud., VII, 1, 1.

je preganjalo Gospoda, vse to se zdi, da jih je utrdilo. Čutijo bolj celokupnost, ki jih veže na njegovo lastno usodo. Odločeni so, da sledé Gospodu. Skušajo to, kar skuša vsak človek, če ima sam le malo poguma in srčnosti: priklopijo se s tem večjo gorečnostjo svojemu voditelju, čim bolj ga vidijo nepriznanega in napadenega.

Jezus in njegovi učenci so šli skozi Cedronsko dolino in se ustavili na porobku Oljske gore. Dospevši na vrh, Jezus sede, z obličjem proti templju.¹⁾ Zvečer je bilo, solnce je zahajalo. Učenci so bili še pod utisom besede Gospodove: „In ne ostane kamen na kamenu.“ Približajo se mu in štirje izmed njih mu rekó po tihem: Povej nam, kdaj bo to? in kakšno bo znamenje tvojega prihoda in končanja sveta?

Razumljivo je, zakaj so o tej pomenljivi stvari na samem vprašali Gospoda. Smrtno nevarno je bilo, govoriti o razdejanju svetega kraja. Pismarji in udje velikega zbora niso dovolili, da bi se smelo misliti, brez bogokletstva, na razrušenje njihovega templja. Dijakon Štefan je moral nekaj let pozneje s svojim življenjem plačati junaško srčnost, s katero je, spominajoč se Jezusove besede, očitno napovedal njegov konec.

Vprašanje apostolov se mora od bližje preiskati, zakaj ono razodeva misli, ki so jih vznemirjale in se jih polaščale ob tej tragični uri; ono kaže mame, ki so mamile spremstvo Jezusovo; ono nam daje ključ do proroškega odgovora.

Učenci so prepričani, da bode jeza božja vsplamtela zoper sovražnike Gospodove, da se mora zmagoviti Mesija pokazati v svojem veli-

¹⁾ Mat., XXIV, 3; Mark., XIII, 3.

častvu, in da se začneja kraljestvo, ki je konec sveta. Ta tri dejstva z razdejanjem Jeruzalema in templja, poveličana prikazen ali razodetev Kristusova in konec časov in reči, so zvezana in neločljiva v svojih upih. Ti upi, kakor vsi človeški upi, so polni omam. Drugo je razdejanje sv. mesta in templja, drugo konec sveta. Drugo je slavna razodetev Jezusova v paganskem svetu, zmago sloveča nad premaganim judaizmom, in ustanavljajoč nad njegovimi razvalinami svojo cerkev in svoje kraljestvo, drugo je najviša razodetev Jezusova, ob koncu časov, ko se bo prikazal v polnosti svoje slave, in ustanovil svoje večno kraljestvo na starem, razdejanem svetu, na spremenjenem vesoljstvu.

Tako sta dve slovesni dejanji maščujoče pravice božje; eno, ki razdene judaizem kot ljudstvo, drugo, ki razdene zemljo. Prvo zadene Jude: to je kazen, ki jo je priklicala smrt Mesijeva in zavrženje njegove besede; drugo zadene ves svet: to je kazen, ki jo je nakopala nevera hudobnežev in zavrženje delovanja Mesijevega, nadaljevanega v njegovi cerkvi. Dve slovesni prikazni Mesijevi sta, prva v paganskem svetu, po njegovi sramotni smrti, v sredi ljudstev in časov; druga ob koncu sveta. Slično sta dve mesijanski kraljestvi, ali bolj prav državi tega kraljestva, odgovarjajoč dvema prihodoma Jezusovima: ena, pozemeljska cerkev, se razvija skozi poskušnje, boje in preganjanja, podobna samemu Jezusu v njegovem ponižanem, trpečem in skritem življenju; druga, nebeška cerkev, se pokaže zmagovita nad vsemi poskušnjami, prosta vseh bojev in vsake smrti, podobna Jezusu v njegovem poveličanem življenju.

Ti dve vrsti dejstev sta neločljivo zvezani med sabo; dasi ločeni po letih in stoletjih, katerih trajanje nam ni znano, prva drugo predočuje in propoveduje. Posebni in svojstveni znaki, ki ju ločijo, ne ovirajo bistvene analogije, ki ju zbližuje. Beroč v razdejanju Jeruzalema in templja, naletimo na razdejanje sveta, na konec časov; eno je konec enega sveta in ljudstva, drugo je konec vsega sveta in vseh ljudstev.

Večina predstoječih znamenj enega razdejanja je tudi večina drugega. Ako gledamo prvo zmagoslavje Jezusovo, po razdejanju Jeruzalema in templja, v sredi človeštva, ki se upira, pa je nesposobno, da zadrži njegovo delovanje, mislimo na odločivno zmagoslavje tistega, ki pride v oblakih neba, z veliko močjo in veličastvom, da vlada spremenjeno veseljstvo. In če gledamo tukaj na zemlji v vednem boju z zmoto, krivico, sovraštvom in smrtjo, kraljestvo nepremagljivega Kristusa v resnici, ljubezni in miru božjem, lahko slutimo blesk njegovega kraljestva, ko bode zlo premagano in odstranjeno, ko bodo izvoljenci tvorili, s povečanim Kristusom v polnem božjem življenju, večno ljudstvo, pravo božje kraljestvo, ki nikoli ne mine.

Učenci so se varali v tem, da so spajali obe vrsti dejstev. Jezus pa ju skrbno loči v svojem odgovoru. On neče zadostiti prazni radovednosti, ampak hoče opozoriti in oborožiti svojce za grozno uro, ki se bliža. Nič ne zamerja niti v svojih mislih, niti v svojih besedah. Dogodki stojé pred njegovimi očmi, predno se izvršé. On ni samo priča, ki jih opazuje, v njem je božja moč, ki jih izvršuje. Ni ne dvomov, ne „morda“ v tem, kar napove. On objema celo soglasje svojega dela, in govoreč tem, ki pojdejo na čelu, uči ob enem,

kot Gospod časa in veka, te, ki mu bodo sledili od leta do leta, do konca sveta. Razven nekaterih posamičnostij, ki soglašajo do črke le gledé na Jerusalem in konec sveta, ostanejo vse besede tega pogovora dejanske, vedno umestne. Verniki vseh časov lahko najdejo v njih razsvitljenje, ki je potrebno za njihovo življenje; zakon zgodovine je tu razglašen v nesmrtnih izrazih za vse človeštvo, za zemljo, na kateri prebiva, in za vesmir.

Vse se izvrši po krizah. Trenotno zmago-slavje zlega izzove božjo pravico, ki posreduje s potrebnimi razdejanji; in vsako maščujoče razdejanje požene novo razodetev dobrega, tem večo zmagoslavje Kristusa in njegovega Duha. — „Varujte se!“ To je bila prva beseda, s katero je Jezus odgovoril svojim učencem. „Glejte, da vas kdo ne zapelje. Veliko namreč jih bo prišlo v mojem imenu, ki porekó: Jaz sem Kristus, in jih bodo veliko zapeljali.“

Le eden je Gospod, eden Mesija, eden Odrešenik, eden Vzveličar. Tega Jezus ne neha zabičavati svojim učencem; in ta Gospod, ta Mesija, ta Odrešenik, ta Vzveličar je On. Kristus je prišel in ni treba iskati več nobenega Gospoda, ne pričakovati nobenega Vzveličarja in nobenega novega Razodevatelja. Ti, ki svoje uho nastavljajo krivim učnikom in krivim mesijem, se motijo. S tem, da so nebesa dala Jezusa, so dala vse; dala so sama sebe.

Jezus zahteva zvestobo od svojih učencev. Ako mu ostanejo zvesti, bodo imeli moč, ki vse premaga, in modrost, ki vse razume; to je najviša dolžnost Nobena druga ni bolj nujna za poudarek — zakaj v tem mesijanskem stoletju se imajo

množiti krivi mesije, navidezni navdihnjeni, kakor Simon Magus, v naročju tega naroda, ki so ga izrabili krivi proroki, ker ni hotel pravega Vzveličarja, in ki je postal plen vseh sleparskih zmot.

Učenik nato označi svojim vernikom prikazni, ki bodo zmedle človeško družbo in vso zemljo.

— „Slišali pa bote govoriti o vojskah in vstajah. Pazite, da se ne prestrašite; ker to se mora zgoditi, pa še ni konec. Vzdignil namreč se bo narod nad narod, kraljestvo nad kraljestvo; in kuga in lakota in potresi bodo na mnogih krajih. Vse to pa je le začetek nadlog.“

Vse te besede so se izpolnile do pičice, kažejo se kot zgodovina in so prorokovanje. Vidimo napade Askalonitov, Ptolomajidov, Damaščanov, Sirijcev in vseh bližnjih ljudstev Jeruzalema. Slišimo hrup rimskih legij, za zadnjih let Titovih, pod vlado Kaligule in Nerona, in uganemo krvave upore, ki so potresali sedež cesarjev. V taistem času, pod Klavdijem, je bil orijent decimiran po strašni lakoti, ki je divjala tudi v Judeji,¹⁾ in zemeljski potresi so razrušili Laodicejo in Hieropolis. Pogled na take šibe poprime vselej ljudsko domišljijo. Zastršen in razbit veruje človek, da bode vsega konec. Groza božja ga potare.

Jezus priporoča mir svojim učencem. Ta razburjenost, ta hrupni vrišč kraljestev, in cesarstev, te vojske brez konca to je zakon tega sveta, na katerem vlada duh sovraštva in zvitosti, ošabnost in razkošnost; vse to mora priti. Verniki se nimajo čuditi in zastrašiti kakor pagani.

---

¹⁾ Dej. ap., XI, 28, Cf. Antiq. Jud., XX, 3.

In kakor se ljudstva vznemirjajo, tako se nebo in zemlja gibata: fizični boj vlada tu; dvigajoče se moči razpró med sabo, potarejo časih iznenadeno človeštvo, in nekatere prikazni, ki razodevajo nestalnost svojega ravnotežja, dokazujejo veselje za boljše stanje. Verujoči mora ostati trden v tem krhkem bivališču.

In vendar, kako strašna je njegova usoda! Jezus jo naslika v neminljivih potezah. — „Glejte pa sami nase. Zakaj izdajali vas bodo v zборе, in v shodnicah boste tepeni, in pred poglavarje in kralje postavljeni zavoljo mene, njim v pričevanje.“

„In kadar vas bodo gonili in izdajali, ne pre-mišljuje poprej, kaj bi govorili, temuč kar vam bo tisto uro dano, to govorite. Ker niste vi, kateri govorite, ampak sv. Duh.“

Poleg političnih preganjanj glejte tudi preganjanja in sovraštva v družini: — „Izdajal pa bo brat brata v smrt, in oče sina, in otroci se bodo vzdigovali zoper stariše in jih bodo morili. In bote sovraženi od vseh zavoljo mojega imena. In takrat¹⁾ se jih bo veliko pohujšalo, in se bodo med sabo izdajali, in med sabo sovražili. In veliko krivih prorokov bo vstalo, in jih bodo veliko zapeljali. In ker bo hudobija obilno rasla, bo ljubezen pri mnogih omrznila. In bote od vseh sovraženi zavoljo mojega imena. Pa las z glave se vam ne bo izgubil.

„V svoji potrpežljivosti boste ohranili svoje duše. Kdor pa bo stanoviten do konca, bo vzveličan.“

Vse se je izpolnilo, — dejanje apostolov vam spričuje to, — kakor je Jezus napovedal. Prvi

---

¹⁾ Mat., XXIV, 10, 12.

učenci so čutili vse preganjanje oblasti; vlekli so jih, kakor Štefana in Jakoba, v shodnice, obsodili v smrt in kamenjali zavoljo Jezusovega imena, gonili pred kralje in oblastnike, kakor Pavla v Cezareji in v Rimu. Duh Gospodov jim je dal neustavljiva usta in modrost. Bili so predmet splošnega sovraštva. Ohranili so svoje duše v potrpežljivosti. Bili so stanovitni do konca, v sredi velikega števila odpadnikov. Zablížčali so v slavi evangelja po svoji zvestobi in moči. Čuli so uro božjo, niso se dali zapeljati krivim prorokom, niti krivim znamenjem, niti navdihom krivega rodoljubja, niti preganjanju. Boj na tem sovražnem svetu, silno nasprotje, krivice, grožnje, muke, sovraštvo in smrt: to je, kar Jezus napoveduje tistim, ki hočejo nositi njegovo ime na ti zemlji. To bode njihova prednost. — Druge vere se bodo trpele ali bodo češčene po tistih, ki se jim bodo prilagodili; cerkev Kristusova pa bode trpela sovraštvo vseh, zavoljo imena svojega Gospoda. To ime predstavlja vse to, kar svet sovraži; resnico, krepost, ljubezen in mir, svobodo vesti; od veka do veka podžiga svet zoper to ime in zoper tiste, ki je oznanjajo, javno menenje, strasti in sebičnost, in besnost, ki je hudi duh vseh pozemeljskih oblastij.

Vsa stoletja, od prvega sem, prinašajo Jezusovemu delu satansko pomnožitev sovraštva, opravičujoč besede tistega, ki je edini med vsemi verskimi ustanovitelji obetal svojim preganjanje, in vedno novo preganjanje.

Utrdivši svoje učence, pokazavši jim okoliš, v katerem bodo živeli, usodo, ki jih čaka, in čednosti, ki jih od njih zahteva, jim razloži Jezus zahtevano znamenje glede razdejanja Jeruzalema.

„Kadar bote pa videli, da je Jeruzalem z vojsko obležen, kadar bodete tedaj videli gnusobo razdejanja, prorokovano od Daniela proroka, stati na svetem mestu: (kdor bere, naj ume), takrat vedite, da je njegovo razdejanje blizo.“

Napovedano znamenje, po sv. Lukežu¹⁾ je to, da bode Jeruzalem z vojsko obležen. Prva dva evangelista vzameta izraz Danielov, „gnusobo razdejanja“, s čimer očevidno označita rimske prapore, okrašene z bogovi in cesarjem, zasajene na posvečenem prostoru okrog svetega mesta.

Leta 65., četrto stoletja pozneje ko je Jezus prorokoval, so se prikazale rimske armade.²⁾

Videli so prihajati kohorte, ki jih je poslal oblastnik Flor, da kaznuje nemirno ljudstvo Jeruzalemsko. Nekaj mesecev pozneje bodo prišle legije³⁾ pod poveljstvom sirijskega prefekta Cestija; naposled, spomladi l. 70.,⁴⁾ obleže Tit sveto mesto.

— Tedaj, pravi Jezus, naj, kateri so v Judeji, bežé na gore; in kateri so v sredi v njem, naj proč gredó; in kateri so po deželi, naj nikar vanj ne hodijo; in kdor je na strehi, ne hodi z nje, jemat kaj iz svoje hiše; in kdor je na polju, se ne vračaj jemat svoje suknje. Zakaj dnevi maščevanja so to, da se vse dopolni, kar je zapisano.

„Gorje pa nosečim in doječim tiste dni. Zakaj velike nadloga bo po deželi, in jeza nad tem ljudstvom.

„Molite pa, da se vaš beg ne zgodi po zimi ali v soboto.

---

¹⁾ Luk. XXI, 20.

²⁾ Bell. jud., II, 14, 3.

³⁾ Ravnotam, II, 19, 4.

⁴⁾ Ravnotam, V, 2, 1.

„Zakaj takrat bo velika stiska, kakeršne ni bila od začetka sveta do zdaj, in je ne bo. In ko bi ne bili prikrajšani ti dnevi, bi ne bil otet noben človek; toda zavoljo izvoljenih bodo prikrajšani ti dnevi.

„In padali bodo pod mečem, in vjeti bodo med vse narode odpeljani, in Jeruzalem bo od nevernikov poteptan, dokler se časi nevernikov ne izpolnijo.“

In povrnivši se še enkrat h krivim prorokom, pristavi Jezus: „Takrat, ako vam kdo poreče: Glejte! tukaj je Kristus, ali tam, ne verjemite. Zakaj vstali bodo krivi Kristusi, in krivi proroki, in bodo delali velika znamenja in čudeže, tako, da bi bili zapeljani tudi izvoljeni (ko bi bilo mogoče). Glejte! pred sem vam povedal.“

Nasvet, bežati pred katastrofami in pred groznim razdejanjem, ki ga hoče pravica in jeza božja, se ne obrača samo na prvi krščanski rod, ampak na vse Jezusove učence, dokler traja sv. cerkev, kadar prihajajo podobne katastrofe in podobna razdejanja, zaukazana po taisti pravici, nad ljudstva, mesta, kraljestva in civilizacijo tega sveta. Beg tedaj ni več malosrčnost, ampak postane dejanje čuječnosti in potrebe.

Izvoljenci ubežé tako maščevanju tistega, ki čuje vedno nad svojim kraljestvom na zemlji. V tem, ko zavrženci, prepuščeni slepoti svojih predsodkov in zapeljani od svojih krivih prorokov, trdovratni v svojih naukih, besni v svojem sovraštvu, nadalje zagovarjajo to, kar ne zasluži živeti, in to, kar ovira pristop Kristusov v človeštvo, se njegovi pravi učenci, sluteč vihar, odtegnejo zmešnjavi, odtegnejo temu, kar ima poginiti, ter se izognejo meču in močem smrti. Pre-

živé, da nadaljujejo sveto delo nad razvalinami tega, kar je božja pravica razdejala, tega, kar si misli, kakor Judje, da je v svoji ošabnosti neumrjoče. Zavoljo teh (izvoljencev) torej bodo prikrajšani dnevi razdejanja in potrebne krize, ki gredó pred obnovitvami. Izkoristili bodo neizprosno pravico za usmiljenost in dobrotljivost božjo, ki jih ljubi.

Apostoli in prvi kristijani so se pokorili proroški modrosti svojega Gospoda. Spomnili so se opomina in so bežali iz Jeruzalema in Judeje, ko so se kohorte rimskih legij približale, ter so se rešili onstran Jordana, na gore Moabske in visoke planine Galaadske proti Peli. In tako je palestinska cerkev, vsled besede Jezusove, ubežala grozni katastrofi, katera je objela Jude, zaslepljene v svojem fanatizmu, ki niso razumeli odklenjenega viharja nad sabo in niso videli v poganskih armadah neustavljivega orodja božje jeze.

Opustošitev in razdejanje, kakor je je Jezus naslikal v svojem proroškem govoru, se je izpolnilo po dogodkih, kakor vse, kar je on napovedal. Zgodba, ki se lahko čita pri Jožefu Flaviju, je razlaga njegove besede. Skoro milijon Judov je poginilo, skoro sto tisoč jih je bilo odvedenih v sužnost, v Egipt in razne pokrajine cesarstva.¹⁾ Jeruzalem je bil, do besede, poteptan od poganov, in je še sedaj v njihovi oblasti. Zgodovina se dalje razvija tako, kakor je Jezus prorokoval; stoletja se množé, v nedoločni dobi, kažoč vsem očem, ki hočejo videti, krivde polno mesto, ki se upogiba pod jarmom nevernikov.

Zdaj je čas poganov, je dejal Jezus; čas Izraelov je pretekkel. Božje delo se vrši v sredi ljud-

---

¹⁾ Bell. jud., V.

stev, ki so bila nekđaj prepuščena svojim potom; odslej se mora evangelj božjega kraljestva povsodi oznanovati.

Ta skrivnostna beseda, ki jo omenja tretji evangelist, čas „nevernikov“, označuje nepoznano dobo, delavno in mučno, ki loči razdejanje Jeruzalema od konca sveta. Kakor hitro se ta doba konča, nastopi konec sveta; Sin človekov pride.

Ta prihod ne bode podoben prvemu.

V tej dobi boj, kriz, zapeljivost, krvavih vojskâ, ako vam tedaj porekó: Glejte! v puščavi je (Kristus), ne hodite venkaj; glejte! v hramu je, ne verjemite. Ker kakor blisek pride od solnčnega izhoda, in se posveti do zahoda; tako bo tudi prihod Sina človekovega.

„Kjerkoli je namreč mrtvo truplo, ondi se bodo zbirali tudi orli.“

Človeku se ne bode treba truditi, da bi našel Kristusa. Žareči, bleščeči sijaj njegovega veličastva bode posvetil v neizmernost. In kakor se orli bliskoma spusté navzdol, ker jih žene duh po truplu, tako bodo hiteli izvoljenci proti Temu, ki je hotel biti klavni dar, ker jih bo vlekel duh njegove žrtve.

— „Kmalu po stiski tistih dnij pa bo solnce otemnelo, in luna ne bo dala svoje svitlobe, in zvezde bodo padale z neba, in moči nebeške se bodo gibale. In takrat se bode prikazalo znamenje Sina človekovega na nebu, in tedaj se bodo jokali vsi rodovi na zemlji, in bodo videli priti Sina človekovega v oblakih neba z veliko močjo in veličastvom. In bo poslal svoje angelje s trobento in z velikim glasom, in bodo zbrali njegove izvoljene od četrteh vetrov, od konca do konca neba.“

S temi orjaškimi podobami je Jezus naslikal svojim učencem konec časov, zemlje in sveta.

Pričujoči položaj tega vesoljstva, v katero je Mesija prišel, ob zgodovinski uri, da ustanovi v bolečinah, bojih in smrti novo kraljestvo Sina človekovega, da premaga zlo, da izbere svoje izvoljence, je le mala doba neizmernega razvoja. Ta doba gre h koncu. Kaka bode poslednja kriza na našem planetu? Ali bode solnčni zistem vsled starosti preminil? Ali morda zvezde strahovito zadenejo vkup, in se pri tem sunku pokaže razbejljena vročina? Ali zvezde po kaki neznani sili idejo s svojih tirov in padejo v središče atrakcije? Na tem je malo ležeče. Gospod vesti ne pride odgovarjat radovednosti duhov.

Opozori nas le na to, da konec tega posemeljskega in spremenljivega sveta pride, kakor kak siloviti prevrat, kakor smrt, kakor razrušitev, kakor razdejanje. Gorišče vse svitlobe bode, kakor da je zamrlo, in tema bode objela vse. Kar mi imenujemo teženje, privlačna sila, ravnovesje, to se potare. Kozmične konvulzije pretresejo vse. Toda ta zadnja kriza bode le preobrazitev, — zname nje prihoda Sina človekovega, v polnem veličastvu njegove mogočnosti in njegove slave.

Kakor osebna smrt ne prestraši Jezusovega učenca, ker vidi v nji le najviše preobraženje svojega bitja in združenja z neskončnim božjim življenjem; tako ga naj ne prestraši splošna smrt, konec sveta: ta je pogoj splošne obnovitve, priprava na večno kraljestvo Kristusovo. Ta zadnja kriza se pripravlja, predočuje, v teku časov, po razrušitvah nepopolnih ver, zastarelih ljudstev, izrabljene civilizacije.

Pred temi razrušitvami je kristijanovo vedenje vedno taisto; on vidi v njih le napredujoče rojenje božjega kraljestva, in gre čez razvaline z glavo po koncu, hrepeneč vedno po popolnejšem uresničenju, po višem razodevanju življenja in Duha njegovega Gospoda.

Kaj postane vesoljstvo v tej preroditvi, katere načelo in izvršitelj se zmatra Jezus? V kake astronomične pogoje zajde nebesni zistem? Kako bode to prebivališče, ki ga Kristus pripravi svojim izvoljencem, kako to mesto, katerega vsi deli se strnejo v edinstvu? Človek ne more tega uganiti. Vse to, kar vidi, je podvrženo kraljestvu smrti; zakoni, ki vladajo to kraljestvo, dokler ga Sin človekov ne razruši, so neprestopne pregrade, ki zavirajo naše boječe, malosrčne misli.

Zadošča nam vedeti to, kar Jezus obeta za uro svojega prihoda; namreč da se bodo izvoljenci vseh štirih vetrov nebá združili v njem in z njim. Ta nada bode moč, ki vzdrži njegove učence v vseh trajajočih stoletjih. Njegove razodetje se obračajo na vse. Slovesno prorokovanje, ki je je napovedal na tem malem porobku Oljske gore, nad dolino Jozafatovo, oči obrnene na tempelj, na razdejanje obsojen, — to prorokovanje je opomin za vsa stoletja.

— „Kadar se bo pa to začelo goditi, pogledjte in povzdignite svoje glave; ker vaše odrešenje se približuje.“

Kako se izvrši vidna povrnitev Kristusova? Kako bode tisti, ki ima vevnico v roki, izvršil veliko izvolitev svojih izvoljencev izmed vesoljnega človeštva in vseh rodov zemlje, podvrženih njegovi sodbi? Kak delež bodo imeli duhovi v končnem delu? Kake nove oblike obleče naše

od mrtvih vstalo telo, gospodujoče nad prostorom in časom, nad pokvarjenostjo in smrtjo, spremenjeno po samem življenju Jezusovem, katero prestroji vse njegove izvoljence? Domišljija in srce človeško si jih ne upa čutiti.¹⁾ Vsa drznost je nezmožna, da bi prodrla v skrivnosti neskončne ljubezni. Naša modrost je le nespamet; to, kar mi nazivamo drznost duha, je le boječnost nasproti večnim načrtom.

Jezus iznova poudarja dolžnost čuječnosti, in sicer čuječnosti, ki je polna upanja.

— „Poglejte figovo drevo, in vsa drevesa; kadar že brst poganjajo, veste, da je leto blizo. Tako tudi vi, kadar bote videli, da se to godi, vedite, da je blizo božje kraljestvo.“

In z ozirom na razdejanje Jeruzalema pristavi:

— „Resnično vam povem, da ta rod ne bo prešel, dokler se vse to ne zgodi. Nebo in zemlja bota prešla, moje besede pa ne bodo prešle.“

Pa kdaj pride dan, kdaj pride ura konca sveta? „Tistega dneva pa, in ure nihče ne ve, tudi ne angelji nebeški, ampak sam Oče.“

Božje skrivnosti, ki jih je Sin človekov prejel od Očeta, da jih izroči človeštvu, ne obsegajo te točke; v tem pomenu tudi Sin človekov tega ne ve. Glejte veliko, strašno neznanost! Grožnja je, ki vedno visi nad zemljo. Svet lahko premine hipoma, jutri, čez sto let, čez deset sto let. Čas je neznaten; pred Bogom in pred tistimi, ki sodijo po božji luči, je tisoč let kakor en dan. Dolžnost vernega človeka je, živeti tako, kakor bi svet danes prenehal.

— „Glejte, čujte in molite, ker ne veste, kdaj je čas. Kakor pa je bilo v dnevih Noetovih, tako

¹⁾ I. Cor., II, 9.

bo tudi prihod Sina človekovega; zakaj kakor so v dnevih pred potopom jedli in pili, se ženili in možile do tistega dne, ko je šel Noe v barko; in niso spoznali, dókler ni prišel potop, in vseh vzel; tako bo tudi prihod Sina človekovega.

„Varujte se pa, da vaša srca ne bodo preobložena v požrešnosti in pijanosti, in časnih skrbeh; in da tisti dan nanagloma nad vas ne pride. Zakaj kakor zadruga bo prišel čez vse, kateri po vsi zemlji prebivajo.

„Takrat bota dva na njivi; eden bo vzet in eden popuščen; dve bota mleli v mlinu, ena bo vzeta in ena popuščena.

„Ravno kakor človek, kateri je na tuje šel, in svoj dom zapustil, in svojim hlapcem oblast dal za vsako opravilo, in je zapovedal vratarju, da naj čuje.

„Čujte tedaj, (ker ne veste, kdaj hišni gospodar pride; zvečer ali o polnoči, ali o petelinovem petju ali zjutraj), da vas, ko bi prišel nanagloma, ne najde spečih.

„Ko bi vedel hišni gospodar, katero uro da tat pride, bi gotovo čul, in bi ne pustil podkopati svoje hiše.

„Čujte tedaj, in molite vsak čas, da bote vredni najdeni vsemu temu ubežati, kar se bo godilo, in stati pred Sinom človekovim.

„Kar pa vam pravim, vsem pravim: Čujte!“¹⁾

Svetniki takò čujejo. Apostoli, ki so poslušali na Oljski gori te večne besede, so nestrpno pričakovali bližnje povrnitve Jezusove. Culi so, klicali so ga, zaželeli so ga. To živo upanje jih je vzdržavalo v viharju prvih stisk.

---

¹⁾ Mark., XIII, 28—37 id.

Opažali smo, s kako vstrajnostjo in močjo je Jezus v ti težki uri zabičaval svojim učencem pričakovanje svojega drugega prihoda. To pričakovanje bode ostalo živo pri njih, ko bode že Jezus izginil. Osvobodilo jih bode od trinoštva svetovnih sil; gospodovalo bode nad njimi, jih opominalo na praznoto in ničevost minljivega življenja, jih ohranilo v čuječnosti kot služabnike, da jih njihov Gospod ne utegne iznenaditi.

Sicer pa se ne gre za to, da bi odreveneli v pričakovanju. Jezusov učenec ni kako nedelavno bitje, ki obrača svoj pogled samo na smrt in večnost; on je služabnik Očetov in ima nalogo, da čuje nad življenjem in službovanjem vseh služabnikov, da jim razdeli hrano o svojem času.

Pod to priprosto podobo, ki jo je Jezus večkrat uporabil, se razodeva najbolj versko, najbolj vzvišeno pojmovanje pozemeljskega življenja.

Zemlja je hiša Očeta, ki je v nebesih. Tisti, ki na nji prebivajo, in hodijo po nji, so modri in zvesti služabniki; vedó, da je njihova naloga, živiti druge. Porabijo se v potrebnem delu, in njihova delavnost, od Boga blagoslovljena, je za to, da redé svoje brate: eni dadó materialni, drugi duševni kruh. Delé miloščino postrebnim, poučujejo tiste, ki so nevedni, prinašajo luč in čednost, upanje in mir božji tistim, ki zdihujejo v temi in moralni revščini, v britkosti in poniževanju.

— „Blagor tistemu hlapcu, pravi Jezus, katerega njegov gospod, kadar pride, najde tako delavnega! Resnično vam povem, da ga bo čez vse svoje imetje postavil. Ako pa reče tisti malopridni hlapec v svojem srcu: Gospod odlaša priti, in začne bíti svoje sohlapce, pojedá in pije s pijanci; bo prišel gospod tistega hlapca ob dnevu,

ko se ga ne nadja, in ob uri, ki je ne ve; in ga bode odločil, in mu delež dal s hinavci; „tam bo jok in škripanje z zobmi.“

Pa jim še reče, da jih navduši za čuječnost, toda za delavno čuječnost: ¹⁾)

— „Tedaj bo nebeško kraljestvo podobno deseterim devicam, katere so vzele svoja svetila, in so šle ženinu in nevesti naproti. Pa pet jih je bilo nespametnih, in pet pametnih.

„Petere nespametne so vzele svetila, olja pa niso vzele s sabo. Pametne pa so vzele olja v svojih posodah s svetili vred.

„Ker se je pa ženin mudil, so vse podremale in zaspale.

„O polnoči pa je šum vstal: Glejte, ženin gre, pojdimo mu naproti. Takrat so vstale vse tiste device, in so napravljale svoja svetila. Nespametne pa so modrim rekle: — Dajte nam svojega olja, ker naša svetila ugasujejo. Pametne pa so odgovorile, rekoč: — Da ga kje ne zmanjka nam in vam, pojdite raje k prodajalcem, in si ga kupite.

„Kedar so pa šle kupovat, je prišel ženin; in pripravljene so šle z njim na ženitnino, in duri so se zaprle.

„Poslednjič pa pridejo tudi one device, rekoč: — Gospod, gospod! odpri nam. On pa je odgovoril in rekel: Resnično vam povem, vas ne poznam “

Ta prilika, povzeta po judovskih šegah, ima v svoji milobi vendar le nekaj strašnega.

Ženin je Kristus sam; poslednja ura ženitnine je tista, ko se završi večna združitev njegova z nevesto, s cerkvijo, z družbo razumnih in prostih bitij, združenih med sabo v Bogu.

¹⁾) Mat., XXV, 1 id.

Da koga spusté na ženitnino, mora imeti gorečo svetilko, posodo z oljem, ki redi plamen, da svetilka ne ugasne.

Gospod označi s to podobo čednosti, ki so svetila duše, in brez katerih je naša vera kakor svetilka brez olja.

Le eden čas in ena ura je, ko kdo sme na pojedino. Ko ta ura mine, se duri zapró. Prepozno je. Ne odpre se tem, ki pridejo in trkajo. „Vas ne poznam“, odgovori Zenin. Ta čas je v življenje na zemlji. Tisti, ki si niso priskrbeli življenju skrivnostnega živeža, bodo zavrženi: to je, kar straši. Čednosti se ne morejo vzeti; ta osebni in neoddajni zaklad zadošča komaj tistim, ki so si ga nabrali.

— Čujte tedaj, čujte, ponavlja Jezus, imejte gorečo svetilko, ker ne veste ne dneva ne ure.

Malo pred svojo smrtjo, sedeč pred templjem in mestom, v sredi svojih učencev, se Jezus trudi jih razsvetliti in utrditi, jim odkriti svoje veliko delo in jim pokazati njihove dolžnosti. Govori jim o času, ko ga ne bo več, pové jim to, kar ima priti. Njegova misel gre od sedanjosti v prihodnost, od neposredne prihodnosti do skrajne prihodnosti, od Judovske dežele do človeštva, od minljivega sveta do večnosti, ko bode vse končano, ko bode on kraljeval, sodil in izbral svoje izvoljence

Napoved te odločilne, slovesne sodbe je razodenje, ki se obrača na vse verujoče. V tem trenutku, ko se pripravljajo, da bi ga sodili, se On pokaže kot veliki Sodnik.¹⁾

---

¹⁾ Mat., XXV, 31 id.

— „Kadar pa pride Sin človekov v svojem veličastvu, in vsi angelji z njim, takrat bo sedel na sedežu svojega veličastva. In zbrali se bodo pred njim vsi narodi, in jih bo narazen ločil, kakor pastir loči ovce od kozlov. In ovce bo postavil na svojo desnico, kozle pa na svojo levico.

„Takrat poreče kralj tistim, ki bodo na njegovi desnici: — Pridite, blagodarjeni mojega Očeta, posedite kraljestvo, katero vam je pripravljeno od začetka sveta.

„Zakaj lačen sem bil, in ste mi dali jesti; žejen sem bil, in ste mi dali piti; tujec sem bil, in ste me pod streho vzeli; nag sem bil, in ste me oblekli; bolan sem bil, in ste me obiskali; v ječi sem bil, in ste k meni prišli.

„Tedaj mu bodo pravični odgovorili, rekoč: — Gospod! kdaj smo te videli lačnega, in smo te nasitili? ali žejnega, in smo te napojili? Kdaj smo te videli tujega, in smo te pod streho vzeli? ali nagega, in smo te oblekli? Ali kdaj smo te videli bolnega; ali v ječi, in smo k tebi prišli?

„In kralj jim bo odgovoril in rekel: — Resnično vam povem, karkoli ste storili kateremu mojih najmanjših bratov, ste meni storili.

„Potlej poreče tudi tistim, kateri bodo na levici: Poberite se izpred mene, prokleti! v večni ogenj, kateri je pripravljen hudiču, in njegovim angeljem.

„Zakaj lačen sem bil, in mi niste dali jesti; žejen sem bil, in mi niste dali piti; tuj sem bil, in me niste pod streho vzeli; nag sem bil, in me niste oblekli; bolan in v ječi sem bil, in me niste obiskali. Tedaj mu bodo tudi oni odgovorili, rekoč: — Gospod! kdaj smo te videli lačnega, ali žej-

nega, ali tujega, ali nagega, ali bolnega, ali v ječi, in ti nismo postregli?

„Takrat jim bo odgovoril, rekoč: — Resnično vam povem, česar niste storili kateremu teh najmanjših, tudi meni niste storili.

„In ti pojdejo v večno trpljenje, pravični pa v večno življenje.“

Jezusova duša, duh njegovega dela, najvišji zakon človeštva, vsa skrivnost večne določbe je v teh besedah.

V možu bolečin skriti Bog se istoveti po ljubezni z vsem tem, kar trpi na zemlji. — „Ubogi, lačni, nagi, ujeti, bolni, z eno besedo mali, to sem jaz, reče svojim učencem. Trpljenje je izvolil za svojo nevesto, in zato se zdi, da sam trpi v vseh, ki jih stiska trpljenje. Nikoli se ni ljubezen do človeštva na tak način pojavila. Posledica je taka-le: Vi, moji verniki, ljubite vse uboge tako, kakor ljubite mene; to je popoln zakon in najvišja dolžnost; to je vsa vera. Ako so lačni, dajte jim jesti; ako so žejni, dajte jim piti; ako so tujci, vzemite jih pod streho; ako so nagi, jih oblecite; ako so slabi, jih podpirajte; ako so stiskani, jih osvobodite.

Za tako ceno boste vredni postali večnega kraljestva. Večna ljubezen se je hotela združiti s svojo stvarjo; in tako se le po ljubezni stvar stori vredna neskončnih darov.

Bitja brez ljubezni pa so prokleta. Gorje vsem sebičnežem, ki niso spoznali sočutja in ljubezni do drugih; to so trda srca, lačna razveseljevanja in neobčutljiva za bolečine tega ljudstva revežev, med katerimi živé, ne da bi imeli z njimi sočutje.

Sodnik, ki ga pričakujejo, bode zanje brez usmiljenja.

Ljubezen bode najviša moč, ki bo razdelila razumna in prosta bitja, kadar dojdejo na konec svojega namena. Enim bode odprla vir večnega življenja, drugim pa se bode umaknila in jim užgala ogenj maščevanja, — kazen hudiča, angeljev in ljudij, ki so jih zapeljali, in vseh bitij sovraštva in nasilstva, sebičnosti in pokvarjenosti.

V. Poglavje.

Končni neuspehi Jezusovi. — Njihovi vzroki.

Največa boleost moža, ki je poklican za javno delovanje, ni ta, da umre, ampak da vidi, kako se resnica, ki jo prinaša, ne prizna, in vzveličanje, ki je predlaga, zameta; ta boleost je tem plemenitejša, čim nesebičnejša je. Apostoli ne žalujejo radi neuspehov, ampak radi nesrečestih, ki jih preganjajo. Mučeniki ne plačejo nad svojo smrtjo, ampak nad pregreho svojih rabljev.

Čim večji je duh, tem večje je njegovo trpljenje, da ga zametajo; čim boljši in svetejši je, tem nesebičnejši je. Jezusova boleost je bila brezmejna v svoji grenkosti in nesebičnosti, kakor je bila neskončna ljubezen, katero je gojil do svojega ljudstva.

Ko je šel iz templja, v torek zvečer 12. Nizana (marcij-april), „in se skrilo pred Judi“¹⁾, ko je obstal dalj časa ob podolju Oljske gore, nasproti Jeruzalemu, prorokujoč s tihim glasom svojim učencem bližajoče se razdejanje mesta in templja in konec časov, — je lahko poudarjal končne neuspehe svojega apostolata. Neutrudljiva gorečnost, nauk, ponovljeni klici, brezštevilni čudeži, zgovornost, svetost, slovesne razglasitve, preteče grožnje; vse je bilo zastonj.

¹⁾ Jan., XII, 36.

Človeški govorjeno, vse se je pokazilo. Po dveh letih neprestane in nezmotljive delavnosti se mu ni posrečilo, odstraniti sumničenja oblasti in učениkov postave, jih prepričati, kdo je Kristus, in jih posvetiti v skrivnosti božjega kraljestva; pač pa je videl rasti vsak dan nasprotstvo, slepoto, nasilstvo in sovraštvo.

Nižje ljudstvo mu je res bolj naklonjeno; vendar je opazil, kako je bilo nestanovitno in lahkoverno. Pritrjujejo mu, a iz zvedavosti, sebičnosti, v omami svojih lastnih sanjarij, duh njegov pa jim je tuj. Edino zmagoslavje Jezusovo v dveh letih oznanovanja evangelja je to, da je navdahnil vero v nekatere duše, ki so bile najpriprostejše, ki so bile včasih najgrešnejše, a vselej najodkritosrčnejše. To je vsa njegova pridobitev. Pohlevno zmagoslavje, ki ne bi zadoščevalo pozemeljskemu častiljubju, je vendar le izhodišče vse slave Jezusove. Gospodovo življenje vlada zakon, ki presega našo izkušnost in našo modrost. Ako njegove zmage niso podobne človeškim zmagam, tudi njegovi neuspehi niso podobni našim neuspehom.

Mož dejanja se pripravi na boj, vspodbujen z upanjem na zmago; ako podleže, se pridružijo poniževalnemu neuspehu vselej britke prevare upov. Čuti se odgovornega za svoje izgube. Napaka je v njem, ker ni umel odstraniti zadržkov, ukrotiti svojih sovražnikov, uresničiti svojih načrtov. Zgodovina ne odpusti premaganim. Ali so mislili na odpor in ali so se imeli za dosti močne? — Zakaj niso zmagovali? — Ako je bil odpor hujši, kakor njihova moč; — zakaj so se bojevali? Manjkalo jim je previdnosti ali srčnosti.

Vse nesreče, ki imajo svoj izvor v prevarah ali v strasteh človeških, so za premaganca kazen;

urinejo se v vrsto človeških dogodkov pod imenom „šibe“, ki zmedejo, ponižajo in iztrebijo rodove in ljudstva.

Jezus ni nikoli mislil na svoje zmagoslavje pri Judih; večkrat je napovedal svojcem, da bode moral mnogo trpeti pred poglavarji v Jeruzalemu, in da jim bode izročen. Njegovi neuspehi niso bili odvisni od njega, ampak od trdovratnosti tistih, ki jim je oznanoval evangelj. Delo, ki je ustanavlja, je večje kakor oni. Toda njegov poraz je zmagovit, zakaj bil je kazen za nezvesti narod, ki je menil zmagati, in je bil vzrok vseh nesreč, ki jih je videl ta narod, ki jih vidi in ki jih bode videl.

Judovska nevera z ozirom na Jezusa in dosledno končni neuspeh njegovega apostolata je izmed največjih dejstev njegovega življenja, zgodovine njegovega ljudstva in verske zgodovine človeštva. Vzvišenost dela, propad ljudstva, brezpogojno zavrženje sredstev za uspehe, ki jih zahteva človeška politika, in vrhu vsega sklepi Boga, brezpogojnega Gospoda dogodkov: to so mnogi vzroki, ki osvetlé to pomenljivo dejstvo. Močno bi nas zanimalo raziskavati, predno vidimo narodni veliki zbor, kako zapečati svojo nevero z justično smrtjo Jezusovo, in kako Jezus sam posveti svojo javno službo s silovito smrtjo, — kakor jo je napovedal, — prosto, junaško, od Boga sprejeto.

V Judeji kakor v Galileji, v Samariji kakor v Pereji, naj se obrne na množico, ali na v zakonu podkovane učenike, in v kakršni obliki se že pokaže, Jezusov apostolat nima drugega predmeta, kakor tega, da razodene svoje delo in svojo osebo, da razjasni to, kar se ima izpolniti

in da pokaže, kdo da je. Obe razodetvi potrjujeta druga drugo; zakaj med delom in delavcem je popoln odnošaj in neprestano soglasje. Take razodetve se vselej prilagodé okoliščinam in ljudem, ter rastejo z viharjem, ki jih prikliče. To ni niti znanost, niti zavest Jezusova, ki naj je polagoma zorela, kakor so nekateri zgodopisci mislili, to so priče popolnega znanja in popolne zavesti, ki se razkrivajo.

Na kaj se nanaša mesijansko delo Jezusovo?

Da ustanovi na zemlji božje kraljestvo, kakor se je sam izrazil. To kraljestvo obstoji bistveno v tem, da se človek udeleži božjega življenja; Jezus to imenuje „večno življenje“. Da se človek prerodi za to življenje, ne zadošča samo prosta volja; treba je, da se Bog sam podeli po svoji neskončni darežljivosti. Posebna naloga Mesijeja je, da uresniči to podelitev s tem, da nam dá božjega Duha. Po drugi strani mora človek pritrditi in se pripraviti za ta izliv Duha; zahtevata se torej dva pogoja: kesanje in vera. Po kesanju in pokori se spozna za grešnika, se odpové samemu sebi, in žrtvuje vse to, kar ima slabega, nepopolnega in omejenega; po veri se priklopi Bogu, se mu odpre in postane z njim taisti Duh: božje kraljestvo se prične. Človek spada v nov svet; vstopi v večno resnico, v neskončni ljubezni, in okuša že v globočini svojega srca mir, sladkost in srečo božjo.

Poprašalo se je, kakšen je bil Jezusov načrt v človeškem pomenu besede; tak-le je bil.

Nič političnega in pozemeljskega; nič nepopolnega in minljivega; nič posebnega in omejenega. Vse je priprosto, splošno, živo, veličastno. Delo je bistveno božje, naj se že proučuje od

katerega stališča koli: v svojem zaključku, ker hoče človeka povzdigniti do božjega življenja; v svojih sredstvih, zakaj edina moč, ki se more povspeti do Neskončnega, je živi Duh božji; v svojem začetniku, ker bi ne mogel podeliti polnosti božjega Duha, da ga sam nima; v samem svojem predmetu, ker smatra človeka le za razumno in prosto bitje, ki je zmožno, da vstopi v Večno in Neskončno, in da je poklicano živeti od božjega življenja. To delo je zadnja beseda božje previdnosti nad človeštvom, je brezpogojen in odločilen izraz vere, konec vseh rečij in cilj napredujočega razvoja vesoljstva.

Tak načrt je nad vsakim človeškim duhom in nad vsakim vstvarjenim razumom; ne pripada stvari, da bi dala Bogá, kakor ji ne pripada, da bi sama po sebi vstopila v božje življenje. Tisti, ki je prišel uresničiti ta načrt, tisti, ki ga je proglasil, hotel, pripravil, ne more biti drugi kakor sam Bog.

V resnici se je izrekel in proglasil za Sina božjega, kakor je klical ljudi na božje delo. Posvetil je vso svojo gorečnost, ves svoj čas apostolata, da proglasi Judom svoje božje sinovstvo, in — povdarjamo, — ne moralnega sinovstva, ki bi le obsegalo nekak moralni odnošaj, nekako zjedinjenje njegove volje ali misli z nebeškim Očetom, ampak pravo sinovstvo, po katerem ima z Očetom eno in isto naravo, isto modrost, isto oblast, isto življenje, in ki ga pooblašča, da se izredno naziva „Sin“.

Res je, da se je ta božji Sin pokazal le po človeški naravi, v kateri se je učlovečil, in da se je vsled tega učlovečenja imenoval Sina človekovega; toda človeška narava ni nikakor pre-

drugačila v njem božjega sinovstva, in božje sinovstvo ni porušilo v ničem človeške narave.

Naravi se lahko združita, ne pa pomešata.

Božje sinovstvo Jezusovo je edina razlaga njegovega življenja, njegovega nauka, njegovih dejanj in njegovega delovanja. Z njim je vse pravo, modro, popolno; brez njega je vse izpodtakljivo, uporno, bogokletno: v tem so Judje imeli prav, da so ga obsodili in križali. Noben človek nima pravice, govoriti to, kar je on govoril, delati to, kar je on delal, tirjati to, kar je on tirjal, obetati to, kar je on obetal.

Edin Sin božji, enak Bogu, in sam Bog, je mogel razglašati, v svojem imenu, moralni zakon; edino On se je mogel, razglašuje ga, poslužiti tega obrazca:

„Starim je bilo rečeno; jaz pa vam povem.“

Edini On je mogel zapovedati naravi kot Gospod, ne da bi poklical Boga, ker je bil, živel in govoril Bog v njem. Edino On je imel pravico, ozdravljati in obujati od mrtvih, ker je njegova beseda kot božja imela stvarilno moč. Edino On je mogel, v svojem imenu, izganjati hudobne duhove, ker je imel Duhá samega Boga. Edino On je mogel odpuščati grehe, ker je bil Bog, ki ga greh razžali. Edino On se je mogel imenovati Luč sveta, ker je Sin Božji večna svetloba. Edino On se je mogel imenovati brez zmote in brez greha, ker sta greh in zmeta tuja Bogu in človeku, ki je prejel polnost božjo. Edino On je mogel tirjati brezpogojno vero in neomejeno ljubezen, ker je Bog človeku vse. Edino On je mogel obetati božje življenje, ker je je posedal kot svoje lastno dobro. Edino On se je mogel pokazati kot najvišji Sodnik človeštva, ker sodba vesti ima svojo

nezmotljivo pravilo v božji pravici in pripada le Bogu. Edino On je mogel reči, da nebo in zemlja preideta, njegove besede pa ne; zakaj božja beseda je večna. Edino On je mogel reči, da so njegove besede Duh in Življenje; zakaj kar Bog reče in kar Bog hoče, to stori: nič se ne vstavi njegovi volji in njegovi moči.

Vse te črte, po listinah raztresene, obsegajo pristne razodetje Jezusove, gledé njegove narave in gledé njegove vloge.

Tak načrt in tak mojster bi morala najti, kakor se zdi, hipno in navdušeno sprejetje v ljudstvu, ki je imelo čast ga videti.

Bistvo samo Jezusovega dela odgovarja temu, kar je bilo najbolj živahno, globoko in čisto v verskem duhu in določbi Izraelovi.

Zveza z Jehovo, edino pravim Bogom, je bila duša tega ljudstva; ta zveza tedaj se je uresničila na popoln način po dejstvu prikazni Sina božjega v sredi Judov, in po podelitvi božjega sinovstva vsem pravim otrokom Abrahamovim.

Velika prednost Izraela, Zakon, — katerega duhá učeniki niso spoznali, — je imela le en namen: človekovo opravičenje; da torej izpolni in dokonča to opravičenje, Jezus ni prinesel pisane zakonika, ampak živega božjega Duhá, edino moč, ki je zmožna preroditi in posvetiti človeka. Izraelova naloga v sredi ljudstev na zemlji je bila ta, da uči vse pravega imena božjega; ali ni torej mesijansko delo, ki je odprlo vhod v božje kraljestvo vsemu človeštvu, ali to delo ni izpolnitev te naloge Izraelove?

Pri tem zatrjevanju pa se ne smemo begati, da te priproste in sijajne resnice niso ganile

duhov, ne podjarmile javnega menenja in ne razsvetlile teh učениkov in teh duhovnikov.

Ta dogodek so proroki naprej videli in ga pred več stoletji napovedali.

Eden izmed njih je slišal od daleč človeko-ubojne naklepe Judov; ko beremo te prorokbe, si mislimo, kakor bi prisostvovali spletkam velikega zbora zoper Jezusa:

„Ganimo tedaj pravičnega, ker nam nič ne koristi, in je našim delom nasproti, in nam grehe zoper postavo očita, in nas razglašá zavaljo grehov našega obnašanja. Usti se, da Boga pozna, in se božjega Sina imenuje. Naše misli odkriva. Težko nam je že gledati ga; zakaj njegovo življenje je različno od drugih, in njegova pota so vsa drugačna. Nas ima za lahkomišljene, in se ogiblje naših potov, kakor nesnažnih rečij, in konec pravičnih više ceni, in se hvali, da ima Boga za očeta . . . K najsramotnejši smrti ga obsodimo.“¹⁾

Izajija gleda Jezusa od daleč in pravi o njem z žalostjo:

„Kdo veruje naši zaslišani besedi? in Gospodova roka, komu se razodeva?

„In on raste kakor mladika pred njim, in kakor korenina iz suhe zemlje; nima je ne podobe, ne lepote; in videli smo ga, pa ni bilo nič očitnega, da bi ga bili želeli.

„Zaničevanega in najzadnjega med ljudmi, moža bolečin in skušenega v slabosti; in kakor zakrito je bilo njega obličje, in bil je zaničevan; zato ga nismo čislali.“²⁾

---

¹⁾ Modr. II.

²⁾ Izaj. LIII. 1—3.

In taisti Izajija, slikajoč moralno stanje naroda, pravi:

„Otroke sem izredil in povikšal, oni pa so me zaničevali.

Vol pozna svojega gospodarja, in osel jasli svojega gospoda; Izrael pa ne pozna mene, in moje ljudstvo ne razume.

Gorje grešnemu rodu, s pregreho obteženemu ljudstvu, hudobnemu zarodu, pregrešnim otrokom; zapustili so Gospoda, preklinjali so Svetega Izraelovega.“¹⁾

Proroki so popisali s krepkimi potezami moralni propad svojega ljudstva:

„Poslušaj, trapasto ljudstvo! kliče Jeremija, ki nimaš srca; ki imate oči, pa ne vidite, in ušesa, pa ne slišite. — — —

Srce tega ljudstva pa je neverno in puntarsko; odstopili so in se proč podali.

In ne pravijo v svojem srcu: Bojmo se Gospoda, svojega Boga.“²⁾

In Ecehijel, podoba prihodnjega Mesija, poslušša, ko mu Gospod govori:

„Sin človekov! ti prebivaš v sredi uporne hiše; oni imajo oči, da bi videli, pa ne vidijo; in ušeša, da bi slišali, pa ne slišijo; ker so uporna hiša.“³⁾

Izajija je govoril že globokejšo besedo o ti skrivnostni oslepelosti:

„In slišal sem, zavpije prorok, glas Gospoda govorečega: Koga naj pošljem? in kdo pojde? In rekel sem: Glej, jaz, pošlji me! In on je rekel:

---

¹⁾ Izaj., I, 2—5.

²⁾ Jeremija, V, 21—24.

³⁾ Ecehiel, XII, 2.

„Pojdi, in povej temu ljudstvu: Poslušajte, poslušajte, pa nikar ne razumejte! Glejte prikazni, pa je ne spoznajte!“

„Oslepi temu ljudstvu srce, in zamaši mu ušesa, in zatisni mu oči, da kje ne vidi s svojimi očmi, in ne sliši s svojimi ušesi, in ne čuti s svojim srcem, in se ne spreobrne, in da ga ne ozdravim.“¹⁾

In z grozno krepkostjo, govoreč o taisti prikazni, še reče:

„Strmite in čudite se, omahujte in tavajte; pijani ste, pa ne od vina, opotekate se, pa ne od pijanosti.“

„Ker Gospod vam je natočil duha zaspanosti, zatisnil vam je oči, vaše proroke in poglavarje, ki prikazni vidijo, je pokril; da so vam prikazni vseh kakor besede zapečatenih bukev, ki se dajo komu, ki zna brati, in se mu reče: Beri jih! on pa odgovori: Ne morem, ker so zapečatenene“

„In bukve se dajo takemu, ki ne zna brati, in se mu poreče: Beri! On pa odgovori: Ne znam brati.“

In Gospod je rekel:

„Ker se mi to ljudstvo s svojimi ustmi bliža, in me s svojimi ustnicami časti, njegovo srce pa je daleč od mene, in se me boje po človeških postavah in naukih.

Glej! zato bom to ljudstvo še bolj v strmenje spravil z velikim in groznim čudežem; modrost bo namreč njegovim modrim prešla, in spreumetnost njegovih spreumetnih se bo skrila.“²⁾

Grozovite prorokbe ne napovedujejo samo judovske nevere, ampak jo tudi pojasnujejo. To

¹⁾ Izaj., VI, 8.

²⁾ Izaj., XXIX, 9—15.

ljudstvo je propalo, pokvarjeno, bolno, popačeno, hudobno: odtod njegovo zavrženje.

Pa zakaj Bog ni razsvetlil teh zaslepljencev, zakaj ni odprl ušesa tem gluščem, ne omečil teh trdovratnih src, ne uklonil teh ponosnih čel? Ali je propalost kakega ljudstva neozdravljiva? Ali ne more navdih božjega Duha vselej oživiti mrtvih? Ta navdih ni zavel: zakaj? Ta „zakaj“ presega ozko obzorje človeških misli; ponese nas proti nepristopnemu svetu vesti in Boga.

Božja previdnost, po zakonu, ki nam ni znan, vodi prosta bitja, posamičnike in ljudstva. Ne sili jih, ampak jih vodi do njihovega namena; upošteva njihovo samostojnost, celo njihove zmote in njihove pregrehe; jih zadržuje ali jih zapušča, ne da bi razumeli vzrok njenega zadržavanja ali zapuščenja. Taisti, ki so rešeni hudega, skušajo dobroto Osvoboditeljevo; trdovratni skušajo, da je človek, prepuščen samemu sebi, gol nič. Na globočino neskončne Modrosti se sklicujejo apostoli, ko govoré o neveri svojega naroda.¹⁾

Verujoči se pokloni, v nepredornih božjih skrivnostih, najvišemu vzroku vsega. Zgodovinar pa ima dolžnost, iskati, v življenju ljudij in ljudstev, po drugih, pojavljajočih se neposrednih vzrokih.

Človek je počasen, uporen, trd za napredek, posebno za nravni in verski napredek. Narodi so počasnejši kakor posamičniki, človeštvo počasneje kakor narodi. Čim svetejše je zahtevano delo, tem redkejši je upor. Nikoli ni bilo človeku in človeštvu predloženo svetejše delo v osebi kakega ljudstva, kakor Jezusovo delo. S tem, da je

---

¹⁾ Jan., XII, 37 id.; Rimlj., X, XII.

Izrael, dosledno hranil vero v edinega Boga, v sredi splošne nevere in malikovanja ljudstev, čuvajoč svoj čisti Zakon, v sredi pregreh, ki razjedajo zemljo, je že izpolnil eno izmed najsvetejših vlog: ostalo mu je le še, da predstavi svetu splošnega Odrešenika, in začne z njim pravo božje kraljestvo.

Ako bi to ljudstvo sledilo stopinjam Jezusovim, ako bi na njegov glas jelo delati veliko pokoro, proglasivši povsodi pravo mesijanstvo in povabivši pogane na veselo vest, na občno odrešenje, na spremenjenje sveta pod božjim vplivom, ki prekipeva: kak čudovit prizor bi bil to! Celó tedaj, ko bi Izrael izgubil svojo narodnost, in ko bi se kri, na katero je bil tako ponosen, razlila v vse človeške rodove, ne bi imel ničesar obžalovati. Kristus bi zadoščal njegovi slavi, in ta slava bi se ovekovečila na tem svetu, koder bi Sin božji začel vladati in napolnil stoletja in kraljestva zemlje s svojimi čednostmi, s svojo pravico in s svojim mirom.

Naklonjenost človeka ali kakega ljudstva moralni in verski resnici se ne da razložiti samo po notranji razvidnosti resnice, po njeni potrebi ali vzvišenosti, ampak posebno po stanju vestij. Ako tedaj proučujemo judovski narod, je nemogoče izgrešiti, da je bila za časa, ko je Jezus, napovedan po Janezu, začel svoj očitni prihod, propalost najglobočja, gledé na politično, versko in moralno stališče.

Odtod njegova nevera; odtod sovražno in krvavo nasprotje oblasti z ozirom na Jezusa.

Na prvi pogled se ne pokaže verska in moralna propalost Izraelova.

Zdi se, kakor bi se to ljudstvo povzdignilo, ako je primerjamo z njegovimi očeti. Ne klanja se več pred poganskimi maliki. Njegov mono-teizem je postal neupogljiv. Znani obrazec: „Poslušaj Izrael, Jehova je tvoj Bog; in Jehova je eden“, je postal priljubljen obrazec.¹⁾

Nikoli ni bilo bogočastje bolj bliščeče, bolj v časteh. Tempelj, prezidan in ozaljšan po Herodu, je čudotvor vesoljstva. Darovi prispevajo, žrtve so neštevilne. Rodoljublje se krepi po zatiranju; napaja se z upom najtrje preskušnje, sanjajoč o blaženih dneh tolažbe; sklopi se z vero samo. Zakon, skupina obrednih predpisov, je predmet strastne privrženosti.

„Vse se nam lahko vzame“, govori Jožef Flavij z odkritim poudarkom, „naša narodnost, naša mesta, in vse naše imetje; toda Zakon nam ostane vekomaj.“²⁾

Če se Juda še tako daleč požene, ne bo se bal trinoštva, ki ga stiska, bolj kakor Zakona.“

In res se je videlo, po taistem zgodovinarju, dosti vjetih Judov, ki so pretrpeli muke in najhujše kazni rajši, kakor da bi jim ušla le ena beseda zoper Zakon in svete knjige.³⁾

Neupogljivi monoteizem, sijajni kult, fanatična privrženost Zakonu in izročilnim šegam, sveto in divje rodoljubje je utegnilo izzvati vero v napredek: pa to je bila le krinka. Propalice so kakor bolniki, ki hinavčijo časih pod zapeljivo zunanostjo. Narodi in kraljestva se navadno pogreznejo v polnem diru in daju.

¹⁾ Deut., VI.

²⁾ Contra Apost., II, 38.

³⁾ Ravnotam, I, 8.

Poganstvo ni bilo nikoli tako razkošno, kakor takrat, ko je šlo k svojemu koncu. Vsi veliki pretresi, ki se zlijejo na človeštvo, je presenečijo v mrzlični in nezmerni delavnosti, ki se pokaže v preživelosti.

To ljudstvo, izredno versko in duhovniško, kaže v svoji propalosti posebne znake. Vsi elementi njegove vere so prizadeti: oblast, zmernost, vest, zakon, nrvnost.

Duhovništvo je ponižano. Trese se pred pagansko oblastjo, kateri je zaslužnjeno. Najviše prostore, najviša dostojanstva, predsedništvo in njegovo namestništvo velikega zbora, veliko duhovništvo zavzemajo saduceji, ti dvomljivci, ki ne verujejo niti v vstajenje, niti v neumrjočnost, niti v duhove, niti v božjo Previdnost. Čudni veliki duhovniki to! Njihova vera se omejuje le na ta svet; je pisan zakonik, posvečen, nespremenljiv, ki zagotavlja dober red in mir; neizprosni v svojih sodbah, ojstrost znači njihovo gorečnost. Drže na sijajnost bogočastja, nasvetujejo pomnožitev darov, izkoriščajo pobožnost ljudsko, množé svoje dohodke z desetnimi in prodajo klavnih darov, na kar si pridržujejo monopol. Kakšen odmev naj najde beseda proroka in samega Boga v teh duhovih brez vere, v teh odrevenelih sreih, v teh lakomnih bitjih, prijateljih sijajnosti in bogastva? To so tisti, ki kažejo do Jezusa tisto ironijo in tisto persiflažo, katere odmev najdemo v četrtem evangelju.

Verska znanost farizejske stranke ne nudi niti najmanjšega protivesja malovrednemu vplivu tega propalega duhovništva. Nikaka večja zadača ne zanima teh učenikov. Pokoreč se praktičnemu duhu svojega rodu, so učili potrebne verske res-

nice. Na njih je bilo, da so razlagali božji vpliv na narod; zakaj dolžnost teh, ki mislijo, in teh, ki vedó, je vselej, da vodijo srca kake dežele.

O tem mesijanskem času bi morala judovska veda raziskavati prava znamenja te odločilne dobe, bi morala razumeti bistvo velikega Poslanca in njegovo božjo ulogo. Ta točka pa je, ki so jo najbolj prezirali in najbolj opuščali, tako Judje aleksandrijskega helenizma kakor učeniški Palestine. Ti zadnji, namesto da bili pobijali s temeljitimi nauki proroške šole nizki materijalizem, ki moti ljudstvo in poraja apokalipse nebrzdane domišljije, pa so se mu podvrgli in ga posvetili.¹⁾

V rokah imajo knjige prerokov, najjasnejše besede, ki jih je kdaj kakó ljudstvo slišalo: lahko bi bili razkrili duha svojega rodu, duha njegovega Zakona, obstojni razlog njegove narodnosti, tajnosti njegovih upov prihodnosti in njegovo zvezo z Bogom; pa nečejo, ne znajo brati. Preobračajo pomen, po volji svoje zlorabljenе vede, in se poz izgubljajo v malenkostih pravoslovja in kazuistike. Ves namen življenja za nje je ta, da izpolnijo črko zapovedi. To je vsa njih pravičnost!

Kaj obsega ta črka? Kako naj bi se v takem položaju točno izpolnovala? Glejte, to je treba pokazati. Vse stolice odmevajo od teh razgovorov, katerih otročnost, čudaštvo in tesni formalizem razodeva neozdravljivo propast.

V resnici versko čustvo je otopelo. To ljudstvo je zaprto božjemu vplivu; Duh, ki je vzbujal proroke in ki jih je spominal tako mogočno na njihove dolžnosti in na njihov vzvišeni namen, ne govori več. Omolknil je že pred sto leti.

---

¹⁾ Cf. Das Judenthum zur Zeit Christi, von J. Langen.

Kaj pomaga, če proglašajo Jehovo kot edinega Boga, in da ni drugega Boga kot Jehova? Med Jehovo in njegovim ljudstvom ni več žive zveze. Znak Izraelske vere je bil ravno osebno in neprestano božje posredovanje, razodevajoče svojo voljo svojemu ljudstvu po prerokih, duhovnikih in kraljih; nekaj stoletij sem pa je to posredovanje opovirano.

Učeniki in poglavarji proglašajo Boga kot edinega, Nevidnega, Nепristopnega; v polpaganski teurgiji proslavljajo nadnaravne moči Njegovega neizrekljivega imena, se izogibajo izrekati Njegovo ime, vsled praznoverskih ozirov, a niso več v kakem odnošaju z Njegovim božjim Duhom; in ako pade kaka večna beseda v sveto srce, niso zmožni, je slišati.

Pod takimi velikimi duhovniki, in izročeni takim učnikom, izgubé utrujena srca pomen dolžnosti in poznajo le še zakonitost. Vnanja vaja, molitev, post in miloščina, umivanja, daritve in sobotni počitek, jih razjedajo; toda notranja čistost, goreča ljubezen do Boga, usmiljenje do bližnjega, ponižnost, spokornost, pravica in odkritost ne pride v poštev. Strast do dobička in bogastva, lakomnost in poželjivost, zaničevanje ljudstva in ubogih, sebičnost in ošabnost, se skrivajo pod krinko čednosti.

Prešestvo je postalo splošna pregreha, in — kar je najhuje, — se skriva in uveljavlja kot zakonitost. Pobožnemu farizeju se ne zdi nič hudega, ko odpodi svojo ženo iz najbolj praznih razlogov. Uradni „ločilni list“ vse posveti. Ko Jezus imenuje svoje sovremenike hudobni in prešestni rod, se ta zadnji izraz lahko vzame v doslovnem pomenu: označuje popačenost, ki je ponižala zakon pri Judih. To ni samo prešestvo, to je poligamija.

V talmudskih listinah, v katerih se je duša in duh najstrožjega farizajizma izrazil tako krepko, se ne čuje nikoli klic resne volje v boju s sovražnimi močmi; nikoli se ne pokaže priznanje nezmožnosti človekove pred dolžnostjo. Za te ošabne in tako ozkosrčne farizeje je postava le materialna zveza med Jehovo in njegovim ljudstvom, skupina predpisov in pravil, katerih izpolnitev je vir sreče, in prelomitev vzrok nesreče — „Bodi zvest“, pravijo učenički „pa boš poplačan; ako nisi, je kazen gotova in neizogibna.“ To je vse.

Le koristoljubna servilnost je duša tako razumljene vere. To je prava kupčija med gospodom in hlapcem. Nič ni bolj proti veri kakor ta pobožna sebičnost. Vse je potegnila na-se v tem ljudstvu, ki ne vidi nič drugega kakor sebe, in ki je napravila iz ponižnega in poslušnega služabnika Jehove surovega najemnika.

Kakor vsa propadajoča ljudstva, je tudi judovsko ljudstvo ob Jezusovem času pod trinoštvom živih predsodkov. Ne razume več prihodnosti, izgublja pomen svoje določbe, je napojeno in zaslepljeno po ošabnosti. Ne sluti niti svojega ponižanja niti svojega propada. Njegovi upi so nespametni. Vse to, kar je hotelo, je zavrženo; vse to, kar je upalo, ga je prevarilo; vse to, kar more ljudstvo rešiti, mu je zakrito.

Misli na svoje predpravice pri Jehovi, a ne vidi tega, kar Bog tirja od njega; bolj kakor kedaj se baha s svojim rodом in svojo krvjo, in se ne boji, da hode ta rod in ta kri zavržena; strastno gori za svoj zakon, ki naj bi ga sprejeli vsi narodi; a ta zakon se bo kmalu moral umekniti drugi postavi; pričakuje svoje narodno vstajenje, pa je obsojeno za vselej, da propade

kot ljudstvo; računi na slavnega Mesija, pa ta pride ponižen in brez sijaja; pijano pozemeljskega veselja in zmagoslavja, bode obsuto z brezštevilnimi nesrečami in poteptano pod nogami nevernikov.

Propad kake dežele, rodu ali vere je neozdravljiv, ako prevladujejo take zmote. Ob času Jezusovem niso bile te zmote samo ozračje, v katerem se je dihalo in živelo, bile so zakon šol, učenci so jih učili uradno, in duhovništvo jih je zakrivalo s svojo mogočnostjo

Božja previdnost pa vendar ne pusti svojega ljudstva v propadu, v kateri je zašlo: hoče vidno in mogočno posredovati.

Prorok se je pokazal. Nič ni bilo bolj važno, bolj slovesno kakor to nenadno vzbujenje božjega Duha, ki je štiri stoletja molčal in spal. Janez prejme od zgoraj vse to, kar more zadeti, razsvetliti njegovo deželo in jo razpoložiti, da razume božjo voljo. Izrael pričakuje svojega Mesija in novo dobo: Janez jo napové, naslika, označi, pokaže s prstom. Ljudstvo vidi rado v svojih vedežih strogost: Janez jo ima v junaški meri. Ljudstvo išče pravice. Janez uči le-to v svojih spokornih pridigah. Obredi potegajo ljudstvo nase: Janez si prisvoji taisti obred, ki je najprikupnejši, krst, kot podobo čednostij, ki jih oznanja. On res ne dela čudežev, pa njegovo sveto življenje je neprestan čudež. Ljudstvo ni ubogalo drugače nikoli, kakor pod utisi božjih groženj; te oznanjajo ustnice Prorokove, silne, strašne. Toda Predhodnik najde le malomarnost, sovražnost ali zaničevanje pred poglavarji in učenci, pred oblastniki in pred čuvaji pravoverne znanosti; nevedna

množica, ubogi brez veljave in čednosti, grešniki, mitarji in nečistniki edini se odzovejo.

Tedaj Bog pokliče svojega Izvoljenca in svojega Kristusa; vdihne vanj polnost svojega Duha. Ta je sam Sin božji, viden v sinu človekovem.

Vse to je v njem, kar more vest vzbuditi, razsvetliti, pretresti, spremeniti, pomiriti, očistiti in posvetiti. On govori tako, kakor ni govoril še nihče. Proglašá svet zakon, ki ne samo ne oporeka vladajočemu zakonu, ampak ga popravlja in popolnuje. Ima krotkost, ki prepričuje, dobrotljivost, ki se dá priljubiti; sočuten je za vsako slabost, za vsako bolečino, za vsako revščino. Množi čudeže po stopnji neizčrpne ljubezni. Ima žarečo in nerazrušno gorečnost. Ne prizanaša nobeni pregrehi, a ne zavrže nobenega trepetajočega grešnika.

Vest tega ljudstva ostane gluha; vzbudi se na njegov glas le toliko, da ga skuša pogubiti. Nič je ne razoroži. Nasprotje, na katero je Janez nalletel, rase proti Jezusu brez mere.

Ako je imel Jezus vse to, kar more odpreti in rešiti vest, treba je priznati, da je imel tudi vse to, kar je odbijalo in vzbujalo najhujše in najživejše predsodke, tiste, ki slepé množico, in tiste, bolj strašne, ki begajo oblastnike in učeni ke znanosti.

Pričakovali so slavnega, sijajnega Mesijo; On se pokaže ubogega in ponižnega. Sanjali so o političnem in verskem Mesiju: On zameta vsako politično ulogo. Pričakovali so osebo, ki zablíši v nebeških znamenjih: On zakrije svojo mogočnost v dobrotljivost brez bahanja. Hoteli so osvobojenje stiskanega naroda: On zapové davek cesarju in posveti tako po svojem uku politično odvisnost

svojega ljudstva. Hrepeneli so po pozemeljskem kraljestvu, ki naj zatemni paganstvo cesarstva: On pa govori le o duhovnem kraljevstvu. Sovražili in zaničevali so nevernike: On pa porabi vsako priliko, da hvali njihovo vero. Verujejo v večnost templja: On pa napové njegovo bližnje razdejanje. Zmatrali so Zakon kot odločivni zakonik zveze z Jehovo: On pa razglašá, da ga je prišel izpolnit. Iskali so le zakonito čistost: On govori le o čistosti srca. Menili so, da naslov sinov Abrahamovih podaja pravico do božjega kraljestva: On pravi, da se je treba, kdor hoče vstopiti v božje kraljestvo, preroditi, se kesati in verovati. Pomnožili so obrede: On jih imenuje prazne, in zahteva pokorščino, usmiljenost in pravico. Iz napačnih ozirov postavljajo Boga v nepristopno samoto: On ga pokaže v sebi, se naziva Sina božjega, enakega Očetu, edinega z Očetom, delujočega kakor Oče, oživljajočega to, kar je mrtvo, sodečega vse, sedečega na desnici.

Brezpogojno protislovje je med Jezusom in judovskim javnim menenjem, med božjim Poslancem in narodom, ki se ima kot svet narod.

V tem pa ostane v sredi judovskega ljudstva nepoznano število duš, ki se izognejo več ali manj okuženju; čista srca, odkriti duhovi, boječ se hudega, živeč v volji dobrega, pripravní, sprejeti resnico in priznati svojo revščino.

Bog jih je prihranil za svoje ljudstvo, kakor so zdravi elementi prihranjeni za življenje bolnega telesa. Ako bi izginili, ako bi se uničili, smrt bi bila neizogibna: ko ni bilo več pravičnih v Sodomí, jo je pokončalo žveplo in ogenj.

Ti elementi se najdejo povsodi, v vseh stanovih in v vseh poklicih; več jih je pa pri ubogih

kakor pri bogatih, več pri nevednih kakor pri modrih, več pri mitarjih kakor pri farizejih, več pri grešnikih kakor pri takozvanih pravičnih, več pri tujih ljudeh uprave in oblasti kakor pri vladarjih.

Ne čudimo se temu. Bogastvo, znanost, vnanja vera, oblast, so ravno tako močne, da ob času propada povečajo popačenost in pomnožé predsodke.

Tako je tudi Jezus med ljudmi niže vrste našel in nabral svoje učence. Poznajo se vsi po tem znaku: njihova vest je močnejša kakor predsodki; znamenje sovražnikov pa je, da so njih predsodki in pregrehe močnejše kakor vest. Ko je tedaj Jezus udaril po predsodkih in se skliceval na vest, so ga morali eni zavreči in drugi sprejeti.

Vernikov je bilo malo po številu. Od milijonov Judov, ki so poslušali njegovo besedo, v celi razburkani Palestini, mu jih je sledilo le nekaj stotin.

To je bilo bore malo za moža, ki je imel v sebi vsa sredstva duha. Za Jezusa je bilo dovolj. On je hotoma zametal vsa ta sredstva, on zahteva le zvesta srca, in jih dobi, zadosti so mu; z njimi premaga vse.

Jezus vidi, da se vzdignejo zoper njega najstrašnejše sile, ki lahko celo ljudstvo postavijo nasproti enemu človeku: oblast, znanost in množico.

Oblast ga zavrže in obsodi v imenu politike in narodne varnosti; znanost ga prekolne v imenu svetega zakona in pravoverja; množica ga zavrže v imenu napačnega patriotizma.

Taiste sile, ki so se zarotile v judovskem ljudstvu zoper Jezusa, se nadaljujejo v človeštvu, da potarejo delo njegovega Duha in njegovih poslancev.

Politična oblast ima vedno svoje državne ozire; vladajoča znanost, neizprosna pravoslavnost krivih ver ima vselej svoja prokletstva; in ljudski predsodki činijo zmerom svoje nasilstvo, ki skuša uničiti Sina božjega, ovirati napredek njegovega kraljestva, in zadržati priproste, da bi vstopili. Pa ta zarota, za hip zmagovita, služi le božjim načrtom.

Nasproti tem upornim silam Jezus nima druge alternative, kakor upreti se ali podleči rado-voljno sili.

On se ne bode uprl. Ako se upre, bi brez dvojbe zmagal: pa zoper oblast se bojuje z upo-rom; zoper uradno versko znanost se bojuje s kompromisom in navideznim podvrženjem; zoper ljudske strasti se bojuje s tem, da se jih vara: taka taktika je največa umetnost častilakomnežev. Ti spretni ljudje se odlikujejo s tem, da se zavza-mejo za oporišče vladajoče ideje, in mogočno kažejo na aspiracije deželâ, katere hočejo potegniti na-se in povzdigniti. Sklicujejo se na stranko, kateri se postavijo na čelo; in s pomočjo zvijače in borb, nasilstva in uspehov, prisilijo oblast, da se udá. Ko postanejo gospodarji, uredé zmago, raz-glasé svoj zakonik in uklenejo tiste, ki so jih podjarmili. Verski duhovi starega veka, ki se niso omejili samo na pridigarstvo in moralo, kakor Sakija-Muni in Konfucij, so vsi delovali po teh zakonih človeške politike; po takem potu so tudi želi zmagoslavje.

Tako postopanje obsega zvezo s hudobnimi silami, katerim je ta svet prepuščen, in omadežuje vse te, ki so uspehe više cenili kakor nравnost in svetost.

Jezus ne pozna tega postopanja: brez druge opore kakor samega sebe in Očeta, katerega večne načrte izvršuje, se povzdigne nad vse duhove, sam samcat v svojem veličju. On ne kaže na vladajoče ideje, na aspiracije svojega ljudstva; On jih pobija. Njegov nauk o božjem kraljestvu je v popolnem nasprotstvu z oblastjo, s šolskimi poglavarji in s sanjami množice. Niti ena stranka ga ne more proglasiti za svojega glavarja. Saduceji, Farizeji, Herodijani, Eseni, nihče ne najde v njem izraza svojih dogem. Nikakega pogajanja z zmotljivo vedo učnikov; nikake premetenosti v človeškem pomenu besede. Lahko bi nastalo izpodtakljivo dvoumje gledé predmeta o Mesijevev naslovu. Zato se opaža, s kako obzirnostjo se Jezus načeloma izogiblje dvoumnosti pred množico in pred Jeruzalemom: značilna podrobnost, ki spričuje njegovo voljo, nikakor ne pogajati se s pred sodki.

Ime Sina Davidovega ga je časih vznemirilo; poslužil se ni nikoli tega imena, ampak se je nazival vselej Sina božjega ali Sina človekovega. Oba naslova sta bila čist in primeren izraz njegovega bitja, značeč njegovo pravo službo, brez primesi in brez nevarnosti za ljudsko vest.

Nikakega klica po sili; ni jednega upornega vsklika zoper oblast. Materijelna sila mu je neznan. On je „jagnje božje“ v svojem kratkem pozemeljskem življenju, in ne Judov lev. „Ponižen in krotak iz srca“, kakor je rad rekel, pride „reševati in ne pogubljat, dati svoje življenje in ne ga jemati drugim.“ On zahteva od človeka popolno zatajenje, on pokaže človeku, kako naj se daruje.

Zdaj je njegovo poslanje končano: On lahko izgine. Ali ne bode tako poskusil ohraniti živ-

ljenje, katero je dalo Očetu vso pričakovano slavo, in njegovemu ljudstvu vsa spričevanja, ki bi je razsvetlila in rešila, ako bi bilo mogoče to ljudstvo razsvetliti in rešiti.

Ko pride Jezus po zadnjih torkovih borbah s svojimi učenci v Betanijo, ga bolj kakor kdaj prodira in razjeda misel na smrt.

Dogodki se bodo razvili hitro in nenadoma. Srčnost izgubi množica, ki je od začetka pozdravljala Jezusa, ker je upala videti naposled velika znamenja na nebu, kot zarjo mesijanske dobe. Ne razume ponižnega in preganjanega božjega kraljestva. Hosana umira na ustnicah propalih patrijotov. Farizejska stranka se pohujšuje in vpije nad bogokletstvom. Hierarhija hoče energično poseči vmes, a previdno, v tej razburjenosti, ki draži in vznemirja.

Veliki zbor se je zbral na dvoru palače velikega duhovnika.¹⁾ Glavarji duhovniških družin in starejšine ljudstva se posvetujejo pod predsedstvom Kajfovim. Prišli so do sklepa, da se z zvijačo Jezusa polasté in ga umore. Vsi soglašajo, da se izvršitev sklepa odloži do konca praznikov, da se ne vzbudi upor.

Modrost teh politikov se vara. Ob dnevu Velike noči bode Jezus umorjen. Upora ne bode: so lahko brez skrbi. Ljudstvo Jezusa zapusti, ne da bi se uprlo na njegovo korist. Del te množice, katere lahkovernost, omahljivost in boječnost je Jezus vselej čutil, bode celo zahteval njegovo smrt. Ni se jim treba poslužiti zvijače, da primejo Jezusa: nepredviden dogodek ga jim izroči.

¹⁾ Mat., XXVI, 1—5; Mark., XV, 1, id.; Luk., XXII, 1, id.

Strahovit prevrat se je vršil v enem izmed apostolov.

Taisti dan, ko so Gospodovi učenci žalostne duše mislili na njegovo smrt, je eden izmed dvanajstorice, tisti, ki je hranil malo občno blagajno, Juda Iškarijot, premišljeval, kako bi izdal svojega Gospoda. Kako se je mogla poroditi taka misel v tem duhu, ako je imel vero v Sina božjega? In ako je zaprl naklonjenost in ljubezen do njega, kako je mogel živeti dve leti v zaupnosti Jezusovi? Človeško srce je nepristopen propad; vse pregrehe in vsa junaštva se rodé v njem; ima nagon do vsega veličja in koreniko do vseh nesreč. Satanova navdajanja je stiskajo; božji klici je vznemirjajo. Zakaj v človeku, ki je postavljen med ti dve nasprotni sili, nadvladuje druga drugo? Zakaj postane človek suženj hudobnega duha in ne prosto pa poslušno orodje božje? Temperament, vnanje okoliščine, osebni nazori ne dadó zadostne pojasnitve za ta pojav. Volja gospoduje sama nad sabo; dá se voditi ali zapeljati, stiskati ali povišati, zaslužniti ali oprostiti. Moč resnice in čednosti lahko ukroti v nji vse nasprotne sile strastij, zmot, okolišev. Ako volja oslabi, je navezana le sama na-se; in ako zmaguje, čuti, da njena moč prihaja od neskončnega vira vsega dobrega.

Človek, ki se dolgo časa ustavlja Bogu, zakrkne in zastane. Božja navdihovanja ga ne ginejo, ga ne vlečejo več, ampak on postane dostopen in pokoren vplivu hudobnega duha. Hudo se v njem vtelesi, ga posede, ga potegne v sužno stanje, in v tem trinoškem obsedenju ni pregrehe, ki bi se je ne izmislil in ki bi je ne mogel storiti. On sovraži dobro, sovraži Boga.

Ta dušeslovni zakon je vzrok skrivne hudobije, ki se je ulegla v Judeževo srce.

Očividno se je moral izdajalec, v dveh letih svojega občevanja z Jezusom, utrditi proti božjemu Duhu Gospodovemu. Verni učenci se povzdignejo, se omilijo, se spremené, se odpovedó zmotam, pregreham, pokvarjeni naravi, svojemu rodu, svoji veri; vstopijo po malem v božje kraljestvo po veri, poslušnosti, ponižnosti in po zapustitvi vseh rečij; toda on, krivi apostol, se mora utrditi v svoji lastni čudi, se zakopati v svoje pozemeljske nagone in v tendence, ki jih je Jezus prišel pobijati. Navidezno je bil deležen plemenitih čutov svojih tovarišev; v resnici je iskal le svojo ubogo lastno korist. Obsojen je bil, da hinavči vsak trenotek, in delal se je brez dvoma, kakor da čuva goreče gmotno upravo male skupine.¹⁾ Morda je vzljubil, kakor toliko drugih, misel na pozemeljsko kraljestvo, v katerem naj bi nasitil svojo lakomnost. Ta podmena pojasni njegovo ustrajnost, da živi poleg Gospoda, v katerega ni več veroval, in med tovariši, katerih ljubezni in bogočastja ni bil deležen.

Jezus je spoznal izdajalčevo dušo. V odločilni uri za apostole, zapuščen od Galilejcev, ki so mu hoteli naložiti politično ulogo, popraša dvanajstere, ali ga hočejo tudi zapustiti kakor ljudstvo in pogledavši jih globoko in polno nežnosti, jim pravi: „Ali vas nisem jaz dvanajst izvolil?“ Nato pretrga besedo in pristavi z neizrekljivo bolestjo: „In eden med vami je hudič.“²⁾

Beseda je kazala na Judeža: pokazal je krepko to, kar se je godilo v duši nesrečnikovi, že v oblasti duha satanovega.

¹⁾ Jan., XII, 6; XIII, 29. ²⁾ Jan. VI, 71.

Popraševalo se je, kako da ni Jezus, ki je vedel za pravo stanje tega učenca, ga strogo pognal od sebe. Vsak človek bi zapodil tega nevredneža: Sin božji ga obdrži. Dobrotljivost, krotkost brezmejna: glejte to je gibični vzrok vseh Jezusovih dejanj. Nasproti judovskemu narodu, ljudstvu in glavarjem, je izčrpal vsa sredstva, da jih razsvetli in reši; nasproti Judežu je porabil zaklad svoje potrpežljivosti.

Ta, ki ga Jezusov Duh ni odtrgal od zemlje in dvignil proti Bogu; ta, ki ni veroval v največega, najslajšega, najbolj božjega Gospoda; ta, ki Jezusa ni ljubil in ni sprejel od njega krotkosti, zatajevanja, ta mora biti plen hudega duha, grde poželjivosti, hudobnosti, umazane skoposti in najpodlejše sebičnosti; ta mora podleči vihravim strastem, in v krvavem boju, ki ga ima bítí živi, božji Duh v Jezusu in hudobni duh, ki deluje v trdovratnih srcih judovskega naroda, — v tem boju je bila Judova uloga že naprej znamenovana.

Šlo se je za to, da se Jezusa polasté na tihem; Judež se za to ponudi.¹⁾

Stvar Prorokova, na katere človeški uspeh je Judež računal, je odločno izgubljena. On pride k tem, ki zmagujejo, k glavarjem duhovskega stanu, pripravljen na uslugo. Pokaže se jim v svoji podkupljivosti; on ne zapusti samo svojega Gospoda, on ga izdá; ne izdá ga samo, ampak ga prodá. Izdajalec ima dvojno surovo sebičnost, ki se ne pozabi nikoli. Judež je bil lakomen in skop: njegovo izdajstvo je kupčija.

---

¹⁾ Mat., XXVI, 14, 16; Mark., XIV, 10 id.; Luk., XXII, 3-6.

On reče svojim sokrivcem: — Kaj mi hočete dati, in jaz ga vam bom izdal?

Obljubijo mu 30 srebrnih sekljev,¹⁾ ceno enega sužnja.²⁾ Udje velikega zboru, tako precenivši Jezusa, so izdajalca bolj onečastili kakor plačali

Judež jih sprejme. Odslej ne skriva več svojega nesramnega načrta in išče ugodnega trenutka, da ga izvrši.

V tem, ko Judež v Jeruzalemu izdaja, in veliki zbor premišlja in zarote kuje, se Jezus umakne v Betanijo, daleč od množice, pripravljajoč svoje učence na svojo bližajočo se smrt. Tam prebije sredo, v samoti, skrit pred svojimi sovražniki. Ohranila se nam je le ena beseda teh njegovih zadnjih govorov; v svoji ganljivi krotkosti povzame misel, ki jih napolnuje: — „Veste, pravi, da bo čez dva dni velika noč, in Sin človekov bo izdan, da bo križan.“³⁾

---

¹⁾ Srebrni sekel ali stater, najbolj razširjen judovski novc, je veljal za Makabejcev 4 drahme, to je 3 krome 50 vinarjev našega denarja. Cena, za katero je Judež prodal Gospoda, — 30 srebrnikov, — bi bila tako 105 kron.

²⁾ Exod. XXI. 32.

³⁾ Mat., XXVI, 2.

Šesto poglavje.

Zadnja Velika noč. — Jezus postavi sveto Rešnje telo.

Velika noč je bila za Jude poseben praznik. Ime Pasha¹⁾ (Velika noč) spomina na skrivnostni mimohod Jehove v tisti strašni noči, ko je morilni angelj pomoril vse prvorojence egipčanske, prizanesel pa hebrejskim. Spomina Izrael tudi na drugi mimohod iz sužnosti v prostost. Tako popularen ni bil noben praznik. Z njim se je začelo sveto leto; trajal je osem dni, od 14. do 21. nizana. Ukvašeni kruh je bil strogo prepovedan; jedli so opresne kruhe. Odtod je drugo ime, praznik opresnih kruhov.

13. dné je družinski gospodar vzel svetilko, preiskal svoje stanovanje, da uniči vsak kvas in vsako ukvašeno jed. Sežgali so to v posodi pod milim nebom. Praznik se je začel z zvenenjem trompet in takoj so hišni gospodarji kupili jagnje, leto staro in brez madeža. Nesli so je v tempelj; duhovniki so je zaklali in razlili njegovo kri po žgavnem oltarju. Tako pripravljeni klavni dar so morali jesti na večer; to versko gostijo imeti so rekli: „veliko noč obhajati“.

Prvi dan opresnih kruhov, 14. nizan, l. 30., je bil torek 6. aprila.²⁾

¹⁾ Hebrejski Paseh: mimohod.

²⁾ Glej dodatek A. Občna kronologija Jezusovega življenja.

Jeruzalem se že pripravlja, da izpolni vse obrede.¹⁾ Sežigajo kvasove, izbirajo čisto vodo in moko, da spekó nekvašene kruhe. Kupujejo jagnjeta. Templjevo preddvorje je napolneno z množico ljudij, ki prinašajo na svojih ramah izbrana jagnjeta in prosijo duhovnike, da jih darujejo. Kri dere po žgavnih oltarjih; na tisoče darovanih živalij se zakolje. Povsodi se pripravljajo obednice in postavljajo praznični stoli za večerjo.

Jezus ni zapustil Betanije; vendar hoče obhajati Veliko noč, in to v Jeruzalemu, v samem ozidju mesta, hoče večerjati. Ko vidijo, da je čas prišel,²⁾ se mu približajo učenci in prašajo: — Gospod, kje hočeš, da ti pripravimo veliko-nočno jagnje?

Judež je navadno oskrbel to, kar se je tikalo materijelnega življenja te občine; ta pot so ga odstranili. Jezus ukaže Petru in Janezu.

— „Pojdita v mesto“, pravi, „in vaju bo srečal človek, kateri ponese vrč vode; idita za njim; in kjer noter pojde, recita hišnemu gospodarju, da Učenik reče: Kje je moja gostilnica, kjer bom jedel velikonočno jagnje s svojimi učenci?“

„In on vama bo pokazal veliko obednico pogrneno;³⁾ ondi nam pripravita.“

Jezus je že izbral v svojem duhu prostor svoje zadnje Velike noči. On gospoduje nad ljudmi, kadar hoče; kar on zahteva, to storé. Ta nepoznani družinski poglavar izpolni njegovo željo;

¹⁾ Vsi ti obredi so skrbno ohranjeni v vseh svojih podrobnostih v Talmudu. Cf. Hierosol., Pesachim.

²⁾ Mat., XXVI, 17 id; Mark., XIV, 12 id; Luk., XXII, 7 id.

³⁾ Ἀνάγαιον pomeni sobo na vrhu strehe, obednico, v kateri so Judje jedli, pri ubožnih pa sobo na hišni terasi.

dá Gospodu svojo zgorenjo sobo. Bil je morda eden izmed udanih in skrivnih njegovih pristašev. Neko častitljivo izročilo govori o Jožefu Arimatejcu. Znamenja, po katerih naj ga učenci spoznajo, kažejo v Jezusu nadnaravno vednost, ki je ne omejuje niti prostor niti čas, in ki opazi oddaljene reči, ležeče v prihodnosti, kakor bi bile prisotne. Jezus ohrani celo proti učencema, ki ju pošlje, tajnost tega označenega mesta; rekli bi, da se je zakril v to skrivnost, ker si je hotel zagotoviti še nekaj mirnih ur, ki bi jih nič od zunaj sem ne motilo. Ima se pač vsega bati; zarota Judeževa je blizo.

Slepa in brezpogojna je udanost Petrova in Janezova do tistega, ki se imenuje Kristus, Sin živega Boga. Ne poprašujeta in se ne posvetujeta. Poslušata in gresta, srečna, da ju je Gospod izbral.

Ko prideta v mesto, najdeta vse tako, kakor jima je povedal, in pripravita velikonočno jagnje.

Enoletno jagnje brez madeža, ki sta je izbrala, je duhovnikova roka v templju darovala; nato je bilo, po navadi, pečeno in začinjeno z grenkimi zelišči. Opresni kruhi so se spekli in vino nalilo v posode. Neukvašen kruh in grenka začimba pomenijo trpljenje v sužnosti; jagnje spominja na klavno žival, s katere krvjo so se namazale duri judovskih hiš, da se obvarujejo pred jezo morilnega angelja. Nekdaj so večerjali stojé, s palico v roki, ledja opasana, kakor popotniki, ki se pripravljajo na odhod. Sčasoma so te po drobnosti ponehale. Judje ob Jezusovem času so jeli velikonočno jagnje ležeč na stoli. „Stojé jesti“, pravijo rabini v Talmudu, „pristoji hlapcem; ležé jesti pristoji gospodom. Brez dvojbe je to kruh bolesti in sužnosti, ki ga jemo, toda treba

ga je jesti tako, kakor ga jedó prosta bitja, kralji in velikaši.“¹⁾

Število gostov ni smelo biti manjše kakor deset, a časih jih je bilo do štirideset ali petdeset. Obednica je bila prevlečena s preprogami in zavesami. Na sredi je stala edina, nizka miza, na kateri je bilo jagnje, opresni kruhi in kupa z vinom, ki so si jo gostje podajali. Okroginokrog mize so stali v polkrogu stoli, nekoliko nagneni in malo višji od tal. Vsaki gost se je stegnil na levo stran, da je bila desnica prosta. Prvi prostor je bil v sredi, drugi na levi, tretji na desni, in tako dalje.²⁾ Med stoli in stenami so lahko prihajali in odhajali služabniki na povelje gospodovo.

Na večer Jezus ostavi Betanijo s svojimi učenci in pride v mesto, v taisto hišo, ki jo je naznanil, in koder sta Peter in Janez vse pripravila.

Ob uri gostije, ob solnčnem zahodu, pristopi k mizi. Zasede častni prostor: Peter je bil za njim na njegovi levici, Janez na njegovi desnici. Ako se je ljubljeni učenec nagnil malo nazaj, je lahko položil svojo glavo na Jezusove prsi. Judež je bil med dvanajstorico. V sredi mej svojimi izusti Jezus besedo, kateri je bilo pomešano veselje in globoka žalost:

— „Iz srca“, pravi, „sem želel to velikonočno jagnje jesti z vami, predno trpim. Zakaj povem vam, da od zdaj ga ne bom več jedel, dokler ne bo dopolneno v božjem kraljestvu.“³⁾ Ginjen je in žalosten, ko pomisli, da je to zadnja Velika

¹⁾ Babyl. Berac., fol. 46, 2.

²⁾ Hierosol. Taanith, fol. 68, 1; Babyl., Berac., fol. 64, 2.

³⁾ Luk., XXII, 15.

noč. Toda prihranil je za to združenje velike reči in najviše znake svoje ljubezni: trese se veselja pri misli na to, kar hoče razodeti in kar hoče storiti.

Po obredih je družinski oče po molitvi vzel kupo z vinom in podal svojim gostom, rekoč: „Blagoslovljen bodi, Gospod, ki si ustvaril sad vinograda!“ Nato so jedli grenka zelišča, pomočena v harozet.¹⁾ Jezus prime polno čašo, zahvali in reče:

— „Vzemite in razdelite si med seboj.“²⁾“

Žalosten, da zapusti svoje, pristavi: „Zakaj, povem vam, da ne bom pil od trtnega sadu, dokler božje kraljestvo ne pride, in ko ga bom zopet z vami pil v kraljestvu svojega Očeta.“³⁾

Misel na večno življenje, ki sledi temu minljivemu življenju, veselje božjega kraljestva in hiša Očetova, ki sledi bolečinam te zemlje, to je za Jezusa in njegove učence, kar blaži strah pred smrtjo. On se spomina te bodoče slave pod poljudno podobo gostije. Vino, ki ga bode pil pri mizi nebeškega Očeta, je predpodoba sv. Duha, ki napoji vse izvoljence in katerih neusahljivi kelih bode Jezus.

V tem, ko so pri mizi in jedó, jim Jezus reče:

— „Resnično vam povem, da eden izmed vas me bo izdal“⁴⁾

---

¹⁾ Začimba. sestavljena iz mandljev, orehov, fig in drugih sladkih sadežev. Po svoji rdečkasti barvi, pravijo rabini, spomina na trdo delo Izraelcev v opekarnah Egip-tovskih, in po svojem okusu na prijetnosti, ki jih Jehova pomeša v grenkosti svojega ljudstva. Cf. Godet, Comment. sur saint Luc., ad h. 1.

²⁾ Luk., XXII, 17.

³⁾ Mat., XXVI, 29; Mark., XIV, 25; Luk., XXII, 18.

⁴⁾ Mark., XIV, 18.

Poudarek, s katerim je izrekel te besede, je imel nekaj slovesnega in boleznega. Judeževa pričujočnost ga je potrla. On edini je vedel za njegovo izdajstvo. Noben izmed učencev ni slutil, da je usodna zarota izkovan in da je eden izmed njih duša te zarote.

Beseda: „eden izmed vas je izdajalec“ jih je pretresla. Zastrašila jih je negotovost jutrnjega dne, obstoječi boj, strah pred odpadom. Vedeli so, da Gospod vidi v prihodnost kakor v njihova srca; in vsi, ozrši se nanj, ga žalostno poprašajo: — „Učenik, ali sem jaz?“

Jezus ponovi taisto besedo, ne da bi pokazal na izdajalca:

— „Kateri pomaka z menoj roko v skledo, ta me bo izdal.“

„Sin človekov sicer gre, kakor je pisano o njem; toda gorje tistemu človeku, po katerem bo Sin človekov izdan! Bolje bi bilo, da bi ne bil rojen tisti človek.“¹⁾

Ne samega sebe je Jezus žalosten, ampak izdajalca; rad bi ga rešil, izziva njegovo vest, da bi priznal pregreho, in ga zastraši s prokletstvom, katero si krivec ná-se nakopuje.

Judež ostane trdovraten, neobčutljiv. Namesto da bi rekel: Jaz sem, poprašuje kakor drugi: Ali sem jaz? On hinavči, — misleč prevariti brez dvojbe tistega, katerega je že prodal.

Jezus mu odgovori: „Ti si rekel.“²⁾ Pa nihče se ne zmeni za to besedo. Skrivnost je bila odgrnena, in je pogreznila vse v globoko, neizrekljivo žalost.

---

¹⁾ Mat., XXVI, 24; Mark., XIV, 21.

²⁾ Mat., XXVI, 25 id.

Večerja se nadaljuje.

Nato se zgodi nekaj, kar se mora brati z vero tistih, ki so nam to sporočili, in z dušo tistega, ki si je to prihranil za to ganljivo uro.

„Jezus je vedel“, pravi sv. Janez,¹⁾ „da je ta Velika noč zanj pravi ‚mimohod‘, da je prišla njegova ura, da bi šel s tega sveta k Očetu. Ker je ljubil svoje, ki so bili na svetu, jih je do konca ljubil.“ Teh priprostih besedi ni treba razložiti. Uganemo po njihovi globoki krotkosti, po vtisu, ki so ga napravile, kaka ljubezen kipí iz srca Gospodovega na učence, — na te, ki jih evangelist imenuje „svoje“. Ta ljubezen mu navdahne dejanje, ki ga nihče ne razume in ki pristoji le Bogu.

Ko jedó. vzame Jezus kruh, zahvali, razlomi in jim dá. rekoč:

— „To je moje telo, ki bo za vas дано. To storite v moj spomin.“

Malo pozneje, po končani večerji, ko je po obredih družinski oče podal zadnjič kupo vsem gostom, vzame Jezus kelih, zahvali in jim dá, rekoč:

— „Pijte iz njega vsi. Zakaj to je moja kri, kelih nove zaveze, ki bo za vas prelita v odpuščanje grehov. Kolikorkrat boste to storili, storite v moj spomin.“²⁾

¹⁾ Jan. XIII, 1, 2.

²⁾ Imamo od tega prizora štiri različice: tri nam podajajo evangeljski sinoptiki, četrto sv. Pavel (I. Corinth., II, 23—25). Štiri različice so bistveno taiste; v njih najdemo pravo, resnično in bistveno pričujočnost telesa in krvi Jezusove pod podobo kruha in vina; najdemo dolžnost, naloženo apostolom in njihovim naslednikom, da ponavljajo to, kar je Jezus storil, v njegov spomin, kot spravni dar Jezusove krvi, duhovsko oblast, дано po Jezusu, da imajo dolžnost delati taisto, kar je on storil.

Te besede: „Vzemite in jejte: to je moje Telo; vzemite in pijte: to je kelih moje Krvi“, — razumljene v resnici, po črki, brez metafore, — so za človeško pamet nezaslišana, neprodorna skrivnost. Kruh, ki ga Jezus predstavlja svojim apostolom, ni več kruh, ampak njegovo Telo, ki bode darovano; kelih, ki ga jim dá piti, ni več vino, ampak njegova lastna Kri, ki bode prelita.

Apostoli so ga tako razumeli, niso ga prašali: Kako naj se to zgodi? V priprostosti in polnosti svoje vere so videli, da je bila mogočnost njihovega Gospoda brezmejna in da je bila v njem resnica. Verovali so njegovi besedi in so se udeležili njegovega telesa in njegove krvi, pod podobama kruha in vina.

Kar je Jezus pred letom povedal galilejskemu ljudstvu v Kafernavmu, to se je danes uresničilo, nekaj ur pred njegovo smrtjo.

Takrat je učil, da je on „kruh življenja“, in kdor ga uživa, bode živel; da „kdor ne je od mesa Sinu človekovega in ne pije njegove krvi, ne bode imel življenja“; da je „njegovo meso prava jed in njegova kri prava pijača; in da kdor je njegovo meso in pije njegovo kri, bode ostal v njem.“

Ljudstvo se je izpodtikalo in pohujševalo in se je obračalo od njega, popraševaje zaničljivo, kako bode ta mogel dati svoje meso jesti. „Kako“, zdaj pové.

Ta prizor obsega vso Jezusovo vero. V tem edinem trenutku svojega življenja jo uresniči v svoji popolnosti. On se pokaže ob enem kot daritelj in kot dar, ustvarivši večno duhovništvo in večno daritev. On razodene, brez podobe in brez prilike, zasluge svoje smrti. Do tega dné je, gledé

na to, le namigaval, poln zdržnosti, in zatrjeval svojim učencem, da bo moral umreti. „Treba je, da se to zgodi“, je ponavljal. Danes uči, zakaj mora biti njegovo meso dano in njegova kri prelita. On je žrtev, ki odjemlje greha sveta. Taka je določba Sinu človekovega, in zadnja beseda včlovečenja Sinú večnega Boga.

Zlo je v človeštvu, treba je je premagati; in da se premaga, je treba sprave: ta se izvrši po Sinu človekovem. Strašna božja pravica visi nad grešnim človeštvom, treba je, da se pravici zadostí: trpeči in umirajoči Sin človekov jo pomiri. Janez Predhodnik ga je dobro imenoval „Jagnje božje, ki odjemlje grehe sveta“.

Kako si naj ljudje izkoristijo spravo, ki jo bode Sin božji izvršil? Kako naj bodo deležni velikih dobrot njegove smrti, oprostitev od hudega in pomirjenja božje pravice? Združiti se morajo z žrtvijo, ki se daruje in umrje za nje. Jezus namreč ni hotel samo duševne zveze s svojim Duhom in svojo osebo; njegov načrt je sezal dalje. On je hotel duševno in materijelno zvezo obenem, on je hotel, da se človek, duh in tvar, telo in duša, zedini v duhu in resnici, z vsem svojim bitjem, z božjim Sinom in Sinom človekovim, z njegovo božjo in človeško naravo, z njegovo dušo in njegovim mesom; on je hotel, da se veruje v njegovo besedo in se postane po veri taistega Duha z njim; on je hotel, da se je njegovo telo in pije njegova kri, da se človek združi z telesom Sinú človekovega.

Tako je čudovito gospodarstvo vzveličanja, in vzrok skrivnostne evharistije.

V taistem času, ko se Jezus razodene kot dar, v najviši oblasti svojega duhovništva, usta-

novi obred prave, večne daritve; odpravi, zatre pa vse druge, nezadostne in prazne, krive in minljive daritve. Nič več žgavnih darov, nič več človeških daritev, nič več velikonočnega jagnjeta. Kri kozlov in juncev ne ugaja več Bogu: ne more več očistiti vestij, ne pomiriti božje pravice. Od slej je na svetu le ena daritev, Sin človekov, umirajoč za grehe sveta.

Ta igrokaz, ki se ima jutri izvršiti v svoji krvavi resničnosti, Jezus napoveduje, izpolni ga pod zakramentalno obliko, predno se uresniči; in ko se izvrši, se nadaljuje po evharistični večerji, do konca sveta. Dar ne izgine več; daritev bode neprestana.

Rekši svojim apostolom: „To storite v moj spomin“, je ustvaril duhovništvo z močjo, da ponavlja in ovekoveči to, kar je prišel on izvršiti.

Na besedo Gospodovo in govoreč v njegovem imenu, bodo možje, ki so podedovali to oblast, jemali kruh in rekli: „To je moje telo“, jemali kelih in rekli: „To je kri nove zaveze“, in bodo delili vernikom telo in kri Sina božjega. Sin božji bode pričujoč pod podobama kruha in vina, v bistvu svojega mesa in svoje krvi, zakramentalno ločenih; pričujoč bode s svojo dušo in svojo božjo naravo; in bo jed in pijača in življenje sveta. Tako se konča neizrekljivo delo božjega kraljestva: utelešenje vseh izvoljencev božjemu Sinu, po veri in najsvetejšem zakramentu.

Skromna obednica se je pomnožila po licu zemlje. Postala je tempelj kristijanov. Povsodi je. Vsako uro vidimo, da se ponavlja skrivnostna daritev božjega jagnjeta. Združivši se z daritvijo, se človek očisti in zmaga nad hudim, začne ljubiti Boga in ljubiti svoje brate. Ta gostija je

gostija ljubezni. Hvala Jezusu, po njem vžgani ogenj na tem, od sebičnosti mrzlem svetu, ne ugasne več, se vnema in razprostira. Stoletja tekó in odnesó vse; ne zatró pa spomina na tistega, ki je ljubil ljudi do smrti, in dokler jim ni dal, s svojo smrtjo, božjega življenja, ki v njem prekipeva.

Zdaj se Jezus lahko prodá človekomornemu sovraštvu. Smrt in sovraštvu sta brez moči nasproti njemu. Naj tudi izgine, bode živel, ne kot navaden spomin v duši svojcev, ampak kot skrita resničnost, pred njihovimi očmi in v njihovi sredini. Njegovo bogočastje ne bode prazno in ničevo, ampak bogočastje v duhu in resnici; trajalo bode, dokler zavesa ne pade in se Jezus pokaže v svoji slavi.

Več kakor 12 stoletij so kristijani ponavljali evharistično gostijo v nemoteni veri. Tedaj pa se je pamet, ki jo imamo za srčno, pa je bojazljiva, preplašila in kričala, da je to nerazumljivo in nemogoče. Kakor kafernavmski Galilejci, so se nekateri kristijani nad tem izpodtikali. V svoji nezaupnosti so hoteli Jezusovo ustanovo napraviti verjetno, to je, da so jo hoteli ponižati na nižino svojega duha. Hoteli so oslabiti vsemogočno silo teh izrazov: „to je moje telo, to je moja kri“. Napotili so se na metaforo, zroč v Jezusovem načrtu le priporočilo, ki se je obračalo na svojce, da se ga spominajo, in da naj ponavljajo zadnjo večerjo zato, da se spominajo njegove smrti.

Toda, kar si nobena eksegeza in nobena kritika ne upa, je to, da bi dvomili ali oslabili misel, ki je duša teh besedij in ki gospoduje nad to ustanovo.

Jezus je v tem trenutku žrtev sveta in daje svojo kri kot odkupnino za greh. Odkupljenje iz sužnosti grehov pa se ne ume brez božjega Duha, ki edini opravičuje in odpušča; in ako ima Jezusova kri moč, podeliti tega Duha, ni več kri človeka, ampak kri Sina božjega

Ako je Njemu ugajalo, dati nam svoje meso jesti pod podobo kruha in svojo kri piti pod podobo vina, — on je Gospod; njegova vsemogočnost nima mejâ. Da je postavil sv. Rešnje telo, ni nič manj čudovito, kakor to, da zahteva od ljudi, da verujejo v njegovo božjo službo Odrešenika. Kristijani, ki verujejo to, se ne dajo opravičiti, ako ne verujejo onega.

Neverci, ki hočejo vedeti in soditi, ne morejo ubežati uganki, ki se vrti pred njimi. Kakšen mož je to, ki govori jezik, kakršnega nihče niti besedice ni še slišal? Kakšen mučenec je to, ki ve za svojo smrt, predno pride, ki jo zmatra za krivdo človeštva, in ki se ima samega sebe za splošnega Odrešenika pred pravico božjo? Vedež ali trapez ni. Vedeštvo ali trapstvo še ni nikoli odločilno vplivalo na razvoj človeških dogodkov. Jezus pa ga je spremenil, ukrotil ta tok; on je osvobodil človeka in ga rešil. To, kar on misli sam v sebi in kar uči, je torej pravo. Greh je v človeštvu: On zadostí zanj s svojo smrtjo. Tedaj pa je več kakor človek, več kakor vsaka razumna in prosta stvar; njegova človeška oblika zakriva skritega Boga, in njegovo božje sinovstvo, ki je ni nehal spričevati, je edino opravičenje nadzemeljske uloge, ki si jo prisvaja.

Ta zaključek, ako raziskujemo podrobno dejanje in nauk Jezusov, se pokaže tem očitvidneje pri slovesnem dejanju, ko je postavil obred večne

daritve in pri besedah, ki so spremljale postavitev. Toda duh se utegne pokoriti, srce pa se ne udá resnici. Judež je uzor teh narav, zoper katere se razbije moč božjega spričevanja in dobrotljivosti, po kateri nas skuša rešiti.

Priča tega razodenja Gospodove ljubezni, vzame iz njegove roke kruh, o katerem On pravi: „To je moje telo, za vas dano.“ Pije iz keliha, o katerem On pravi: „To je kri nove zaveze“: ta uporna duša se ne kesa; se ne odpre ljubezni. Taka trdovratnost pred tako dobrohotnostjo izvabi Jezusu nov vsklik:

— „Ali glej! roka mojega izdajalca je z menoj pri mizi“, pravi; in udavši se svoji usodi, poskusi nato še enkrat, s prokletstvom rešiti trdovratnega učenca in pristavi:

— „In Sin človekov sicer gre, kakor je sklenjeno; vender gorje tistemu človeku, po katerem bo izdan!“¹⁾

Apostoli se vznemirijo, razburijo, se pogledujejo in se poprašujejo, kdo bi bil izdajalec.

Večerja je pri kraju. Jezus se vzdigne. In On, „ki mu je Oče vse dal v roke, On, ki je izšel od Boga in gre k Bogu“, pozabi svojega božjega veličja, „dene s sebe svoje oblačilo, in vzame prt, ter se opaše. Potlej vlije vode v posodo, in začne umivati učencem noge, in brisati s prtom, s katerim je bil opasan.“²⁾

Tako dejanje je bilo nenavadno; pristojalo je hlapcem, a nikoli ga niso videli izvrševati po gospodu, družinskem glavarju.

Ko pride Jezus do Simona Petra, se ta, ves zmešan, izreče: — Gospod! ti mi boš noge umival?

¹⁾ Luk., XXII, 22.

²⁾ Jan., XIII, 4 id.

— „Kar jaz delam“, odgovori Jezus, „ti zdaj ne veš, vedel pa boš potlej.“

— Ne boš mi umival nog, odvrne Peter • živahno, vekomaj ne.

— „Ako te ne umijem“, reče Jezus, „ne boš imel deleža z menoj.“

Misel, da bi bil ločen od svojega Gospoda, zadene Petra v živo.

— „Gospod!“, zakliče, „ne samo nog, ampak tudi roke in glavo.“

Jezus mu reče: „Kdor je umit, ne potrebuje, kakor da noge umije, pa je ves čist. In vi, vi ste čisti, pa ne vsi.“

Nov migljej Judežu. Misel na izdajalca je vedno Jezusu pred očmi; vsako priliko porabi, da bi odvrnil izdajalca od njegove pregrehe.

Pri misli, da ga eden izmed učencev izdá, so se ti sklicevali na svojo udanost; vsak je kazal na svoje zasluge; in kmalu so se začeli razgovarjati, v svoji ljubosumnosti, o prvenstvu tega ali onega v božjem kraljestvu. To vprašanje o prvenstvu jih je zanimalo. To odkriva, koliko osebnosti in neporušljive sebičnosti je v človeškem srcu. In to hoče Jezus pobijati.

Sebičnost je zakon naše pokvarjene narave. Prevladuje vse na tem svetu, poraja vse napake, vse pregrehe, vse zločine; ona je po svojem bistvu čistilakomna in trinoška. Jezus jo hoče pregnati iz svojega vidnega kraljestva. Hierarhija in oblast, ki jo je on postavil, ne bode slična posvetni oblasti.

— „Kralji narodov gospodujejo čeznje“, pravi svojim apostolom, „in kateri imajo oblast čeznje, so dobrotniki imenovani. Vi pa ne tako, ampak kateri je večji med vami, naj bo kakor manjši, in

prednik kakor služabnik. Kdo namreč je veči, kdor je pri mizi, ali kdor streže? Kaj ne, kdor je pri mizi? Jaz pa sem v sredi med vami, kakor kdor streže.“¹⁾

Potem, ko je Jezus pri zadnji večerji postavil duhovništvo, največo in najsvetejšo oblast, označi tudi njegov bistveni, večni zakon.

Kakor duhovništvo prihaja od Jezusove oblasti, podobno tudi nima drugega zakona, kakor tistega, kateremu je bil Jezus vselej pokoren. Ta zakon — pa je ves v ljubezni. Sebičnost gleda in išče le sebe; ljubezen hoče le dobro drugim. Oblast sebičnosti zahteva sužnje; oblast ljubezni se le trudi, jih osvoboditi. Ena dela na to, da se ji služi; druga služi. Ena izkorišča; druga razdaja. Ena čuva in redi svoje življenje; druga daje življenje. Svet in sile, ki ga vodijo, so v sebičnosti; božje kraljestvo in hierarhija, po kateri se Gospod vidno nadaljuje med ljudmi, morata biti v ljubezni.

Jezus je pokazal to ljubezen, ko jim je noge umival; s tem znakom ponižnosti zaključil svoje življenje z njimi. Ta zgled, dan nekaj ur pred smrtjo, ne bode pogubljen. Je del oporoke in svete volje Jezusove.

Nato spet vzame svoja oblačila in prisede k mizi, rekoč: — „Veste, kaj sem vam storil? Vi me kličete: Učenik in Gospod! in prav pravite; sem tudi. Ako sem tedaj jaz, Gospod in Učenik, vam noge umil, morate tudi vi drug drugemu noge umivati. Vzglede namreč sem vam dal, da ravno tako, kakor sem jaz vam storil, tudi vi storite. Resnično, resnično vam povem: hlapec ni veči kakor njegov gospod; ne poslanec veči, ko

¹⁾ Luk., XXII, 25 id.

tisti, kateri ga je poslal. Ako to veste, blagor vam bo, če bote to storili!“¹⁾

Veselje je občutil; ozrši se na svojce, reče jim z ganljivo nežnostjo:

— „Vi pa ste, kateri ste prebili z menoj v mojih skušnjavah.“²⁾

Ta srčna zvestoba ne bode zastoj. Sin človekov ne bode vedno v britkostih in skušnjavah; pridejo dnevi zmagoslavja.

— „In jaz vam odločim kraljestvo“, pristavi, „kakor ga je meni odločil moj Oče, da jeste in pijete pri moji mizi v mojem kraljestvu, in da sedite na sedežih, ter sodite dvanajstere rodove Izraelove.“³⁾

Zadnjikrat ga izpodbode pričujočnost Judeževa. Vidi, da je izdajalčeva pregreha neizogibna.

„Ne rečem o vas vseh“, pravi, „jaz vem, katere sem izvolil. Ali da se dopolni pismo: Kateri z menoj kruh jé, bo vzdignil zoper me svojo peto.“⁴⁾ Zdaj vam to povem, predno se zgodi; da, kadar se zgodi, verujete, da sem jaz.“⁵⁾

Jezusovo dušo je vznemirila bolest, da ga izdá eden izmed njegovih, Judeževa pričujočnost, goreča želja, da bi ga rešil, pogled na izdajalca, ki se je ustavljal vsakemu klicu in zakrknil v svojem usodepolnem sklepu. Bil je prežaljen v duhu.⁶⁾ Toda otroška udanost do Očeta, ki ga je obsodil, da prenese najviše trpljenje izdajstva, je v njem vse pomirila; in s poudarkom polnim

---

¹⁾ Jan., XIII, 12 id.

²⁾ Luk., XXII, 28.

³⁾ Luk., XXII, 29 id.

⁴⁾ Ps. XI, 10.

⁵⁾ Jan., XIII, 18 id.

⁶⁾ Jan., XIII, 21.

trdnosti in slovesnosti, reče svojim: — „Resnično, resnično vam povem: Eden izmed vas me bo izdal.“¹⁾

Še bolj zmedeni in vznemirjeni učenci se pogledajo drug drugega, išočoč prodreti v skrivnost, ki jo je zakrival Judež, in ki je Gospod, v svoji dobrotljivosti, ni hotel izdati.

Jezus je imel pred seboj, na svoji desnici, Janeza, svojega ljubljenca, in Petra za sabo, ob svoji levici. Kefas se ni mogel več zdržati. Dvigne se nekoliko čez Jezusa in namigne Janezu, naj popraša za ime izdajalčeve. Janez, z nazaj nagneno glavo, je slonel na Jezusovih prsih; rekel mu je na tihem: — Gospod, kdo je?

Jezus odkrije prijatelju bolešno skrivnost; a skrbel je za to, da kdo drugi ne sliši, razun morda Peter.

— „Tisti je“, odgovori Janezu, „kateremu bom jaz podal pomočeni kruh.“

Pomoči kruh in ga dá Judežu Iškarijotu. Judež ga vzame in jé. To je bilo zadnje dejanje njegovega hinavstva. Satanov duh ga je obsedel; bil je njegovo orodje; izčrpal je božjo usmiljenost. Mera je bila polna.

Jezus mu reče to strašno besedo: „Kar misliš storiti, stôri brž.“²⁾

Res, on ne zapove, ne svetuje, pač pa zadržuje; pokaže pa, tako govoreč, da ne misli ovirati izpolnitve izdajstva.

Nihče izmed gostov, izimši Janez in morda Peter, ne razume pomena zadnjih besedi Jezusovih. Več jih je mislilo, da je Judež, hraneč blagajno,

¹⁾ Jan., XIII, 21 id.

²⁾ Jan., XIII, 27.

sprejel ukaz, da nakupi potrebno za jutерšnji praznik ali da naj dá kaj ubogim.

Ko je Judež odšel, je bila noč. Jezusovo trpljenje se je začelo. Judež izvrši svojo zaroto in spravi vse po koncu: vse gre hitro, strašno, grozovito; jutri, koncem dneva, bode kri prodanega Pravičnika prelita. Vse bode končano. Jezus je pripravljen. Ko je rekel Judežu: Kar misliš storiti, stôri brž! se mu je že izročil.

Njegovo trpljenje in njegova smrt sta njegovo veliko delo. Biti splošna žrtev, odkupiti in odrešiti od hudega izgubljeno človeštvo, potegniti vse na-se po neizmerni ljubezni, izpolniti umirajoč voljo Očeta, ki je sklenil vse rešiti po svojem Sinu, zapečatiti s svojo Krvjo resnico svojega nauka in večnost svojega kraljestva, premagati smrt s tem, da ji podleže, vstopiti v božje življenje in vanj povesti svoje izvoljence: glej, to vse skupaj je slava Sinu človekovega in slava božja. Obe rodita druga drugo, obe naraščata druga po drugi, razsvetlujeta Jezusovo dušo in jo oživljata. Ta hip, ko taista duša čuti bližajočo se smrt, se pogrezne v strahoto neizrekljive smrtne težave; a v taistem trenutku ji dá božji Duh čutiti svojo moč in svojo slavo; in z zmagovitim slavospевom začénja iti smrti naproti.

— „Zdaj“, reče, „je Sin človekov poveličan, in Bog je poveličan v njem. Ako je Bog v njem poveličan, ga bo Bog tudi sam v sebi poveličal; in zdajci ga bo poveličal.“¹⁾

---

¹⁾ Jan., XIII, 31—32.

Sedmo poglavje.

Poslednje besede.

Ob bližajoči se smrti se človek časih spremeni. Duh svetnikov zablišči v božji luči; njihovo srce, odtrgano od vsega minljivega, se napolni z neskončno ljubeznijo; najdejo besede, ki imajo veličje in pokoj večnosti.

Jezus ne potrebuje ob svoji bližnji smrti, da bi se njegove človeške zmožnosti pospele k Bogu; one vselej delujejo po volji sv. Duha, kakor zahteva čast božja in blagor ljudij.

Vender je, po vzgledu umirajočih, prihranil za ta vzvišeni trenotek svoje najboljše besede.

Judež je odšel, On ostane sam v obednici z enajsterimi. Zdaj se lahko naravnost odkrije. Vsi so mu zvesti; izbral jih je, prerodil za božje življenje, za svoje lastno življenje, hraneč jih s svojim naukom in svojo ljubeznijo; podelil jim je svojo dušo in svojega Duha; vedel je, da jih bode treba zapustiti, da je ločitev pred durmi: nima več dnij, da bi živel z njimi, ampak samo ure.

Njegova nežnost zablešči.

— „Otročiči!“ jim pravi, „še malo časa sem pri vas; iskali me bote; in kakor sem Judom rekel: Kamor jaz grem, vi ne morete priti, tudi vam zdaj rečem.“¹⁾ Jezus čuti globoko praznoto,

¹⁾ Jan., XIII, 33.

ki jo bo napravil njegov odhod v duši njegovih učencev. Ob njegovi pričujočnosti se nimajo ničesar bati; on jih varuje; on je njihova moč, njihova luč in njihovo življenje; a kadar ga ne bode več, kaj se bo zgodilo?

Treba je venderle, da se ločitev izvrši. Sin človekov se povrne k Bogu, svojemu Očetu, v neskončno slavo, ki ga čaka v njegovem kraljestvu. Pa po kaki poti? Po taki, kakor jo je volja Očeta zarisala: po siloviti smrti, po strahovitem trpljenju. Vse bolečine ga bodo trle.

Ta pot pa še ni odprta: ¹⁾ on jo gre odpret. Potem, ko jo bode junaški prehodil, bode vstopil v slavo; in tedaj še le bodo mogli tudi poklicani ljudje tja priti.

Tako mu tudi ne bodo zdaj sledili v smrt apostoli, ko so imeli prednost, da so sledili Gospodu po prvem poklicu, skozi boje in protislovja in skozi težave njegovega apostolata.

Jezus jim hoče povedati svojo zadnjo voljo. ²⁾
— „Novo zapoved vam dam: da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubite med seboj. V tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj.“

Ljubezen, ki jo Jezus nalaga svojim učencem, in imenuje novo zapoved, se ne sme zamenjati s čustvom humanitete, katero je najti na dnu vsake zdrave vesti in je bilo tudi poganom znano. Ne sme se zamenjati s pisano zapovedjo v Dekalogu; ³⁾ ta ljubezen ima drug izvor, drug področje, drug smoter, drug zakon; ima za izvor

¹⁾ Hebr., IX., 8.

²⁾ Jan., XIII., 34 - 35.

³⁾ Deut., VI., 5

živega božjega Duha, ki veje v našem srcu, in nas nagiba, da gledamo v vsakem človeškem bitju, — brez razlike rodu in vere, čednosti ali omike, stanu ali spola, — razumno in prosto bitje, sposobno, da postane posinovljeno božje dete. Ta ljubezen ima namen, hiteti k Bogu, najvišji in neskončni dobroti; ima za zakon žrtev samega sebe, nesebično, brezpogojno udanost do trpljenja in smrti.

To, kar je Jezus izpolnil proti nam, zahteva, da izpolnimo tudi mi proti vsem. Ta ljubezen je največa novost. Nikoli pred njim, ne pri Judih in ne pri paganih, se ni niti slutilo o taki ljubezni. Ona je neposnemljivo znamenje Odrešenika ljudij, ona bode tudi znak njegovih učencev. Zunaj Jezusovega kraljestva se ljudje sovražijo, vkljub humaniteti, s katero se bahajo; in celo pri Judih vidimo, vkljub njihovemu zakonu, ljubezen omejeno na meje rodu in bogočastja. Kdorkoli ni niti njihovega rodu, niti njihovega bogočastja, ni več bližnji. Kristijani edini, če gredó za Gospodom, poznajo neskončno, občno ljubezen; dolžni so jo celo tistim, ki niso njihove vere, zakaj Jezus, Gospod, nas je ljubil, predno smo ga bili vredni, — v temi in smrtni sencí.¹⁾

Taka zapoved obsega vse. Da človek more podeliti svojim bratom Boga, od katerega živi, je pripravljen se udati, trpeti, pozabiti, umreti, je sposoben za vse čednosti in ima za nje v sebi že živ studenec.

— „Storite, kakor jaz, otročiči moji“,²⁾ pravi Jezus. In v tem hipu gre dat svoje življenje. Tako utelešene zapovedi v vzgledu svojega Go-

¹⁾ Efež. II., 4, 5.

²⁾ Jan., XIII., 33.

spoda, ki jih razglaša, imajo neustavljivo jasnost in moč. Nikako modroslovje jih ne razloži boljše, in nikako poučilo jih ne označi jasneje.

Neka misel je mučila Petra in težila njegovo srce: Jezus torej ne veruje zvestobi svojih učencev, ne srčnosti njihovi, ker jim je rekel, da mu ne bodo mogli slediti, kakor Judje ne? Vpraša za njegov odhod: — Gospod, kam greš? poprašuje, kažoč z žalostjo svoje hrepenenje, da bi ga spremljal.

Jezus mu odgovori: „Kamor jaz grem, zdaj ne moreš za menoj iti; potlej pa pojdeš za menoj.“ Tu upapolna beseda ne zadošča Kefu. Kakor vsi ti, ki ljubijo, je slabo krotil svojo nepotrpežljivost. Ni dvomil niti nad svojim srcem, niti nad srčnimi močmi. — Zakaj, pravi, ne morem zdaj za teboj iti?

Takrat je Jezus videl strašno nevihto, ki se je približevala nad njim in njegovimi, in je poznal slabost človeka, ki ga sv. Duh še ni spremenil. Zato zakliče: — „Simon, Simon! glej, satan vas je hotel imeti, da bi vas presejal kakor pšenico. Jaz pa sem prosil za-te, da ne jenja tvoja vera; in ti, kadar se boš nekdanj spreobrnil, potrdi svoje brate.“¹⁾

Te proroške besede namignejo neprevidnemu Kefu z zdržno nežnostjo, da on ni sposoben, vzdržati boj, ki se ima kmalu býti. Sovražnik je strašen, človeška slabost globoka, zakaj človek nima moči kakor v tistem, katerega vsemogočna molitev mu pomore do same božje moči.

V božjih načrtih je, da se enajsteri postavijo na poskušnjo: Jezus jim to namigne. Iz skušnje naj spoznajo svojo revščino in svojo ničevost.

---

¹⁾ Luk. XXII. 31, 32.

Pod tem pogojem bodo močni, in Jezusova molitev jih stori nepremagljive. Toda Peter si je svest samega sebe; namesto da bi umel resnico, ki jo mu Gospod na pol razodene, reče, predrzno zaupajoč:

— Gospod! s teboj sem pripravljen v ječo in smrt iti. Svoje življenje bom za te postavil.

— „Svoje življenje boš za-me postavil?“ reče Jezus. „Resnično, resnično ti povem: Petelin ne bo zapel, dokler me trikrat ne zatajiš.“¹⁾

Petra je moralo to zastrašiti. Skrajna prevara sličnih duš, kakor je bila njegova, je ta, da preveč zaupajo svojim močem. Ako ljubimo, menimo, da smo vsega zmožni. Trpeti, umreti, — to se nam ne zdi nič. Od vseh nepremišljenostij naj-neozdravljivejša in najnajivnejša, ob enem pa naj-opravičljivejša, ker je odkrita, ni nepremišljenost duha in volje, ampak nepremišljenost srca.

Učenci so tako opozorjeni, da zdaj ne morejo slediti Gospodu; ločitev bode za-nje grozna, prepuščeni bodo tisočerim bojem, tisočerim poskušnjam, katerim lahko hipoma podležejo. Mirni dnevi so pri kraju; preminejo z Jezusom. Ko je bil Gospod z njimi, jim je vse preskrbel; celo takrat, ko niso ničesar imeli, niso ničesar pogrešali. —

Kadar sem vas poslal brez denarja, in torbe in črevljev, vam je li kaj manjkalo?“ — Oni pa so rekli: Nič ne. — Rekel jim je tedaj: „Zdaj pa, kdor ima denar, naj ga vzame, ravno tako tudi torbo; in kdor nima, naj proda svojo suktnjo, in naj kupi meč. Zakaj povem vam, da še to mora nad menoj dopolnjeno biti, kar je pisano: In med krivične je bil prištet.“²⁾

¹⁾ Luk., XXII., 33, 34; Jan., XIII., 38.

²⁾ Izaj., LIII, 12.

„To namreč, kar je o meni pisano, ima gotov konec.“¹⁾

To pa niso apostoli s polno mošnjo denarja, z dobro preskrbljeno torbo, in oboroženi z mečem, ki jih Jezus pošilja v boj. Motili bi se v svoji misli, ko bi v teh krepkih podobah zrli klic po materijelni sili. Po svoji navadi kaže Jezus v živih prilikah sovražno stališče, ki čaka njegove; njih moč je vedno meč duha. On, ki se predá smrti, ne misli moriti, in njegovi učenci bodo nekoč stopali po njegovih stopinjah, kakor nemo jagnje, ki se pelje v klavnico.

Enajsteri pa, se zdi, da so se motili v misli Gospodovi. Pri besedi „meč“ so dejali: — Gospod! glej, tukaj sta dva meča.²⁾

Jezus ne odgovori; spremeni pogovor in reče z užaljeno ironijo: — „Dosti je“, z ozirom na uporabo takega orožja.

Njegova beseda je mirneja; miri in tolaži svoje učence.

— „Vaše srce naj se ne prestraši. Verujete v Boga, tudi v me verujte.“³⁾ Vera gre pred dobrino in močjo; veruje se le v to, kar je dobro in močno. Verovati v Boga in Jezusa, se pravi, verovati v njegovo vsemogočno dobrotljivost. Vkljub boju in oviram, vkljub vsem bolečinam in vsem našim slabostim Bog in njegov Kristus vodita stvari do njihovega namena: Bog in Kristus zmagujeta in verujoči, nepretresljivi v zaupanju in pokoju, se lahko zanesó.

Nato pove Jezus, hoteč vzdržati vero svojih, brez zamolčanja, kam da gre, vzrok svojega od-

¹⁾ Luk., XXII., 33 id.

²⁾ Luk., XXII., 38.

³⁾ Jan., XIV., 1 id.

hoda, ter jim govori o svoji povrnitvi in o združitvi, ki ji sledi. Ločitev bode le nekaj časa. Vsi se bodo z njim združili. Kar je obljubil Petru, je obljubil enajsterim in toliko drugim, ki bodo vanj verovali.

— „V hiši mojega Očeta je veliko prebivališč“; prihranjena so vsem verujočim. „Ako bi tako ne bilo, bi vam bil povedal, ker grem, vam mesto pripraviti. In ko odidem in vam mesto pripravim, bom spet prišel, in vas bom k sebi vzel, da bote tudi vi, kjer sem jaz.“

Jezus govori o resničnosti večnega in nevidnega sveta jasno, priprosto in veljavno; on ga naravnost gleda in v njem gospoduje. Pokaže ga v priprostih in globokih podobah, da jih more vsaka priprosta duša umeti.

Po smrti vstopi v hišo svojega Očeta. Bog je veliko prebivališče, pravi tempelj. Ti, ki ga ljubijo in spoznajo, prebivajo res v njem. Jezus edini ima polno spoznanje in neskončno ljubezen svojega Očeta; tako ima on sam pravico govoriti o hiši svojega Očeta: njegova je. Kot Sin božji je ni nikoli zapustil, toda kot Sin človekov je stopil na zemljo trpljenja in smrti, da tu trpi in tu umre. Ko prejde ta žalostne doba, bode On ves v slavi, netrpnosti in življenju božjem. Njegovo spremenjeno telo bode dejansko središče vesoljne prenovitve, in vse vidno stvarstvo, spremenjeno po Bogu in po njem, bode prebivališče Očetovo.

Služba Jezusova je, da vpelje svoje izvoljence, da jim pripravi mesta. Brez njega se ne more vstopiti. Nobena stvar nima moči, vstopiti v božje bitje, je spoznati, kakor je, ljubiti in v njem živeti. Tudi ko bi bil kdo brez greha, si ne more tega prisvajati, zakaj ta določba je nezaslužen dar

neskončne dobrotljivosti. Edino Jezus nam jo podeli po božjem Duhu; in po taistem Duhu se povrne On k nam, da nas osvobodí gospostva čutnosti, človečnosti in smrti; vzame nas s sabo in nas ponese k Bogu, da smo tudi mi tam, koder je On.

Ta Jezusova povrnitev se izpolnuje neprestano, povsodi, nevidno, v vseh srcih, ki se odpró veri; in združitve verujočih z njihovim Gospodom se vrši neprestano, po svoje, povsodi, ob uri, ko smrt raztrga vez, ki jih je vezala na ta temni svet.

Ko je Gospod svojim učencem razjasnil te skrivnosti, jim je mogel reči: — „In kam jaz grem, veste, in pot veste.“¹⁾

Eden izmed enajsterih, Tomaž, se zavzame; nič ni razumel od tega, kar jim je Gospod govoril, in je to priznal: — Gospod! ne vemo, kam greš; in kako moremo pot vedeti?

— „Jaz sem pot, in resnica, in življenje“, mu dé Jezus. „Nihče ne pride k Očetu drugače, kakor po meni.“

Cilj je Oče, večni, nespremenljivi, neizcrpni vir božjega bitja, resnice, ljubezni in življenja; tja gre Sin človekov, ne da bi se tam uničil, ampak da se poveleča in odpre pristop vsem svojim izvoljencem.

Nihče ne more priti k Očetu brez njega, zakaj On edini ga nam dá spoznati, ker je resnica; On edini nam dá v njem živeti, ker On ima v sebi Duha Očetovega, ki ga nam podeli. — To že ni beseda, ki izraža čute ali dejstva človeške vrste; ona dviga dušo k Bogu in odstranjuje zaveso, ki jo zakriva našemu pogledu. Med Očetom in med

¹⁾ Jan. XIV., 4 id.

Njim je neizrekljiva zedinba. Oba bivata drug v drugem. Jezus zatrdi to z izrazom nenavadne eneržije:

— „Ako bi mene poznali“, reče enajsterim, „bi gotovo tudi mojega Očeta poznali, in odsihdob ga bote poznali, in ste ga videli.“¹⁾

Dasi so apostoli spoznali v svojem Gospodu Kristusa, Sina živega Boga, vender še niso čutili in prodrli v globočino zveze, ki ga je vezala z njegovim Očetom. Ako jim to danes pojasnuje, jih posvečuje s to zaupnostjo v notranjost svojega lastnega bitja; odpira jim živi vir božje tolažbe, in jih napolni z vero v svoje božanstvo.

Filip, ki ni imel nič nezaupnega in pozitivnega duha Tomaževega, je slišal Jezusa reči, da zdaj poznajo Očeta in da so ga videli; zato najivno vpraša: — Gospod! pokaži nam Očeta, in nam je dosti.

Taka prostodušnost je napotila Jezusa, da se je povrnil k vsem skrivnostim svoje popolne, bistvene zedinbe z Očetom. — „Toliko časa sem pri vas“, pravi, in me ne poznate? Filip! kdor mene vidi, vidi tudi Očeta. Kako praviš ti: Pokaži nam Očeta? Ali ne verujete, da sem jaz v Očetu, in Oče v meni? Besedi, katere vam jaz govorim, ne govorim sam od sebe; ampak Oče, kateri v meni prebiva, on izvršuje delo, katero jaz delam.“²⁾

Vera v njegovo popolno, brezpogojno zedinbo z Očetom: to je, kar Gospod zahteva od svojih učencev. Ta vera je potreben temelj; brez njega ne spoznajo, ne umejo, da je enak z Očetom, da mu je Oče vse dal, in da je vse prejel od Očeta, da

---

¹⁾ Jan., XIV., 7.

²⁾ Jan., XIV. 9, 10.

živi z njim v taisti resnici, v taisti ljubezni, v taisti neskončni, večni in nedeljini mogočnosti; ne razumejo, da je On najpopolnejša razodetev Očetova, in ako ga vidimo, je v skrivnosti, ki jo gledamo, skrit Oče. Tu na zemlji ni dano človeku, da bi gledal Boga samega na sebi, in da bi vstopil po notranjem gledanju v življenje nestvarjenega Bitja, početek vsega, ki se izraža v sebi enaki misli, in se ljubi z neskončno ljubeznijo, enako njegovi misli. Mi ga moremo spoznati le po zunanjih razodetvah, po delih njegove mogočnosti, modrosti in dobrotljivosti. Vesoljstvo odkriva stvarilno moč, katere zakoni se razmotajo pred nami, nad nami, zakoni, ki jih mi ne moremo premeniti. Vest nam govori o pravičnem, o užaljenem Bogu; zakaj ona nas opozarja na našo neozdravljivo revščino, in čuti, da je od Boga prepuščena svojim slabostim, svoji nezmožnosti, svoji temi in svoji ničevosti. Toda v Jezusu Kristusu je Bog, ki rešuje, ki odpušča, ki razodeva, ki nas kliče, da živimo od njega; Bog, ki ljubi, neskončni Oče, ki pove svoje ime v jeziku, ki ga lahko razumemo in ki ga vera vé sprejeti.

Kdor vidi živeti Jezusa, vidi tudi Očeta; kdor posluša njegove besede, posluša besede Očetove; kdor zaničuje njegova dela, zaničuje dela Očetova. Nič tega, kar Jezus pove, ni človeško navdihovanje: najmanjše besede njegovih ustnic kažejo večno misel Očetovo in njegovo večno besedo. Nič tega, kar stori, ne izhaja izključno iz človeških sklepov; vsa njegova dejanja so izpolnovanje večne volje Očetove; Oče živi in prebiva v njem, izvršuje po njem.

Njegova človečnost uresničuje absolutni vzor vse popolnosti. Po vseh svojih zmožnostih in

po svojem bistvu samem, je čist izraz božanstva. Modrost, mogočnost, ljubezen neskončna žari v nji. Večna Nevidnost postane v njem vidna; in vernik, bolje poučen kakor Filip, lahko reče, to premišljuje: Jaz vidim Očeta, in to mi je dovolj.

Vera, ki jo Jezus zahteva od svojih, pa naj ne bo neplodno čustvo, ampak naj bo v njih načelo božjih del, spričujoča božanstvo Tistega, ki je njen predmet. — „Resnično, resnično vam povem: kdor v me veruje, bo dela, katera jaz delam, tudi on delal, in še večje, kakor ta, bo delal, ker jaz grem k Očetu.“

Med Jezusom in učenci vstvarja vera božje občestvo. Verujoči ne živi več, ampak sam Jezus živi v njem, govori po njem, deluje z njim; odtod njegova mogočnost. — Jezus bode tedaj, ko gre gori k Očetu v slavi in moči svoje zmagujoče človečnosti, deloval po svojih učencih vedno večja dela; po njih bode nadaljeval potrebne čudeže v dokaz resnice, po njih bode otvoril paganski svet in razdejal na zemlji trdovratno kraljestvo hudega.

On zahteva od njih, da bodo njegovo orodje, le dve reči: molitev in zvestobo.

Človek ni nič sam od sebe v uresničevanju načrtov božje previdnosti; njegove moči niso za nič. Le pomoč božja mu daje moč; ta pa se dobi po molitvi.

— „In karkoli“, pravi Jezus, „bote Očeta prosili v mojem imenu, to bom storil, da bo Oče v Sinu poveličan. Ako me bote kaj prosili v mojem imenu, bom to storil.“

Jezus govori kot absoluten gospod, kot Bog. Človek kaže v njem le skritega Boga. Kadar deluje njegova človečnost, kadar Sin človekov

moli, trpi in se poizgubi v volji Očetovi, imajo njegova dela neskončno vrednost, po bistveni zedinbi z Bogom: njegova molitev premore vse, njegovo trpljenje spravi vse, njegova daritev očisti vse. — „Karkoli bote prosili, vam bom storil.“ Pa molitev bode imela moč le pod pogojem, da je navdahnena po ljubezni verujočih v Gospoda; ljubili pa ne bodo, ako nimajo zvestobe. — „Ako me ljubite, jim priporoča Jezus, izpolnite moje zapovedi“, vse te, ki ste jih slišali v času, ko smo bili skupaj, in te, ki vam jih dam v ti noči.

— „In jaz bom Očeta prosil, in vam bo dal“, ker jaz ne bom več vidno pri vas, „drugega Tolažnika“,¹⁾ drugega pomočnika, „da pri vas ostane vekomaj.“²⁾

Tako bo taisti Duh, ki je v njem in v Očetu, ki oba večno veže, sveto mazilo njegove človeške narave, nevidna sila velikega dela vzveličanja, ta Duh, ki ga Jezus prosi in ki bode po njegovem odhodu dan njegovim zvestim, in ki bode v njih ostal vekomaj.

On bode njihova živa pomoč, njihova tolažba in njihova luč.

— „Duha resnice“, pravi Jezus, „ki ga svet ne more prejeti, ker ga ne vidi, in ga tudi ne pozna; vi pa ga bote poznali, ker bo pri vas ostal, in bo v vas.“

---

¹⁾ Παράκλητος. Težko je določiti, kaj pomeni ta izraz v aramejskem jeziku. Pa ni dvoma, da bi ta izraz, ki ga je izbral evangelist, ne bil istoveten z izrazom, ki ga je Jezus rabil. Doslovno Παράκλητος pomeni poklicanega in se točno prestavi z latinsko besedo *advocatus* ali slovensko *zagovornik*. Iz te temeljne označbe pohajajo druge: Tolažnik, Svetovalec (Navdihovalec).

²⁾ Jan., XIV., 16 itd.

Kdor ni skušal takih besedij v svojem srcu, jih ne razume; v njem je duh svetá; Duh Jezusov mu je tuj; upira se temu Duhu. Toda tisti, ki zbirajo v sebi njegove neizrekljive vzdihljeje,¹⁾ tisti, ki živé od njegove luči, od njegovih navdihov, od njegovega veselja, od njegovega tresenja, ga poslušajo in molijo; tem govori Jezus kakor enajsterim.

Ne bom vas zapustil sirot; k vam bom prišel.

„Še malo, in svet me več ne bo videl. Vi pa me bote videli, ker jaz živim, in vi bote živeli.“

„Tisti dan bote vi spoznali, da sem jaz v svojem Očetu, in vi v meni, in jaz v vas. Kdor moje zapovedi ima, in jih spolnuje, tisti je, ki me ljubi. Kdor pa mene ljubi, bo ljubljén od mojega Očeta; in jaz ga bom ljubil, in se mu bom sam sebe razodel.“

V verno vest in v srce verujočega, ki čuva Jezusovo besedo, prihaja božje kraljestvo in se dopolnuje Kristusovo razodenje. — Gospod! mu reče učenec, ki je bil očevidno prevzet od zunanje slave mesijanskega kraljestva, kaj se je zgodilo, da se hočeš nam razodeti, in ne svetu?²⁾

Jezus mu pove vzrok; svet ga ne ljubi; kdor pa ne ljubi Jezusa, ga ne more poznati. — „Ako me kdo ljubi“, pravi Jezus, „bo moje besede spolnoval; in moj Oče ga bo ljubil, in bova k njemu prišla, in pri njem prebivala.“

To pa ni prvokrat, da Jezus razodene svojim učencem tega Duha, ki mora prebivati v njih, in njegov notranji vpliv na njihovo življenje. Že ko jih je posvetil v svoj apostolat, prorokujoč jim prihodnje skušnje, preganjanja in trpljenja, jim je

¹⁾ Rimlj., VIII., 26.

²⁾ Jan., XIV., 22 id.

zagotovil obljubo, da bode sv. Duh z njimi in da bode govoril skozi njihova usta.

Predno jih zapusti, se povrne na tega Duha, in ga jim pokaže kot osebno bitje, različno od Očeta in različno od sebe, kot večno ljubezen, po kateri se Oče in Sin zedinita in ljubita, in po kateri ljubita tiste, ki sprejmejo besedo božjega Sina in čuvajo njegove zapovedi. Po njem se uresničuje neizrekljiva zedinba Očeta in Sina in izvoljencev — kot poslednji namen vsega Jezusovega življenja, vseh njegovih del in njegovih besedij.

— „In besede, katere ste slišali“, pravi enajsterim, „niso moje, ampak Očeta, kateri me je poslal. To sem vam govoril, dokler sem bil pri vas. Tolažnik sveti Duh pa, katerega bo poslal Oče v mojem imenu, on vas bo učil vse, in vas bo opomnil vsega, karkoli sem vam rekel.“

Človek ne more ne obljubiti ne storiti takih darov; njegova ljubezen nič ne ustvari v vesti drugih; in celo za tiste, ki to ljubezen sprejmejo, ni početek življenja, ne luči, ne moči; ta ljubezen ostane zunanja in neplodna. Toda božja ljubezen, Jezusov Duh, vstvarja, spreminja, prenavlja in obožuje dušo, ki jo napolnuje.

In ko je tega Duha Jezus obljubil svojim, jim je mogel reči: „Mir vam zapustim, svoj mir vam dam; ne kakor ga svet daje, ga vam jaz dam.“ Posvetni mir je goljufiv, krhak in površen; moj pa ima svoj vir v ljubezni Očetovi in moji, je nespremenljiv, globok, brezpogojen.

Vse to, kar more človek vedeti o Bogu, o njegovem življenju, o njegovem bitju, o njegovi volji in njegovih načrtih, o tistem, ki ga Jezus imenuje svojega Očeta, — nebeškega Očeta, ki je

skrivnost; — vse to, kar more človek spoznati o naravi božjega Sina, o njegovem večnem odnošaju k Principu, iz katerega izhaja in od katerega prejema vse, kar je; vse to, kar more človek spoznati o sv. Duhu, o njegovi neizrekljivi, neskončni ljubezni, po kateri se Oče in Sin ljubita; najglobočja misel o veri, o Jezusovem delu, o božjem kraljestvu, kot zedinjenju vseh izvoljencev z Bogom Očetom, in s poveličanim Sinom človekovim, v taistem duhu resnice in ljubezni, vse je obseženo v zaupnih besedah, ki smo jih navedli. Krščanska teodiceja je izšla iz njih; razsvitljena po Jezusovem spričevanju, je prekoračila najviša shvačanja grškega modroslovja, ne da bi mogla izčrpati zaklade Gospodovega nauka.

Ta nauk se ne utemeljuje po dokazih, opredelbah in razdelitvah; ni vrsta abstrakcij, — ampak priprosta in živa beseda, izrazujoča v občni govorici to, kar je Jezus čutil, gledal, ljubil; vsako srce ga lahko sprejme, ako mu odpre ušesa. Oslepi ošabni razum, ki ga skuša soditi; razsvetli pa v nadnaravni svetlobi priprosto dušo, ki skuša resnico in pokuša njeno sladkost. Ta nauk je bil izročen ljudem, katerih edini dar je bil, da so verovali in ljubili. Njihova nevednost jamči pristnost naukov, ki nam jih izročajo, in ki nimajo na sebi znaka človeške slabosti, a tudi ne človeške modrosti.

Človek, ki ima umreti, se trka na prsi. Pri misli na Boga, ki ga bode sodil, se trese in ga prosi, naj mu prizanaša. Usoda, ki ga čaka, mu je tajna. Kaj more, da se zagotovi za juternji dan? Kdo mu jamči proti neizprosni sili časa in proti neznanim, neukrotljivim zadržkom, da se bodo njegovi učenci in njegovo delo mogli vzdržati

nasproti tem udarcem? Kakršna že bodi njegova zaupnost v samega sebe in v prihodnost, primoran je, da prepusti vse Tistemu, katerega mogočnost in modrost vodi vse, in katerega večnih načrtov ne pozna.

Nič podobnega ni pri Jezusu; ni kakega kesanja, ni kakega strahu pred Bogom. Bil je vselej v ljubezni Očetovi. Njegova smrt ni drugega kakor povrnitev k Tistemu, od katerega je izšel. On gre, kot Sin človekov, v hišo svojega Očeta po slavo, katere se veseli od vekomaj kot Sin božji. Vse to, kar zapusti, bode živelo in raslo po njem. On ostane nekako nevidno pričujoč v svojih apostolih, in bode deloval po njih in v njih sveto delo božjega kraljestva. Niti čas, niti svet s svojimi sovraštvi in svojimi satanskimi silami ne bodo premogli ničesar zoper njegove; On je premagal čas in svet, in opirajoč se nanj, bodo njegovi apostoli nadaljevali zmago.

„Vaše srce naj se ne prestraši, in naj se ne boji! Slišali ste, da sem vam rekel: Grem k Očetu, prišel bom zopet k vam. Ako bi me ljubili, bi se pač veselili, da grem k Očetu; zakaj Oče je večji od mene, od Sina človekovega, ki ga bode poveličal; in poveličani Sin človekov vam bode poslal Tolažnika.“

„In zdaj sem vam povedal, predno se zgodi, da bote verovali, kadar se zgodi.“

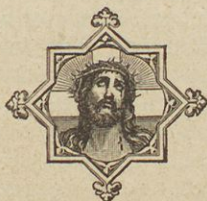
Čas hiti. Ura bolečin in smrti se bliža.

— „Ne bom še veliko z vami govoril“, pravi Jezus žalosten. „Pride namreč vojvoda tega sveta.“ Izdajalec Judež in tisti, ki se pripravljajo, da ga primejo, so za Jezusa le orodje tistega, ki se imenuje vojvodo tega sveta. Pride, „in pri meni nič nima.“

Dasi je brez vsakega zlega, bodo ravnali z njim kot s hudodelcem.

On vidi v svoji usodi ukaz Očetov; „treba je, da svet spozna“, pristavi, „da ljubim Očeta, in tako delam, kakor mi je Oče zapovedal.“

Nato pa pravi odločno: „Vstanite, pojdimo odtod!“¹⁾

---

¹⁾ Jan., XIV, 30, §1.

Osmo poglavje.

Na poti v Getzemane.

Vstanejo; po običaju molijo stojé konec „Hallel“-a, to je psalme,¹⁾ ki so spominjali na izhod iz Egipta, na pot čez Rdeče morje, na razglasitev Zakona, na vstajenje in trpljenje Mesijevo. Jezus je gledal v teh psalmih svojo lastno določbo, svoje boje, svojo smrt in svoje zmagoslavje.²⁾

Izpevši slavospev, zapusti Gospod, obdan od enajsterih, obednico in se napoti proti Oljski gori. Hiša, kjer je obhajal Veliko noč, je stala na Sionu: moral je iti skozi eno izmed južnih mestnih vrat in se napotiti proti Getzemanim, mimo Ofelskega podolja in skozi vrtove in vinograde. Noč se je naredila, svetla, jasna, svezdnata noč.

Vedno neizčrpna ljubezen Jezusova se pokaže tudi na potu. On hoče, da njegovi učenci ne samo verujejo vanj, ampak da so tudi njegovi, da bivajo v njem. To zjedinjenje je Njegova velika misel. Ali ni prišel zato, da potegne vse ná-se in na svojega Očeta, ali ni zato živel in umrl? Ko vidi ob cesti vinograde, ki so pokrivali vrtove in ki so poganjali že prve mladike, pravi: — „Jaz sem prava trta, in moj oče je vinogradnik.“³⁾ Vsako

¹⁾ Ps. CXIII, CXVI, CXVII.

²⁾ Pesah, fol. 1, 8, 1.

³⁾ Jan., XV, 1 id.

mladiko, katera v meni ne rodi sadu, bo odrezal, in vsako, katera rodi sad, bo otrebil, da več sadu rodi. Vi ste zdaj čisti zavoljo besed, katere sem vam govoril.“

„Ostanite v meni, in jaz v vas.“

„Kakor mladika ne more roditi sadu sama od sebe, ako ne ostane na trti; tako tudi vi ne, ako v meni ne ostanete.“

„Jaz sem trta, vi mladik. Kdor ostane v meni, in jaz v njem, on rodi veliko sadu; ker brez mene ne morete nič storiti. Ako kdo v meni ne ostane, bo vunkaj vržen, kakor mladika; in bo usahnila, in jo bodo pobrali in v ogenj vrgli, da bo zgorela.“

„Ako ostanete v meni, in moje besede v vas ostanejo, prosite karkoli hočete, in se vam bo zgodilo.“

„V tem je poveličan moj Oče, da veliko sadu obrodite, in da ste moji učenci.“

Od vseh prilik, ki jih je Jezus rad rabil, da pokaže skrivnosti večnega življenja, je ta o trti in mladikah morda najlepša; nobena ne izraža z večjo natančnostjo in močjo globoke, zaupne in potrebne odnosa do Jezusa in njegovih učencev. Njegova ljubezen jih blagovoli razložiti:

On hoče, da enajsteri vedó, da je On njim početek življenja. Nihče nima življenja razen v njem in po njem. Sok teče iz njega v tiste, ki so mu utelešeni kakor mladike v trti. Vse to, kar se ne drži te blagoslovljene trte, je mrtva betev. Nezvesti učenec je dokaz temu; ker ni ostal v edinstvu z Gospodom, je bil odrezan. A zelene in žive betve morajo biti očiščene; to je zakon daritve. Nikak ud Kristusov, — te skrivnostne trte, — ne ubeži temu. Čim močnejši bode, tem bolj

bode poskušan. Oče, vinogradnik bode tirjal mnogo sadú, in sad bode tem večí, čim požrtvovalnejši bode.

Pomnožiti Jezusove učence, vzdržati v njih junaške čednosti, raztegniti po vsej zemlji vinograd, ki ga je zasadil, obrezati njegove trte, skrbeti, da dozore sadovi, ki se denejo v stiskalnico in ki donašajo novo vino božjega kraljestva, — to vam je delo Očetovo v človeštvu, katero je sklenil rešiti.

Neskončna ljubezen pa je prekipela v tem trenutku Jezusovo dušo.

„Kakor je Oče mene ljubil, pravi On, sem tudi jaz vas ljubil. Ostanite v moji ljubezni. Ako moje zapovedi spolnujete, bote ostali v moji ljubezni; kakor sem tudi jaz zapovedi svojega Očeta izpolnil in ostanem v njegovi ljubezni. To sem vam govoril, da moje veselje v vas ostane, in da se vaše veselje dopolni.“¹⁾

Ti, ki jih božja ljubezen napolnuje, skušajo mir, srečo, vživanje. Želje, ki vznemirjajo vsako dušo, se umirijo v njih; zakaj polne so te ljubezni, ki presega vsako čustvo in ki čuva naše srce in našo pamet.“²⁾

Uganemo, beroč te strani, ginjenost Jezusovih učencev, ko jim je na potu, po noči, proti Cedronski dolini, izrazil svojo brezmejno ljubezen.

— „To je moja zapoved“, pravi, „da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil.“³⁾

Misel na bližnjo smrt je mučila njegovega duha; videl je ta čas le dokaz svoje ljubezni do svojcev; in njegova govorica je bolj in bolj zaupljiva.

¹⁾ Jan XV, 11.

²⁾ Filip., IV, 7.

³⁾ Jan., XV, 12.

— „Veče ljubezni od te nima nihče, da kdo svoje življenje dá za svoje prijatelje.“

„Vi ste moji prijatelji, ako storite, kar vam jaz zapovem.“ Pomudi se pri besedi „prijatelj“. „Posihdob vas ne bom imenoval več hlapcev; ker hlapec ne vé, kaj dela njegov Gospod; pa prijatelje sem vas imenoval; ker sem vse, karkoli sem slišal od svojega Očeta, vam naznanil.“

Zaupnost temelji v ljubezni; ako je ta popolna, je tudi ona. Mi smo tu na zemlji v popolni ljubezni: kakor Oče ljubi svojega Sina in mu je vse razodel, tako ljubi Sin ljudi, ki jih je izbral, in jim dal vse to, kar ima od Očeta.

Delo stvarjenja je najmanjše delo božje; in ustanovljenje vesoljstva je bilo izročeno liki uganka bistrumnosti človeškega duha;¹⁾ toda delo odrešenja sveta po včlovečenju Sina božjega, po njegovem trpljenju in smrti, po razlivu njegovega Duha po vsem mesu, — to najpotrebnejše, najsvetejše delo, ker vse dopolnuje, to delo, ki razodeva v najvišji meri modrost, dobrotljivost in neskončno mogočnost, to delo vam je znano le po veri in po razodenju, ki je je dal Jezus svojim prijateljem.

Naj se ne povišujejo; kar so, so le po milosti.²⁾

— „Niste vi mene izvolili“, jim pravi Jezus „ampak jaz sem vas izvolil, in sem vas postavil, da greste in sad obrodite in da vaš sad ostane; da, karkoli boste Očeta prosili v mojem imenu, vam dá.“

Jezus kliče svoje; pridejo k njemu. Njegova izvolitev je početek njihovega novega življenja.

¹⁾ Eccles., III, 11.

²⁾ I. Cor., XV, 10.

Njih namen je velik: pokrili naj bi ves svet in pokazali pred obličjem sveta sadove božje čednosti. A njihova moč je tudi božja: Oče čuva nad njimi; prosili ga bodo v Jezusovem imenu za vse reči, in Oče jih jim bo dal.

Še jim reče, kakor bi ne mogel dostikrat ponoviti:

— „To vam zapovem, da se ljubite med sebo.“ Ta beseda obsega vse: v nji najdejo moč, veselje in mir na ti zemlji, kjer se hočejo razprostreti, in kjer jih čaka sovraštvo. Jezus hoče, da njegovi učenci spoznajo to sovraštvo, peklenski duh izgubljenega človeštva, ker je neizogibno; hoče je naslikati pred njihovimi očmi in jih utrditi proti njegovim napadom; kakršni koli že bodo, oni jih bodo odbijali.

— „Ako vas svet sovraži, vedite, da je mene poprej sovražil, kakor vas. Ko bi bili iz sveta, bi svet svoje ljubil; ker pa niste iz sveta, ampak sem vas jaz od sveta odbral, torej vas svet sovraži.“

Svet, po Jezusovi govorici, je človeštvo, podvrženo moči hudega. Tu je vse nečimernost, poželjivost, ošabnost; sebičnost je svetu prvo načelo, zakon in namen. Sebičnosti se mora vse umekniti, celo Bog. Da se ji to posreči, ne prestraši se ničesar, pripravljena je za vse zvijače, za vsa trinoštva, za vse silovitosti in za vse pregrehe.

Jezus je edino človeško bitje v absolutnem protislovju s tako razumljenim svetom; odtod to nagromadeno sovraštvo do njega, ki je naposled le sovraštvo do Boga, sovraštvo do dobrega.

Učenci njegovi podedujejo to sovraštvo: — „Spomnite se“, pravi, „besed, katere sem vam govoril. Hlapec ni večji kakor njegov gospod. Ako

so mene preganjali, bodo tudi vas preganjali; ako so moje besede spolnovali, bodo tudi vaše spolnovali.“

„Vse to pa vam bodo storili zavljo mojega imena, ker ne poznajo njega, kateri me je poslal.“

To sovraštvo sveta je Jezus naletel pri judovskem ljudstvu v najstrašnejši obliki: v hinavščini napačne gorečnosti, krive pobožnosti in pokvarjene vere. Misel na krivce ga je pretresla.

— „Ko bi ne bil prišel, in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli greha; zdaj pa nimajo izgovora za svoj greh. Kdor mene sovraži sovraži tudi mojega Očeta. Ako bi med njimi ne bil storil del, katerih nihče drugi ni storil, bi ne imeli greha; zdaj pa so videli in sovražijo mene in mojega Očeta “

Te besede britke žalosti razkrijejo globoko skrivnost judovske nevere. Ti uradni zastopniki verske resnice, svetega Zakona in bogočastja, — je rekel Jezus, — niso poznali Boga in ga ljubili. Ko bi bili ljubili Očeta, ljubili bi bili tudi tistega, ki jim je prinesel njegovo besedo in ki je izpolnil v sredi njih svoja sveta dela.

Hinavska njihova vera je zakrivala duhove brez vere in srca, zaslužena moči hudega.

Zavrgši Jezusa so uresničili besedo prerokovo: „Sovražili so me za nič.“¹⁾ Toda Oče sprejme svojega zavrženega in zaničevanega Sina: — „Kadar pa pride Tolažnik, katerega vam bom jaz poslal od Očeta, Duh resnice, kateri od Očeta izhaja, on bo pričeval o meni.“²⁾

Dal mu bode ne samo večnost svoje slave, ampak ga bode povišal tudi na tem svetu. Zadnje

¹⁾ Ps. XXXIV, 19.

²⁾ Jan. XV, 26.

besede ne bo imela na tem svetu zmota in sovraštvo, ampak resnica in ljubezen.

„Pa tudi vi bote pričevali“, pristavi, „ker ste od začetka pri meni.“¹⁾

Duh resnice, ki je bil pripravil učence, da spričujejo o vsem življenju svojega Gospoda je ustanovil Cerkev; komaj ustanovljena Cerkev je oznanjevala na vse štiri strani sveta svetost, pravico, dobrotljivost in božanstvo Jezusovo. Njegov glas, ki se razprostira s stoletji, gospoduje nad vsemi zaničevanji, bogokletstvom Judov in nad nevero poslednjih časov. Nič ne more ta glas zatreti ali oslabiti. Tem, ki slušajo hrup, vrišč in krik, ki ga je človeštvo polno, se kaže kot najmočnejši, najsoglasnejši, najsvetejši in najdostatnejši glas: ima moč mučenicov, svetost čednosti, velikost duha, nerazrušljivost vere. Kateri človek na tej zemlji je kedaj videl, dvigati se okrog sebe podobna spričevanja, podobne pozdrave?

Potem, ko je Jezus osrčil svoje učence z božjim upanjem, jim pokazal pregreho njihovih preganjalcev, pripravljenih, da zvrnejo nanje vse sovraštvo, kakor so to napravili z njim, pristavi:

— „To sem vam govoril, da se ne pohujšate. Iz shodnic vas bodo devali, pride celo ura, ko bo vsak, kateri vas umori, menil, da Bogu službo stori. In to vam bodo storili, ker ne poznajo ne Očeta ne mene. To pa sem vam govoril, da se spomnite, kadar ura pride, da sem vam jaz to pravil. Tega pa vam od začetka nisem pravil, ker sem bil pri vas.“²⁾

¹⁾ Jan. XV, 27.

²⁾ Jan. XVI, 1 id.

Vse to, kar hoče Jezus v svoji največji zapuščini izročiti svojim učencem, označuje najpolnejšo globokost. Govoril jim je dostikrat o Očetu in sv. Duhu, jih učil dolžnostij in spričeval svojo naklonjenost in ljubezen; nikoli pa tako, kakor danes. Pripravlja je jih k apostolskemu delovanju, jim je še napovedal preganjanje in sovraštvo. Danes jim naznani v tem oziru novo in osobito bolešno podrobnost. To niso neverniki, ki jih bodo preganjali, to je božje ljudstvo. Te oblasti, ki jih smatrajo in imajo za svete, ki so od Boga maziljene in ki govoré z Mojzesove stolice, te jih bodo preganjale brez milosti, odkar so zavrgle Jezusa. V imenu samega Boga torej jih bodo sovražili, izobčevali in izdajali v smrt.

Je nekaka tolažba to, pasti pod udarci tistih, ki zanikajo in sovražijo Boga; toda trpeti, biti preganjan od verske oblasti, ki izda svoj poklic, biti od nje obsojen kot bogokletnik, ko se Bog časti, biti obsojen kot rušitelj bogočastja, ko se ta čast izboljšava, — to je najgrozovitejše mučeništvo. Jezus je v njem ustrajal in njegovi učenci mu bodo sledili.

Enajstorica je opozorjena; spomin na Gospodove besede jo bode potrdil, kadar njega ne bode več.

Misel na ločitev je prihajala neprestano v duhove učencev, in jih polnila z žalostjo; Jezus jih potrdi. Hotel jih je napolniti z veseljem, katerega poln je bil sam, ker je šel k svojemu Očetu; toda oni se pečajo le z zapuščenostjo, ki nastane po njegovem odhodu.

— „In zdaj grem k Njemu, kateri me je poslal“, pravi, „in nobeden izmed vas me ne vpraša: Kam greš? Temuč, ker sem vam to govoril, je

žalost napolnila vaše srce. Ali vam jaz resnico povem: Za vas je dobro, da jaz grem. Zakaj, ako ne grem, Tolažnik ne bo k Vam prišel; ako pa grem, vam ga bom poslal¹⁾

Ko je Jezus živel, voljno se podvrgši zakonom trpečega in smrtnega človeštva, ni bil nič manj poln Duha in ta Duh je zažarel nad vsemi, ki so se mu približali; toda njegova delavnost se je zdela omejena po taistih zakonih, ki omejujejo človeško naravo v Jezusu. Da postane delujoča, vzvišena in vseobčna, je morala njegova človečnost vstopiti v svoje stanje vseobčne in zmagovite vlade. Iz naročja Očetovega, kjer vlada slavno, bode dala tedaj svoj polni uspeh Duhu; in začelo se bode delo posvečenja, tolažbe in moči; to je krepčujoča obluba.

— „In kadar On pride“, pravi Jezus, „bo svet prepričal greha, in pravice, in sodbe; greha, ker niso verovali v me; pravice pa, ker grem k Očetu, in me potem ne bote videli; sodbo pa, ker je vojvoda tega sveta že obsojen.“²⁾

Te tri globoko skrivnostne besede odkrijejo vse delo sv. Duha in zmago, ki jo imajo Jezusovi učenci priboriti na svetu.

Svet pa, paganski in judovski, ne spozna svojega grešnega stanja; s tem, da zameta, pridružiti se Jezusu, si bode svoje stanje neizmerno obtežil, in svet bode tako prepričan greha. Da se ubeži hudemu, treba je verovati v edinega Odrešenika; in ta vera, ki postane po delovanju svetega Duha vera svetega in brezštevilmega ljudstva, bode dokazovala vsem, da je Kristus načelo svetosti in vseh čednosti.

¹⁾ Jan., XVI., 5 id.

²⁾ Jan., XVI., 8 id.

Svet ne pozna pravice, tiste pravice, ki stori človeka popolnega in prijetnega Bogu. Ta pravica obstoja po svoji načelnosti in popolnosti v enem samem bitju, tistem, ki so ga Judje obsodili kot hudodelca. Toda božji Duh bode odtrgal Jezusa smrti in tej grešni zemlji, da ga pospne do nebes, na desnico Očetovo, in bode žarel kot plamen iz njega, da objame svet; — ta Duh bode pokazal vsem, ki želé videti, kje je pravica.

Svet ne ve gotovo, kdo zapade sodbi, se ima za učenika, in ne sluti, da načelo, na katero se opira, in glava, kateri se klanja v svoji kvarni in neredni delavnosti, sta resnična božja zavrženca.

Premaganec ni Jezus, ampak zlo; On je je podrl s svojo smrtjo. Duh, ki je odtrgal duše trinoštvu hudega, bode dokazal njegovo poraženost tekom stoletij in bode svet prepričal sodbe. Vsako sveto bitje, po Gospodovem vzgledu, je živa priča, ki spričuje, da je satan premagan.

Ko je Jezus zaupal svojim učencem toliko resnic, ki so jih mogli le na pol razumeti, se je ustavil:

— „Še veliko vam imam povedati; toda zdaj ne morete nositi.“¹⁾

Tudi takrat, ko molči, pokaže svojo ljubezen.

— „Kadar pa pride On, Duh resnice, vas bo učil vso resnico: ne bo namreč govoril sam iz sebe, temuč, kar bo slišal, bo govoril, in prihodnje reči vam bo oznanoval.“

„On bo mene poveličal, ker bo od mojega vzel, in vam bo oznanoval.“

In res bode sv. Duh popolnoma posvetil apostole v to, kar sv. Pavel imenuje „skrivnost Jezusovo“,¹⁾ v to, kar Jezus naziva „vso resnico“.

---

¹⁾ Jan., XVI., 12.

Poučil jih bode o splošnem odrešenju po Mesijevi smrti, o odpravi mozajičnega bogočastja, o zavrženju Izraela, o poklicu nevernikov in o velikem razvoju božjega kraljestva.

Poslednji trenotki so prišli.

— „Še malo“, pravi Jezus, „in me več ne bote videli; in spet malo, in me bote videli; ker grem k Očetu.“¹⁾

Te zagonetne besede temno namigujejo na kratko dōbo Jezusove smrti in pokopa, ko se ima Gospod odtegniti pogledom žalostnih in razkropljenih učencev, ko jim je komaj svetlikala nada in vera, pa do slavne dōbe njegovega obujenega življenja, ko se Gospod pokaže svojim in jih tolaži, še poučuje, in se naposled povrne k svojemu Očetu, da jim pošlje sv. Duha.

Enajsteri ga ne razumejo; drug drugega poprašujejo, molčé, kaj hoče Gospod reči. On jim pojasni:

— „Resnično, resnično vam povem, da bote jokali in žalovali, svet pa se bo veselil; vi bote žalovali, ali vaša žalost se bo v veselje spremenila.“

„Žena, kadar je na porodu, ima žalost, ker je prišla njena ura; kadar je pa porodila dete, ne misli več na britkost od veselja, da jě človek rojen na svet.“

„Tudi vi tedaj imate zdaj sicer žalost; pa spet vas bom videl, in vaše srce se bo veselilo, in vašega veselja vam ne bo nihče vzel.“

„In tisti dan me ne bote nič vprašali. Resnično, resnično vam povem: Ako bote Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal. Dozdaj niste

¹⁾ Jan., XVI., 16 id.

nič prosili v mojem imenu. Prosite, in bote prejeli, da bo vaše veselje dopolnjeno.“

Dokler je bil Jezus pri svojcih, so se le nanj obračali; On je bil njihov svet, njihova podpora, njihovo vidno veselje; ko bo izginil, ga bo sveti Duh nadomeščal. Po njem bode živel v njihovih srcih, in ne bo jim treba izpraševati. Nekoč jim je govoril o božjih rečeh v prilikah, v jeziku podob, ki je resnico skrival in ob enem razodeval; a sv. Duh, ki ga jim pošlje, bode odgrnil zavoj in jim priobčil božje skrivnosti v jeziku, ki ga nobeno uho ni slišalo, nobena usta ne govorila. Ta notranji Učenik jih bo navdahnil z vsem potrebnim, jih bode razsvetlil z svojo jasnostjo; in kakor Jezus, tako bodo tudi apostoli in verniki prejeli vse od Očeta, potem ko bodo prejeli svetega Duha. In to je prava, uspešna molitev. Ne mi smo, ki prosimo, Duh Jezusov je, ki prosi za nas. To, kar pagani in Judje imenujejo molitev, je človeška prošnja; nima svojega izvora v večni ljubezni, nima pristopa do ljubezni Očetove; odtod njena neplodnost. Toda Jezusova molitev je vselej uspešna, ker nas ljubi Oče, ki posluša molitev.

— „Tisti dan, pravi, bote v mojem imenu prosili: in ne rečem, da bom jaz Očeta prosil za vas. Zakaj Oče vas sam ljubi, ker ste vi mene ljubili, in ste verovali, da sem jaz iz Boga izšel.“

„Izšel sem iz Očeta, in sem prišel na svet; spet zapustim svet, in grem k Očetu.“

Te male besede obsegajo vse bitje in vso zgodovino večnega božjega Sina. On ni bil, kakor mi, ustvarjen iz nič, on je izšel iz Očeta, od vekomaj rojen: prišel je na ta svet, vzel nase meso, človeško naravo, trpečo in smrtno; zdaj pa, po smrti, zapusti ta svet, odžene, umirajoč, sla-

bost in smrtnost, in gre k Očetu, ki obda tudi njegovo človeško naravo s slavo in mogočnostjo.

Enajsteri so bili vshičeni in ginjeni v tem trenutku. Gospod je uganil njihove tajne misli, njihove slutnje; njegova beseda se jim je pokazala v popolni jasnosti. —

„Glej! zakličejo, zdaj očitno govoriš, in ne praviš nobene prilike. Zdaj vemo, da vse veš, in ne potrebuješ, da te kdo vpraša; zato verujemo, da si od Boga izšel.“¹⁾

Božanstvo Jezusovo je zažarelo v njih in nad njimi; to je bila vera, kakeršno je Gospod hotel. Ko čuje, kako so se enajsteri verno izrazili, se je moral veseliti.

— „Zdaj verujete!“ jim pravi. Toda pogled na prihodnost, na grožečo prihodnost mu je povod, da pristavi žalostne besede:

„Glejte! pride ura, in je že prišla, da se bote razkropili vsak na svojo stran, in me bote samega pustili; in nisem sam, ker je Oče z menoj.

„To sem vam govoril, da imate mir v meni. Na svetu bote britkost imeli; ali zaupajte, jaz sem svet premagal.“²⁾

Te besede zmagoslavja in brezpogojne zaupnosti končajo pogovore.

¹⁾ Jan., XVI., 29 id.

²⁾ Jan., XVI., 29 id.

Deveto poglavje.

Jezusova molitev. — Njegove smrtne bridkosti. — Jezusa ujamejo.

Jezus se napoti z enajstorico proti Getzemanu in dospe v cedronsko dolino, taisto, ki jo sv. pismo naziva dolino Save ali kraljevsko dolino.¹⁾ Abraham je tu srečal Melkizedeka, Salemskega kralja, ki je daroval Bogu kruh in vino in blagoslovil očeta verujočih.²⁾

Da bi ubežal jezi Absalonovi, je David prehodil to dolino, bos in z odkrito glavo, s svojimi služabniki, bežeč v puščavo.³⁾

Potok, sedaj usehel, je tekkel v globoki strugi in se združil onstran Siloe s studencem Bir-Ejubu, ki je drvil kot velika reka, ob deževju, in se izlival v Mrtvo morje po razbeljenih; apnenih tleh.

Nič ni bolj otožnega in za samoto ugodnega kakor ta ozka vrzel s svojimi nagrobnimi spomeniki, z grobovi Absalona, Jozafata in Caharije, in z grobišči, ki pokrivajo vso izhodno stran.

Ondi, mislimo, pred temi grobniki, se je Jezus ustavil. Predno se daruje samega sebe, večna daritev in večni duhovnik, se obrne do svojega Očeta z molitvijo, ki družu v sebi vso moč njegove žrtve in ki je njena duša.

¹⁾ Gen. XIV, 5, 17.

²⁾ Gen. XIV, 18.

³⁾ II. Kr., XV, 11.

On moli glasno; enajstorica mora poznati to daritev, ki je njegovo veliko delo; in kakor vselej, je povzdignil svoje oči proti nebu in govoril:

— „Oče! ura je prišla, poveličaj svojega Sina, da Tvoj Sin Tebe poveliča¹⁾): kakor si mu dal oblast čez vse človeštvo, da dá vsem, katere si mu dal, večno življenje. To pa je večno življenje, da spoznajo Tebe, samega pravega Boga, in Jezusa Kristusa, katerega si poslal.

„Jaz sem Te poveličal na zemlji; delo sem dokončal, katero si mi dal, da je storim. In zdaj Ti, Oče! mene poveličaj sam pri sebi z veličanstvom, katero sem pri Tebi imel, predno je bil svet.

„Tvoje ime sem razodel ljudem, katere si mi dal od sveta. Tvoji so bili in si jih meni dal, in so Tvoje besede ohranili. Zdaj so spoznali, da je vse, kar si mi dal, od Tebe. Zakaj besede, katere si meni dal, sem njim dal; in oni so jih sprejeli, in so resnično spoznali, da sem od Tebe izšel, in so verovali, da si me Ti poslal.“

„Jaz prosim zanje; ne prosim za svet, ampak za te, katere si mi dal, ker so Tvoji. In vse moje je Tvoje, in Tvoje je moje; in poveličan sem v njih.“

„In več nisem na svetu, ti pa so na svetu, in jaz pridem k Tebi.“

„Sveti Oče! ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi mi.“

„Dokler sem bil pri njih, sem jih jaz ohranil v Tvojem imenu. Katere si mi dal, sem jih obvaroval; in nobeden njih se ni pogubil, kakor le sin pogubljenja, da se pismo dopolni.“

---

¹⁾ Jan., XVII, 1 id.

„Zdaj pridem k Tebi; in to govorim svetu, da imajo moje veselje dopolnjeno sami v sebi.“

„Jaz sem jim Tvojo besedo dal, in svet jih je sovražil, ker niso od sveta, kakor tudi jaz nisem od sveta. Ne prosim, da bi jih s sveta vzela, temuč da bi jih hudega varoval. Niso od sveta, kakor tudi jaz nisem od sveta.“

„Posveti jih v resnici! Tvoja beseda je resnica.“

„Kakor si Ti mene na svet poslal, tako sem tudi jaz nje poslal po svetu. In za nje se jaz sam sebe posvečujem; da so tudi oni posvečeni v resnici.“

„Pa ne prosim samo za nje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi v mene verovali.“

„Da bodo vsi eno, kakor si ti, Oče! v meni in jaz v Tebi; da bodo tudi oni v nas eno, da svet veruje, da si me Ti poslal. In veličastvo, katero si meni dal, sem jaz njim dal, da bodo eno, kakor smo tudi mi eno. Jaz v njih in ti v meni, da bodo popolnoma eno, in da svet spozná, da si me ti poslal, in jih ljubil, kakor si tudi mene ljubil.“

„Oče! hočem, da bodo tisti, katere si mi dal, tudi z menoj tam, kjer sem jaz, da moje veličastvo vidijo, katero si mi dal, ker si me ljubil pred začetkom sveta.“

„Pravični Oče! svet Te ni poznal, jaz pa sem Te poznal; in ti so spoznali, da si me Ti poslal. In oznanil sem Tvoje ime, in oznanoval je bom, da bo ljubezen, s katero si me Ti ljubil, v njih, in jaz v njih.“

Ta Jezusova molitev je obsežnejša kakor zemlja in svetovi, vzvišena nad vse čase, večja kakor vidno nebo, kamor On svoje oči povzdi-

guje; neskončna je, večna, kakor Bog, na kogar se obrača, kakor ljubezen, ki jo navdihuje, kakor prošnje, ki jih obsega, kakor nebeške moči, ki jih giblje.

Kot Gospod in Mojster „vsega mesa“, ki namerja podeliti večno življenje vsem tistim, ki mu jih je Oče dal, zaprosi Jezus, da se božja volja zgodi v njem in v človeštvu.

Pridružiti svojemu lastnemu življenju razumna bitja, ustvarjena po njegovi podobi, biti po njih poveličan, in vladati nad njimi po Duhu neskončne ljubezni, potem ko se jim je razodel v resnici: tak je božji načrt.

Jezus je že začel delo; zbral je svoje izvoljence v veri. Prejeli so njegov nauk, spoznali ime Očetovo, vedó, da je On sam Sin božji, ki izhaja iz Očeta in ga je ta poslal. On prosi zdaj, da bi bil poveličan, in da prejme veličastvo, katero je imel pri Očetu, predno je bil svet.

Biti priznan kot Sin božji, enak Očetu, to je bila največa slava, edina, ki jo je Jezus iskal v sredi ljudij: in ta mu bode dana. Nihče drugi kakor On bode imenovan Sin božji. Kadar Jezus prosi svojega Očeta, je vselej uslišan: šel bode skozi smrt v vstajenje, zapustil bođe to zemljo v veličastnem vnebohodu, in dasi bode zmago „slavil v svoji spremenjeni, nesmrtni in najviši človečnosti, bode nadaljeval po sv. Duhu, ki ga pošlje, uresničenje božjega kraljestva.

Kakor prosi za-se, tako prosi za svoje učence. On ne bode več tu, da jih varuje, Očeta prosi, da jih varuje v njegovem imenu. V sredi tega sveta, ki jih sovraži radi njega, se nimajo ničesar bati: moč Očetova je z njimi.

Ta svet je hudoben, oni pa niso; odkar verujejo njegovi besedi, so Očetovi in njegovi. Jezus prosi, da se obvarujejo od hudega in da se posveté. Po njegovem vzgledu so poslani po svetu kakor žrtve; želi, da povse izpolnijo voljo Očetovo in da se ljubijo, kakor se Oče in Sin ljubita, da so eno, kakor sta Oče in Sin eno. Na tem svetu, koder sebičnost vse razdvaja in oborožuje posamičnike drugega proti drugemu, prosi, da je med njimi ljubezen, ki druží, in da se pokažejo kot veliko znamenje njegovega božjega poslanstva.

Njegova prošnja se razteza na vse učence njegove v prihodnosti. Vidi jih v raznem času in prostoru, razpršene po zemlji; in prosi Očeta, da bi bili eno, kakor sta Oče in Sin eno, vkljub času in vsemu temu, kar razdvaja. Čudovita in sveta edinost, ki ustanavlja večno družino verujočih, bode dokazilo, da jih Oče ljubi, kakor ljubi svojega Sina Jezusa.

Končno prosi, da bodo tam, koder je On, vsi ti, ki mu jih je Oče dal, v taistih nebesih, v taisti nesmrtnosti; On hoče, kakor sin, ki izraža voljo očetovo in ima vse pravice. Tako je poudarjal. On hoče, da vsi vidijo njegovo slavo, in ko jo vidijo, bodo v večnem življenju; zakaj slava Sinu božjega je, spoznati Očeta, spoznan biti in ljubljen biti po njem.

Tako bode uresničeno delo večne modrosti, večne dobrotljivosti. Jezusova molitev je notranja in gibajoča sila njegovega kraljestva; ta nas prodira, nas potega do tiste edinosti, ki naj ustanovi družino duhov, pridruženih božjemu življenju. V tem, ko se svet suče v pozemeljskem vrtincu, se izvoljene duše na klic Kristusov oprosté okov hudega in se zedinijo s tistim, ki jih oprasča.

Po svoji molitvi Jezus prestopi Cedron.¹⁾

— „Vsi se bote pohujšali nad menoj, pravi svojim učencem, nocoj to noč; zakaj pisano je: Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce²⁾; kadar pa bodem od mrtvih vstal, bom šel pred vami v Galilejo.“

Peter se zgane. Gospod mu je že nekaj ur poprej prorokoval, da ga bode zatajil, pa ne more verjeti. — Ko bi se ravno vsi pohujšali nad teboj, jaz se ne bom nikdar pohujšal. — Jezus mu reče: „Resnično ti povem, da to noč, predno petelin zapoje, me boš trikrat zatajil.“ Peter mu odvrne, zmerom predrzen: — Akoravno bi mi bilo s Teboj umreti, te ne bom zatajil³⁾

Enajstorica je taisti hip poudarjala krepko svojo zvestobo.

Šli so ob levem bregu potoka, za svojim Učnikom, in so stopali po dolini navzgor do Oljske gore. Jeruzalemski vrtovi, kakor večina vrtov orijentalških mest, niso bili znotraj mestnega obzidja, ampak zunaj, in vzlasti na zahodni strani Oljskega griča. Ob vznožju tega griča, sto korakov od levega obrežja potokovega, je bil vrt, ki se je klical Getzemani. Jezus se je večkrat semkaj umaknil s svojimi učenci, da bi molil; za svojega različnega bivanja v Jeruzalemu se je moral dosti nočij tukaj muditi. Kraj je samoten in otožen, divji in pripraven za pobožno premišljevanje. Gledajoče oko ne zre na zahodnem nebesu drugega kakor veliko zidovje templjevo, vrh svetega poslopja in otožni stolp Antonija; na desni je

¹⁾ Jan., XVIII, 1.

²⁾ Cahar., XIII, 7.

³⁾ Mat., XXVI, 31 id.; Mark., XIV, 27 id.

goli hrib Skopus, na levi dolina Jozafatova s svojimi grobišči.

Jezus je ljubil ta samotni vrt.

Hotel je poslednjikrat tu moliti in biti pretrt od bolečin, kakor sad oljke v stiskalnici Getzemanski.¹⁾

Vstopi v pristavo z enajsterimi²⁾ in jim reče: „Sedite tukaj, da grem tja, in molim.“ Vzame s sabo Petra, Janeza in Jakoba in se odstrani za lučaj kamena. Začne postajati žalosten; obšla sta ga strah in groza.

— „Moja duša je žalostna do smrti, jim pravi; ostanite tukaj in čujte z menoj.“

Gre malo dalje, pade na svoja kolena, z obrazom proti zemlji; in trije učenci so ga slišali moliti, naj bi šla od njega ta ura:

— „Moj Oče! ako je mogoče, naj gre od mene ta kelih; pa vendar ne, kakor jaz hočem, ampak kakor ti.“

Pa pride k svojim učencem in jih najde speče.

— „Simon, reče in se obrne na Petra, ali spiš? ali nisi mogel eno uro čuti?“

Peter, ki je bil pripravljen umreti, spi. Jezus mu milo očita njegovo slabost, in pristavi: „Čujte in molite, da ne padete v skušnjava. Duh je sicer voljan, meso pa je slabo.“ Globoka beseda, ki se obrača na enajstere: po duhu in volji se ne obotavljajo slediti Gospodu do smrti; toda pod težo materije, ki pritiska na duha, že slabé.

Jezus se oddalji drugič.

Govori: „Moj Oče! ako ne more ta kelih mimo iti, kakor da ga pijem, naj se zgodi tvoja volja.“

¹⁾ Hebrejski Gethsemani pomeni oljčno stiskalnico.

²⁾ Mat., XXVI, 36 id.; Mark., XIV, 32 id.; Luk., XXII,

Spet se povrne in jih najde speče. Njihove oči so bile dremotne; ne vedó mu kaj odgovoriti. Iznova jih popusti, in moli tretjič:

— „Oče! ako je Tvoja volja, naj gre ta kelih od mene. Vender ne moja, ampak Tvoja volja se zgodi.“

Nato se prikaže angelj z nebes in ga po krepčá.

V smrtnih težavah je ponavljal svojo molitev; in znoj, kakor krvave kaplje je tekel na zemljo.

Vzdignivši se po svoji molitvi, pride tretjič k svojim učencem in jih najde še vedno speče, potrte od žalosti.

— „Spite zdaj“, jim pravi, „in počivajte.“

Tako je po treh prvih evangelistih avtentično poročilo molitve in smrtne težave Jezusove v Getzemanih.

Mitična šola si ne upa trditi, da je izmišljeno v Jezusovo poveličanje. Pogani, kakor Celzij in Julijan, se pohujšujejo nad tem, da navajajo njegovo slabost pred smrtjo; in Doceti, ki so se izpodtikali nad Kristusovo človeško naravo, so to poročilo izbrisali iz zgodovine.

Prizor v Getzemanih je v resnici izmed največjih in najganljivejših prizorov za tistega, ki ga zná umeti. Nikoli ni Jezus dal gledati sličnih bolečin svojim najintimnejšim učencem v svojem življenju. Ko je prekoračil Cedron in prestopil ograjo Oljskega vrta, se jasnost njegove duše zakrije, neizrekljiva britkost ga obide.

V tem hipu, ko se začinja njegovo trpljenje, njegova smrt, se zmede, se straši, slabí in se čuti žalostnega do smrti. Ravnokar je hrepenel po smrti in prosil za njo svojega Očeta, kot sredstvo svojega poveličanja; drugič jo je nazival

„svoj kelih“ in rekel: „Kako me žene, da ga izpijem!“ Imenoval jo je „svoj krst“, in rekel: „Kako me vleče, krščen biti!“ Zdaj pa zavpije z britkostjo: „Oče! ako je mogoče, naj gre ta kelih od mene!“

Kak je ta notranji boj? Ali slabí volja Jezusova pred voljo Očetovo? Ali se maje njegov sklep, da bi umrl? Ne; zakaj v najhujšem boju, ki ga biže, pravi: „Oče! ne moja, ampak Tvoja volja se zgôdi.“

Toda volja ni vse v človeku; celo v tistih, ki jih Bog napolnuje in ki se mu pokoré brez pridržka, so čutne zmožnosti, ki se upirajo bolečini; nagon ohranjenja, volja življenja je, ki se upira smrti.

Te čutne zmožnosti in ta volja življenja so imele v Jezusu svojo popolno moč, kakor vse to, kar pristoji človeški naravi.

Lahko bi se bil osvobodil bolečin in vsakega upora zoper smrt, pa ni hotel. Po svojem trpljenju in svoji smrti je namreč pravi človek; po trpljenju in smrti je „jagnje božje, ki odjemlje grehe sveta“. On bode trpel, bode umrl, in vse to, kar ima trpljenje grenkega, in vse to, kar ima smrt strašnega, bode on sprejel. Ne da bi oviral muko, jo bode Bog, ki je v njem, gnal do neskončnega.

Človek ne pozna bolečin, ki ga čakajo; Jezus jih gleda pred sabo. Podoba gre mimo njegovih očíj: izdaja, zapustitev od svojih, bičanje, zaušnice, zapljuvanje, zasramovanje, udarci, krivična njegova obsodba, sramotna in mučna smrt.

Njegovim lastnim bolečinam se pridružijo vse tiste, ki bodo mučile radi njega, skozi stoletja, njegove ljubljene učence, v katerih bode živel in

s katerimi bode eno. Reke krvi lijejo proti njemu in celo morje ga zaliva.

Tako se svet umiva greha.

Zlo, ki priklicuje toliko bolečin, se mu prikaže še strašnejše. Njegova človeška vest nosi vso pezo. Največje trpljenje svetega bitja je pogled na moralično zlo. Jezus je je spoznal v vsem tem, kar ima ostudnega na sebi: v njegovem načelu, v njegovem razvoju in v njegovi končni obsodbi. Izmeril je to neugasljivo sovraštvo, ki užiga ogenj sodbe. Vzel je, kakor pravi prorok, ná-se krivico vseh,¹⁾ naredil jo je za svojo v ti grozni uri v Getzemanih; izpil je vso njeno sramoto. Potoki hudega so ga pretresli.

Umrl bi bil sredi trga, da ga ni vzdržavala božja moč, taista, ki ga je prepustila smrtnim britkostim in prihranila za druga trpljenja. On nima mrzlega znoja umirajočih; ampak pod bremenom, ki ga teži, ima nenavaden, nezaslišan znoj, kakor krvave kaplje, ti tekó na zemljo. Hotel je, da bodo trije njegovi učenci svedoki tega prizora, da se vé po njih, v kak prepad bolečin ga je porinila volja njegovega Očeta; da se učimo po njih, koliko se trpi v njegovi šoli, kako se zatajuje in ljubi.

Nasproti žrtvam, ki jih človeku ukazuje dolžnost in nalaga božja volja, človek odreveni, se povišuje ali podleže; s stojično ošabnostjo se časih baha, kakor da ne čuti, da bi trpel, in pravi bolečini: saj te ni. To je laž. Časih se človek povzdigne nad svoje čute in zaide, kakor nekateri mučenci, v ekstazo, ki mu ne dá čutiti

---

¹⁾ Izaj., LIII, 6.

trpljenja. Navadne duše, potrte od hudega, se upognejo, zapusté dolžnosti in zametajo božjo voljo, da ubežé mukam in smrti.

Jezus se pokaže v resnici človeške narave brez odrevenelosti, brez povišavanja, nad vso slabostjo. Najde grenki kelih in pove to; čuti s strašno, neskončno silo, vse to, kar more zlo napraviti žalosti, strahu in naveličanega življenja; a njegova premišljena volja najde v molitvi in v edinosti z Očetom srčnost in sklep, piti kelih in izpolnovati do smrti zapoved Očetovo.

Jezus, v smrtnih težavah Getzemanskih, v milobi svojega zatajevanja, je dovršen uzor vseh teh, ki trpé, vseh teh, ki hočejo biti, vkljub bolečinam in smrti, zvesti svojim dolžnostim, svoji nalogi in Bogu. Nihče ne trpi tako kakor on, se ne zatajuje in ne ljubi tako kakor On.

Predno je sprejel boj očitnega življenja, se je umaknil v puščavo, da tam zavrne navdajanja hudobnega duha; predno je umrl, je prišel v ta vrt Getzemani, da tam premaga vse slabosti človeške narave, in da zlije svojo voljo v voljo svojega Očeta. Njegovo življenje je bilo brez greha; njegova smrt bode brez slabosti.

Njegov sklep je storjen; sila smrtne težave je prešla, pokaže se, pokrepčan po Bogu, spet v sredi svojih spečih učencev. Trudnost jih potare, žalost jih zaziblje v spanje; nimajo srčnosti, da bi molili, na tem so, da padejo v skušnjavo. Jezus čaka in čuje; strašni trenotek je prišel.

— „Vstanite, pojdimo!“ pravi svojim. „Glejte! približal se je, kateri me bo izdal.“ In kakor bi se hotel predati samega sebe, pride z enajstorico pred izdajalca, pri vhodu v Getzemani.

Še je govoril, ko se prikaže mnogoštevilna tolpa.¹⁾ To so bili vojaki rimske kohorte in hlapci templjevi. Zapaziti se je moglo med njimi tudi nekaj oseb duhovske aristokracije, učnikov in starejšin, in celo zapovedujoči glavar kohorte. Združitev legijonarjev s tempeljsko stražo kaže, da so se judovski veljaki pomenili z rimskim oblastnikom, da ujamejo Jezusa. Po rimski zakonodaji osvojenih pokrajin niso prijeli nobenega brez posredovanja civilne oblasti. Sicer pa je bilo treba izogniti se vsakemu neredu; in celo, če se je delalo ponoči, in hitro, se je bilo bati množice, ki se naj vzbudi in upre, zvedevši, da so Proroka prijeli. Oljska gora je bila prenočišče galilejskih romarjev. Kohorta je bila pripravljena, da zatre upor.

Ti ljudje so bili oboroženi z meči in kolmi, založeni s svetilkami in bakljami. Nekdo jih je vodil in šel pred njimi: bil je Judež.

Vedel je za pribežišče Gospodovo,²⁾ prišel je večkrat semkaj z njim: tu sem vodil je tolpo. Da se izogne vsaki nepriliki, si je izdajalec izmislil znamenje, da pokaže žrtev: — Kateregakoli bom poljubil, tisti je; njega primite, in peljite ga varno. — Gospod je navadno poljubil učenca; učenec Gospoda redkokdaj.

Judež je stopil v Getzemani, ko mu pride Jezus nasproti, gredoč pred enajstorico. Približa se. — Zdrav bodi, Učenik! mu reče in ga poljubi.

— „Priatelj, čemu si prišel? Ali s poljubom izdajaš Sinu človekovega?“ To je bila zadnja beseda, ki jo je Judež slišal iz ust Gospodovih. Na

¹⁾ Mat., XXVI, 47 id.; Mark., XIV, 43 id.; Luk., XXII, 47 id.

²⁾ Jan., XVIII, 2—11.

njegov hinavski pozdrav Jezus odgovori s prijateljsko besedo. Judež je lahko čutil ljubezen, ki odpušča vsem skesanim, celo hinavščini in izdaji.

Nato se Jezus obrne odločno proti tolpi. — „Koga iščete?“ vpraša. — Jezusa Nazarenskega. — „Jaz sem!“ Na to besedo se prestrašijo in popadejo na tla.

Tisti, ki pokaže izdajalcu božjo dobrotljivost, dá z eno besedo zasijati svojo božji enako moč. Lahko se zavrže njegova ljubezen; a nihče se ne bode ustavljal njegovi mogočnosti, ako bi hotel tudi vse razrušiti. Njegov nastop je vsemogočen, ako tako hoče; njegovo veličastvo strahovito, ako je uporabi. Z njim je zapodil prodajalce iz templja in o raznih prilikah je storil, da so padli kamni iz rok njegovih razjarjenih sovražnikov. Danes to pokaže zadnjikrat; treba je, da se vé, da je On prostovoljna žrtev. Polasté se ga lahko, ker On hoče. Njegovih učencev se ne bodo dotaknili; le njega bodo prijeli, ker On tako hoče.

Prestrašeni stražniki se vzdignejo. Iznova jih Jezus vpraša: „Koga iščete?“ — Odgovoré mu: — Jezusa Nazarenskega.

— „Saj sem vam povedal, da sem jaz. Ako mene iščete, pustite te iti“, pristavi, pokazavši na svoje, ki so bili zbrani okrog njega. Besede, ki jih je govoril svojemu Očetu v molitvi, se naj dopolnijo do črke: „Katere si mi izročil, se ni nihče izgubil.“¹⁾

V tem hipu položé briči roke nanj. Ko učenci vidijo Gospoda ujetega, mu rekó: „Gospod, ali naj mahnemo z mečem?“ Nagon po nasilstvu jih potegne. Simon, ne da bi počakal Gospodovega

---

¹⁾ Jan. XVII, 12.

odgovora, potegne meč in udari po hlapcu velikega duhovnika, po nekem Malhu, in mu odseka desno uho. Jezus takoj pomiri svoje učence; in obrnivši se na Petra, reče: „Vtakni svoj meč v nožnico, zakaj kdor z mečem okrog hodi, bo z mečem končan. Ali ne bom pil keliha, katerega mi je Oče dal?“

„Ali meniš, da ne morem prositi svojega Očeta, in bi mi poslal več kakor dvanajst legijonov angelov? Kako se bodo tedaj dopolnila pisma, ker se mora tako zgoditi?“

Nato se dotakne z roko Malhovega ušesa in ga ozdravi.

— „Kakor nad razbojnika ste prišli nadme z meči in kolmi, pravi poglavarjem in duhovnikom in vsi ti kohorti; vsak dan sem bil pri vas, in učil v templju in me niste prijeli; toda to je vaša ura in oblast teme.“

Nato ga vsi učenci zapusté in zbežé. Neki mladenič gre za njim, ogrnen samo s platnenim plaščem. Hoteli so ga prijeti, on pa popusti plašč in zbeži.

Jezus ostane sam, zvezan in uklenjen, pod stražo kohorte, tribunov in hlapcev velikega zbora.

Vidi se, s kako odločnostjo zavrže in odkloni Jezus vsako silo, celo oduševljeno po dobri gorečnosti, v prvem dejanju svojega trpljenja. Tisti, ki je rekel: „Prišel sem dat svoje življenje“, ne pusti, da bi se napalo življenje njegovih napadovalcev v njegovo obrambo. Sicer pa je Jezusovo ujetje, dasi trinoško in divjaško, poteklo iz zakonite oblasti, iz rimske oblasti, zastopane po tribuni in vojakih, in iz verske oblasti, zastopane po templjevih satelitih in poslancih velikega duhovnika. Oboroženi upor Petrov je bil nepremišljen

in obenem ničeven. Tudi ko bi bil uspešen, da provzroči uporno gibanje v galilejski množici, je bil nasproten Jezusovi in božji volji.

Ako Jezus zaukaže svojemu učencu, da vtakne meč v nožnico, ne obsodi zakonite uporabe sile. Človeku je dovoljeno, da se brani, in v vsaki dobro urejeni družbi je oblast oborožena, da brani pravico in kaznuje krivico. Gosposka, ki ne ume kaznovati in varovati, kaznovati zlo in varovati nedolžnost, prelamlja božjo zapoved. A nad pozemeljskimi družbami, osnovanimi na pravici, je Jezus ustanovil s svojo smrtjo drugo družbo, osnovano na ljubezni. V prvi mora sila stati na strani in jo vzdržati; v drugi se pravica daruje. Prostovoljna zatajitev in krotkost prineseta božje kraljestvo, kraljestvo vesti in dobrega.

Jezus se ni poslužil sile; vselej se pokaže kot krotko in dobro bitje. Skrije se in beži; ne brani se s silo. On hoče, da so njegovi učenci kakor On. Ako se jih preganja, naj se umaknejo; ako se jih prime, naj umró.

Petru dani ukaz, naj vtakne nož v nožnico, je Jezusov večni ukaz. Človek v službi božji bode posnemal Petra, bode večkrat poskušal udariti, da brani resnico in Kristusa; a vselej bode poslušal glas Gospodov, ki pravi: „Stoj! Kdor za meč prijema, bode z mečem pokončan.“ Božja ljubezen bode ozdravila rane, ki jih napravi človeška sila; in učenci, poučeni po Jezusovemu vzgledu, bodo sprejeli ulogo žrtve in prepustili Očetu skrb, da jih brani; šli bodo umret, kakor je On umrl.

Deseto poglavje.

Jezusa obsodijo.

Ujetega Jezusa so peljali brez hrupa v palačo velikega duhovnika. Tajnost njegovega ujetja se je dobro čuvala. V Jeruzalemu niso slutili, kaj se je zgodilo v ti noči. Tolpa se je vračala v Cedronsko dolino, je prekoračila potok, in se je napotila ob mestnem zidovju proti jugu, obrnivši se proti Sionu.

Vse je bilo naprej zmenjeno proti Jezusu. Zarota naj se izvrši brez obotavljanja, brez počasnosti, toda z vsemi zakonitimi formalnostmi, na katere so ti pobožni legisti toliko polagali.

Tast velikega duhovnika, neki Ana, je imel, kakor se zdi, važno besedo, kako in kaj naj se zgodi. Bil je glavar saducejske stranke in iz obitelji, ki je v tistem času dajala največ velikih duhovnikov.

Anova palača je bila na potu, ki je držala do Kajfove palače.

Ujetnika so pokazali starcu. Moral se je veseliti uspeha te zarote, katero je on vodil. Judež je moral biti pri teh, ki so Jezusa ujeli, in je molil roko, da prejme ceno svojega izdajstva. Pred dvema dnevoma obljubljenih trideset srebrnikov je prejel.

Le mimogrede so se pomudili pri Anu; čas je bil drag. Pred Kajfom se bode vršila sodba in uvodno postopanje zoper Jezusa.

Palača velikega duhovnika je stala na Sionu. Kakor vsa knežja poslopja, je obstajala iz glav-

nega stanovanja in dveh stranskih dvorov. Po tem poslopju obdani prostor je tvoril notranji dvor, „atrium“, v kateri se je stopilo skozi stebreno lopo. Tu gori je držala stolba s peronom.

Spominamo se Kajfove besede pri zborovanju, kjer so se udje velikega zbora posvetovali, kako naj primejo Jezusa: Boljše je, da en človek umrje, kakor da ves narod pogine.¹⁾ Ta Kajfa je bil, ki je predsedoval sodišču; usoda zatoženčeva se je lahko naprej vedela.

V tem pa se po hrupnem ujetju in po naglem begu učencev Peter spet približa tistim, ki so peljali Jezusa, ter od daleč gre za tolpo. Ljubil je svojega Gospoda; neka skrivna moč ga je vlekla za njegovimi stopinjami; hotel je vedeti, kaj se bode zgodilo.

Ko dospe v mesto, blizo palače velikega duhovnika, se mu pridruži skriven učenec Jezusov. Evangelji ga ne imenujejo; zdi se, da je bil Jožef Arimatejec. Kot član sinedrija je bil znan velikemu duhovniku. Ko je tolpa, najeta, da prime Jezusa, vstopila v atrij, gre učenec za njo, Peter pa ostane zunaj pred vratmi. Ko brezimni učenec to vidi, govori z vratarico, in Peter vstopi.²⁾

Ogenj so zakurili na sredi dvorišča. Noč je bila mrzla, okrog ognja so sedli služabniki velikega duhovnika, templjevi čuvaji, ki so imeli nalog, Jezusa prijeti. Peter se mudi pri njih, pričakujoč konca preiskave.

Kajfa je predsedoval sodišču v dvorani palače, ki je bila odprta na dvorišče. Popraševal je Jezusa za njegove učence in njegov nauk.

¹⁾ Jan. XVIII, 14.

²⁾ Jan., XVIII, 15—16; Luk., XXII, 54 id.; Mat., XXVI, 17 id., Mark., XIV, 53 id.

Stvar sinedrija je bila, popraševati o sektah in novih naukih; Jezus je bil visokemu zboru le pospeševatelj sekte in krivoverec. Hoteli so, da sam prizna to.

Zatoženec se je branil in izjavil, da ni glavar skrivne družbe in raznašalec idej, ki se bojé luči.

— „Jaz sem očitno govoril, odgovarja, pred svetom; jaz sem vselej učil v shodnici in v templju, kamor se vsi Judje shajajo, in na skrivnem nisem nič govoril.“

„Kaj mene vprašaš? Vprašaj tiste, kateri so slišali, kaj sem jim govoril; glej! oni vedó, kaj sem jaz govoril“, ter pokaže na svoje sodnike, ki so ga tolikokrat izpraševali.

Zdelo se je, kakor bi bilo premalo spoštovanja v Jezusovem odgovoru, ki ni maral ustreči želji velikega duhovnika. Eden izmed njegovih hlapcev se je hotel prilizniti in se maščevati nad Učenikom, pa pravi Jezusu: — Tako odgovarjaš velikemu duhovniku?

Pa ga udari za uho.

Jezus prenese zasramovanje in pravi napadalcu: — „Ako sem hudo govoril, spričaj o hudem; ako pa prav, kaj me biješ?“

Ves njegov nauk se je oznanoval očitno, celo njegovi sodniki so bili njegovi poslušalci; nič ni pravil svojim učencem, česar bi ne bil pravil vsem: zakaj ga torej izprašujejo? Vpričo mogočnežev je največa krivica slabih, da imajo prav; ako ima slabi srčnost, da srčno zatrjuje in dokazuje svojo pravico, je za mogočneže ta srčnost kakor krivica, in dobi se zmerom v njihovi bližini kak priliznjeni hlapec, ki želi to krivico poplačati z maščevanjem.

Ker zvito izpraševanje velikega duhovnika ni imelo uspeha, iščejo člani velikega zbora, poglavarji duhovskega stanu, krivih prič, da bi utemeljili obsodbo na smrt; zakaj ravno smrt zatoženca so hoteli.

Mnogo krivih prič, namenoma podkupljenih, je prišlo pričat zoper Jezusa; toda njihova spričevanja, katerih vsebine ne vemo, niso zadoščala za smrtno obsodbo. Naposled se dva predstavita; eden toži tako: — ta je govoril: Jaz moram podreti tempelj božji, in v treh dneh ga spet sezidati. — Drugi potrди spričevanje prvega: — Mi smo ga slišali reči: Jaz bom razdjal ta z rokami storjeni tempelj, in v treh dneh sezidal drugega, ne z rokami storjenega.

Te besede so se zdele bogokletne; lahko so jih zmatrali za žaljive za hišo božjo. Spoštovanje Judov do prebivališča Jehove je segalo do praznovanja; vsaka krivica templju se je iztekla s smrtjo. Zbor pa se ni ujemal, ali je taka beseda smrti vredna.

V tem veliki duhovnik interpelira Jezusa; dvigne se v sredi svojih tovarišev in mu reče: — Ne odgovoriš nič na to, kar ti zoper tebe pričajo?

Jezus molči.

Čemu bi govoril? Ne mogel bi osramotiti krivih prič: ni imel nikakega zagovornika. Ne mogel bi prepričati teh sodnikov: zbrali so se, da ga obsodijo za vsako ceno.

Nato Kajfa slovesno in odločo Jezusa vpraša: — Ali si ti Kristus, Sin hvaljenega Boga? Zarotim te pri živem Bogu, da nam poveš.

Jezus se je v svojem očitnem življenju izogibal, prilaščati si naslov „Kristus“, ki ga je

tako krivo tolmačilo javno mnenje in celo učniki; pač pa se je vselej proglasil za Sina božjega, pred ljudstvom, pred farizeji in odposlanci sine-drija. Deloval, učil in živel pa je med njimi, da za-trdi svoje božje sinovstvo, za katero ga je inter-peliral veliki duhovnik. Dasi prepričan, da bode njegov odgovor smrtna obsodba, se ne obotavlja prekiniti molk in dati resnici najvišje spričevanje: — „Ti si rekel, odgovori. Pa povem vam: Posih-dob bote videli Sinu človekovega sedeti na des-nici moči božje, in priti v oblakih neba.“

Ta slovesna izjava obsega ves njegov nauk o njegovi osebi in njegovem delu, in spomina njegove sodnike na to, nad čemer so se najbolj izpodtikali: da ima Sin človekov božjo moč, — da je pravi Bog.

Zatoženec se je povzdignil do božje višine; in napovedujoč svojim sodnikom, po besedi pre-rokovi, svojo povrnitev v oblakih neba, jim je naznanil, da se bodo oni prikazali nekega dne pred njegovo sodbo.

Pohujšanje je bilo dano.

Veliki duhovnik pretrga, v znak žalosti, svoja oblačila. Ni se šlo več za preiskavanje pravice zatoženčeve gledé Mesijanskega naslova, ne za izpraševanje prič. Prisvajal si je očitno božjo slavo, prisvajal si je božanstvo; nikoli se ni slišalo po-dobno bogokletstvo.

— Proklinjal je Boga, pravi; kaj potrebu-jemo še prič? Glejte! zdaj ste slišali preklinje-vanje. Kaj se vam zdi?

Niso dolgo premišljevali. Takoj so ga vsi obsodili za smrti vrednega. Niti eden izmed prič-ujočih preiskovalnih udov, niti eden izmed teh učnikov, ki so morali vendar vedeti za nauk

prerokov o Mesijevem božanstvu, se ni vzdignil, da bi zagovarjal Jezusa, da bi zahteval v njegovo korist odložitve, ki bi dopustila overovljenje njegovega naslova. Ako je bil tukaj Jožef Arimatejec, je bil primoran molčati, prepričan, da se ne upošteva noben ugovor.

Umevno je, da so dvomljivci saduceji, kakor sta bila velika duhovnika Ana in Kajfa, izkričali za bogokletnika človeka, ki je govoril, da je njegova mogočnost enaka božji; toda učeni farizeji so neopravičljivi. Ako so tudi oni predružačili nauk prerokov, so postali nezvesti svoji nalogi; ako so verovali v božje dostojanstvo Mesijevo, ga niso imeli pravice razkričati za bogokletnika. Tisti, ki se je kazal kot Mesija, se je moral soditi po svojih delih in svojem življenju; zatoženec pa, ki je bil pred njimi, je pomnožil pred njihovimi očmi vse dokaze svojega poslanja.

Sovrašтво je oslepilo te takozvane sodnike. Oblast trinoška, ki je preganjala Jezusa, je hotela njegovo smrt: svojo sodbo utemeljé s tekstom zakona, ki so ga slepo uporabili.

Bogokletnik naj se iztrebi, pravi 3. knjiga Mozesova¹⁾: pripisavati torej sebi slavo božjo, je največje bogokletstvo; to je bila krivda Jezusova. Treba je, da umre. Seveda je Jezus kriv, ako ni pravi Mesija, zakaj Mesija je Sin božji, kakor proroki povedó. Dolžnost sinedrija bi bila torej uradno postopati gledé preiskave o Mesijanskem naslovu tistega, ki so ga klicali pred sodišče.

Sinedrij ni storil tega: oskrunil je pravico; in da se je sklicaval zoper zatoženca brez pred-

---

¹⁾ Levit., XXIV, 16.

idoče preiskave, na zakon o bogokletstvu, se je izpostavil ukrepu, obsoditi v smrt ne samo nedolžnega, ampak samega Sina božjega.

Sinedrij je kriv in nosi odgovornost največe pregrehe, ako se pregreha meri po svetosti, dostojanstvu, po neoskrunjenem in najvišjem pravu tistega, proti kateremu so grešili.

Zaslišanje je bilo končano, ko je bila še trda noč. Končna beseda zoper Jezusa: „Smrti je vreden!“ je krožila v Kajfovi palači. Tu se je pripetil grozen prizor, zasramovanje brez meje.

Pljuvali so v Jezusa; zakrili so mu obraz in ga za uho bili, rekoč: Prorokuj nam, Kriste! Kdo te je udaril? Hlapci so ga surovo s pestmi bili. Poniževali so ga z vsake vrste bogokletstvom. Ta uklenjeni in že za smrt obsojeni ujetnik bi jim moral biti svet. Pa ni bilo usmiljenja za Jezusa. Sovraštvo preganjajočih oblastij naj se menda nasiti s surovostmi njihovih hlapcev.

V tem, ko so Gospoda zaslišavali, je ostal Peter na dvorišču in se je grel pri žrjavici s hlapci; kar se približa dekla velikega duhovnika, tista, ki ga je noter spustila, in ga pogleda, rekoč: — Tudi ti si bil z Jezusom Galilejcem. Peter taji pred vsemi: — Žena, ne poznam ga; ne vem, kaj praviš. Ko vidi, da so ga spoznali, zapusti dvor in pride v vežo.

Petelin zapoje prvič.

Druga dekla ga vidi in pokaže tem, ki so ondi bili: — Ta je eden izmed njih, pravi. Tudi ta je bil z Jezusom Nazarenskim.

Peter se obrne proti ognju, v sredo čuvajev, kakor bi hotel odvrniti sum od sebe; pa ko je ondi in se greje, pravi eden izmed njih: — Resnično, tudi ta je bil z njim, ker je tudi Galilejec.

Mučili so ga s tem vprašanjem, a Peter je zanikal vselej: — Ne, ne, jaz nisem! In je prisegel, da ne pozna tega človeka,

Ura je pretekla. Zbor je končal zborovanje. Peljali so Jezusa zvezanega v atrij. V tem hipu so Petra še enkrat nadlegovali z vprašanjem: — Ali nisi učenec Galilejčev? Pač, pravijo pričujoči, si, si, tvoj jezik te razodeva.

Hlapec velikega duhovnika, sorodnik tistega, ki mu je Peter uho odsekal, mu reče: Ali te nisem videl na vrtu?

Nato Peter tretjič zanika: — O človek! ne vem, kaj praviš. In začne prisegati s strašno kletvijo: Ne, jaz ne poznam tega človeka, o katerem govorite.

Komaj je končal, ko petelin tretjič zapoje.

Jezus, ki je bil v kotu dvorišča, se obrne proti Petru in ga pogleda.

Učinek Jezusovega pogleda je bil neizrekljiv.

Simon se spomni, da mu je rekel: „Predno bo petelin dvakrat zapel, boš ti mene trikrat zatajil.“ Njegova duša je bila pretresena. Zapusti hišo velikega duhovnika in bitko joka.

Jezus je moral poznati vse bolečine. Ta ponovljena zatajitev Petrova je bila zanj v tej uri, ko je bil obsojen na smrt, bolj grozna, kakor sama obsodba njegova. Prvi apostol, tisti, ki ga je že določil za poglavarja svoje cerkve, ga je zatajil, ga ni poznal. Tisti, ki ga je slovesno spoznal za Kristusa, Sina živega Boga, tisti ga danes imenuje „tega človeka“, in noče biti njegov učenec.

Nerazumljiva so božja pota! S tem in na tem odpadniku naj se ustanovi Kristusovo kraljestvo. Tisti, ki je, se posluži tega, ki ga ni, da izpolni

svoje delo. Pride čas, ko se Peter spremeni; danes ima strah pred hlapčedom velikega duhovnika; ne bo se bal ničesar pozneje, ko pride vanj Duh njegovega Gospoda. On ga danes zatají, toda njegova vera postane nepremakljiva; on skuša svojo slabost, toda spoznal bo vso moč božjo in bode imel sočutje z revščino tistih, katerim naj vlada.

Pri pogledu Jezusovem teko grenke solze iz njegovega potrtega srca, in že se začenja njegovo obnovenje.

Takrat veljavni zakon je tirjal od sinedrija ob izreku smrtne obsodbe, da visoki zbor ne obsodi koga brez preiskave, ki je bila določena, da stvar prouči. Očividno je, da je iz tega namena veliki duhovnik Kajfa zbral nekaj udov velikega zbora. Videli smo, kako se je Jezusova stvar proučila. Nekaj ur pozneje, za jutro, pred solnčnim izhodom, se je veliki zbor sešel, da izreče nad zatožencem smrtno obsodbo, v Lišat-ha-Gazit-u, blizu pridvorja paganov.¹⁾

Semkaj je Jezusa pripeljala tolpa, ki ga je prijela. Ta trenutek je bil zanj oproščenje; odtegnil ga je od položaja na Kajfovem dvorišču, koder mu niso prizanesli nobenega zasramovanja. Toda do zadnjega dihljeja bodo njegove muke rasle in izpil bode kelih brez mrmranja do zadnje kaplje.

Pokaže se pred velikim zborom. Vsi udje so bili pričujoči: veliki duhovniki, starejšine, pismarji in učeniški. Odklenejo ga; in ko stoji pred svojimi sodniki, ga pozovejo, naj pove, ali je On Kristus.

---

¹⁾ Middath., gl. V.

Jezus odgovori: — „Ako vam povem, mi ne bote verjeli. Ako pa tudi vprašam, mi ne bote odgovorili in me ne izpustili.“

Sodba je že storjena v srcu teh ljudij; Jezus vé to in zato jim pové vzrok svojega molka. Ne brani se, kakor bi imel pravico; ne spušča se v razgovor; to ni resnica in pravica, kar hočejo, to je smrt.

Iznova zatrdi svoje mesijansko dostojanstvo s potezami, ki so jih že pohujševale; govori o svoji bližnji božji slavi, o svoji veljavi, enaki božji; to je bil poziv Sina božjega na človeka in poziv nedolžnega obtoženca na sodnike.

— „Odsihdob, jim reče, pa bo Sin človekov sedel na desnici moči božje.“

Nato vsi zakričé: — Ti si tedaj Sin božji? — On odgovori: „Vi pravite, da, jaz sem.“

To je bilo bogokletstvo, katero je to hudobno sodišče pričakovalo in hotelo iz ust Jezusovih. Zborovanje je bilo takoj končano in smrtna sodba enoglasno izrečena. Vsi se vzdignejo. Jezusa spet vklenejo.

Neki mračen dogodek še bolj ogrdi to potvorjeno pravico.

Judež je proglasil za nedolžnega tistega, ki ga je sindrij razglasil za bogokletnika. Izdajalca je vest grizla, ko je videl Jezusa obsojenega. Posledice njegove krivde so ga zastrašile. Vzame tistih trideset srebrnikov in pride pravit duhovskim poglavarjem in starejšinam: — Grešil sem, ker sem izdal nedolžno kri. — Kaj nam mar! pravijo; ti glej! — Nato obupan vrže srebro prednje po templju, morda v taisti dvorani, v kateri je sindrij izrekel obsodbo. Ti formalisti, ki so storili najstrašnejšo hudobijo, so se bali teh novcev;

zdeli so se jim omadeževani. — To je cena krvi, ne spodobi se jih devati v templjevo skrinjico.

Posvetujejo se in sklenejo kupiti za te denarje izdajalčeve njivo nekega lončarja, da bi se tam tujci pokopavali.

Judež ni poznal ponižnosti, ki rešuje, ne solzâ kesanja, ne zaupanja v Boga. Njegovo izdajstvo se mu je zdelo preveliko, da bi se odpuščilo: gre, zaslepljen po obupnosti, in se obesi.¹⁾

Čudimo se, da niso Judje Jezusa kamenjali precej po njegovi obsodbi, kakor so pozneje kamenjali Štefana. Toda ko so bili pod rimsko oblastjo, ko se je veliko duhovništvo odpovedalo popolnoma vsaki neodvisnosti, in ko je saducejska politika premagavala v sinedriju, se je izgubila pravica do smrtne obsodbe, — ta velika lastnost državne samostojnosti. Visoki zbor celo ni izrekel smrtne obsodbe v rečeh, ki so spadale v njegovo področje; zadovoljil se je z obsodbami, ki so potrebovale oblastnikove privolitve, da so bile odločilne in veljavne. Izvršitev je bila pridržana rimski oblasti in njenim zastopnikom.

Jezusa peljejo pred Pilata. Bilo je jutro. Pretorij se je dotikal zidovja, ki je obdajalo tempelj, in je bilo del orjaške stavbe stolpa Antonije. Dvigalo se je na severo-zahodnem voglu velikega četverokota, ki je obsegal vse svete stavbe. V ti nepristopni trdnjavi je prebivala rimska kohorta in oblastnik. Veliki stolp na sredi je bil obdan od štirih drugih stolpov, zvezanih med sabo po trdnih graditvah, kakor po nasipih, obdanih pa po globokih jarkih. Rekli bi, da je kako mesto, ako se je pogledalo na obseg te spominske stavbe; od

¹⁾ Mat., XXVII, 5. Cf. Dej. ap., I, 18.

znotraj je bilo vse prirejeno kakor za trdnjavo, in obenem razkošna palača.¹⁾

Pilat, ki je imel svoj sedež v Cezareji, je prišel v Jeruzalem o velikih praznikih. Oblastnikova pričujočnost je bila opravičena vsled shoda Judov. Ti narodni prazniki so minili redkokdaj brez nemirov, ki jih je netil fanatizem zelotov.

Udje sindrija so se podali pred stanovanje Pilatovo. Bilo je zjutraj, a rimska justica je imela seje vsako uro od solnčnega izhoda dalje.

Pilat je bil o tem obveščen, ker je že po noči poslal svojega kohortnega glavarja, da ujamejo Jezusa, in je brez dvoma privolil, da jih sprejme, kakor hitro se prijavijo.

Izročé Jezusa, ki je stopil v pretorij; a branijo se prestopiti prag palače. Morali so jesti zvečer²⁾ velikonočno jagnje in ko bi bili vstopili v pagansko hišo, bi se bili omadeževali in bi se ne bili smeli udeležiti svete večerje.

Pilat je moral zapustiti pretorij in obravnavati z Judi³⁾ zunaj, pred vratmi svoje palače.

— Kakšno tožbo imate zoper tega človeka?

Odgovor je bil predrzen in kratek: — Ko bi ne bil hudodelec, bi ti ga ne bili izročili.

Ti ošabni sodniki ne dopusté, da bi bila njihova izrečena sodba oslABLJENA in uničena; hočejo, da se takoj izvrši to, kar zahtevajo od oblastnika; ako so se enkrat izrekli, je stvar končana: Pilat ima samo potrditi.

Zdi se pa, da Pilat ni bil razpoložen samo za ulogo izvršitelja.

---

¹⁾ Antiq. Jud., XV, 11, 4.

²⁾ Glej dodatek A. Splošna kronologija Jezusovega življenja.

³⁾ Jan., XVIII, 29, id.

— Vzemite ga tedaj vi, pravi, in ga po svoji postavi sodite.

Judje mu tedaj rekó: — Mi ne smemo nikogar umoriti.

Priznajo svojo odvisnost. Smrt tega človeka hočejo, in vendar izjavijo, da nimajo sami pravice, obsoditi v smrt.

Nekoč so krive preroke kamenjali, in brez dvoma, da bi bili tudi Jezusa kamenjali, ako bi bilo zaneseno judovsko sovraštvo, zanašajoče se na Pilatovo besedo: „po svoji postavi ga sodite“; toda vse se je moralo zgoditi, kar je Jezus govoril. Bog vodi vse v življenju in smrti svojega Sina; hotel je, da se Jezus križa, in bode križan.

Da napravijo Pilata za izvršitev, pritrdijo Judje, da razložé stvar in se podvržejo njegovemu mnenju.

— Tega smo našli, govoré, da zapeljuje naš narod, in da brani cesarju davke dajati, in pravi, da je on Kristus, kralj.

Zlobnost in krivičnost teh obdolžiteljev je nedopovedljiva. Ta zatožba, naperjena proti Jezusu, je sama politika; ali mar ni razvidno za vsakogar, ki je sledil stopinjam Prorokovega delovanja, da se je vselej vzdržal tega, kar bi utegnilo ljudstvo razburiti? Ko so ga zviti odposlanci sinedrija vprašali, ali se sme davek dajati cesarju, kaj se ni kategorično izrekel za davek? In mesijansko kraljestvo, katero naj si je prisvajal, ali je imelo kaj skupnega s politično vlado?

Pilat stopi nazaj v pretorij in pokliče Jezusa. Jezus je stal pred oblastnikom. Edino politika je zanimala Rimljana. — Ali si ti kralj judovski? ga vpraša. Vprašanje je bilo dvoumno: v judovskem zmislu ni bil kralj; toda v duhovnem zmislu

je on pač kralj. Jezus hoče vprašanje osvetliti. — Govoriš to sam iz sebe, ali so ti drugi povedali o meni? vpraša Jezus. — Kaj sem jaz Jud? pravi Pilat. Tvoj narod in veliki duhovni so te meni izdali, kaj si storil?

Jezus je hotel pojasniti oblastniku, ki ga je popraševal z nekako odkritosrčnostjo, in odgovori:

— „Moje kraljestvo ni od tega sveta. Ko bi bilo moje kraljestvo od tega sveta, bi se moji služabniki pač bojevali, da bi ne bil Judom izdan: zdaj pa moje kraljestvo ni odtod.“

— Tedaj si ti kralj? odvrne Pilat iznenaden.

Potem, ko je Jezus povedal, kako on razume svoje kraljestvo, je lahko odgovoril trdno in brez dvoumja: „Ti praviš, da sem jaz kralj.“

In ustrajajoč pri tem naslovu, pristavi: „Jaz sem v to rojen, in v to prišel na svet, da pričam o resnici. Vsak, ki je iz resnice, posluša moj glas.“

Nikoli ni kak izobražen Rimljan čul iz ust modrih svojih učnikov takih besedij, kakor jih je čul Pilat v svojem pretoriju iz ust zatožnega Jezusa. Kaj je bila rimska moč, ki je s silo podjarmila svet, ob strani Jezusa, snujočega kraljestvo resnice na svojem lastnem spričevanju in na veri v svoje božje poslanstvo?

Oblastnik ni bil izmed teh, ki jih resnica vznemirja in ki jo kličejo z nemirnim srcem. Ima za Jezusa le ravnodušen dvom.

— Kaj je resnica? popraša raztresen. In ne da bi čakal odgovora, prepričan, da ima pred sabo le sanjača ali modreca, gotovo pa ne kakega častilakomneža, ki bi bil miru in pravicam cesarskim nevaren, gre spet venkaj in reče Judom: — Jaz ne najdem nobene krivice nad njim.

Ako bi se bil ta državnik brez prepričanja vsaj menil za pravičnost, bi bil takoj izvršil svojo dolžnost, in Jezusa izpustil. Toda Pilat je bil izmed teh ljudij, ki devljejo svojo korist nad vse, ki žrtvujejo tudi pravico, ako to zahteva njihova korist. Prav za prav je imel strah pred Judi in se je bal, pripraviti jih v nevoljo; poznal je njihov fanatizem in ga je upošteval. On, ki je znal rabiti moč, da jih strahuje, se pokaže slabega, neodločnega, in poskusi vse pripomočke zvijače. Toda strasti, ki se pojavijo pred njegovo palačo, so silnejše kakor on; menil jih je potlačiti, pa jih je še vzbudil; končno v vsem popušča in postane proti svoji volji orodje njihove jeze zoper nedolžnega, katerega si ne upa rešiti.

To ni bil ljudski upor, to je bila zavist, sovražstvo in spletke judovskih oblastij, ki so tirjale od njega Jezusovo kri. Lahko bi mu bilo, podreti to duhovsko oblast, navajeno na vse usluge in vse služnosti. Poskusil je to za trenotek; sicer pa ni imel vzroka za to, da bi sodeloval pri Jezusovi obsodbi, in ni skrival tožnikom, da ne odobrava njihove sodbe.

Poglavarji zarote, najvplivnejši in najrazjarenejši, so tedaj ponovili pred Pilatom svoje obdolžitve. Vsa ta obravnava je bila pod milim nebom, pred palačo; Judje so se gnetli ob vznožju stolbe, in Pilat je prihajal in odhajal iz sodne dvorane k vežnim vratom, popraševaje Jezusa in se pogovarjaje z Judi. Ne vemo za podrobnosti teh novih tožbâ; toda fanatizem in sovražstvo sta sposobna za vsako zlobnost.

Pilat se povrne k zatožencu, in mu reče: Ali ne slišiš, koliko spričujejo zoper tebe? Nič ne odgovoriš? Poglej, koliko reči te tožijo!

Jezus ne odgovori niti besede. Ta molk zastraši Pilata. Tožbe pa se podvojé tem silneje. Ravnodušnost in mehko blažiteljstvo jih razjari. Kažejo in spominjajo na politične obdolžitve proti Jezusu, na njegov slovesni vstop v mesto, rekoč: — Ljudstvo šunta, ker uči po vsi Judeji, začéni od Galileje do sem.

Pri besedi „Galileja“ je Pilat mislil najti sredstvo, iznebiti se zadeve, ki ga je mučila; popraša Jezusa, ali je iz te dežele, in skléne, po posvetovanju, poslati Jezusa, ki je bil Galilejec, k Herodu.¹⁾

Četrtnik je bil ravno na praznikih v Jeruzalemu, in njegova palača je bila blizu pretorija. Zdi se, da je bila obsodba in smrt nekaterih Galilejcev vzrok, da sta prišla knez in Pilat med sabo navskriž. Pilatu se je zdela izvrstna prilika, prijateljstvo ponoviti. Ako bi Heroda povabil, da sodi Jezusovo zadevo, bi priznal njegovo pravico nad Galilejci celo v Judeji. Herodu se je res to laskavo zdelo; in od tega dne sta bila Herod in Pilat prijatelja.²⁾

Ko četrtnik zagleda Jezusa, mu je zasijalo veliko veselje. Že dolgo časa ga je želel videti. To je bil praznoveren in slab človek; slišal je veliko rečij o galilejskem Proroku, in je računil na to, da Jezus naredi kak čudež. Jezus je bil zanj le predmet radovednosti, čudodelnik. Začel ga je izpraševati, sileč vanj z raznimi vprašanji. Jezus pa se ne ukloni Herodovi domišljiji; pred morilcem Janeza Krstnika molči.

Tožbe duhovnikov in pismarjev se začnó iznova: on ohrani molk. Ta mirnost poniža in zbóde

---

¹⁾ Luk. XXIII, 7—10.

²⁾ Luk., XIII, 12.

kneza, ki se je maščeval z zaničevanjem, in vsi dvorniki se pridružijo njegovemu zasmehovanju. Jezusa, ki so ga tožili pred Herodom, kakor pred Pilatom, da se za kralja dela, oblečejo v bliščeč plašč, tak, kakor so ga nosili judovski kralji ob velikih dneh.¹⁾ Herod pošlje nazaj k rimskemu oblastniku Jezusa, ki je bil ogrnjen s tem zasmehljivim škrlatom.

Pilatu se ni posrečilo, otresti se te zadeve. Poskusi drugo sredstvo.

Skliče duhovske poglavarje, veljake in ljudstvo.

— Pripeljali ste mi tega človeka, kakor da bi odvrčeval ljudstvo; in glejte, jaz sem ga vpričo vas izprašal, in nisem našel nobene krivice nad tem človekom v tem, česar ga tožite. Pa tudi Herod ne; zakaj poslal sem vas bil k njemu, in glejte, nič smrti vrednega ni bilo najdenega nad njim.

Pretepel ga bom tedaj, in spustil.

Sicer pa je navada pri vas, da vam enega izpustim o veliki noči; hočete li, da izpustim razbojnika Barabo ali kralja Judov?

Posebna in grozna zmota prevratne politike je to! To je le slabost, krivičnost in strahopetnost. Ako Jezus ni kriv, zakaj naj se kaznuje? Očividno Pilat ne išče varovati pravico, hoče se oprostiti sitne zadeve in privedi Jude do tega, da se odpovedó smrti Jezusovi. Namerja jih pomiriti s tem, da bi dal obtoženca bičati. Pa ne, sovražstvo se ne pomiri tako. Treba je ukrotiti, ali pa dati kri, katero zahteva.

Po krivični uslugi, katere posledice bi moral Pilat naprej videti, ne reče: Hočem vam izpustiti

---

¹⁾ Bell. Jud., XI, 1, 1.

Jezusa; ponudi tožnikom osvoboditev zatoženca, in jim dá na izbiro upornika in morilca, pa nedolžnega.

V tem, ko se je obravnava vršila, je neki dogodek, ki ga pové evangelist, potrdil oblastnika v njegovi želji, da reši Jezusa.¹⁾ Njegova žena paganka, mu sporoči: Nič si ne dajaj opraviti s tem pravičnim; zakaj veliko sem trpela danes v sanjah zavoljo njega.

Glas o Jezusu, ki je šel več dni že po Jeruzalemu, je moral priti v palačo oblastnikovo. Nič ni bolj verjetno, kakor vedenje te žene, ki se je ustrašila po sanjah grczovite usode, grozeče Proroku. Morilni načrti velikih judovskih dostojanstvenikov zoper Jezusa so bili znani, in vsi ti, ki jih sovraštvo ni zmotilo, so morali Jezusa obžalovati.

Pričakujoča množica se je postavila pred pretorij, da poprosi, po navadi, osvoboditev zločinca na čast prazniku.

Poglarvarji so razburili množico in ji dali geslo.

Oblastnik ponovi svoje vprašanje: — katerega teh dveh hočete, da vam izpustim? Ali naj vam izpustim kralja Judov?

Množica kriči: — Izpusti nam Barabo!

Pilat želi Jezusa izpustiti in jim še govori. Imel je boj v svoji vesti med glasom pravice, ki je govorila za Jezusa, in med glasom politike, ki se je bala nevarnosti.

— Hočete, pravi, da vam izpustim kralja Judov?

---

¹⁾ Mat., XXVII, 19.

Množica, ki je opazila malodušnost in obotavljenje Pilatovo, je iznova kričala: — Ne, ne, Barabo!

— Kaj tedaj hočete, da storim s kraljem Judov?

Tako tedaj ta oblastnik rimski, ta oboroženi zastopnik pravice, ne ukazuje, kaže se, kakor bi prosil za povelje. Ne nalaga pravice, katero bi moral po svojem poklicu braniti, hodi po svete k volji razkačene množice, in vé, da je ta volja volja sovraštva in zavisti.

Odgovor se ni dal čakati. Glas zavpije: — Križaj ga! Križaj ga! Pilat se še ustavlja strastem, ki jih je njegova slabost razklenila v množici. Zagovarjal je Jezusovo zadevo, on, ki bi se moral že odločiti.

— Kaj je pa hudega storil? Nič smrti vrednega ne najdem nad njim. Bičati ga bom dal in ga bom izpustil. — Kriki množice se podvojé. Celó veliki duhovniki se pomešajo med glasove ljudstva, in vedno glasneje se čuje krik: — Križaj ga!

Zdaj vidi Pilat, da ne opravi nič in da vrišč rase. Strah ga je. Vzbudil je vihar: vihar straší.

Dá si prinesiti vode, si umije roke pred ljudstvom, in pravi: — Jaz sem nedolžen nad krvjo tega človeka. Vi glejte!

In vse ljudstvo odgovori: — Njegova kri pridi na nas in na naše otroke.

Umite roke ne umijejo Pilata.

Človek, ki more, ki vé, ki mora, je neopravičen, če se umakne krivici in sili. Nobena politika ne opraviči pregrehe. Pilat se je lahko ustavljal Judom in branil Jezusa, ker je imel moč; Pilat je vedel, da je Jezus nedolžen, in da ga Judje preganjajo iz sovraštva: pripoznal je to

javno; Pilat bi moral braniti in osvoboditi Jezusa: to je bila njegova uradna dolžnost. Bil je slab, malodušen, bojazljiv in grozovit. Njegov spomin ostané pred kristijani obtežen z največo krivico, in celo pred tistimi, ki ne verujejo, je kriv brez opravičenja. Kri Jezusova, ki je prišla kot prokletstvo nad tiste, ki so jo prelili, in nad njihove otroke, pada nazaj na roke Pilatove. Madež je neizbrisen.

Potem ko je oblastnik spričal svojo nedolžnost, se je udal. Zahtevali so, naj se Baraba izpusti; izpustil je upornika, morilca, razbojnika in izročil Jezusa njihovi volji.

Zdi se, da je Pilat imel še vedno prazen up, da reši Jezusa. Ta tako spretni človek je računal na sočutje množice. Množica, ki jo potegnejo na se politične ali verske strasti, je divja. Ne pozna usmiljenja, je nespravljiva in podirajoča, kakor mesožrci. Oblastnik se bo o tem prepričal. Dá Jezusa prijeti in ga izroči vojakom, da ga bičajo; to je bila usoda križanih pred smrtjo.

Jezusa privežejo za roke, po rimski navadi, na mali steber, tako, da se je moral nekoliko skloniti; in rabelj, oborožen z bičem iz jermenov, ki so nosili na koncu koščke kostij ali svinca, pretepa s podvojenimi udarci: grozovita muka, ki je trpljenec ni vselej vzdržal. Pri prvih udarcih že je bila koža načeta in kri se je udrla.

Jezus trpi, ne da bi tožil.

Hlapci ga popeljejo znotraj dvorišča in pokličejo se vsi vojaki straže v pretorij. Odtrgajo zatožencu njegova oblačila in vržejo na njegove rame škrlatast plašč. Naredé krono iz trnja in jo denejo na njegovo glavo; in v njegovo desnico mu potisnejo trst, kakor žezlo. Stopajo predenj, se mu

zasmehljivo priklanjajo, in mu rekó: — Zdrav bodi, kralj Judovski! Bili so ga za uho, ga s trstom topli po glavi, so ga pljuvali in pred njim poklekovali.

Kaki grožni volji se pokoré ti vojaki? Čemu to sovražno in surovo zasmehovanje? Judovsko sovraštvo je vnelo rimske vojake: prepuščeni obsojenec je bil žrtev tega sovraštva. Ali bilo je zoper Jezusa odkljenjenih toliko hudih močij, da so njihova tajna navdajanja edina zmožna razložiti toliko grozovitostij. Teh podrobnostij ne moremo tajiti. Tisti, ki jih pripovedujejo, so jih videli s svojimi očmi: svedoki sami nam jih popisujejo z živimi barvami.

Pilat se prikaže iznova na pragu palače. — Glejte! pravi, pripeljem vam ga venkaj, da spoznate, da ne najdem nad njim nobene krivice.

Takoj se pokaže Jezus s trnjevo krono in s škrlatastim plaščem. Pilat ga pokaže in reče: — Glejte, človek!

V teh besedah je bilo sočutje in sarkazem: sočutje do Jezusa, na katerega pogled je moral srce trgati, sarkazem do Judov, ki so bili razjarjeni do žrtve, ki se je nahajala v tako obžalovanja vrednem stanju.

Ko veliki duhovniki in templjevi čuvaji vidijo Jezusa, se njihovo sovraštvo pomnoži.

Križaj ga! križaj ga! so kričali Pilatu.

Ko oblastnik vidi, da to grozovito sredstvo ne pomaga kakor ne druga, hoče poslednjikrat še ustaviti se, da bi ne bil orodje maščevanja teh obsedencev.

Vzemite in križajte ga vi, zakaj jaz ne najdem krivice nad njim.

Judje se sklicujejo na svoj zakon.¹⁾ Vémo, s kako pravico ga razlagajo. — Mi imamo postavo, odgovarjajo, in po postavi mora umreti, ker se je Sina božjega delal.

Zahtevajo od Pilata, da zakon izvrši.

Ko Pilat čuje te besede o božjem Sinu, se ga polasti neznan strah gledé Jezusa. Kdo pa je ta obtoženec pred njim? Ali je nenavadno, božje bitje?

Po drugi strani ga fanatizem judovski spravlja v vedno večo zadrego; on vé, da je to naduto ljudstvo vsega zmožno, kadar se gre za njegov zakon.

Zmešan in v zadregi, se povrne z Jezusom v sodno dvorano; in misleč na to ime Sina božjega, ki ga tolmači in umeva s svojimi paganskimi predsodki, mu reče, kakor bi hotel izvedeti skrivnost njegovega izvora: — Odkod si ti?

Jezus ne odgovori.

Pilat se izpodtika nad tem molkom in zakliče, da bi ga zastrašil: — Meni ne odgovoriš? Ne veš, da imam oblast te križati, in imam oblast te izpustiti?

— „Ne imel bi nobene oblasti do mene, ko bi ti ne bilo od zgoraj dano. Zavoljo tega imatisti, kateri me je tebi izdal, večí greh.“

Jezusov odgovor je edina beseda, ki mora Pilata opravičevati. Ganila je oblastnika, da je poskusil zadnjikrat rešiti zatoženca.

Pa vpitje judovsko se vzdigne. — Ako tega spustiš, nisi cesarjev prijatelj; zakaj vsak, kateri se kralja dela, cesarju zoper govori, so se sklicavali na politične obdolžitve zoper Jezusa.

---

¹⁾ Levit., XXIV, 16.

Pilat se ne ustavlja več.

Popelje Jezusa izven palače, na kraj, ki se imenuje Gabata; sede na sodni stol in pravi Judom:
— Glejte, vaš kralj!

— Proč z njim, proč z njim, križaj ga! so vpili Judje soglasno.

— Vašega kralja bom križal? pravi.

— Nimamo kralja razun cesarja.

Pilat omolkne.

Dal se je premagati v tem boju verskega fanatizma zoper politiko, v boju, katerega predmet je bil Sin božji: izročil je Jezusa Judom, da ga križajo.

Bil je petek, med deveto uro in poldnem.¹⁾

---

¹⁾ Sv. Janez pravi: „okoli šeste ure.“ Sv. Marka pravi: deveto uro. Protislovje je le navidezno. Vemo, da so Judje dan delili na štiri ure; prvo, drugo, tretjo in četrto. Po našem bi bilo to: šesta, deveta ura, poldne in tretja ura. Izraz sv. Janeza velja za čas med deveto uro in poldnem, bliže poldneva kakor devete ure.

Enajsto poglavje.

Jezusova smrt. — Njegov pokop.

Smrt na križu ni bila znana judovskemu zakonu. Zapovedano je bilo samo za velike zločine obešenje trupla na vislice. Jud ni križal: kamenjal je. Edino eden izmed poslednjih Asmonejev, Aleksander Janej, je zaukazal križanje, in še to pri ujetnikih.¹⁾ Najdemo pa ta običaj pri vseh starih ljudstvih, pri Egipčanih,²⁾ Perzijanih,³⁾ Feničanih in Kartazanih, Grkih in Rimljanih. Ti poslednji so z mečem končavali na smrt obsojene meščane; križali so sužnje,⁴⁾ upornike, velike zločince. V pokrajinah cesarstva je bil križ način usmrčenja, ki so se ga posluževali prefekti in oblastniki. V Siriji in Judeji je bilo na tisoče Judov križanih.⁵⁾

Križ jim je bil strašilo; v pregovoru se je rabil kot znak trpljenja in zasramovanja. Na križu trpeči je živel dolgo časa: en dan, več dnij; bil je nag, pribit ali privezan za roke in noge na križ, — to je na dva kosa lesa, ki sta se križala navadno v obliki črke T. Celo truplo, silovito raztegneno, je bilo obešeno za roke, katerih globoke rane so se raztegale in večale pod pezo. Kri je kapala iz ran pod žebli. Nepremičen in mučen od mrzlice in žgoče žeje, pri polni zavesti,

¹⁾ Bell. Jud., I, 4, 6.

²⁾ Gen., XL, 19.

³⁾ Est., VII, 10.

⁴⁾ Cic., C. Verr., 5, 6; Juven., 6, 4; Val. Max., 2, 7, 12.

⁵⁾ Antiq. Jud., XVIII, 10, 10.

je križanec počasi umiral. Časih ga je bilo treba končati; in rabelj mu je polomil kolena. Pričujoča množica ga je gledala v njegovih smrtnih težavah, in se je nasičevala od njegovih krikov in bridkosti. Cloveška grozovitost si ni mogla izmisliti kaj bolj strahovitega kakor to kazen, združeno s surovostjo, počasnostjo in zasramovanjem.

Judje so jo zahtevali za Jezusa od Pilata. Sovraštvo, ki jim je navdajalo klic: križaj ga! se ni moglo bolje nasititi.

Pisano je bilo, da bo mož bolečin umrl na križu.

Vojaki vzamejo Jezusu škrlasti plašč, s katerim je bil ogrnen,¹⁾ in ga oblečejo v njegova oblačila.

Obsojenec je stopil na stolbo pretorija, kakor je bilo običajno, in so ga obložili s križem.

Dva hudodelnika sta šla z njim, da pretrpita taisto kazen. Ali je morda Pilat hotel še enkrat zasramovati Jude, ko je dal ta dva nesrečneža za spremstvo tistemu, ki so ga sovražno zatožili, da se dela za njihovega kralja. Bolj verjetno je, da v tem gledamo izpolnitev načrtov božje Previdnosti. Božja jeza se je odklenila nad Jezusom. Vse se je združilo, da obteži sramoto njegove smrti. Ljubljeni Sin Očetov je postal žrtev za grehe človeštva: ravnajo z njim brez milosti.

Od jutra sem se je morala novica o sodbi in obsodbi razglasiti: učenci, Gospodovi prijatelji, so lahko sledili krvavim dogodkom tega igrokaza. Množica se je gnetla spredaj pred sodno hišo. Žalostni sprevod se začne; vojaki, oboroženi s sulicami, s stotnikom na čelu, so spremljali obsojenca.

---

¹⁾ Mat., XXVII, 31; Mark., XV, 20.

Pot, ki je vedla na Kalvarijo, je nekako tista, ki jo Jeruzalemski kristjani dandanes imenujejo pot bolečin; prekorači vse notranje mesto ali Akro, prestopi nižje ležečo cesto, ki jo Jožef Flavij imenuje Tiropeonsko dolino in ki loči Akro od Gareba, in se vzdiguje po precej strmem podolju do Efrajimskih vrat.¹⁾

Komaj je Jezus naredil nekaj korakov, pa je padel po teži. Med množico, ki je privrela na pot obsojenih, zapazi svojo mater. Toliko, da sta se mati in sin pogledala.

Malo potem so najeti vojaki ustavili nekega Simona iz Cirene, ki je prišel iz polja in srečal vlak, ter ga prisilili, da pomaga Jezusu križ nesti.²⁾ Verjetno je, da je Gospod oslabel na potu, izmučen po udarcih in bičanju. Mogoče je tudi, da je Libijec srčno pokazal svoje sočutje za obsojenca, in da se ni obotavljal, naložiti na svoje rame težki križ, ko so ga čuvaji povabili, naj pomaga Jezusu.³⁾

Spomin na tega človeka, ki se je nepričakovano pridružil trpljenju Vzveličarjevemu, je ostal blagoslovljen. Križ, ki ga je nosil nekaj časa, ga

---

¹⁾ Obzidje Jeruzalema tvori proti tej strani noter vmaknen vogal: ena stran izhaja od stolpa Hipika in se vleče v ravni črti od zahoda proti izhodu, do Genatskih vrat; druga stran se začne pri Genatskih vratih in drži naravnost proti severu. — Tam, v tem trikotnem prostoru, dvajset korakov od zidovja, je bil kraj za usmrčenje. Imenovali so ga „kraj mrtvaških glav“, Kalvarijo; hebrejski: Golgata vsled gole, okrogle višave, ki je bila podobna mrtvaški glavi. — Cesta v Samarijo je bila prav blizo, v sredi vrtov, z oljkami nasajenih, v katerih so imele bogate rodbine svoje grobove.

²⁾ Mat., XXVII, 32, id.

³⁾ Ako ti rimski vojak naloži tlako, ne ustavlja se in ne godrnja; ako ne, bodeš obsut z udarci. (Arr. 4, 1.)

je vzveličal, njega in njegove. Postal je s svojo ženo in svojima sinovoma, Rufom in Aleksandrom, zvest in častiljiv učenec.¹⁾

Neka žena se mora tu omeniti, dasi evangelji ne govoré o nji; toda krščanska družina je vedno častila njen spomin; to je Veronika.

Ko vidi Jezusa iti pred svojo hišo, z obličjem pokritim s prahom in krvjo, se približa in obriše njegovo obličje s prtom, vkljub zaničevanju tistih, ki so jo zasmehovali. Ona je s Simonom uzor tistih, ki imajo srčnost sočutja do zapuščenih bitij, zaničevanih od vseh, kakor je bil Jezus.

Ko so šli proti Kalvariji, se je slišal za obsojencem jok in stok. Neizmerno usmiljenje se pokaže v množici, vzlasti v srcih ženâ. Jezus se obrne do njih.

— „Hčere jeruzalemske, ne jokajte nad menoj. Jokajte nad seboj in nad svojimi otroki! Zakaj glejte! dnevi* bodo prišli, ob katerih porekó: Srečne so nerodovitne, in telesa, katera niso rodila, in prsi, katere niso dojile! Takrat bodo začeli reči goram: Padite na nas! In hribom: Pokrijte nas!

„Če namreč nad surovim lesom to delajo, kaj se bo godilo nad suhim?“²⁾

Jezus pozabi samega sebe. Usmiljenje povrača z usmiljenjem. V poniževanju, ki ga je že potrlo, misli na svoje ljudstvo, katerega žrtev je in katero ga izdaja v smrt. On prorokuje bližajoče se strašne nezgode. Surov in živ les, to je on; suh in mrtev les, to je narod, ki ga zameta. Ako tako ravnajo z nedolžnim, ki je po krivem obtožen bogokletstva in upora zoper pagansko oblast, kako bode s tem

---

¹⁾ Rimlj., XVI, 13.

²⁾ Luk., XXIII, 27 id.

hudobnim in upornim ljudstvom, ki bode skušalo otresti jarem in bode našlo svoj konec pod ognjem in mečem rimskim? To je božje maščevanje: nihče ga ne bode odvrnil. Edino eden bi je mogel, in to je sam tisti, ki ga gre ta sovražni rod umoriti.

Naposled dospejo na Kalvarijo.

Trije križi so postavljeni. Predno so obsojence nanje pritrdili, so jim ponudili mamečo in pomirjajočo pijačo, kakoršno so dajali takim, ki so imeli umreti. To je bilo dišeče vino, pomešano s kadilom in miro, kislega in grenkega okusa.¹⁾ Jezus se dotakne z ustnicami pijače, kakor bi hotel priznati pozornost tistih, ki so mu jo ponudili, pa piti ni hotel; spodobilo se je, da je pretrpel pri polni zavesti vso grozovitost muke.

Od pretorija do Kalvarije je komaj tisoč korakov; pot bolečin je bila dolga skoro celo uro.

Proti poldnevu, ob šesti uri, je bil Jezus križan; in z njim dva razbojnika: eden na njegovi desnici, drugi na levici.

Bil je v sredi med njima.

Povzdignjen na križ, je prosil za svoje križalce. Njegova prva beseda je beseda odpuščanja. Rekel je: „Oče! odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo.“

Križanec je velik porok usmiljenja. Napravil je mir med človekom in Bogom. Spravil ju je v sebi. Na dnu vsakega človeškega greha je nevednost. Človek ne vé in ne vidi; zato je največkrat hudobno njegovo srce. Slabost, zmota volje, ima svoj prvi vzrok v temi duha. Ko bi bil Jezus

---

¹⁾ Nekateri pisci, med njimi Langen, pravijo, da sta stara naravoslovca, Dioskorid in Galenij, pripisovala kadilu in miri pomirljiv učinek.

poznan, nikoli bi ne bil pribit na križ. On se sklicuje na to nevednost kot opravičbo na korist največje pregrehe.

Kakoršen pregrešek naj je človek odslej storil, lahko se ozira na Kristusa; čuje ga klicati: „Oče! odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo.“ Ta molitev je za vse, zakaj vsi smo krivi njegovega trpljenja. Ta molitev pokriva svet z neizmerno usmiljenostjo. Zrtve so se naučile ne več kleti, ampak umirati za Kristusa z odpuščanjem in blagoslovom.

Ko so bili obsojenci povzdigneni na križ, so rablji, po tem strašnem delu križanja, pritrdili na križ, nad glavo trpečega, napis, ki je povedal zločin. To je bila rimska navada.¹⁾ Jezusov napis je obsegal te priproste besede: „Jezus Nazarenski, kralj Judov“, zapisan v treh jezikih: hebrejski, narodni jezik; grški, tedaj splošni jezik; in latinski, jezik gosposke. Vsi so lahko čitali ime in zločin Jezusov.

Ironičen do skrajnosti do teh, ki so mu izvili obsodbo Prorokovo, je Pilat označil poslednjikrat Jezusa za kralja, izvršujoč tako, ne da bi hotel ali vedel, skrivnostno voljo božjo nad božjim Sinom. Kralj Judov je bil res, a ne v zmyslu Pilatovem, ampak po tem križu, na katerem je umrl, in po svoji krvi, ki je tekla iz njegovih prebodnih rok in nog. Pravi Judje, pravi sinovi Abrahamovi, so ga spoznali odslej po vsem svetu za svojega Odrešenika in Gospoda; po svoji siloviti smrti si je osvojil kraljestvo.

Ko so Judje, združeni gromadoma okrog Kalvarije, mogli opaziti svojo žrtev, in nad njegovo

---

¹⁾ Obsojenec je celo nosil ta napis, gredoč na morišče.

glavo napis, ki ga naziva njihovega kralja, so razumeli Pilatovo zaničevanje in so bili nevoljni.¹⁾

Pričujoči veliki duhovniki na kraju morišča so hoteli premeniti napis, nad katerim so se izpodtikali. Pošljejo do Pilata in pravijo: — Nikar ne piši: Kralj Judov; ampak da je on rekel: Kralj Judov sem.

Oblastnik, katerega slabost, malosrčnost in mehkost so izkoristili, je bil neupogljiv. Znal je to biti večkrat, in celo do grozovitosti, proti temu premaganemu in trmastemu ljudstvu; zato je tem bolj neopravičen, da jim je Jezusa izročil.

Prezirljivo odgovori: — Kar sem pisal, sem pisal.

V tem času pa so vojaki ob vzhodu križa razdelili oblačila križanega.²⁾ Dovolil jim je to rimski zakon o imetju obsojenih („de bonis damnatorum“). Štirje rablji Jezusovi so tedaj vzeli njegova oblačila: talet, pas, plašč, tuniko in čevlje. Plašč so razdelili na štiri dele, za tuniko pa, — ki je bila brez šiva, od vrha do tal sceloma tkana, — so rekli: Nikar je ne režimo; ampak vadjajmo zanjo, čegava bode.

In so storili, kar so rekli; posedejo pod križe in gledajo na križane.

Ti vojaki niso slutili, da so, kakor Pilat, orodje božje in da izpolnjujejo besedo prorokovo o Jezusu: Razdelili so moja oblačila med se in za mojo suktnjo so vadjali.³⁾

Množica se je ozirala na križ: Mimogredoči so sramotili Jezusa, majali z glavami, in ga pro-

¹⁾ Jan., XIX, 19 id.; Cf. Luk. XXIII, 38; Mark., XV, 26; Mat., XXVII, 37.

²⁾ Mat., XXVII, 35 id.; Jan., XIX, 23, 24.

³⁾ Ps. XXI, 19.

klinjali. Izzivali so ga z ironijo brez usmiljenja. — Aha, so dejali, kako tempelj božji podiraš, in v treh dneh spet sezidaš; pomagaj sam sebi! Če si Sin božji, stopi s križa.

Spoznamo glasove krivih prič, ki so ga tožili pri Kajfu. Ti ljudje nizkega obzorja se odlikujejo vselej s surovo, divjo in strahopetno krvoločnostjo.

Čim bolj potrta in nezmožen je tisti, ki ga preganjajo, tem bolj so izzivajoči in sovražni.

A tudi voditelji si niso odrekli strašnega veselja, da nasitijo svoje sovraštvo. Veliki duhovniki, pismarji in starejšine so pomešali svojo ironijo in svoje napade z glasovi svojih hlapcev. Pogovarjali so se med sabo, so zasmehovali čudodelnika, namišljenega Mesija, Sina božjega, njegovo dobrotljivost do ljudij, njegovo vero v Očeta.¹⁾

— Drugim je pomagal, so dejali, sam sebi ne more pomagati. Ako je izraelski kralj, naj stopi zdaj s križa, in verujemo vanj.

V Boga je zaupal; naj ga zdaj reši, če ga rad ima. Saj je rekel: Sin božji sem.

Ti sodniki, ki so Jezusa obsodili in peljali v smrt, se niso sramovali svojega groznega zmago-slavja; zasramovali so ga do konca.

To je bilo kakor kuga sovraštva in zasramovanja okrog križa

Rimski vojaki še posmehujejo²⁾ in namigavajo ironično na napis, ki je bil pritrjen vrh glave. — Ako si ti kralj judovski, so klicali, pomagaj si! In so napolnili kupo s pijačo in so mu dajali piti.

Naposled je tudi eden izmed obeh razbojnikov, ki sta bila z Jezusom križana, pristavil svoje

¹⁾ Mat., XXVII, 4 id.; Mark., XV, 31.

²⁾ Luk., XXIII, 36.

bogokletstvo nad vse druge: — Ako si Kristus, pravi, pomagaj sebi in nama!¹⁾

A drugi odvrne: — Ali se tudi ti ne bojiš Boga, ker si v ravno tistem obsojenju? In mi dva, sicer po pravici, zakaj po zasluženju svojih del prejemava; ta pa ni nič hudega storil.

Čutimo, da je Jezus dušo tega obsojenca za-se pridobil. Skesala se je in verovala. Vsi ti, ki si jih Jezus dotakne, pridejo do kesanja in vere. Njegova krotkost, njegova mirnost, njegova molitev odpuščanja, ta beseda „Oče“, ki jo je rekel Bogu, z neposnemljivim poudarkom, je razsvetlila zločinca. Kdo pozna skrivnost src in skrivna pota ljubezni božje, da jih reši? Ta zločinec je našel življenje na križu, a na strani Odrešenikovi.

— Gospod! pravi razbojnik Jezusu, spomni se me, kadar prideš v svoje kraljestvo.

Slutil je resnico naslova „kralj“, za katerega je Jezus umrl. Njegova udanost mu je bila poplačana z najtolažljivejšo besedo, ki je prišla iz ust Križanega: — „Resnično ti povem, danes boš z menoj v raj.“²⁾

Nato se prigodi ganljiv prizor, ki ga sporoča eden izmed pričujočih in ki je ondi igral glavno ulogo.³⁾

Pomešani so bili med to ravnodušno, zvedavo in sovražno množico, zbrano okrog obsojencev,

¹⁾ Mat., XXVII, 44; Luk., XXIII, 39 id.; Mark, XV, 32.

²⁾ Beseda „paradiž“ (raj) je perzijanska in znači „vrt“. Hebrejski „Pardes“ pomeni „kraljevi vrt“ (Cant., IV, 13; Eccl., II, 5.) Παράδεισος je vrt Eden in pomeni v alegoričnem zmislu kraj nebes, kamor se sprejemajo pravične duše. To je razlaga Talmuda in njegovih tolmačev. (Chag. fol. 14, 2. Midrasch. Tillm. fol. 2, 3). Cf. Lightfoot, Horae hebr. et Talmud., p. 890.

³⁾ Jan., XIX, 25—27.

Jezusovi sorodniki, njegovi učenci, njegovi sorodniki iz Galileje, in žene, ki so šle za njim. Tudi njegova mati je bila ondi. V tem trenutku se približa križu z Janezom, z drugo Marijo, svojo svakinjo, ženo Kleofovo, in z Marijo Magdaleno. Jezus jih vidi zdolaj pod križem: zapazi na strani svoje matere učenca, ki ga je ljubil. Reče svoji materi: „Žena, glej tvoj sin!“ in Janezu reče: „Glej, tvoja mati!“

Do zadnjega zdihljeja pozabi sebe in tolaži: svojemu prijatelju dá mater, svoji materi dá sina. Pa to ni samo zadnja beseda sina, ki skrbi za prihodnost tiste, katero ima zapustiti za vselej, in prijatelja, ki čuje nad prijateljem; Jezusove besede imajo viši pomen. Ljubljeni učenec je pred njegovimi očmi cela cerkev, skupščina vernikov, njegovih prijateljev. Ko je rekel svoji materi: — „Glej, tvoj sin!“ je ustvaril v njej božje materinstvo; pridružil jo je delu odrešenja. S tem, da se je darovala božji volji, ki je zahtevala od nje žrtev njenega sina, je ta junaška žena, brez enake v človeštvu, postala sozačetnica občnega vzveličanja. Ona nadaljuje njegovo delo nevidno po svojem materinskem vplivu v cerkvi. Vsi ti, ki gredó za Jezusom, so zanjo sinovi; in ti, ki Jezusa ljubijo in posnemajo Janeza, jo dobé kot svojo mater.

Malo pozneje se začne tema in zakrije zemljo. Solnce je otemnelo.¹⁾

Proti tretji uri Jezus na križu zavpije z ve likim glasom rekoč:

— „Moj Bog, moj Bog! zakaj si me zapustil?“²⁾

Pa to ni bil obup; to je bila najširša britkost.

¹⁾ Mat., XXVII, 45; Mark., XV, 53; Luk., XXIII, 44

²⁾ Mat., XXVII, 46; Mark., XV, 34.

Med Jezusom in njegovim Očetom je nerazvezljiva zveza; oba sta eno; Oče ne more zapustiti duše svojega Sina, Jezusovo srce se ne more zapreti ljubezni Očetovi. Toda bilo je v načrtih božjih, da prepusti svojega Sina brez obrambe vsem zasramovanjem, vsem mukam, vsem udarcem sovraštva njegovih sovražnikov. V sredi tega grenkega potopa, v katerega je bil pogreznen, se zdi, da Jezus ne čuti več veselja izvirajočega iz edinosti z Očetom; skrivnostna božja volja je bila, da kalvarijska Žrtev do dna izpije kelih človeških bolečin. Edinost pa ni bila razrušena, ne more biti; imel je Jezus to zavest, ne pa blažene radosti: od tod njegov bolesten vzklik: „Moj Bog, moj Bog! zakaj si me zapustil?“

To je začetek nekega psalma, polnega tožbe. Jezus edini je spoznal in okušal vso britkost in grozo smrti, katero psalm proroško napoveduje:

— „Jaz sem pa črv, in ne človek; zasramovanje ljudij, in izvržek izmed ljudstva.

„Vsi, ki me vidijo, me zasmehujejo — — —

— — — — —
„Veliko telet me je obdalo; debeli junci so me obsuli.

„Reže v me, ko zgrabljiv in rjoveč lev.

„Ko voda sem razlit; in vse moje kosti so se razklenile. Moje srce je kakor raztopljen vosek v mojem telesu.

„Moja moč se je usušila kakor črepinja, in moj jezik tičí na mojem nebu; in v smrtni prah si me pripeljal.

„Ker veliko psov me je obsulo; truma hudobnih me je oblegla. Moje roke in moje noge so mi prebodli,

„vse moje kosti so razšтели, oni pa so me preišljevali in gledali“;

„moja oblačila so si razdelili, in za mojo suktnjo so vadljali.“

„Ti, pa, Gospod! mi ne odteguj pomoči; glej na mojo branitev.“¹⁾

Klic Jezusov: „Eloï, Eloï“ so sprejeli s sarkazmom. — Glejte, so rekli gledalci, Elija kliče ta.²⁾

Ta strašna muka križanih, ki jih je žgala kakor ogenj, izvabi Jezusu tožbo.

— „Žejen sem“, pravi.³⁾

Bila pa je običajno poleg križanih posoda, polna kisa. Eden izmed vojakov pristopi, vzame gobo, jo namoči v kis, jo natakne na konec trsta ter jo pritisne na ustnice njegove:

— Pusti, pravi; pogledjmo, ali pride Elija ga rešit.

Jezus sprejme kis in zakliče: „Dopolnjeno je.“⁴⁾

Kelih, ki ga je moral piti, je bil izprazen do dna. Dotaknil se je dna tega prepada, v kateri ga je pahnila volja njegovega Očeta. Vse je pretrpel, vse spravil. Trpljenje je bilo brezmejno, daritev končana, zadoščenje neskončno. Božja jeza nad hudim je bila pomirjena; greh je bil razdejan; sprava med človekom in Bogom je bila zapečatená v njem, v ljubezni brez mej.

Nato zavpije še enkrat in poslednjikrat.

---

¹⁾ Ps. XXI.

²⁾ To nerazumljenje kaže, da so bili med romarji, ki so prišli v Jeruzalem k velikonočnim praznikom, nekateri tujci grški ali rimski, ki niso umeli ne hebrejskega, ne aramejskega, ne siro-kaldejskega.

³⁾ Jan., XIX, 128. Cf. Mat., XXVII, 48, 49; Mark., XV, 30.

⁴⁾ Jan., XIX, 36.

Umirajoč človek oslabi in podleže smrti: Jezus nad njo gospoduje. Dovoli ji, da izpolni njegovo delo, prepustivši svoje življenje v popolnosti svoje svobode in svoje samostojnosti, kakor je bode spet vzel na-se.

— „Oče! pravi, v tvoje roke izročim svojo dušo.“

In nagne glavo, pa umrje.¹⁾

Bilo je ob deveti uri.²⁾

Tema se je naredila, kakor bi bilo solnce mrknilo.

Veliko zagrinjalo v templju, ki je zakrivalo vhod v Najsvetejše, se je pretrgalo od vrha do tal.³⁾ Zemlja se je tresla, skale so pokale. Celo grobovi so se odpirali, in trupla pravičnih, ki so tu počivala, so vstala. Te čudežne prikazni, katerih priča je bila edino Palestina in Judeja, razodevajo mogočno vez, ki veže Jezusa s naravo, z nebom, z zemljo in človeštvom.

Solnce, ki otemni, zemlja, ki se trese, se pridružita žalosti te tožne ure. Smrt Križanega je ob enem konec in začetek sveta. Stari svet je premagan; novi se poraja. To sveto zagrinjalo, ki skriva nepristopno božje prebivališče, se pretrga. Mozajizem, osnovni zakon, kakor ga naziva sveti Pavel,⁴⁾ je izgubil. Tempelj je razdejan.

Žrtev, ki nas je spravila, nas povede po svoji Krvi v pravo Najsvetejše, od katerega je ono drugo le predpoda. Celo mrličji poslušajo njen glas; in življenje, ki klije iz nje, potegne vse ná-se; grobovi se odpirajo, in ki spé v njih, se vzbudé.

¹⁾ Luk., XXIII., 46

²⁾ Po naši štetvi ob treh popoldne.

³⁾ Mat., XXVII. 51; Mark., XV., 38.

⁴⁾ Galat, IV., 3.

V taistem trenutku, ko so se ta nebeška znamenja prikazovala, se je nekak strah polastil te množice, ki je prisostvovala smrti in katere vsklike, sramotitve in zasmehovanje smo navajali. Prestrašena se razprši in več se jih je po potu trkalo na svoje prsi.¹⁾

Zemeljski potres, ta nenadna in nenavadna noč, te skale, ki so pokale, veliki vsklik umirajočega Jezusa, vse to je globoko prijelo stotnika in vojake, ki so čuvali Jezusa. Ti pagani so bili zadeti v svoji vesti. Njihova duša se jo odprla kakor grobovi, in je pokala kakor skale, katere trdoba je bila prej nji enaka. Stotnik vpričo križa poveljuje Boga: — Resnično, ta človek je bil pravičen in pravi Sin božji.²⁾

To je bila pravičnost, ki je govorila iz ust tega Rimljana. Jezusova smrt pričanja že svoje poveličanje in potega vse ná-se. Pagan je bil, ki je, razsvitljen po nji, priznal njegovo božanstvo. Povdarek, s katerim je Jezus Boga klical Očeta, ga je pretresel. Veruje v Križanega in pravi:

— Resnično, ta je bil Sin božji.

V tem, ko je množica odhajala, je ostala skupina, nepremakljivo in pazljivo, nekoliko proč od križa, na katerem je Jezus umrl; to so bili njegovi prijatelji, in vzlasti mnogo ženâ, ki so šle za njim, odkar je bil v Galileji, in ki so mu dale na razpolago v svoji udanosti svoje imetje. Med njimi zapazimo Marijo Magdaleno, in Marijo, mater Jakoba mlajšega in Jožefa, in Salomo, mater obeh sinov Cebedejevih. Neme vsled bolečin so zrle na križ in čakale.

---

¹⁾ Luk., XXIII., 48.

²⁾ Mat., XXVII., 54; Mark., XV., 39; Luk., XXIII., 47.

Sobota se je imela začeti. Judje niso hoteli, da bi trupla visela na križih sveti dan, in so prosili Pilata, naj se polomijo kolena križanim in naj se snamejo s križev.

Rimljani so navadno puščali trupla na križih; naj postanejo plen zverine. Judovski zakon je zahteval, naj se odpravijo pred solnčnim zahodom, da se sveta zemlja ne omadežuje s prokletstvom, ki je tičalo na truplih.¹⁾

Sicer pa je bilo „lomljenje kostij“ izjemoma tudi pri Rimljanih v navadi; zato si lahko razlagamo oboje: prošnjo Judov in odgovor Pilatov.

Vojaki torej pridejo; polomijo najprvo kosti obema razbojnikoma, ki sta bila z Jezusom križana; ko pa vidijo, da je Jezus že mrtev, mu ne polomijo kostij.²⁾ Ampak eden izmed njih mu odpre stran s sulico, in zdajci je tekla kri in voda iz nje.

Janez, ki edini pripoveduje ta čudoviti dogodek, je bil temu priča.

„In kateri je videl, pravi, to pričuje, in resnično je njegovo pričevanje.“³⁾

Suličin mah vojakov je bil zadnji napad na telo mrtvega Jezusa. Toda to odprto srce je nepobiten dokaz Jezusove smrti: uresničuje neko prorokbo, ki je kazala Judom Mesija, prebodenega s sulico, in se dobro priklada temu, katerega ljubezen je svet odrešila. Kri in voda, ki tečeta iz rane, sta simbola največih skrivnostij. Knjiga Mojzesova pripoveduje, da je Jehova vzel Evo, mater živečih, iz rebra Adamu, ko je ta trdno spal; pravi Adam, ki spi, je Jezus na križu; iz njegovega

¹⁾ Deut., XXI., 23; Bell. Jud., IV., 5, 2.

²⁾ Jan., XIX., 33 id.

³⁾ Jan., XIX., 33 id.

odprtega srca je izšla sv. Cerkev, prava Mati, ki poraja Bogu vse živeče po vodi sv. Krsta in po sv. Rešni krvi v sv. Evharistiji.

Obsojenci velikega zbora so se morali pokopati brez časti. Niso jih objokovali, niso jih združili s prahom njihovih pradedov v družinski rakvi. Nesli so jih v grob, ki je bil uradno nakazan usmrčenim.¹⁾ Časih pa, ob praznikih, so jih izročili njihovim sorodnikom,²⁾ ki so jih morali pokopati brez sijajnosti.

Mrtvega Jezusa njegovi prijatelji niso pozabili.³⁾

Bil je med njimi vzlasti eden, ki se je obnesel v ti žalostni uri.

Bil je bogat, član velikega zbora, rodom Judejec in doma iz malega mesta Arimateje. Imenoval se je Jožef. Bil je dober in pravičen. Pričakoval je božje kraljestvo. Bil je skrit učenec Jezusov. Ni se udeležil poslednjih posvetov in del velikega zbora.

S srčnostjo, ki se ne boji ničesar, gre k Pilatu in ga prosi za dovoljenje, da sme sneti Jezusovo telo in je pokopati.⁴⁾

Oblastnik se je čudil, da je Jezus že mrtev. Poizve po stotniku in izroči telo Jožefu.

Takoj Jožef kupi tančico in gre na Kalvarijo z drugim skrivnim Jezusovim učencem, z Nikodemom. Ta je oskrbel zmes mire in aloe, okrog sto funtov.

Snameta telo s križa in ga mazilita, po šegi Zavijeta ga v tančico, ki je bila naškropljena z

¹⁾ Sanhedr. c. VI., Hal, 5.

²⁾ Filon. in Flacc. § 10.

³⁾ Mat., XXVII., 57 id.

⁴⁾ Mat., XXVII., 58—60.

aromatično tekočino in z dišavami; nato obvijeta njegove ude s trakovi, tudi namočenimi v zmesi mire in aloe. Glava je bila ovita s prtom, ki je zakrival obličje.

Jožef Arimatejec je imel vrt prav blizo Kalvarije, kjer je bil Jezus križan. Dal je vsekati v živo skalo grob, kamor ni bil še nihče položen. Kakor večina judovskih grobov, ki se še dandanes lahko vidijo, je obstajal iz dveh jam: prva je bila mrtvaška izba, kamor so sorodniki hodili jokati; v drugo so polagali trupla. Pravi grob pa je bila nekoliko izdolbena votlina, vsekana v skalo, nad katero je visel mal lok.

Tu sem je bilo Jezusovo telo položeno. Solnce je zahajalo, in s solnčnim zahodom se je začela sobota.

Velika skala, v obliki mlinskega kamna, je bila zavaljena v skalnato zarezo, in je služila za duri v grobišče. Postavili so torej prijatelji Jezusovi skalo pred grob, kamor so ga položili, in so odšli.¹⁾

Gospodu zveste do smrti, ga svete žene, ki so mu sledile, niso ostavile do njegovega usmrčenja in do zadnjega vzdihljeja. Marija Magdalena je na čelu te žalujoče skupine. Videle so Gospoda trpečega in umirajočega, potem snetega s križa in položenega v grob. Njihova bolest in njihove solze so spremljale mrtvaško opravilo Jožefa Arimatejca in Nikodema. Zapomnile so si, kam je bil Jezus položen, in so se oddaljile, da pripravijo za tistega, ki so ga molile, drugih mazil in drugih dišav.

Sobotni dan je prešel pri njih v tihi žalosti.

---

¹⁾ Mat., XXVII., 59—60.

Toda veliki duhovniki in farizeji so se vznemirjali.¹⁾ Njihovo sovraštvo se ni več razburjalo nad darovanim jagnjetom. Menili so, da jim njegova smrt zagotavlja njihovo zmagoslavje. Niso slutili, da smrt nič ne konča. Ne umori ne ideje, ne resnice, ne pravice, ne pravičnosti; in ako se je tisti, ki je bil včlovečenje teh božjih rečij, izročil smrti, smrt ne bo imela zadnje besede.

Bojé se venderle od strani učencev kakega kovarstva, kakršno more priti na misel le hinavcem in hudobnežem: gredó iskat Pilata:

— Gospod! mu pravijo, spomnili smo se, da je ta zapeljivec, ko je še živ bil, rekel: Čez tri dni bom vstal. Ukaži tedaj grob zavarovati do tretjega dne, da kje ne pridejo njegovi učenci in ga ne ukradejo, in ne rekó ljudstvu: od mrtvih je vstal; in poslednja zmeta bo hujša od prve.

Pilat odgovori: — Imate stražo; pojdite, zavarujte, kakor veste.

Gredó tedaj, zapró skrbno grob, pritisnejo na skalo pečat sinedrija in postavijo stražo pri vhodu.

Jezus je spal za hip spanje smrti pod stražo svojih lastnih rabljev.

---

¹⁾ Mat., XXVII., 62.

Dvanajsto poglavje.

Jezusovo vstajenje.

Zgodovina velikega moža se ustavi pri njegovem grobu. Skozi smrt vstopi v nevidni svet, ki nam je zaprt. Ne vidimo ga več, ne slišimo ga več; ne ostane nam drugega od njega, kakor njegov spomin, njegovi učenci, njegovi nauki, njegove naprave, njegova dela in tajni vpliv njegovega nesmrtnega duha. Toda kakor Jezusov izvor ni podoben našemu, tako tudi njegova smrt ni podobna naši.

Sobota je šla h koncu.¹⁾ Svete žene, zveste služabnice Jezusove, so objokovale pokopanega Gospoda, in niso imele druge misli, kakor da ga časté v smrti. Marija Magdalena, Marija, mati Jakobova, in Saloma, pridejo na Golgato, da vidijo grob. Po solnčnem zahodu kupijo dišav, da bi mazilile Jezusovo telo.

Drugi dan ob prvi uri, še pred zarijo, zapusté Betanijo in gredó proti Golgati, nesoč mazila, ki so jih prejšnji dan nakupile. Na potu rekó med seboj: — Kdo nam bo odvalil kamen od duri groba?

Nobena ni slutila izvanrednih dogodkov, ki so se bili zgodili v taistem hipu, ko so odšle iz Betanije.

Nenadoma se je bila zemlja stresla. Neka božja sila, angelj božji pravi evangelj, je stopil z nebes.

¹⁾ Mat., XXVIII., Mark, XVI.; Luk., XXIV.; Janez, XIX., XX., XXI.

Odvalil je kamen pri vhodu in je sedel nanj. Njegovo obličje je bilo kakor blisek in njegovo oblačilo belo kakor sneg. Stražniki so se pri tem pogledu ustrašili in pali na tla kakor mrtvi, in prebudivši se iz strahu, so pobegli.¹⁾

Solnce je vzhajalo, ko so žene dospele na Golgato; ko pogledajo v grob, vidijo, da je odprt: orjaška skala je bila odstranjena. Marija Magdalena je mislila pri tem pogledu, da je telo njenega Gospoda ukradeno in onečaščeno; njene tovarišice pa so stopile v grob in res niso našle ničesar. Marija Magdalena se podá do Simona Petra in do Janeza, ljubljenca Jezusovega.

— Vzeli so Gospoda iz groba, jima reče, in ne vemo, kam so ga položili.

Peter in Janez gresta takoj in dospeta do groba. Nista šla, tekla sta, kakor pravi eden izmed njih; to je Janez sam, ki pripoveduje to dogodbo. Prišel je prvi; in se pripogne v odprtino groba in zapazi rjuhe na tleh; pa ne vstopi. Peter, ki je prišel za njim, vstopi odločno; vidi res rjuhe ležati na tleh, in prt, ki je zakrival Jezusovo glavo, ta ni bil zraven rjuh položen, ampak posebe v enem kraju zvit. Janez stopi za Petrom v grob; vidi in veruje, kakor mu je povedala Magdalena, da so Gospoda odnesli.

Misel o Jezusovem vstajenju, o njegovem telesnem vstajenju jima ni šla v glavo: nista ga še umela, kakor spričuje evangelist; in že tedaj, ko sta slišala Gospoda večkrat napovedovati vstajenje v jasnih izraznih, nista razumela tega. Gledala sta to s svojimi verskimi predsodki; zamenjavala sta vstajenje s prihodom Mesijevim v veličastvu in sijaju njegovega kraljestva.

¹⁾ Mat., XXVIII., 2—4.

Tako sta se podala po obiskanju groba nazaj domov,¹⁾ žalostna, brez tolažbe. Žene, vse zatopljene v žalost, so šle okoli po vrtu. Marija je stala ob vhodu mrtvaške jame in jokala; kakor hitro se je sklonila, da vidi vsaj še enkrat kraj, kjer je bil Jezus položen, zapazi dva angela v človeški podobi, belo oblečena, enega pri glavi, drugega pri nogah grobišča. — Žena! kaj jokaš? ji rečeta. — Ker so vzeli mojega Gospoda, in ne vem, kam so ga položili, odgovori.

Izrekši te besede, se obrne, kakor bi ga iskala, s solznimi očmi.

Vidi Jezusa pred sabo; pa ga ni spoznala. — Žena! ji reče Jezus, kaj jokaš? Koga iščeš? Menila je, da je vrtnar, in odgovori: Gospod! ako si ga ti odnesel, povej mi, kam si ga položil, in jaz ga bom vzela.

Jezus jo pokliče z njenim imenom: „Marija!“ Po tem glasu, po tem klicu, ki ga je tolikrat čula, spozna svojega Gospoda: — Učenik! odgovori, pade mu pred noge, da jih poljubi, kakor je storila, ko je bil On še živ.

— „Nikar se me ne dotakni, pravi Jezus; zakaj nisem še šel k svojemu Očetu. Pojdi pa k mojim bratom in povej jim: Grem k svojemu Očetu in k vašemu Očetu, k svojemu Bogu in k vašemu Bogu!“

Te skrivnostne besede so Magdaleno opozorile, da ni prišla še ura, veseliti se božje pričujočnosti njenega Gospoda in njegovega spremenjenega človečanstva. Prikazal se je na ti zemlji zato, da jo spet zapusti. Ni še na kraju nesmrtnosti, kmalu pa pojde k svojemu Očetu, v svoje slavno kraljestvo. Tu se bode uresničila popolna

¹⁾ Jan., XX., 2–10.

združba z njim, ki ne bo minila nikoli, in v veselju, ki ga nič pozemeljskega ne moti.

V tem pa zaupa svoji najljubši služabnici vest, ki obeta neizrekljivo združbo v nebesih, kamor Jezus vabi svoje zveste, — svoje brate, kakor jih imenuje. Nihče bolj ne zasluži kakor Magdalena, da postane poslanka Jezusova.¹⁾

To je ženska, ki ga je najprvo videla po vstajenju, ki čuje njegov glas, ki razume, zakaj je grob prazen. Telo pokopanca ni bilo odnešeno. Vsemogočna božja sila, kažoča se po nevidnih bitjih, ki so njeni poslanci, je potresla zemljo, odvalila kamen, ki je zapiral grob; in križani se je vzdignil živ, zmagovit, slaven.

Oživel je svoje truplo, ki ni moglo podleči trohnobi groba. Odslej je živ in ne more umreti.

Njegovo telo, — taisto, katero je predal trpljenju in vsem mukam križanja, — je osvobojeno za vselej od zakona bolečin in trohnelosti. Ne more se ne spremeniti, ne trpeti. Dobilo je nekako duhovnost. Materija, s svojo obsežnostjo in neprozornostjo, ga ne objema več; ima tankost, ki prodre v materijo. Teža ga ne vleče, prostora ne zavzema: hitro je in čilo, kakor volja, ki ga nagiba in katere popolno orodje je. Jezus je dotakljiv in viden, po svoji volji; se pokaže in izgine, kakor hoče. Kakor duša vzame ná-se obliko svojih idej, obleče Jezusovo telo podobo, ki mu pristoji, brez predsodka svoje narave in svoje istosti. Vendar je Gospod ohranil svoje rane: te bodo slavno in neizrekljivo znamenje njegovih pozemeljskih bojev, in bodo, tja do njegovega nebeškega kraljestva, pričale njegovo zmago nad grehom in njegovo neskončno ljubezen do ljudij.

¹⁾ Jan., XX., 11—18.

V teh dneh, ko se je On hotel pokazati, se bodo nekateri, ki jih je posebno odlikoval, ki so videli to božje telo, naučili spoznavati pravi namen človekov. Vidijo, tipajo, slušajo nevidni svet. Vsa slava Jezusa, Gospodovalca nad smrtjo, vstalega k polnemu in nesmrtnemu življenju, postane delež tistih, ki vanj verujejo. Odslej bode v njegovih izvoljencih jasno in neizmerno upanje. Vedeli bodo, da je greh premagan, in da je smrt premagana z grehom vred. Spoznali bodo poslednje skrivnosti tega mesijanskega kraljestva, uresničenega naposled v Gospodu. Kakor so nebesa in duhovi, ki jih napolnujejo, se veselili in delovali ob zibelki Jezusovi, tako se gibljejo ob njegovem grobu. Vera v vstalega Kristusa bode veliki navor, ki vzdigne svet; da se vkorenini v njegovih učencih, zato deluje moč božja v teh dnevih.

Apostolov samih se je polastila strahopetnost, potrnost, bolest in negotovost. Božja previdnost jih prepusti njihovi slabosti, da jim pokaže, da niso nič, ako jih osebno, naravnostno, vsemogočno posredovanje Jezusovo ne podpira. Ne njim se od mrtvih vstali prikaže najprej, ampak svojim zvestim služabnicam. Najprej potolaži tiste, katerih bolečina je občutljivejša; in jih pošlje, da ponesó upanje in vero njegovim zmedenim učencem.

V tem ko je Marija Magdalena šla obvestiti učence o Jezusu,¹⁾ so se nekatere žene, ki so prišle k grobu in bile potrte, ker je Jezusovo telo izginilo, približale k grobu in so na mah zagledale dva angelja, v človeški podobi, oblečena v bliščeča oblačila. Strah jih obide; in ko povesijo svoje obžarjene oči, čujejo: — Nikar se ne bojte!

---

¹⁾ Luk., XXIV. 3—8.

zakaj vem, da iščete Jezusa, kateri je bil križan. Ga ni tukaj; vstal je namreč, kakor je rekel. Pridite in pogledjte kraj, kamor je bil Gospod položen. In brž pojdite, in povejte njegovim učencem, da je vstal. Pred vami gre v Galilejo, tamkaj ga bote videli, kakor vam je prej povedal.¹⁾

In se spomnijo teh besedij. — Odidejo iz mrtvaške izbe, da ponesó te besede učencem. Veselje in strah se jih je polaščal. Ne upajo se govoriti.

Kar se Jezus postavi pred nje: — „Pozdravljene bodite!“ jim reče.

Pri tem pogledu mu padejo pred noge in jih objamejo. — „Nikar se ne bojte!“ pristavi Gospod, „pojdite, povejte mojim bratom, da naj gredó v Galilejo, ondi me bodo videli.“

Sporočilo Magdalene in njenih tovarišic je vzbudilo pri učencih le neverjetnost. Njih besede so se jim zdele kakor prazne marnje,²⁾ pravi evangelist.

Peter pa se vzdigne, teče drugič na Golgoto, stopi v grob, se sklone nad grobiščem ter vidi še rjuhe ležati na tleh; nič drugega. Morda je upal zapaziti svojega Gospoda; pa odide, strmeč sam pri sebi nad tem, kar se je zgodilo.

Eno dejstvo gospoduje nad vsem tēm tednom, ki je sledil Jezusovi smrti: bolest in potrnost učencev, taistih celo, ki se imenujejo enajsteri, in ki so ostali do zadnjega hipa v zaupnosti Gospodovi, tako krepko zatrjujoč svojo zvestobo.

Bog je takorekoč molčal ob smrti Jezusovi; in to je učence potrlo. Upali so sijajno razodetev

¹⁾ Mat., XXVIII, 7; Mark., XVI, 7.

²⁾ Luk., XXIV, 11.

božje moči in slave, ki naj uniči sovražnike njihovega Gospoda in ustanovi njegovo mesijansko kraljestvo. Nič tega; ostal je le prazen grob in pripovedke ženâ, ki so si domišljale videti angelje pred grobom in celo samega Jezusa. Sami so videli odprti grob, rjuhe, s katerimi je bilo telo ovito, ležati na tleh, in prt, ki ni bil zraven rjuh položen, ampak posebej zvit na drugem kraju. Peter se je dvakrat prišel prepričat sem; prvikrat z Janezom, ko jima je Marija Magdalena naznanila, da je grob odprt; drugič sam, ko mu je Magdalena prišla povedat o prikazni angelov in Jezusa.

Da se premaga trdovratnost enajsterih in jim dá srčnost, treba je bilo, da se prepričajo o vstajenju; in da se prepričajo, treba je bilo nič manj kakor posredovanja njihovega vstalega Gospoda, ki naj se jim pokaže večkrat v resničnosti njegovega telesa in njegovega poveličanega življenja. Verjeli bodo le njegovi prisotnosti in njegovemu vplivu. Vstajenje ne bode več zanje le predmet vere, ampak očevidno dejstvo; Jezusa hočejo videti, dotikati se ga in slišati. Vedeli bodo, da Sin božji odslej ni bil prepuščen trohnobi smrti;¹⁾ da ga je Bog iztrgal iz mogočnosti njegovih sovražnikov; da ima vstopiti v svojo slavo, in začeti sam svoje mesijansko kraljestvo.

Strašni dogodki jutra, ki so naznanjali vstajenje Križanega, so bili razglašeni takoj po mestu. Nekaj čuvajev je teklo poročat o tem sinedriju in velikim duhovnikom.²⁾ Sklicali so izvanredno sejo. Zmerom skeptične saduceje je to najbrže

---

¹⁾ Ps. XV, 10.

²⁾ Mat., XXVIII, 15 id.

malo ganilo. Vstajenje ni imelo prostora v njihovem modroslovju. Od mrtvih obujeni se jim je zdel le pravljica. Ti modrijani niso bilo ravno vedeži. Od mrtvih vstali bode kmalu tukaj kot veliki zmagovalec. Mislili so le na svojo neposredno korist, in goneč do kraja svojo politiko hudobnosti in sovraštva, so sklenili popačiti poročilo čuvajev in njihovo laž kupiti za denar. — Recite, so naročali tem vojakom, da so njegovi učenci po noči prišli in ga ukradli, ko smo spali. In če bo to poglavar slišal, ga bomo mi pregovorili in bomo naredili, da bote brez skrbi.

Podkupljeni vojaki so storili, kakor so bili poučeni; in to govorjenje je bilo razglašeno pri Judih. Govorilo se je to še deset let potem, ob času, ko je evangelist, ki pripoveduje ta dogodek, pisal svoje spomine.

Resnica pa se ne dá popačiti s človeško hudobnostjo. Čudovita dela od mrtvih vstalega so ji dajala spričevanja in noben nepristransk zgodovinar si ne bode upal dati za podlago Jezusovi veri podlost nekaterih saducejev in podkupljivost nekaterih vojakov.

Dušnega stanja Jezusovih učencev v teh dneh, ki so sledili njegovi smrti in videli njegovo vstajenje, ne kaže nič bolj kakor sledeči dogodek. Ta dogodek pripoveduje sveti Lukež tako podrobno, točno in res ganljivo, da se je mislilo, ne brez vzroka, da je bil on sam prisoten pri tem prizoru.¹⁾

---

¹⁾ Luk., XXIV, 13 id.

Bilo je na večer vstajenja. Dva učenca sta šla v predmestje Nikapola, zvano Emavs, ¹⁾ 160 stadijev od Jeruzalema. ²⁾

Po potu se pogovarjata o vsem tem, kar se je zgodilo. Ko pa sta se pogovarjala in izpraševala, se jima tudi Jezus približa in gre z njima. Njune oči pa so bile zadržane, da ga nista spoznala.

Poveličano Jezusovo telo, kakor resnično je, je v takem stanju, da o njem ne more soditi nobena veda. Udeležuje se moči duhá. Lahko se prikaže in izgine, se zakrije ali se dá videti ali spremeni obliko.

Došedši oba popotnika, se jima je zdel kak tuji romar, ki je prišel za praznike v sveto mesto.

— „Kakšni so ti pogovori, jima reče Jezus, ki jih imata gredé med seboj, in zakaj sta žalostna?“

Eden izmed njiju, imenovan Kleofa mu odgovori: — Ali si ti sam tujec v Jeruzalemu, in ne veš, kaj se je zgodilo v njem te dni?

Jezus se je delal, kakor da nič ne ve, z namenom, da jih napelje na to, da povesta svoje misli. — „Kaj?“ jima reče. In pripovedovala sta mu o Jezusu Nazareškem, kateri je bil Prorok, močen v dejanju in besedi, pred Bogom in vsem ljudstvom; in kako so ga izdali veliki duhovni in oblastniki v obsojenje k smrti, in so ga križali. Mi pa smo upanje imeli, da bo on Izrael odrešil; ali mimo vsega tega je danes že tretji dan, kar se je to zgodilo.

---

¹⁾ Glej dodatek U Lega Emavs.

²⁾ Vulgata ima 60 stadijev; pa se je najbrže zmotil eden izmed kopistov. Codex Sinaiticus in Vaticanus omenjata 160 stadijev.

— „Pa tudi ene žene izmed naših so nas ustrašile, pristavi Kleofa, katere so bile pred dnevom pri grobu, in niso našle njegovega telesa, ter so prišle in rekle, da so tudi angele videle, kateri so rekli, da živi.“

In nekaj naših je šlo k grobu, in so ravno tako našli, kakor so žene pravile, njega pa niso našli.

Nato jima Jezus reče: — „O vi nespametni in kesnega srca, verovati vse, kar so govorili preroki! Ali ni bilo potrebno, da je Kristus trpel in tako v svojo čast šel?“

In je naštel vse prorokbe, začeniši od Mojzesa, in jima je razlagal, kar je bilo o njem v vseh pisano.

Ko se približajo Emavsu, se je Jezus delal, kakor da bi hotel dalje iti. Učenca ga nista spoznala, neka tajna moč pa ju je priklenila nanj; silila sta ga, naj se še pomudi. — Ostani z nama, mu rečeta, ker se mrači, in se je dan že nagnil ...

Jezus sprejme njuno gostoljubnost.

Ko pa sta bila z njim pri mizi, se je on, gost tuje hiše, vedel kakor družinski glavar. Kakor je bil običaj, vzame kruh, zahvali, prelomi in jima podá, kakor je imel navado delati pri svojih učencih.

V tem hipu so se jima oči odprle; in kakor bi zavesa pala, sta spoznala svojega Gospoda. In jima je izginil izpred oči.

Ta trenutni pogled zadostí njuni veri; verovala sta odslej v vstajenje križanega Jezusa. Spomnila sta se pogovora, ki se je vršil vso pot, in sta pravila drug drugemu, kaj sta občutila. — Ali ni bilo, sta rekla, najino srce goreče v nama, ko je po potu govoril, in nama pisma razkladal?

Brž se vzdigneta in taisto uro pohiteta po cesti v Jeruzalem, nestrpna, da povesta svojim tovarišem to, kar sta videla in slišala.

Zdi se, da nekateri izmed njih, ki sta jih srečala, niso mogli verjeti njunim pripovestim. Ta novi pojav kaže, na kako trdovratno upornost je naletela v dušah učencev vera v vstajenje.¹⁾ Toda Jezus čuje osebno nad svojimi; s tem, da se jim pokaže in jih razsvetljuje, jih vodi polagoma do resnice in izpopolnuje pouk o skrivnosti svojega zmagoslavja.

Zvečer taistega dne se je prikazal Petru; pa podrobnost te prikazni nam ni znana: samo sveti Lukež in sv. Pavel jo nam omenjata brez pri-stavka.²⁾

Ko oba popotnika Emavška dospeta v Jeruzalem, najdeta zbrane enajstere, in druge učence z njimi. Govorili so o vstajenju in nekateri so rekli: — Gospod je res vstal; Peter ga je videl. Spričevanje Petrovo pa se zdi, da ni imelo za vse odločilne moči. Poslušali so pripoved Kleofovo in njegovega spremljevalca; pripovedovala sta, kako sta Jezusa srečala na potu, kako sta ga spoznala pri lomljenju kruha ob mizi, pri kateri je sedel z njima. To novo spričevanje pa ni premagalo nevere vseh.

Bilo je pozno.³⁾ Bali so se Judov in so zaklenili vrata hiše, kjer so bili učenci zbrani. Oba učenca sta še govorila, ko stopi Jezus v sredo med nje, in pravi:

---

¹⁾ Mark., XVI, 13.

²⁾ Luk., XXIV., 35; I. Cor., XV, 5.

³⁾ Jan., XX, 19.

— „Mir vam bodi! Jaz sem, ne bojte se!“

Ta nenadni, čudezni vstop jih zmede in ustraši: mislili so, da vidijo kakega duha, nekako prikazen. Jezus jih pomiri.

— „Kaj ste prestrašeni, in zakaj misli obhajajo vaša srca?“ Približa se jim in pokaže svoje rane. — „Poglejte moje roke in noge, da sem jaz sam; potipajte in pogledajte, saj duh nima mesa in kosti, kakor vidite, da jaz imam.“

Učenci najdejo svojega ljubljenelega Gospoda. Vidijo ga, dotikajo se ga; njihovo veselje prekipeva. Ne upajo se verovati v svojo srečo. Človeško srce je tako ustvarjeno; njegovi upi so malosrčni; to, kar ga osreči čez mero, ga zmede. Lažje veruje v hudo kakor v dobro.

Jezus jih je hotel utrditi v veri. Da jih oprostite boječe vere, jim reče: — „Imate kaj jesti tukaj?“

Ponudijo mu kos pečene ribe in sat medú. On vzame, jí, vpričo njih, in vzame ostanke, in jim jih dá.

Tako je živo in organsko telo, katero je vstalo od mrtvih. Nič prazne fantastičnosti ni, vse je resnično. Jedilo je resnično, dasi ne služi več v hranilo tistega, ki je odslej oproščen od zakona materijalne narave.

Nato jim Jezus reče iznova: — „Mir vam bodi! Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem.“

Napotil jih je na to, da bode njegova vidna pričujočnost malo časa trajala, in da bodo njegovi zastopniki, njegovi poslanci na svetu. Dal jim bode oblast, ki jo je prejel od Očeta, s poslanjem, katero mu je Oče izročil in katero se konča z njegovo smrtjo in njegovim vstajenjem.

Ena beseda obseže to oblast in to službo; podeliti božjega Duha in odpuščati grehe tistim, ki se odpró njegovi besedi, v kesanju in veri. V tem trenutku, in da izrabi s krepkim simbolom to, kar je razodel, dihne vanje, in pravi:

— „Prejmite svetega Duha: katerim bote grehe odpustili, so jim odpuščeni, in katerim jih bote zadržali, so jim zadržani.“

Evo druge, božje oblasti apostolov.

Predno je umrl, pri zadnji večerji, jim je Jezus dal oblast ponavljati na veke, pod podobo kruha in vina, dar večne žrtve; danes, v tej drugi noči, jim vdihne sv. Duha, in jim izroči oblast posvečevati duše in odpuščati grehe v tem Duhu.

Ta razodetev je napravila na učence popoln učinek; slavila je zmago nad njihovo nevero in je pomirila njihovo razburjenost. Rekli so si: — Gospoda smo videli. Vstajenje je postalo za vse svedoke tega božjega prizora vidno in prijemljivo dejstvo.

Bog pa je pripustil, da enega izmed enajstoric ni bilo navzočega. To je bil Tomaž, najbolj pozitivne narave v mali občini. Ko mu pridejo drugi povedat: — Gospoda smo videli, ni hotel verovati. — Ako ne vidim, odgovori, na njegovih rokah znamenj žebljev, in ne denem svojega prsta v rane žebljev, in ne položim svoje roke v njegovo stran, ne bom veroval.

Koliko se jih spozna v tem izzivajočem apostolu! Spričevanje njegovih sotovarišev zavrže; verjame le sam sebi in svojemu Gospodu. Drugi so ga videli, on ga hoče videti, ako ga ne vidi, ne veruje.

Neverni naj bo premagan. Odrešenik hoče, da bodi njegova čreda v polni verski edinosti. Nova razodetev bode delo dopolnila.

Osem dnij potem, ko so bili enajsteri prepričani, se je ta razodetev izvršila.

Bili so še zbrani v neki hiši, pri zaklenjenih vratih. Tomaž je bil poleg; Jezus se je prikazal, dasi vrata še niso bila odklenjena. Stopi v sredo med nje in jim reče: — „Mir vam bodi!“ Odkar je ostavil grob, je mir prekipeval v njem.

Tomažu reče: — „Vloži svoj prst semkaj, in poglej moje roke; in podaj semkaj svojo roko, in položi jo v mojo stran, in ne bodi neveren, ampak veren.“

Učenec zakliče pretresljivo: — Moj Gospod in moj Bog!

Bil je razsvitljen; in ko vidi Vstalega, prizna ga za Boga.

Nato reče Jezus za prihodnost in za vse tiste, ki bodo, po vzgledu Tomaževem, skušani, da zavržejo pristna spričevanja in besedo njegovih apostolov, reče Tomažu, — pravemu uzoru duše, ki se ustavlja veri: — „Ker si me videl, Tomaž, si veroval; blagor jim, kateri niso videli, in so verovali.“

Racijonalistična šola pretresa vprašanje o čudežu v očigled podobnim spričevanjem glede vstajenja in prikazni Jezusove.

Res noben čudež ni tolik, kolik ta! A tudi nobeden ni bolj strogo in bolj slovesno dokazan. To ni samo ena ženska, to niso samo žene, to so možje, mož na stotine, ki potrjujejo. To, kar povedó, zatrjujejo, da so videli, večkratov; in pripovedujejo to, česar niso mogli verovati, dokler jih ni primorala očevidnost. Neverni najprvo, ne-

verni do zakrknosti, jih prepriča edino Gospod s svojo ponovljeno prisotnostjo, da je on res križani. Gledajo znamenja, rane njegovega trpljenja, in jim dokaže z najbolj prijemljivimi dejstvi, da ima resnično telo, taisto, ki je viselo na križu; a pokazal jim je tudi, da njegovo poveličano telo nima več slabostij tega življenja, v katerem se trpi in umre.

Pred takim spričevanjem se mora nepristransk zgodovinar upogniti; samo tisti, ki se pokori pred sodnim teorijam, se upira. Njegova filozofija ga veže, da taji čudež, — to vsaj, kar filozofija imenuje čudež, — in da more tajiti čudež, žrtvuje poštenost ali razumnost svedoka. — To so bili zlobneži in varalice, pravi; in če se mu zdé ti pridevki prehudi, jih popravi z eufemističnim, a enako žaljivim izrazom: — To so bile halucinacije in najivnosti.

Res, po šoli, ki taji nadnaravnost, je Jezus umrl kakor vsi, ni vstal več od mrtvih kakor naši mrličii. Njegovi učenci so skrili njegovo truplo, in izmislili so si pravljico o vstajenju po varanju, katero razloži njihov fanatizem, ne da bi ga opravičil. Žaljiva razlaga to! Na kaj se opira? Na kake dokaze? Judje, ki so jo najprvo raznesli, niso te podmene nikdar dokazali. Bila je sad njihovega sovraštva: in da so jo raznesli, so podkupili spričevanje nekaterih vojakov, Jezusovih rabljev. Vsaka samovoljna hipoteza se sama obsodi; postane pregreha, ako je žaljiva. Kar nas uči zgodovina o Jezusovih učencih, o teh priprostih naravah, ki jih je dotika z najsvetejšim Gospodom le polagoma prestrojila, se upira temu, da bi jim kdo smel nadevati pridevke hudobnežev in varalic.

Osemnajsto stoletje, ki ni prizanašalo nobeni sramotitvi in nobeni predrznosti, ni prepričalo nikogar. Pravica javnega mnenja se je uprla; ni več dovoljeno, kakor je 18. stoletje storilo, razlagati tako evangeljsko zgodbo, in zlasti Jezusovo vstajenje.

Racijonalizem devetnajstega stoletja se je vrgel na zistem halucinacij.

S temi bolnimi pojavi menijo pojasniti vse pojave nadnaravnih prikaznij, po katerih se nevidni svet odkrije časih v našem pozemeljskem življenju. Toda če teh patologičnih slučajev ne moremo tajiti, so njihovi sklepi vendar le večkrat nelogični in žaljivi. Halucinatorji so norci; mislijo, da vidijo zunaj sebe to, kar je le v njih; delajo objektivno to, kar je subjektivno. To so bolniki; v svojem organizmu samem nosijo dokaz svojega bolnega stanja: nervoznost, domišljavost, divjost in neskladnost.

Ako hočejo razlagati po halucinacijah prizore, tako točno opisane, ki nam govoré o tem, kako je Jezus od mrtvih vstal in se prikazal, ob raznih prilikah, ženam, ki so mu sledile v njegovem apostolatu, svojim učencem posamično ali skupno, in jim govoril vzvišene besede, in jedel z njimi, — ako hočejo taka dejstva razlagati po halucinacijah, je vse to skupaj nespametno in žaljivo.

Nikoli ne bode ta teorija razjasnila čudovite preobrazbe, ki je spremenila apostole, od začetka tako počasne za verovanje, v može nepretresljivega in junaškega prepričanja. Enajsteri, da ne govorimo o drugih, ne kažejo nobenega znamenja nervoznosti, domišljavosti in neskladnosti. To so zdravi možje po duhu in telesu, ljudje kakor vsi

drugi, brez izvanredne zmožnosti, a brez domišljavih mislij.

Bistvena poteza halucinaciji je ta: halucinator vidi zmerom to, česar se boji, ali to, kar poželi. Apostoli pa niso mislili na to, da bode njih Gospod vstal od mrtvih; niso se ga bali in niso ga poželeli; ne razumejo ga, in se branijo, vanj verovati. So ravno nasprotni od halucinatorjev: ti si domišljajo videti to, česar ni: oni trdovratno zanikajo to, kar je. Ako se sklicujejo, da bi dokazali možnost takega stanja, na gorečo ljubezen do Jezusa, na zračne prikazni orientalskega neba, na galilejsko spomlad, na sijajno nebo, se pravi to, zasmehovati tiste, ki poznajo orient in ki vedó za dlakocepstvo in najivno zvitost nevere. Judje in Arabci niso sanjači. Nihče ni bolj neobčutljiv kakor oni za naravo, in dosledno nepristopen za to rafinirano domišljijo, kakeršno hoče edino novošegni domišljavec dokazati.

Sicer pa se ne sme pozabiti, da so naenkrat svet osvojili ti ljudje, ki so oznanovali križanega in od mrtvih vstalega Boga. Med halucinatorji ni nikogar, ki bi si svet osvojil. Vsi so obsojeni v to, da jih le pomilujemo. Tajiti torej čudež Jezusovega vstajenja, se pravi, ustvariti drug čudež: ustanoviti krščanstvo s halucinacijami.

Tem, ki hočejo poznati samo zakon telesne in čutne narave, je dobro v spomin poklicati splošne zakone moralne in človeške narave, pametne in božje. Smrt je logična, usodna, neizprosna posledica greha. Ako ni greh omadeževal kakega bitja, je pravično, da to bitje uide smrti. Brezpogojna svetost Jezusova je zabranila, da ni strohnel; in če se je Jezus iz ljubezni do ljudij predal smrti,

v polni prostosti, na povelje svojega Očeta, ga mora božja pravica oprostiti od smrti za vselej.

Vstajenje je veliko dejanje božje pravice nasproti edino nedolžnemu Bitju, ki je je svet poznal.

Tomaž je bil poslednji izmed enajsterih, ki so verovali v svojega Gospoda. Takrat, v tem času, ko so velikonočni romarji, po praznikih, zapuščali Jeruzalem, so se tudi učenci odstranili in se napotili v Galilejo.

Jezus jim je v življenju, ko je napovedal svoje vstajenje, pravil, da naj gredó pred njim v Galilejo¹⁾; in žene, ki so ga videle obujenega, so naznanile enajsterim povelje Gospodovo, naj gredó v Galilejo, kjer bode z njimi govoril.

Očividno je to Kafernäv, kamor se učenci podajo. Peter je imel tam svojo hišo; bolj kakor kdaj je bil on središče, okrog katerega so se drugi sukali. Toda evangelijske zgodbe nam odslej poročajo le eno točko: prikazen vstalega Gospoda. Vse otemni pred tem dejstvom, po katerem se vera učencev potrdi, se vzbudi zavest njihovega bodočega zvanja, in se začne med njimi in Jezusom taista nerazrušljiva edinost, katera kljubuje vsemu svetu.

Nekega večera se najdejo v Kafernävmu zbrani: Simon Peter, Tomaž, Natanael Kananejec, oba sinova Cebedejeva, in dva druga učenca.²⁾ Moralni so se spominjati časa, ko je bil Gospod med njimi.

Ta hiša, ta zgornjica, kjer so bili zbrani, te stene so Jezusa večkrat prenočile. Ta čoln je bil njegov; pridržal si ga je zá-se. To je bil kraj,

¹⁾ Mat., XXVI, 32; Mark., XIV, 28.

²⁾ Jan., XXI, 1 id.

kamor se je rad umaknil: tu se je ukrcał. Človeško srce se ne spremeni; vzbudi vse spomine, ki pokličejo preteklost in nam predočijo draga izginola bitja.

Peter se je povrnil k svojim mrežam. — Ribe grem lovit, reče svojim tovarišem; in ti mu odgovoré: — gremo tudi mi s teboj.

In so šli in stopili v čoln. Pa nič niso ujeli to noč. Zjutraj, ko se bližajo obrežju, zapazijo nekoga, ki se je zdel, da čaka prihod čolna. To je bil Jezus; noben učenec ga ni spoznal.

— „Otroci! jim reče, imate kaj jesti?“ — Nič, odgovoré ribiči. — „Vrzite mrežo na desno stran čolna, reče nepoznanec, in bote našli.“ Vržejo tedaj mrežo. Število rib je bilo toliko, da niso mogli vleči mreže.

Oči so se jim odprle. Ljubljeni učenec pravi Petru: Gospod je. — Njegovo srce je uganilo. Peter, čuvši besedo Janezovo: Gospod je, si opaše suknjo in se spusti v morje, da pride do svojega Gospoda. Bilo je dvesto komolcev od brega. Drugi učenci gredó s čolnom in vlečejo mrežo z ribami.

Ko stopijo na suho, vidijo žrjavico pripravljeno, in ribo na nji, in kruh. Ta skrivnostni obed, ki ga je Jezus pripravil, se zdi, da pomeni skrb, s katero je čul nad svojimi apostoli:

— „Prinesite rib, jimi pravi, ki ste jih ujeli.“ Peter stopi v čoln, izvleče mrežo na suho, polno velikih rib, 153; in mreža se ne raztrga. Tisti, ki je nekoč rekel taistim svojim učencem: „Odslej bote ljudi lovili“, jim je danes prorokoval po tem obilnem, nepričakovanem lovu to, kar bode nekoč njihovo apostolsko delovanje.

— „Pridite in jejte!“ jim reče Jezus. Sedli so na breg in si niso upali vprašati, kdo da je,

ker so vedeli, da je Gospod. Svet strah jih je obšel. Nato Jezus pride, vzame kruh, ga jim dá, in tako tudi ribe.

Ko so se najedli,¹⁾ pogleda Simona - Petra: — „Simon, Jonov sin, me ljubiš bolj kakor ti-le?“ — To je da, Gospod! ti veš da te ljubim. — „Pasi moja jagnjeta“, mu reče. Nato ponovi svoje vprašanje: — „Simon, Jonov sin! me ljubiš?“ — To je da, Gospod! ti veš, da te ljubim. Mu reče: „Pasi moja jagnjeta.“

Naposled tretjič Gospod Petra pokliče in vpraša: — „Simon, Jonov sin! me ljubiš?“ Peter je bil žalosten zavoljo tega novega vprašanja; in dá odgovor, ki diše ljubezen in zaupanje do konca: — Gospod! ti vse veš! ti veš, da te ljubim. Govoril ni več človeku, govoril je Bogu, ki vse ve; in pred Bogom, ki vse ve, je zatrdil svojo ljubezen.

Jezus mu reče: „Pasi moje ovce.“

To je slovesno odpuščanje, zadoščenje Petru odpadniku, pred apostoli; povzdignil je skesanega, ljubljenelega učenca na prvo mesto v božjem kraljestvu. Edini Peter je pastir, pastir jagnjet in ovac, priprostih vernikov in podrejenih pastirjev: njegova reč je, da jih vodi na pašo; in kakor se duše hranijo z božjo resnico, z božjo močjo in božjo ljubeznijo: tako je na Petru, najvišem pastirju, da jim podeli resnico po nauku, moč in ljubezen po zakramentih. Jezus mu izroči stražo nad temi neopustošljivimi zakladi. Cerkev, kot hierarhična oblast, je odslej vsa v njem. Gospodova beseda jo je ustvarila hipoma, na obrežju tega jezera, kjer je obljubil Petru, da naredi iz njega človekolovca.

---

¹⁾ Jan., XXI., 15—19.

Ne bode pa brez bolečin ta najviša služba, do katere Jezus povzdigne svojega apostola, ko mu podeli polnost svoje oblasti, pod obrazcem, ki izraža neskončno ljubezen: „Pasi moja jagnjeta; pasi moje ovce.“ Nič božjega ni brez bolečin. Peter bode delil usodo svojega Gospoda; mučeništvo, za katero je izbran, bode enako veličastvu; Jezus mu napove:

— „Resnično, resnično ti povem; dokler si bil mlajši, si se sam opasoval, in šel, kamor si hotel; kadar bodeš pa star, bodeš svoje roke raztegnil, in drugi te bo opasal, in te popelje, kamor ti nočeš.“

To je, kar Jezus pridrži svojim najdražjim, svojim največim apostolom. Obdelani po njegovi podobi, nadaljujoč njegovo delo med človeštvom, morajo nositi rane svojega Gospoda, se darovati kakor on, spričevati resnico, katero oznanujejo s polnostjo svoje udanosti in z junaštvom svoje daritve.

Naposled Jezus reče Petru: „Pojdi za menoj.“ Zdi se, da mu je imel zaupati skrivnejšo besedo. Mogoče, da mu kar hoče, po tem simboličnem dejanju, pokazati, da ima v vseh rečeh hoditi za njim. Peter uboga, se obrne do svojih tovarišev, in zagleda Janeza, ljubljene učenca, ki je tudi pristopil: — Gospod, pravi Jezusu, kaj pa ta?

Petrovo vprašanje je prišlo iz srca, a ni bilo brez radovednosti.

Jezus odvrne: „Hočem, da tako ostane, dokler ne pridem; kaj tebi za to? Ti pojdi za menoj.“

Ta odgovor hrani v sebi nekako skrivnost; raznesla se je pozneje v krogu Janezovih učencev posebna govorica. Rekli so, da Janez ne bo umrl. Ljubljene apostol pobija to govorico, a vender ne

razjasni mračnosti gledé njegove usode. Zdi se, da je Jezus hotel nasilni, Petru pridržani smrti nasproti postaviti mirno smrt Janezovo. Vsi apostoli, s Petrom na čelu, bodo umrli pod rabljevo roko; ne posreči pa se ljudem, prikrajšati z mučeniško smrtjo dolgo življenje Janezovo. Preljubi Gospod ga pride sam vzeti k sebi. Odločen je, da ovekoveči v krščanskem rodu največe besede Jezusove; nihče se ne bode spominjal tako, kakor sveti starček, vsega tega, kar je Gospod povedal. Ali nima ta, ki ga je Jezus najprisrčnejše ljubil, pravice, da se najživejše spomina njegovih besedij?

Prisotnost enajsterih v Galileji, njihovo spričevanje gledé vstajenja, je zbralo okrog njih mnogo učencev, ki jih je razpršila smrt Jezusova. Niso pa vsi sprejeli besede niti apostolov niti drugih, katerim se je Jezus prikazal.

Nova prikazen, slovesnejša kakor druge, bode potrdila vero omahujočih.¹⁾ Primerila se je na griču blizo jezera, na griču, kamor se je Jezus nedvomno večkrat umaknil s svojimi apostoli, da je tam učil in molil. Naznanil jim je ta kraj kot tisti, kjer se najdejo. Gričevo ime se je izgubilo v spominu izročil. Sv. Pavel, ki govori o ti zadnji prikazni v Galileji,²⁾ jo označi kot neodvrljivo spričevanje dejstva vstajenja. „Potlej se je prikazal, piše on, več kot pet sto bratom, vsem kmalu, izmed katerih je še zdaj veliko živih.“

Zagledajo ga in ga molijo.

Jezus se jim približa. Govori jim. Zatrjuje svojo najvišo, splošno oblast, in zvanje, pridržano učencem njegovim.

---

¹⁾ I. Mat., XXVIII., 16 id.

²⁾ I. Cor., XV., 6,

— „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Torej pojdite, in učite vse narode, in krščujte jih v imenu Očeta, in Sina, in svetega Duha. Učite jih spolnovati vse, karkoli sem vam zapovedal. In glejte! jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“

Vsaka beseda vstalega Jezusa je stvarilna beseda.

Ko pravi: „Prejmite sv. Duha, ustvari duhovniško oblast, ki sodi in posvečuje. Ko reče Petru: „Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce“, ustvari prvaštvo v najvišji hierarhiji svojega kraljestva. Ko pravi: „Pojdite in učite vse narode, in jih krščujte v imenu Očeta, in Sina, in sv. Duha“, ustvari najvišjo pravico apostolata. Pokaže obseg apostolata, ki bode brez mej, splošen kakor Bog, ker bodo vsi poklicani, da slišijo Jezusov glas in gradé njegovo kraljestvo. Posname vse, kar naj apostoli govoré človeštvu: osobito njegove zapovedi; označi krst kot veliko svetotajstvo vtelesenja v božje življenje, katero prinaša na zemljo, in katero ima za predmet, da nas povzdigne k Očetu, neizčrpnemu in večnemu viru tega življenja, s Sinom, ki je njegova popolna razodetev, po svetem Duhu, edini moči, ki je zmožna, da uresniči to utelešenje.

Nato reče vsem:

— „Jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“

On ni samo prost smrti „je živ in prost vsega, kar omejuje smrtne in žive; je nad časom in prostorom. Vkljub vekom, vkljub razdalji, bode On vedno pričujoč, v sredi svojih.

Apostoli že izkušajo to v tej dôbi, ko živé tako rekoč pod neprestanim vplivom svojega vstalega Gospoda. Dasi je samo od časa do časa

vidljiv, je venderle z njimi in v njih. Jih zbira, jih dviga, zmaguje njihovo malosrčnost in nevero, polasti se njihovega duha, njihove vesti, njihove ljubezni, završuje njihovo organizacijo, ki naj jih stori nepremagljive, in oboroži, da izpolnijo v vseh naslednjih stoletjih delo božjega kraljestva. Nihče drugi kakor On posreduje pri čudoviti preobrazbi teh Galilejcev, ki naj postanejo osvojitelji zemlje. Gre jih zbrat poslednjikrat: v Jeruzalemu jih hoče.

Zapusté torej za vselej to zemljo Zabulona in Neftalija, obrežje tega morja, koder so bili poklicani, in dospejo v sveto mesto, kjer jih Gospod čaka ¹⁾

Enajsteri so bili pri mizi: Jezus se prikaže v sredi med njimi.

Začne jim očitati njihovo prejšnjo nevero, trdobo njihovega srca, ker niso verovali spričevanju tistih, ki so ga videli. To očitanje preskoči stoletja, in pade nad vse duhove, ki zaničujejo besedo spričevanja onih, katerim je zaupal poslanstvo, da oznanujejo življenje, smrt, vstajenje, nauk in upanje Kristusovo.

Potem jih spomni na vse to, kar jih je učil, ko je med njimi živel.

— „To so besede, katere sem vam govoril, ko sem še pri vas bil, da mora vse dopolnjeno biti, kar je pisano o meni v postavi Mojzesovi, in v prorokih in psalmih.“ — Tedaj jim je odprl um, da so razumeli pisma. — „Tako je pisano, pristavi, in tako je bilo treba Kristusu trpeti, in tretji dan vstati od mrtvih; in oznanovati v njegovem imenu pokoro in odpuščanje grehov med vsemi narodi in začeti v Jeruzalemu.

¹⁾ Mark, XVI., 14 id.; Luk, XXIV., 44 id.

„Vi pa ste priča teh rečij.

„In jaz pošljem obljubo svojega Očeta v vas. Vi pa ostanite v mestu, dokler ne bote navdani z močjo iz visokosti.

„Pojdite po vsem svetu in oznanujte evangelj vsaki stvari. Kdor veruje, in bo krščen, bo vzveličan; kdor pa ne veruje, bo pogubljen.“

In da označi božjo moč, ki je prišla v nje, pristavi: — „Kateri pa verujejo, pojdejo ta znamenja za njimi; v mojem imenu bodo hudiče izganjali, nove jezike govorili, kače prijekali; in ako kaj strupenega pijejo, jim ne bo škodovalo; in na bolnike bodo roke pokladali, in bodo zdravi.“

Vsa ta čudezna moč bode dar sv. Duha. Naj že vpliva vidno na telo, kadar se zdi Bogu, da potrdi apostolov nadnaravno delo; naj že vpliva nevidno na duše, v notranjosti srca: — vselej bode taista; v obeh slučajih bode dokazovala božjo mogočnost.

Jezus odide z apostoli in jih popelje zunaj mesta, proti Betaniji, na vrh Oljske gore.¹⁾

Tu gori se je začelo njegovo trpljenje s smrtnimi težavami; tu gori hoče zapustiti zemljo in vstopiti v svoje veličastvo, vpričo in nad mestom, ki ga je križalo, ki je čuvalo njegov grob in ki ni slutilo njegovega zmagoslavja.

Vsi apostoli in mnogoštevilni učenci so bili pričujoči; rekli so Gospodu: — Gospod! ali boš v tem času spet postavil Izraelovo kraljestvo?²⁾

— „Vam ne gre vedeti časov in ur, odgovori, katere je Oče ohranil v svoji oblasti.“

---

¹⁾ Luk., XXIV., 50 id.

²⁾ Dej. ap., I., 6 id.

Ob vprašanju apostolov uganemo zadnji ostanek teh judovskih sanjarij, ki se razpršé ob sijaju sv. Duha; in vidimo, ob odgovoru Jezusovem, zadnji trud, da obrne njihove misli proti temu Duhu, katerega poslušna in nepremagljiva orodja bodo.

— „Prejeli bote moč sv. Duha, kateri bo v vas prišel, in mi bote priče v Jeruzalemu, in po vsi Judeji in Samariji, in do kraja sveta.“

To je bila poslednja beseda.

Povzdigne svoje roke; blagoslovi svoje apostole; in ko jih blagoslavlja, se vpričo njih vzdigne in gre v nebesa. Oblak ga je vzel izpred njih oči.

Nebesa so odprta. Božje kraljestvo je ustanovljeno. Jezusovo zmagoslavje se začneja. Zapusti zemljo zato, da jo oprostí hudega in reši:

Premagal je svet.

Konec.

